

Андрій Яворський

***ЛІНГВІСТИЧНІ ТА ЛОГІЧНІ
ЗАСАДИ РЕДАГУВАННЯ***

ЗБІРНИК ЗАВДАНЬ І ВПРАВ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

Луцьк
2024

УДК 811.161.2'271.12(038)

Я 22

*Гриф «Рекомендовано» надано вченою радою
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 16 від 25 листопада 2024 р.)*

Рецензенти:

Н. М. Совтис, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету;

О. Г. Межов, доктор філологічних наук, професор кафедри української мови та лінгводидактики Волинського національного університету імені Лесі Українки;

Л. Ю. Тиха, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української та іноземної лінгвістики Луцького національного технічного університету.

Я 22 Яворський А. Ю. Лінгвістичні та логічні засади редагування : збірник завдань і вправ : навчальний посібник. Луцьк, 2024. 202 с.

Подано планування занять, систему вправ і завдань з ОК «Лінгвістичні засади медіаредагування», «Комунікативна логіка», які передбачено на спеціальності «Журналістика», а також ОК «Теорія і практика редагування» на спеціальності «Філологія (Українська мова та література)». Зосереджено увагу на часто повторюваних мовних і немовних, зокрема логічних, помилках, порушеннях технічних правил складання та ін. Завдання практичного характеру покликані оптимізувати самостійну роботу студентів.

Для здобувачів освіти спеціальностей «Журналістика», «Філологія (Українська мова та література)». Посібник може бути корисний і для студентів спеціальності «Середня освіта (Українська мова і література)», а також для працівників ЗМІ і всіх, хто бажає вдосконалювати свої мовні компетентності та логічну культуру.

УДК 811.161.2'271.12(038)

© Яворський А. Ю., 2024

ПЕРЕДМОВА

Розділи, теми та вправи посібника побудовано відповідно до змісту ОК «Лінгвістичні засади медіаредагування», «Комунікативна логіка», які передбачено на спеціальності «Журналістика», а також ОК «Теорія і практика редагування» на спеціальності «Філологія (Українська мова та література)».

Мета посібника – закріпити навички логічно правильного мислення і лінгвістично нормативного мовлення; навчити майбутніх редакторів, коректорів критично оцінювати фрагменти текстів із погляду лінгвістичної та логічної нормативності, функційної доцільності, відповідності технічним правилам складання, а також адекватно усувати лінгвістичні і логічні анормативи та технічні помилки складання.

Навчальний посібник має три розділи («Лінгвістичні засади редагування», «Логічні засади редагування», «Коректура»). У завданнях та вправах основну увагу зосереджено на різнотипних мовних і немовних, зокрема логічних, помилках, а також технічних недоліках складання. Використано негативний мовний матеріал, дібраний переважно з друкованих та інтернет-видань; деякі фрагменти спеціально додатково спотворено для того, щоб студент виявив максимальну уважність і ретельність під час їх опрацювання, удосконалив навички редагування й коректури.

Завдання і вправи посібника узгоджено з нормами і правилами, які закріплено в новій редакції «Українського правопису», у граматиках, словниках, довідниках, порадиниках, підручниках з української мови, логіки, редагування і коректури.

Навчальний посібник покликаний оптимізувати самостійну роботу майбутніх журналістів, редакторів.

Посібник буде корисний і для здобувачів освіти спеціальності «Середня освіта (Українська мова і література)», а також для працівників ЗМІ і всіх, хто бажає вдосконалювати свої мовні компетентності та логічну культуру.

РОЗДІЛ 1

ЛІНГВІСТИЧНІ ЗАСАДИ РЕДАГУВАННЯ

ЗАНЯТТЯ № 1

Поняттєва база лінгвістичного аспекту редагування

Теоретична частина:

1. Мета і завдання курсу.
2. Сутність процесу медіаредагування.
3. Поняттєва база лінгвістичного аспекту медіаредагування. Позитивні та негативні мовні девіації.
4. Мовна компетенція. Поняття мовної норми і мовної помилки.
5. Проблема типології мовних помилок.
6. Лінгвістичні методи дослідження помилок.
7. З історії вивчення помилок у різних галузях науки.

Практична частина:

1. Підшукайте і запишіть 5 прикладів запланованих (позитивних) мовних девіацій у текстах ЗМІ. Обґрунтуйте своє бачення цих мовних явищ як позитивних девіацій.

2. Поясніть, як ви розумієте такі тези: «Людина, яка по-справжньому мислить, черпає зі своїх помилок не менше пізнання, ніж із своїх успіхів» (Джон Дьюї); «Помилки дозволяють чіткіше окреслити норму» (Дар'я Рязанцева); «Помилка завжди знаходиться на межі мовної зміни і може покласти початок тенденції варіантності мовних явищ» (Дар'я Рязанцева).

3. Послугуючись словниками, з'ясуйте значення паронімів. Кожне слово поєднайте в словосполучення.

Дефектний – дефективний, відтинок – відтінок, лінгвальний – лінгвістичний, логічний – логістичний, діалектний – діалектичний – діалектологічний, письменність – письменство, питання – запитання, професійний – професіональний, дійовий – діяльний, знаменитий – знаменний.

4. У фрагментах текстів із друкованих та електронних ЗМІ знайдіть позитивні мовні девіації та прокоментуйте, наскільки доречно їх ужито. Зредагуйте інші помилки.

1) В українських ЗМІ та різних соцмережах розповсюджувалася інформація про те, що світова мережа кав'ярень Starbucks нарешті з'явиться в Україні. При цьому перші заклади відчиняться саме в столиці, але киян знову обламали, бо в компанії Starbucks спростували дану інформацію: наразі на ринок України вони поки що не збираються виходити.

2) Вже літо, спека і наша вельмишановна опозиція думає за відпочинок і забила на голосування, тому в Парламенті нема кворуму.

3) На можливість підписання угоди натякав і профільний Єврокомісар Штефан Фюле, котрий підчас лютневого візиту до України дав зрозуміти, що чекати прогрес в сфері демократії аж до самого самміту Європа не буде.

4) Комітет по питанням національної безпеки і оборони Верховної ради України постійно є серед лузерів на протяжі трьох років.

5) Українці після епідеміологічних обмежень, які запровадила Польща, більше не рвуться на зібрання трускавок до Польщі.

6) Ніхто не звертає уваги, нікому нема діла до тих, хто кришує буристинний бізнес на Волині.

7) Черговий лохотрон штурмує пенсіонерів (цього разу – херсонських) – «Родинний фонд» або клуб, як ще його називають, може змусити вас робити не потрібні покупки і залишити без грошей на мобіліці.

8) Проте, життєві уроки, які отримують юнаки та дівчата в общазі, є незрівняно кориснішими, ніж більшість навчальних дисциплін, прослуханих в аудиторіях.

9) Заказниця чорнухи проти опозиції витратила на неї в 28 разів більше, ніж заробила, про це говорять і свідчать факти.

10) На вулиці Незалежності затримали мотоцикліста, який ганяв із значно великою швидкістю по місту.

11) В Луцьку правоохоронці накрили розважачий заклад, який працював у заборонений час.

12) Чоловік позарився на чужий транспортний засіб нововолинця, на що відкрили кримінальне провадження на нього, повідомили у Волинській поліції.

13) Дивує інше, як опікун, котрий не міг не бачити, що це узаконене розводілово, погодився прийняти в ньому безпосередню участь?

14) Закарпатець кинув своїх співвітчизників на пару мільйонів і зник без будь-якого сліду.

15) Дерібан землі став вершиною піку цинізму місцевої влади. Люди дуже накручені і готові зібрати місцевий майдан через такий чиновницький безпредел.

16) Один «і-го-го» і два «гав-гав» додали колориту футбольному матчу між збірними України та Італії. <...> На 41-й хвилині після забитого голу на поле вибігло двоє собак, які залишили газон після втручання представників збірної України. Після перерви, на 59-хвилині, на поле несподівано вибіг ще й кінь, якого вболівальникам та тренерам вдалося вивести його за межі поля.

17) Японська влада збирається читати листування в одному з популярних месенджерів, які ведуть громадяни цієї країни. Чиновники озвучили найбільш стандартну і типову відмазку – боротьба з тероризмом. Керівництво запевняє, що переписки у «WhatsApp» кишають терористичними гаслами.

18) Політик запевнив, що відберуть зайве та пришиють не чесні махінації по субсидіям і заgrimить вона за ґрати.

19) Медики розповіли, що грип скоріш за все почне косити вже з середини листопаду, а справжню епідемію слід очікувати на січень місяць.

20) Вирішується питання про порушення кримінальної справи стосовно двох водіїв, яким хочуть пришити спробу дати хабар у вигляді грошових коштів патрулюючим.

21) Міністр охорони здоров'я наказав мочити Тернопіль: обласний лабораторний центр створює штучний ажіотаж по коронавірусній статистиці, тому місто внесли до червоної карантинної зони.

22) Якщо зброю дадуть в руки ще й приватним структурам, то буде повний хаос і безлад. Тоді кожне підприємство, кожний занюханий супермаркет матиме братків із калашами на пузі.

23) Телеканал UA: Перший відмазався за зниклий виступ групи ONUKA на завершальному концерті на Євробаченні.

24) Чи закриються двері можливостей для Києва у Європі на найближче майбутнє, якщо він не виконає умови, висунуті Брюсселем?

25) Більше третини молоді не може з'їхати від батьків через дорожнечу винайму житла, а тим більше не мають грошей купити своє власне.

26) В цій ситуації найбільш сильнішим виявиться той, хто раніше чим всі інші пірне в емісію, і першим зробить вливання великих грошей у нові проекти, заздалегідь розуміючи тенденції.

27) 20 червня на Шацьких озерах офіційно урочисто запалють туристичний сезон. З нагоди цього дійства планується багато розважальних подій.

28) Він вже неодноразово казав, що зав'язує з політикою, але як бачимо все ніяк не може розпрощатися з нами. Із-за цього тільки робить шкоди суспільству ніж, допомагає йому.

29) Пошуковці раніше прочесали практично увесь район і не знайшли жодну ознаку бойових дій часів Другої Світової війни.

30) Понад 50 земельних участків у Шацькому районі – у власності двох земельників зі Львова. По факту відкрито криміналку на цих двох осіб.

31) В пішохідній зоні міста повно блатних тачок, власникам яких начхати на правила. Натомість кількість масових стоянок росте з кожним днем все більше й більше.

32) Легковик вилетів з-за маршрутного таксі. Очевидно кермувальник не побачив чоловіка ззаду автобусу, а тому не встиг загальмувати. Від удару потерпілого швиргнуло на 20 метрів.

33) Футболіст зарядив по обличчю вболівальниці м'ячем і розбив ніс. Та вболівальниця не тримає зла на свого кумира і чекає від нього запрошення на побачення, про що написала на своїй сторінці в Facebook.

34) Депутати розбушувалися і за півчаса прийняли зразу аж чотири законопроекти в першому читанні. Натомість, те, що стосується соціалки зайшло в глухий кут.

35) Прикордонний наряд обламав комусь кайф: за допомогою прикордонника в нашийнику за трубою опалення зі сторони не робочого тамбура виявили баночку з-під вітамінів, в якій знаходилася речовина рослинного походження.

36) Курс іноземної валюти стрімко рвонув у гору. Експерти та економісти свідчать, що це тільки початок, а найбільше долар стрибне зимою перед різдв'яними святами.

37) Сезон чорниць на Волині стартував, проте, ціни на них кусаються, тому люди поки не поспішають придбавати ягоду.

38) Коли копн зачитували відповідні документи, що клумби встановлено незаконно, у відповідь розлючений чоловік накинувся на одного з патрулюючих. Буйного чолов'ягу прийшлося заспокоїти газовим балончиком.

39) В одному з блогів для мандрівників опублікували інформацію про нову схему розводняку, в якій шахрайство відбувається при бронюванні готельного номеру.

40) По словам очевидців, невідомий дозрів винести на смітник новорічне деревце майже в середині червня, тобто аж через півроку після зимових свят.

41) Як влада натягнула явку до 30 %, сказати складно, але заплановане чудо відбулося.

42) Мітингуючі запевняють, що влада не виплачує їм кошти уже близько четвертий місяць, а вони безплатно продовжують пахати на шахтах.

43) В решті решт, поліція розшукала нахабну злодійку, котра обчистила молоду матір і дала драпака.

44) Ще одним з пристрасних фанатів кави був письменник Оноре де Бальзак. Він дуже любляв пити каву і випивав більше 20 чашок кави в день, це його підстьобувало до творчості.

45) З наступного місяця суттєво мають подорожати алкогольні напої. Експерти кажуть, що це суттєво вдарить по гаманцю тим, хто особливо любляє вживати слабоалкоголку.

46) В Локачах п'яний водій автомобілю сірого кольору присів на заднє сидіння службового автомобілю і хотів порішати з патрульними за 10 тисяч, гроші поклав між сидіннями.

47) Вчора публічна дискусія депутатів і журналістів замість бійок і кнопкодавства стала фішкою в Раді.

48) Коронавірусний фонд, який навесні створила Верховна Рада, перетворився на гаманець для задоволення політичних забаганок. Усього у фонді було 64 мільярда гривень. Можновладці вже роздерибанили майже третину, тобто 20 мільярдів.

49) На заході за фанеру платять значно менше ніж за живий звук, а в нас не має ніякої різниці. Люди приходять слухати музику і дивитися на співака і їм по-барабану чи співає він своїм голосом чи ні.

50) Експерти запевняють, що історія по розслідуванню відмивання коштів «Привату» може затягнутися ще на багато років й провисіти в повітрі і можливо так і ніколи не завершиться.

Запитання для самопідготовки і самоконтролю:

1. На перетині яких галузей науки намагалися сформувані теорію помилок? Який зміст учені вклали в поняття семіотична дефектологія, ортологія, ляпсологія, помилкологія (помилкознавство), девіатологія?

2. У якому значенні вживано термін мовна девіація? Що таке позитивна і негативна мовні девіації?

3. Що означають поняття *мовна компетенція*, *літературна норма* (*мовна норма*), *мовна помилка*?

4. За якими критеріями можна класифікувати мовні помилки? Які типи помилок виділяють за належністю їх до певного рівня мовної системи?

5. Які існують методи дослідження мовних помилок?

6. Як трактували поняття *помилка* у філософії, психології, мовознавстві, лінгводидактиці? Яких представників кожної галузі науки ви можете назвати? До яких висновків дійшли ці вчені?

ЗАНЯТТЯ № 2

Лексичні помилки та причини їх появи (1)

Теоретична частина:

1. Семантично модифіковані лексеми та причини їх появи.
2. Плеоназми та причини їх появи. Типологічні серії плеоназмів.
3. Пароніми. Сплутування паронімів як лексична помилка.
4. Міжмовні омоніми. Помилки у використанні міжмовних омонімів.
5. Лексичні помилки, зумовлені міжмовною інтерференцією.

Практична частина:

1. Підшукайте в друкованих або інтернет-виданнях і запишіть 5 прикладів семантично модифікованих лексем (перевірте себе за словниками). Подайте контекст.

2. Аргументуйте такі тези: *«Словник – це не тільки механічне зібрання слів, розташованих за алфавітним порядком. Це – явище ідеологічне, політичне»* (Максим Рильський); *«Уміти правильно говорити – це не заслуга, а не вміти – вже ганьба»* (Цицерон).

3. Проаналізуйте подані словосполучення. Урахувавши значення слів іншомовного походження, знайдіть плеоназми і зредагуйте їх.

Героїчний подвиг; інтерактивна взаємодія; досвідчений експерт; експонат виставки; справжня сенсація; революційний переворот; транспортні перевезення; штучний ажіотаж; моя біографія; преїскурант цін; вільна вакансія; дублювати двічі; ліквідація існування фірми; навчальна аудиторія; перспектива на майбутнє; вдалий дебют; ностальгія за батьківщиною; урочиста інавгурація; власноручний підпис; реальна дійсність; реальний факт; абсурдна нісенітниця; якісна підробка; повчальна нотація; окремі епізодичні явища; надійний резерв; найвищий рекорд; примусова депортація; необізнаний дилетант; місцевий мешканець; очікуваний результат; термінова депеша; дискредитація авторитету.

4. Утворіть словосполуки, добираючи з дужок ті слова, що творять нормативне словосполучення.

Відношення, відносини, стосунки, ставлення (до людей, легковажний, між державами, позитивний, математичний); закрити, зачинити, заплющити (двері, ворота, магазин, очі); здати, скласти (іспит, книжки, пляшки); зарубіжний, закордонний (культура, паспорт, преса, країна, відрядження); приймати, набувати, брати (близько до серця, вигляд, до відома, до гурту, за іншого, за основу, участь); вимагати, потребувати (покарання, підтримка, робочі руки); вчинити, скоїти (злочин, опір, допит, крамола, слідство); обробляти, опрацювати (текст, дерево, метал, інформація, дані, поле); вітамінний, вітамінізований (вода, завод, мед, салат, страва); гарантований, гарантійний (талон, чек, заробіток, подарунок); діяльний, дійовий (захід, внесок, підтримка, учень); гуманний, гуманітарний, гуманістичний (аура, ідеал, мораль, людина, факультет, погляд, переконання, дії, принципи, наука); їда, їжа

(швидкий, готувати, калорійний, засвоювати); пам'ятливий, пам'ятний (спектакль, день, чоловік, студент); книга, книжка (друкований, скарга, бухгалтерський, художній).

5. Послуговуючись словниками, з'ясуйте значення паронімів. Кожне слово поєднайте в словосполучення.

Авторитетний – авторитарний, афект – ефект – дефект, бренд – тренд, виникати – уникати, вичерпаний – вичерпний, воєнний – військовий, глуз – глузд, кваліфікаційний – кваліфікований, музикальний – музичний, погодний – погодинний, прозаїчний – прозовий, сердешний – сердечний – серцевий, статичний – статистичний, талан – талант, гривна – гривня.

6. У фрагментах текстів із друкованих та електронних ЗМІ знайдіть, прокоментуйте та зрєдагуйте лексичні (за наявності й інші) помилки.

1) Кутюр'є авторської кухні ресторану «Ательє» Денис Комаренко вважає, що це ресторан, «яким займаються перфекціоністи».

2) Тема параної, роздвоєння особистості, неминучої, якщо людина береться грати чужу роль, проходить лейтмотивом через усю стрічку.

3) В даному випадку цього було недостатньо для підтвердження того, що він там приймав участь.

4) Руйнівною дією на людський скелет володіють популярні (особливо у дітей) напої – кола і пепсі.

5) Правоохоронці вирішили «допомогти» контролеру, котрий саме перевіряв безбілетного пасажира, і, пред'явивши свої службові посвідчення, без жодних на те правових підстав вивели громадянина з автобуса на одній із зупинок.

6) Директор так і не зміг пояснити основу для звільнення підлеглого, а той пригрозив затяжними судовими тяжбами.

7) На тілі немовляти множинні тілесні ушкодження. Виявляється, жінка хотіла таким чином заспокоїти малечу, яка плакала.

8) Від імені жителів вашої малої Батьківщини – міста Луцька – прийміть найсердечніші вітання з Днем народження.

9) Британська нафтогазова кампанія збирається вжити всіх заходів для збільшення грошових надходжень, зокрема й шляхом продажу інвентарю й обладнання.

10) Головне завдання сьогодні – терміново розв'язати руки місцевому самоврядуванню. Тому що це ключ до подальшої самоорганізації громадського суспільства. Це дозволить побудувати логістику подальшого реформування суспільства.

11) В підвалі постійно пориває трубу з гарячою водою, а тепер от натекло за коліна.

12) Нині Ольга Дмитренко багато виступає, викладає клас органу в Школі мистецтв № 5.

13) Україна, по суті, є зараз поєднанням, конгломератом одразу декількох культур.

14) Творчий союз, що працював над проектом «Стени мрійників» мав троїсту структуру.

15) Спілкуються вони між собою, як правило, або за допомогою ЗМІ або відкритих листів. І як видно зі змісту – адресати один одного часто не чують і не розуміють.

16) Із смертністю по регіонах ситуація наступна: по тривалості життя в Україні перше місце займає Тернопільська, Чернівецька області та Київ, а найгірші місця займає Чернігівська, Донецька й Житомирська.

17) Товариші Гоголя по гімназії не сумнівалися, що Микола обов'язково поступить на сцену, тому що бачили в ньому великий талант і всі дані для гри на сцені: міміку, грим, переміну інтонацій голосу, повне перевтілення.

18) Допоки ж «нагорі» від суперечок та словесних баталій пір'я з політиків летить, українські школярі проходять тестування.

19) Реальними та єдиними ініціаторами є колишні та дійсні студенти ДонНУ.

20) Ми всі побачили, що очільники держави поставили свої власні інтереси вище інтересів країни.

21) Днями на концерті пам'яті композитора у Львові його пісні співав багатотисячний глядацький хор, а солірували групи «Файно», «Дивні», «Гудімов» і «Плач Єремії».

22) Цей молодик на вулиці Грінченка наніс ножове поранення у живіт працівнику Служби безпеки України у Львівській області.

23) Через друковане слово, вона, колишній в'язень, розповіла людям про тернистий шлях борців за волю і незалежність України.

24) Ще один гранд українського футболу, «Шахтар» буде протистояти одеському «Чорноморцеві».

25) Треба було працювати і працювати, щоб довести, що це не випадковість і ти завжди чогось вартуєш у цьому житті.

26) Серед питань що лунали: хто формує тематику ваших видань, хто для українців Джеймс Мейс, куди зі сторінок газети поділась Клара Гудзик?

27) Слухач відчув себе співучасником подій, що відбувалися 150 і більше років тому, перейнявся долею Тараса, його нелегким непростим життям і творчістю, глибиною та масштабністю його творчості.

28) Питання, які вони піднімають, носять історичну вагу.

29) Погляньмо на соціальні опитування – політика вже давно нікого не цікавить.

30) Команда пробилася до когорти чвертьфінілістів Ліги чемпіонів.

31) На титульній сторінці анонсів будемо згадувати про найцікавіші позиції біжучого уїк-енду.

32) Подивитися як працюють різні служби правоохоронних органів у Кам'яниці-Подільському можна було вчора, 13 травня, у ярмарці професій.

33) Усі бажуючі можуть відвідати виставки, презентації, а також прийняти участь в вікторинах, іграх, конкурсах, розвагах.

34) *Може з'явитися чітке прагнення до зміни свого іміджу, репутації та образу в цілому.*

35) *І є просте правило телепростору: не подобається канал – переключи на інший.*

36) *І якщо шахтарі з навколишніх сіл якимось чином зводять кінці з кінцями, то городянам куди важче.*

37) *Наш район на обласних змаганнях по спортивному кросу представляли саме молоді юнаки з нашого села.*

38) *Відтак, навіть не користуючись калькулятором, двох місць для нових глядачів не хватає.*

39) *У Ковелі осквернили пам'ятник на братній могилі воїнам-визволителям.*

40) *Що це за методи і як їх можна обґрунтувати з наукової точки зору – доказовій медицині невідомо.*

Запитання для самопідготовки і самоконтролю:

1. *Що означають поняття лексична норма, лексична помилка?*

2. *Що включає в себе поняття семантична модифікація лексеми? Які причини появи семантично модифікованих слів? Наведіть і прокоментуйте приклади.*

3. *Що таке плеоназм? Які типологічні серії і структурно-семантичні моделі плеоназмів виділяють? Наведіть і прокоментуйте приклади.*

4. *Що означає термін паронім? Які групи паронімів за їхнім звуковим складом виділяють? Наведіть і прокоментуйте приклади. Що таке парономазія?*

5. *Що таке міжмовна омонімія? Наведіть і прокоментуйте приклади.*

6. *Що таке міжмовна інтерференція? Які лексичні помилки вона зумовлює? Прокоментуйте різницю в значенні термінів інтерферема (калька), росіянізм (росіїзм), суржикове утворення. Наведіть приклади.*

ЗАНЯТТЯ № 3

Лексичні помилки та причини їх появи (2)

Теоретична частина:

1. Семантично модифіковані лексеми та причини їх появи.
2. Плеоназми та причини їх появи. Типологічні серії плеоназмів.
3. Пароніми. Сплутування паронімів як лексична помилка.
4. Міжмовні омоніми. Помилки у використанні міжмовних омонімів.
5. Лексичні помилки, зумовлені міжмовною інтерференцією.

Практична частина:

1. Підшукайте в друкованих або інтернет-виданнях і запишіть 5 прикладів плеоназмів (перевірте себе за словниками). Подайте контекст і покликання.

2. Аргументуйте такі тези: *«Інтерферемні елементи набувають значення образи читача-глядача, адже вживання їх професійним мовцем є свідченням журналістської недбалості, неувважності, байдужості та зневаги до аудиторії»; «Покажи мені, як він користується синонімами, – і я скажу, який з нього письменник»* (Максим Рильський).

3. Визначте, чи правильно й доречно використано виділені лексеми.

1) *Рятування волосся починається з вирішення ще однієї, вже доволі заяложеної проблеми, – встановлення нормальної ваги тіла.*

2) *Хочете зберегти фігуру? Їжте щоразу, як відчуєте легкий апетит.*

3) *Кінець осені 2007-го характеризується суттєвим перенасиченням ринку ідей.*

4) *Неодноразовий переможець у номінації «Людина року» і «Співак року», володар титулу «Зірка естради року», телеведучий, перший представник України на Євробаченні, народний артист України – це далеко не весь перелік нагород і титулів співака Олександра Пономарьова.*

5) *Фома і його друзі мають у запасі невидане відео на ще одну пісню з нового альбому.*

6) *Коли організм заполонили грип або ангіна, на допомогу приходять «Грипекс» та «Арбізол».*

7) *Головне управління МНС України в Черкаській області стурбоване ставленням керівників щодо спалювання стерні та поживних залишків солом на полях.*

8) *Сучасна промислова індустрія не скупиться на розвиток засобів пожежогасіння.*

4. Послугуючись словниками, з'ясуйте різницю в значеннях слів. У кожному випадку утворіть словосполучення.

Завдяки – через, привести – призвести, сприяти – спричиняти, авантюрний – авантюристський, болісний – болючий, вимисел – домисел, мимохідь – мимохіть, повставати – поставати, рятувник – рятувальник, україніка – україністика.

5. До поданих росіянізмів (росіізмів) доберіть правильні українські відповідники.

Бахвальство, благовидний, взятка, виручка, дружелюбно, займ, затравлений, купля-продажа, наглядно, загрузка, нерозбериха, бездолений, обслідування, поприще, скидки, виздоровлення, беуиний, зглаз, забор, ступеньки, клюква, скачати.

6. У фрагментах текстів із друкованих та електронних ЗМІ знайдіть, прокоментуйте та зредагуйте лексичні (за наявності й інші) помилки. Укажіть конкретний різновид лексичної помилки.

1) *Для гасіння пожежі задіяли умисний гвинтокрил.*

2) *Я суголсна з попереднім виступаючим і приймаю усі правила гри.*

3) *Плата за квартиру для малозабезпечених сімей коштуватиме не більше 15 відсотків доходу сім'ї.*

4) *Міланські футболісти повертаються на свою частину поля – до своїх тенет.*

5) *Одна з гостей – мешканка Ізраїля Алла Ігнат'єва.*

6) *Борода була ознакою, яка відрізняла християнина від католика.*

7) *Маємо три полярні точки зору на внутрішню сутність цього явища.*

8) *Таким чином, попит не співпадає з пропозицією, тобто ринок не перебуває у рівновазі.*

9) *Телешоу дають хоч якусь, нехай вельми не доброякісну, їжу для розуму.*

10) *У глибоких печерах відбувся обвал, вихід завалило.*

11) *Підприємства почали отримувати величезні збитки.*

12) *У минулому сезоні ми перебували на відстані витягнутої руки від чемпіонства, проте втратили свій шанс.*

13) *Учора дані питання зачіпалися під час публічної дискусії.*

14) *Переступила через грядку і м'яко, наче кішка, коли на стіл залізе, покрокувала стежкою.*

15) *Пильнуємо прикордонну смугу; нерви напружені, палець на мусці.*

16) *Коли я відкрив фіранку, попугай вмить вилетів на вулицю.*

17) *За своє творче життя вона на своєму верстаті сплела з вовни понад 200 килимів і настінних панно.*

18) *Коротше кажучи, це треба чути, а ще краще – бачити.*

19) *Потрібно запровадити податок на великокошторисне майно громадян.*

20) *Якщо вимоги протестуючих не будуть задовільнені, то чи можлива третя революція?*

21) *Минулоріч за світову першість («Міс світу») змагалася не менш амбіційна Ірина Журавська.*

22) *Уряд подав вам сьогодні 63 законопроекти, і ми б хотіли, щоб вони були якнемога швидше прийняті.*

23) *Магазин «Сяйво» вдалося відстояти, однак ціна питання (у розпал боротьби з КМДА за магазин померла його директор Марина Довга) неспівставна з цією благою звісткою.*

- 24) Наші дівчата посперечаються за третю позицію у вільній боротьбі.
- 25) Ми сумуємо, що ви заставляєте нас вирішувати мізерні питання.
- 26) Працювати Французький кіноклуб планує щонеділі у вівторки.
- 27) Йому знадобився всього лише рік для того, щоб перетворитися з рядового ченця монастиря на диякона та члена патріаршої свити.
- 28) Становище дівчинки, яка була госпіталізована з табору «Славутич» до Охматдиту, незв'язане з отруєнням.
- 29) Мене в Криму цікавили саме море і гори. Таке своєрідне сполучення двох стихій просто зачаровувало.
- 30) Справжнісіньку словесну перестрілку в одному з дублів влаштували Данилко та Максим Галкін.
- 31) Комісія здібна підготувати документ протягом тижня.
- 32) Під час конфлікту між міністром і поліцією в аеропорту четверо правоохоронців отримали поранення; двоє поліцейських отримали забиття та подряпини.
- 33) В Ужгороді на Православній набережній, напроти венгерського консульства, на людей з дерева впала ядовита змія.
- 34) Лариса Кириленко була годівницею п'ятьох дітей.
- 35) У чернівецькому тролейбусі жінку вразило струмом. Шофер тролейбуса на інцидент не відреагував, закрив двері та поїхав.
- 36) Мільйони років тому ставши на ноги, людина має тільки дві точки опору, проте не може забувати про голову, яка дає можливість прогнозувати наслідки дій або бездіяльності.
- 37) 14 листопада до поліцейської ділянки поступив жахливий дзвінок.
- 38) Віталію, чи була вірогідність проведення двобою у США?
- 39) Довіра населення завойовується роками й роками, втратити ж її можна водночас.
- 40) Більшість дослідників творчості М. Фуко відзначають складність і запутаність його висхідних концептуальних положень.
- 41) Боротьба розпалюється з новою силою і здобуває особистий характер.
- 42) Один знайомий, перебуваючи в Японії, знайшов у найближчому смітнику працюючий музикальний центр і телевізор.
- 43) Має бути стовідсоткова відповідальність мінімальної зарплати прожитковому рівню.
- 44) Тут був стадіон та великі, нічим незабудовані пустоці.
- 45) Наші депутати ще доглядають останні сни.
- 46) Завдяки такій безгосподарності вони втратили чимало прибутків.
- 47) Біфенол А, який міститься у пластмасових пляшках, в наших експериментальних тварин сприяв розвиткові раку.
- 48) Економічна блокада призведе країну до гуманістичної катастрофи.
- 49) Давайте поступимо таким чином: якщо через 18 секунд ніхто не відповість, ви отримаєте знижку 450 фунтів.
- 50) Презентація книги виявилася чийось виконаним заказом.

- 51) *Смерть наступила через одну-дві хвилини.*
52) *Почалися чергові телевізійно-політичні склоки.*
53) *Спати вляглися просто на землі, благо, в липні вона тепла.*
54) *Нищення Сталінім українців не походило на Голокост.*
55) *Мун справлює між собою обидва ворогуючі угруповання.*
56) *Чітко проявилися центробіжні тенденції.*
57) *А боротьба вже не з одним, а з двома сильними противниками не сулила їм нічого, крім повного розгрому.*
58) *Це питання буде обговорено через неділю – біля двадцятого числа жовтня місяця.*
59) *Відбулась нарада з питань попередження розповсюдження СНІДу.*
60) *Така інформація складає комерційну таємницю, яка може в умовах ринку забезпечити ліцензіару виробничу удачу.*

Запитання для самопідготовки і самоконтролю:

1. Які чинники можуть актуалізувати невластиве для слова значення? Як цього уникнути?
2. Поясніть зміст понять *лексичний плеоназм, граматичний плеоназм*. Що таке *обов'язковий плеоназм, стилістичний (експресивний) плеоназм*? У кожному випадку наводьте приклади.
3. Чому міжмовні омоніми називають лінгвокультурним феноменом? Поясніть свою думку. Які ще лексичні помилки можна так кваліфікувати?

ЗАНЯТТЯ № 4

Лексичні помилки та причини їх появи (3)

Теоретична частина:

1. Семантично модифіковані лексеми та причини їх появи.
2. Плеоназми та причини їх появи. Типологічні серії плеоназмів.
3. Пароніми. Сплутування паронімів як лексична помилка.
4. Міжмовні омоніми. Помилки у використанні міжмовних омонімів.
5. Лексичні помилки, зумовлені міжмовною інтерференцією.

Практична частина:

1. Підшукайте в друкованих або інтернет-виданнях і запишіть 5 прикладів лексичних помилок, зумовлених міжмовною інтерференцією (перевірте себе за словниками). Подайте контекст.

2. Напишіть есе «Суржик і мовна толерантність журналістів».

3. Проаналізуйте якість перекладу, зокрема у випадку міжмовних українсько-російських омонімів.

1) *Концерт тривав два часа без перерви, а зала була заповнена глядачами.*

2) *Вже четвертого травня астрономи та любителі готуються спостерігати повне затемнення луни.*

3) *Хворий отримав удар у голову. Протягом 30 секунд він казався приголомшеним, але потім свідомість повністю нормалізувалась.*

4) *Наступної неділі, у вівторок, розпочнеться круглий стіл по даній проблемі.*

5) *Ця поезія була його першим літературним опитом.*

6) *Слухачі мали смутне уявлення про тему мого доповіді.*

7) *Грецький острів Крит накрила пильна буря, яка прийшла з берегів Північної Африки.*

8) *Він не розгубився і не мешкав з відповіддю.*

9) *Через кілька років він завставив його відшкодувати збитки.*

10) *Після закінчення навчання, він служив цілий рік в Києві, потім працював інженером, а пізніше разом зі своєю коханою очутився в Польщі.*

4. Послуговуючись словниками, з'ясуйте різницю в значеннях слів. У кожному випадку утворіть словосполучення.

Хрещений – хресний, криз – криза, дипломат – дипломант – дипломник, свідчення – свідоцтво, ошукати – обшукати, привабливий – принадливий, діловий – діловитий, сподівання – очікування, декваліфікація – дискваліфікація, комплімент – комплемент, збитковий – збиточний, локаут – нокаут, континент – контингент, імітувати – емітувати, реклама – рекламація.

5. У фрагментах текстів із друкованих та електронних ЗМІ знайдіть, прокоментуйте та зредагуйте лексичні (за наявності й інші) помилки. Укажіть конкретний різновид лексичної помилки.

- 1) Журналісти відзначили в текстах районного очільника численні місцеві слова та діалектизми, а це свідоцтво його невисокої грамотності.
- 2) Володимир Винниченко для свого часу був людиною передових і прогресивних поглядів, але як політик він багато в чому проявляв слабкість.
- 3) Як тільки фашисти завоювали й окупували Західну Україну, ще зовсім молодими юнаками потрапили ми на роботу в Німеччину.
- 4) Поки канікули, то школа пустує, а невдовзі в навчальних класах знову залунають радісні крики дитячих голосів.
- 5) За виконану роботу тоді мені заплатили дві тисячі гривень грошей, а домовленість була про удвічі більші грошові кошти.
- 6) Ця подія відіграла велике значення в житті героя нашого нарису, але далі вийшло так, що всі зусилля і старання виявилися марними.
- 7) Торішнього року наш спортивний клуб зайняв у змаганнях призове перше місце, а цього року опинився в самому низу рейтингової таблиці.
- 8) Офіційна парламентська комісія Верховної Ради підбила підсумки службового розслідування, але ніякого судового вироку для корупціонера країна так і не дочекалася.
- 9) Вже п'ятий рік екологічна ситуація у Луцьку та поруч розташованих населених пунктах є катастрофічною – цілодобовий нестерпний сморід чути і вдень, і вночі.
- 10) Ця газета користується великою потребою в киян, а то тепер мало зустрічається таких випадків з газетами, журналами, друкованими виданнями в сучасній Україні.
- 11) Голова скористався службовим становищем у корисних цілях, а журналісти розслідували його кримінальні злочинні діяння.
- 12) Свідоцтвом нашої переваги є практична діяльність організації.
- 13) От саме він тому і прибув до Луцька, щоб дізнатися, яка буде директивна настанова щодо посівної компанії.
- 14) На міжнародній конференції в Ужгороді за участі закордонних гостей із Польщі та Словаччини було розглянуто ефектні методи вирощування городних овочів.
- 15) Ювілярові на 49-річницю з дня народження керівництво підприємства вручило подарунок разом з адресою.
- 16) Повітря в квартирі було таке зимне, що мимохідь бажалося включити опалення.
- 17) Ви маєте доказати виборцям слушність свого рішення і правильність ваших особистих точок зору, а ще проявити максимум стриманості і терпіння.
- 18) На заключення своєї промови хочу підсумувати сказане і накреслити план наших дій на майбутнє.
- 19) Дитині через вашу необачність довелося тоді прийти до школи у святковій сукні з брудними плямами, таким чином, свято було спорчене, настрій теж.

20) Агроном рахує доречним висівати цього року ріпак, хоч відомо, що він дуже виснажує ґрунт.

21) До Конституційного Суду України можуть бути вибрані виключно юристи за фахом, але без політичних чвар і непорозумінь ще ніколи ця процедура не обходилася.

22) Уява польського президента про події 1943 року на Волині дуже відрізняється від історичних реальних фактів, але поляки, мабуть, не хочуть знати нічого, що суперечить їхнім міфам і вигадкам.

23) Міністерство освіти і науки відмінило попередній свій наказ про розподіл державного замовлення, а університети раптом виявили велике бажання отримати додаткові бюджетні місця, хоча багато ВНЗ мають вільні вакансії.

24) У новому мікрорайоні, який побудовано на місці колишнього аеродрому, учора було відчинено перший продуктовий магазин та відділення пошти, а це дуже зручно для місцевих мешканців і новоселів.

25) Наша спортивна команда сьогодні на підйомі, перемога всіх окриляє, тому сподіваємося, що невдовзі в майбутньому зможемо здобути нові перемоги.

26) Від того дня посадовець почав часто навідуватися в гості з візитами до моєї родички, щоб увійти в довіру, а вона пізно зрозуміла його підступні кримінальні наміри.

27) Якась невелика доля правди в словах голови обласної ради все-таки є, треба признати, була, але ніхто не годен був слухати такі неприємні речі.

28) Лише менша третина мешканців нашого древнього міста добре обізнана з усіма славними віхами його історії, а більшість має дуже приблизну уяву про те, які історичні події тут відбувалися в минулому.

29) Сонливість може проявлятися на протязі всієї доби, а особливо в передвечірню пору, коли втома ще більше схиляє до сну.

30) Офіційні комісії двох урядів так і не змогли заключити договір про демаркацію міждержавних кордонів між Білоруссю і Україною.

31) Молочна продукція нашого білоруського партнера ще минулої неділі від четверга поступила в продаж у Ковелі.

32) Долоні рук обох дітей були сильно обпалені кислотою, а в дівчинки ще й на обличчі помітно було обпалені плями від опіків.

33) Того передсвяткового дня наш магазин так і не встиг здати виручку, тому крадіям тоді дуже повезло.

34) Саме 2017 р. ми вперше познайомилися з моїм майбутнім чоловіком, коли перебували на закордонній конференції в Женеві.

35) Велике значення в житті міста відіграє добре налагоджена, ефективна робота органів місцевого самоврядування.

36) У моєму уявленні якимось не вкладалося, що поет може працювати на такій прозовій посаді, як секретар сільської ради.

37) Леся Українка створила багато художніх текстів великої вартості – ліричних віршів, поем, творів драматичних і прозаїчних.

38) Тепер підписку на газети, журнали, періодику можна зробити в любому поштовому відділенні Укрпошти.

39) Тестований прилад цілком надійний у роботі, єдиний його недостаток – непривабливий зовні дизайн, швидке перегрівання, незручність управління.

40) Не дивлячись на круглодобове чергування і на постійні перевірки, розкрадання на підприємстві все ж зустрічаються.

41) Після цієї майже кримінальної історії я буду відноситися до всіх ваших пропозицій із явною небезпекою.

42) На урочистому вечорі в присутності закордонних гостей та представників посольств інших держав така поведінка керівника області була нетактичною.

43) Треба обмежувати час роботи за комп'ютером, щоб не наносити шкоду здоров'ю дитини.

44) На цьому поставимо багатокрапю і перейдемо до наступного питання.

45) До всього треба відноситися по-філософськи.

46) На цьому співставленні Сковороди та Шевченка ми бачимо необхідність переходу від внутрішньої свободи до зовнішньої.

47) Інститут Президента ще дуже сильний, і нема нічого, що могло б його поколивати.

48) Правління не хоче відволікати бюджетні кошти не за призначенням, а нашому керівнику дуже хотілося б трохи поживитися державним, отже, дармовим.

49) Я настоюю на своїй пропозиції і рахую, що дуже некоректно зараз ставити на повістку дня запитання про зовнішні борги.

50) Про багаточисельні проекти, які мені щастило (бо дуже хотів!) втілювати у реальність, поділюсь іншим разом: це і оздоровчі, і туристичні, і спортивні, і спілкувальні, і культурні, рекреаційні і бізнесові...

Запитання для самопідготовки і самоконтролю:

1. Де закріплено лексичні норми? Наведіть приклади видань такого типу.

2. Яку процедуру повинен витримати редактор у випадку семантично модифікованих лексем? Як кваліфікувати й усунути таку помилку? Які видання в цьому допоможуть?

3. Які правила роботи редактора з плеоназмами? Які видання допоможуть кваліфікувати й усунути такі помилки? Коли плеоназм можна не кваліфікувати як помилку?

4. Як чітко розмежувати значення паронімів? Які джерела для цього потрібні?

5. У яких текстах міжмовні омоніми трапляються особливо часто? Які принципи роботи редактора з міжмовними омонімами? Якими джерелами варто користуватися?

6. Як виявити в тексті інтерферему (кальку), росіянізм (росіїзм), суржикове утворення? Якої процедури варто дотримуватися в роботі з лексичними помилками, що зумовлені міжмовною інтерференцією? Які джерела покликані тут допомогти?

ЗАНЯТТЯ № 5

Функційно-стилістичні помилки та причини їх появи

Теоретична частина:

1. Функційно-стильова типологія текстів. Поняття про функційно-стилістичну норму, функційно-стилістичну помилку.
2. Образність, експресивність у текстах різних стилів. Штучний пафос як функційно-стилістична помилка.
3. Специфіка вживання термінів, професійних та іншомовних слів у текстах різних стилів.
4. Канцеляризми, мовні штампи в текстах різних стилів.
5. Розмовна та нелітературна (просторічна, діалектна, жаргонна) лексика в текстах різних стилів.
6. Тавтологія як лексичний повтор. Невмотивоване нагромадження тих самих частин мови та їхніх форм.
7. Багатослів'я в ЗМІ та його усунення.
8. Функційно-стилістичні помилки на синтаксичному рівні.

Практична частина:

1. Підшукайте в друкованих або інтернет-виданнях і запишіть 5 випадків тавтології або вживання жаргонізмів чи діалектизмів.
2. Аргументуйте таку тезу: *«У кожного слова своя орбіта і свої сусіди в системі того чи того сузір'я... Якщо ж слово випадає зі своєї орбіти і переміщується з одного сузір'я в інше – виникає хаос»* (Павло Мовчан).
3. Замініть словосполучу одним словом: *у більшості випадків, на сьогоднішній день, до останнього часу, зробити аналіз, навколишнє середовище, підбивати підсумки, почуття власної гідності, складова частина, складні погодні умови, значна кількість, незначна кількість, у найближчому майбутньому, розділити на дві половини, мешканці сільської місцевості, поганий стан здоров'я, у стані алкогольного сп'яніння, висловлювати впевненість, втрачати вагу, робити більшим, давати оцінку, визнавати свою провину, по обидва боки, обома руками.*
4. Прочитайте речення. Скоротіть їх так, щоб не спотворити зміст.
 - 1) *Важливо навчитися захищати себе від переймання чужих хвороб або думок інших людей про наші хвороби.*
 - 2) *Ми починаємо набувати уявлення про те, ким ми є у світі.*
 - 3) *Відповівши на ці запитання, ви отримаєте повне оцінювання ваших результатів, що надасть інформацію про це.*
 - 4) *Ви можете почати цей процес, узявши на себе просте зобов'язання вимикати всі свої електронні пристрої щонайменше на добу.*
 - 5) *Мати привабливий вигляд, доглядати за собою і завжди бути молодого, не зважаючи на свій вік – це все мрії кожної представниці прекрасної половини людства.*

6) Велика кількість дорослих і підлітків по всьому світу намагаються скинути вагу, але не вміють це правильно робити і тому вдаються до різноманітних неправильних дієт або залишаються на довгий час без їжі.

7) Історія розвитку робототехніки сягає своїм корінням в далеку давнину за часів античності. Бажаючи полегшити трудову діяльність і просто гнати науковою ідеєю, винахідники давнини створювали найпростіші механізми, що виконували деякі елементи руху.

8) Добра людина – це та людина, яка робить добрі справи, тобто добродійка.

5. У фрагментах текстів із друкованих та електронних ЗМІ знайдіть і прокоментуйте функційно-стилістичні (за наявності й інші) помилки. Аргументуйте свою думку.

1) Лучанка створила петицію з вимогою завдати удару по комарах і кліщах, яких розплодилися величезні полчища. Вона вимагає оброблювати спеціальними інсектицидними засобами «зони відпочинку та скупчення людей», аби винищити частину цьогорічної популяції цих кровожерних комах.

2) Улюблена зона малюків оснащена м'якими модулями та умовно поділена на зону ігрових тематичних будиночків та батутну зону з сухим басейном. Усі будиночки наповнені різноманітними іграшками за тематикою та направлені на розвиток дітей. Додатково в межах зони крихіток можна замовити послуги няні погодинно, яка певний період подбає за вашою дитиною в індивідуальному порядку.

3) Загострення конфлікту і конфронтація не принесуть користі жодній стороні. Увагу краще приділити продовженню давно початих справ, які потребують рутинного виконання.

4) Про якість доріг у Львівській області сказано чимало, і характеристика якості трасового покриття на Львівщині вже давно оцінена широким спектром епітетів.

5) На батьківщині у амброзії понад 600 природних ворогів, які стримують її зростання. Серед них є як рослини, так і комахи. В наших умовах, які бур'яну цілком підходять, агресор майже не зустрічає перешкод.

6) В районі вулиці Львівської не перший день витають сморідні запахи. Люди в спеку прочиняють вікна, а з вулиці до хати лине сморід.

7) Медики попередили, що при купанні у водоймах, вода котрих не відповідає вимогам санітарно-епідеміологічних нормативів, є потенційна небезпека отримати захворювання на інфекційні хвороби.

8) В неділю, 23 червня, Рівне опинилося у цілковитій владі випускників: у місцевих школах проходили випускні.

9) Глава МОЗ Уляна Супрун підтримала бабусь, що продають шовковицю, вишню та черешню в стаканчиках та повідомила, що літні ягоди є дуже корисними, про що написала вона на своїй сторінці на фейсбуці.

10) Щоб підстобнути процес схуднення, якщо ви на дієті, потрібно пити стимулюючі напої – зелений чай, каву.

11) В Україні серед традиційних безалкогольних напоїв одними з найпопулярніших з давніх часів і до сьогоднішнього часу лишаються узвари – компоти, що готуються на основі сухофруктів.

12) Пальму першості у генерації вперше захопив нападник, капітан іспанської «Барселони» і національної збірної Аргентини Ліонель Мессі з 127 млн доларів доходу.

13) На факультеті філології та журналістики делегація польських викладачів та студентів взяла участь у відкритті фотовиставки та презентації книг та журналів.

14) Олігарх – це зовсім не синонім приватного власника, на чому свідомо чи підсвідомо, явно чи іманентно наполягали минулі місяці як запеклі критики урядових намірів, так і деякі радники глави держави.

15) Довгі роки відбувався у мене відтік енергетики, від цього я постійно – цілими роками – хворіла.

16) Давно вже в італійському чемпіонаті не було такої яскравої палітри команд з різними стилями, що не просто намагаються здобути очки і піднятися вгору по турнірній таблиці, а показують і сповідують абсолютно різний футбол: від залізобетонного у «Ювентуса», до романтичного у «Лацио».

17) Вивчення питання впорядкування жилого фонду і переселення жителів з аварійної будівлі перенесено на наступне засідання постійної комісії міської ради з питань генерального планування, будівництва та архітектури.

18) За роки причіпливої селекції кадрів у президентській адміністрації лише ці двоє бідлашних змогли довести свою цілковиту відданість і лояльність президентові.

19) Партія, яку він очолює, насправді є складним конгломератом політиків та політичних груп зі своїми інтересами та планами.

20) Оля Цибульська здивувала відмовою балотуватися до парламенту на тлі повальної прощі своїх колег по шоу-бізнесу на вибори.

21) Щоб нанести візит до губернатора Львівщини, потрібно пройти фейс-контроль і відповідати якомусь дрес-коду, який собі уявляють охоронці Львівського губернатора.

22) Дії нашої придуркуватої влади – це просто рефлексії на ситуацію, яка склалася в країні з вини тієї самої влади.

23) Вивчивши рекламу та провівши рекогносцировку на місцевості, він попрямував у видатний торговий центр.

24) Працівники шахт в поті чола працювали по видобутку вугілля, а також проводили монтажні роботи.

25) На пленарному засіданні підбили підсумки, прийняли ухвалу, після чого всі пішли по-англійськи.

26) Італійці більше володіли м'ячем на перших хвилинах, проте без особливої небезпеки біля воріт Андрія Луніна.

26) У цей день не можна сваритися із сусідами та близькими, адже якщо здійснити сварку, то увесь місяць сваритиметься.

27) Більшість крутих загальноосвітніх навчальних закладів нового типу області співпрацюють у комплексі з вищими навчальними закладами.

28) Для того, щоб збурило громадськість у Німеччині та влаштувати обструкцію Прем'єр-міністрові, було потрібно бодай тиждень часу.

29) У Великобританії по вуха закоханий молодий юнак не зміг витримати почуття без взаємності, не думаючи не гадаючи покінчив із собою в дуже екзотичний спосіб.

30) Джерела повідомляють, що невідомо точно, від чого загинув військовий: чи його з'їли піраньї, чи втопився, чи сконав від отриманих ран.

31) Ризик дефолту України в наступному році оцінюється у 17,8 % беручи до уваги такі фактори, як стан економіки, непогашену заборгованість і політичні ризики.

32) Поліцейські забезпечують безпеку та регулюють рух на цій ділянці дороги.

33) Відкриття спортивного залу завершилося концертною парадною частиною виступу дітей, яка була присвячена губернатору та меру, бо розвернули їх тільки до президії, не до глядачів. Чинникам рукоплескали, хоча мали б набити пику за незавершений ремонт, популізм, непрофесіоналізм, неповагу до батьків.

34) Непоінформованість про наявність чи відсутність протипоказання при прийманні ліків наносить велику шкоду нашому здоров'ю.

35) До мешканців міста звертаються з відозвою перебути небезпечний період часу вдома або в підвалах і не випускати дітей на вулиці.

36) Сьогодні перший день літнього сонцестояння. Це найдовший день і власне найкоротша ніч року. Даний час власне вважають початком астрономічного літа та важливою астрономічною подією, що відбувається в нашій Сонячній системі, бо саме цей день знаменує початок літа в північній півкулі Землі і початок зими в південній. Пік часу припадає на три дні, власне, тому і називають цей період сонцестоянням.

37) Репродуктивне здоров'я – це частина здоров'я кожної людини, піклування про яке означає дотримання здорового способу життя. Атоматично це передбачає турботу про весь організм в цілому.

38) У Житомир прибули святі моці свяченомученика Кипріяна та моці мучениці Густини.

39) Спочатку роль піддослідного кролика блискуче виконали студенти інкубатора еліти – Львівського університету ім. І. Франка.

40) Працівники швейної фабрики висували вимогу до оргкомітету створити ще одну фахову комісію експертів, яка винесла б остаточний вердикт щодо встановлення даного пам'ятника саме на площі перед підприємством.

41) Цього року для виконання плану військкомати стали призивати призовників, які у даний час ще навчаються.

42) У школі було прийнято рішення про виділення грошових коштів для заміни, хоча б для початкової ланки парти, які б регулювалися.

43) Болючою проблемою зустрічі, для мене, стало питання, яке назривало після обговорення книжки «Апокрифи Клари Гудзик», вже загубленої у віках традиції Політеху поширювати гуманітарні знання.

44) Після прикрої штучної поразки у чоловічому футболі палкі серця фанатів футболу порадували і здивували наші дівчата в п'ятому турі чемпіонату України з футболу.

45) Через оті щоденні мудрі дискусії та щирі сповіді я починав дорослішати та мудрішати за рахунок чужого досвіду.

46) Вона мала важкий моральний вплив на мою психіку, у зв'язку з чим моє психічне здоров'я поїхало.

47) У рамках цього проекту відбувається, вірніше, проживається багато різних історій, але, яким би серйозним не був проект, цікавих історій, про які можна згадувати з посмішкою, відбувається також немало.

48) Наразі вже порушена кримінальна справа за статтею 115 ч. 4 Кримінального кодексу України (вбивство з особливою жорстокістю), що передбачає довічне позбавлення волі.

49) Шляхом нагнітання нездорової ейфорії у державі комуністи намагаються створити революційне докрузжся, яке би допомогло їм прийти до влади.

50) За каденцією міського голови: найголовніша турбота про людей – знищити всі лісонасадження. Калим від висадження прибутковий. На жаль, із-за тупості 70 відсотків саджанців в знак протесту відмовились рости з рук голови міста.

6. Прочитайте фрагменти текстів, проаналізуйте їх із погляду дотримання функційно-стилістичних норм. Обґрунтуйте свої міркування.

Текст № 1

Мокра бруцатка, відверта прохолода, в яку ще не віриш, навіть в останні дні жовтня, все думаєш – побурчить осінь, пожартує і знову обійме бабиним літом, хай і з кризисним апетитом, але все ж таки, приголубить ще під завісу. Скільки разів так обманювалася, ніби не знаю, що в *Indian summer* характер непередбачуваний, як батареї в моїй квартирі. Вони все ще льодяні-крижані, навіть додому не хочеться. Так подумки скаржилася сама собі, повертаючись після вистави зі старого улюбленого маєтку в театрі на Подолі. Виявляється, нова будівля поруч технічно жодним чином не пов'язана з ним. Там буде інше життя, напевно, й інші масштаби, адже «вапняк-новодел» у всіх на вустах, а маєтку давно потрібен ремонт, але, видно, тепер (хочу помилитися) він повинен привчати себе до скромності, головне, аби не нав'язана була роль бідного родича. Театрالی, які шукають особливої камерності, знаходять її саме тут, на сцені милого театрального будиночка, захоплюючись майстерністю акторів, які не вмюють грати фанерно-технічно, по-моєму, навіть на репетиціях — все з розмахом, все соковито, без недосолу, але й без пересолу. Так чимчикувала собі Андріївським узвозом, неквапно насичуючись грою вечірнього освітлення, яке прибрало майже всі, хай лише до

ранку, стилістичні помилки, які постійно зачіпають, — то напівживі чохли на будинках з намальованим на них чужим раєм, аби приховати недоробки і байдужість до старовини.

Текст № 2

Вже бувало так: раптово знову здалося, що я в іншому місті. Можливо, від того, що прохолодного осіннього вечора тут давно не бувала, а вдень узвіз зовсім інший. Розуміла, що від цієї прогулянки вже не варто було чекати якихось додаткових пестощів, вона вже буде скупа на подарунки. Все, що могла, виставила як на шведському столі – і захват від театральної драми, і вечірне вбрання гнучкої неповторної вулиці в одному екземплярі, і в той самий момент уловила, що переднічний час приготував ще щось несподіване, своєрідну ексклюзивну страву від таємничого шефа, зауважила — у вічно, здається, німому і темному замку Річарда, який вже довгі роки ніби в медикаментозній комі, чи то живий, чи то ще не мертвий, виникло вікно, що світиться. Не знаю, може, старожили бачать таке частіше, я ж вперше за останні роки побачила натяк на життя в цій вимерлій розкішній будівлі. Навіть не знаю, чи належить вона місту, чи вже давно якійсь сирітці з декларацією-важковаговика, а можливо, замок Річарда — вже комусь подарунок від тещі. Зараз у брендї на всяк випадок мати тещу-крупняка, на неї можна все і записати. Де їх штампують, не знаю, але те, що вони, ці старенькі, неспокійно сплять, не сумніваюся.

Текст № 3

Можливо, через теплий туман, передвісник нашого нового бабиного літа, але того ранку, у годину пік, у вагоні тролейбуса стояла задуха, як у старій сумці. Обличчя пасажирів не були ані особливо сумними, ані грізно-похмурими чи явно сердитими. Все було набагато гірше — вони були ніякими. Ніби скомандували «ані руш!» цій спільній апатії та абсолютній байдужості в позах та поглядах... Можливо, лише через монотонність пересування в заторах і тісноті, можливо, це відразу зникне, варто вийти з вагона, але хоч як умовляй себе, мені було незатишно. І у цей момент, абсолютно невмотивовано, мозок сам прийшов на допомогу і підкинув свою гру в біг навздогін, цього разу з моїми флакончиками. Бувало таке і раніше, та й сюжет мені знайомий, але якщо все вчасно, то як вперше, і мої п'ять квадратних сантиметрів рецепторів, що реагують на запахи, а саме така площа їх у людини, підбадьорилися. І я вкотре пошкодувала, що свою наївну колекцію порожніх флакончиків від хороших ароматів не перевезла до нового кабінету і нової редакції, а залишила її, щоправда, не без докорів сумління і жалю, колишнім колегам... Всім — це означає нікому конкретно. Та так і не дізналася, хто замінив їм мою ласку, втім, якщо йдеться про безсловесні скельця, яким ані холодно, ані спекотно від того, що їх не взяла хазяйка в нове життя, то смішно думати про це.

Текст № 4

Навіть правильно сервіровані жіночі слабкості вельми охоче виносять сміття з хати. Тільки-но хазяйка пильність ослабить, вони починають викладати все, про що їй не запитуєш. Споглядання і розшифровка цієї гри, звичайно, злегка інтригує, але більше дивує — адже йдеться не про пані з різнобічним дозвіллям, а про зайнятих важливими справами публічних осіб, які майже щодня щось промовляють з екрану. Мимоволі стаючи цікавим експертом оновлених лише зовні політичних осіб, інколи навіть втрачаєш нитку заочної розмови. Власне, прислухаюся, точніше, придивляюся до того, що нашепче тасмний *small talk*. Він-то дозволу у хазяйки не питає, теж бажає свого просування, вічного жіночого бажання перетворити себе на бренд, хоч і на певний час, але має ж бути хоч якийсь дрес-код і на «живопис» на обличчі для персонажів публічно обраних. Загалом, мене відволікає від головного все — передбачувані валютні вливання в процедури їх омолоджування, їх прагнення зіскочити з так званої усмішливої депресії, яка частенько тихо супроводжує життя хворих на філерексію, і гостре бажання забезпечити м'яке приземлення в *harry end*, але і там, як відомо, одночасно на двох стільцях не всидиш, та й м'яке приземлення не гарантується, і сам стілець може похитнутись. Хто стане жити переляканим життям під заколисуючий мірний перебіг грошових потоків — та ніхто, звичайно, до чого мені, скажімо, розшифровувати всі прийоми світломаскувань далеко не світських мучеників у їх «хітинових прикидах», зовсім не перебуваючи в цій орбіті, а отже, і в полоні цієї метушні.

Запитання для самопідготовки і самоконтролю:

1. Поясніть зміст поняття *лінгвістична (функційно-стильова) типологія текстів*. На які типи поділяють мовні засоби з функційно-стильового погляду?
2. Що таке *функційно-стилістична норма, функційно-стилістична помилка*? Наведіть і прокоментуйте приклади.
3. Із яким рівнем мовної системи найчастіше можна співвіднести функційно-стилістичні помилки? Наведіть і прокоментуйте приклади.
4. Поясніть зміст понять *образність, експресивність*. Наскільки доречні ці явища в журналістському тексті? Обґрунтуйте свій погляд.
5. Яких принципів варто дотримуватися у вживанні термінів, професійних та іншомовних слів у текстах ЗМІ?
6. Чи можливі в текстах ЗМІ канцеляризми, мовні штампи? Які принципи роботи редактори з ними?
7. Якими принципами варто керуватися у використанні в ЗМІ розмовної та нелітературної (просторічної, діалектної, жаргонної) лексики? Як такі явища має кваліфікувати редактор?
8. Що таке *тавтологія*? Наведіть і прокоментуйте приклади. Чим тавтологія відрізняється від плеоназму?
9. Що таке *багатослів'я*? Як його уникати? Як розмежувати плеоназм і багатослів'я?
10. Які функційно-стилістичні помилки можливі на синтаксичному рівні?

ЗАНЯТТЯ № 6

Підсумковий практикум до тематичного блоку «Лексичні та функційно-стилістичні помилки»

Практична частина:

1. Знайдіть у друкованих або інтернет-виданнях текст, у якому порушено функційно-стилістичні норми. Прокоментуйте помічені помилки, дайте авторові поради щодо їх усунення.

2. Підшукайте в друкованих або інтернет-виданнях і запишіть 5 випадків багатослів'я.

3. Знайдіть у друкованих або інтернет-текстах порушення різнотипних лексичних норм.

4. Аргументуйте такі тези: «Багатослів'я зовсім не показник розумної думки» (Фалес), «Говорити доречно краще, ніж говорити красномовно» (Бальтасар Грасіан); «Хороший текст той, де немає нічого зайвого» (Юлія Мороз).

5. Підготуйте авторові конкретні поради щодо вдосконалення текстів. Виконайте такі завдання: а) укажіть на функційно-стилістичні недоліки, підготуйте загальні поради, як їх усунути; б) знайдіть лексичні та інші помилки, запропонуйте конкретні шляхи редагування цих фрагментів. Поради щодо кожного тексту оформіть у колективний письмовий редакторський висновок. Під час його підготовки розподіліть між членами групи окремі типи помилок (хтось простежує і коментує функційно-стилістичні аномативи, хтось – лексичні та інші). Після завершення роботи над текстом представте свої висновки перед аудиторією.

Не журиць, хутірець!

Як тільки не називають цей неповторний, унікальний Київський куточок на Куренівці – парк і ліс, і хутір. І все це – Кинь-Грусть.

У самий перший, ще пробний, зимовий день, стоячи на осінній галявині під віковим дубом, здалося, відчуття були саме такими, що опинилася в середині золотой прощальної осінньої пишності. Зовсім, скажу відверто, не хотілося деталізувати історичні деталі, хоч і розуміла – доведеться. Білки метушилися довкола, винюхуючи і шукаючи в опавших пухнастих листях свій обід і їжу, інколи спонтанно утворюючи легкі зграйки, і тоді вони нагадували базиків, що базикають на лавці про свої новини. Свято для очей заколисувало, пестило, втягуючи в свої обійми. Хочу об'єднати, точніше, зібрати, ущільнити, стиснути децю глузливу непорушність, адже зрозуміло, – все про Кинь-Грусть вже описано, знято і з електронної інтернет-годівниці можна завжди виудити потрібне, але таке «метео-зведення» не зворушує. Хочеться уловити послання самої природи, а не перегружати зайвою строкатістю свій особистий словник. Однак хотіти – зовсім не означає відчувати. До ліричної канви естетичного заціпеніння грубо і брутально вриваються реалії, ніби промальовується характер сьогоденного життя цього колись малолюдного

зеленого островця і, підкоряючись осінньому вихру, смакуючи нашарування осені, яка є багачшою за нехитру свіжість весни, розумію – красу давно надкусили, надгризли, відламали, заховали за паркани, інколи навіть трьохповерхі.

Вічний кругообіг спритників: одні беруть в природи задурно, а хтось дрібніше у них позичить, і здалося, що навіть намацала своєрідну метафору цього зачарованого смутку: на березі ставку вже багато років вмирає мокрий будинок, побудований біля забороненої межі, біля самої води. Звичайно, продати такий будинок неможливо, і став він ніби пам'ятником людській бездумній метушливій суєті, нових і нових персонажів з угодваними гаманцями. Тутешній старожил Юрій Врублевський (а він живе на одній з прилеглих вулиць, неподалік місцевості Кинь-Грусть вже 47 років), показуючи на розкішну садибу з кортами в затінку, ліпниною на фасадах, пригадав, як робітник цього будинку пропонував комусь купити відро «скоммунізованної» у господаря фарби, ставши теж учасником спритного кругообігу. Ще запам'яталося, він додав: «Не хвилюйтеся у них не лише краска – відрами, у них гроші відрами. Щоправда, в сьогоднішньому контексті електронного стриптиза чиновників – це дрібниця, процес крадіжки і злочинства навіть місцевого масштабу змусив і нас, жителів довколишніх вулиць, декілька років тому чергувати ночами, борячись за збереження зеленої зони і, природно, за своє місце під сонцем. Ми, – додав пан Юрій, – на протязі чотирьох років боролися за те, аби всюдисущий будівельний аферист і шахрай Войцеховський не збудував, як планував, шість 25 поверхих будинків тут неподалеку. Він тоді вже приїжджав і оглядав ділянку, яка сподобалась, де знаходяться майстерні художників і митців і де особливе тихе кладовище з однієї братської могили. На цьому місці до війни 1941–1945 років стояв жилий будинок, який від попадання бомби миттєво раптово зник, поховавши під собою всіх 32 його мешканців. Людей тут же й поховали в одній могилі, є й огорожа та хрест. Нам докоряли що, мов, спекулюємо на трагічному епізоді, рятуючи своє житло, але ми вдячні і загибшим, і своїй завзятості в боротьбі. Ти ж розумієш, Войцеховського перемогти і здолати було непросто, але нам це вдалося». Гуляючи по паркові, постали ще одні бетонні плити безпосередньо біля свердловини, теж сліди, чергового хижого плану – прямо посеред лісу під віковим дубом примостити свою хатинку. Теж відбили.

Ворон ворону...

Почувши фразу, вимовлену з інтуїтивно награною і показною легкістю, і запам'ятавши, подумалось, що вона могла народитися в головах лише персонажів з «сливок» суспільства підвищеної жирності, але, озирнувшись, стало зрозуміло, що промовцями фрази: «...і гроші не тішать, і їх відсутність не бадьорить», є підкупольний мандатний персонал, що обслуговує народ і виборців. Прірва так велика, я б сказала, непомірно велика – між убогою бідністю, з якою вони вічно борються, і самим життям, – що уточнювати (що означає в їх розумінні відсутність грошей) не хотілося. Як у їхньому гардеробі

хаотично поєднані Євросоюз і дуже дорогуца стилізована Сорочинська ярмарка, так і в їхніх одкровеннях з трибуни, але ми, як і раніше, неспроможні відрізнити фас чергової «гарнюні» від профіля хижака. Їхні щоденні викриття – як клізма заочно: не сильно боляче, але очищає спиритно-спиритно, щоправда, від грошей, і лише від грошей, і не зглянешся, як в черговій черзі – за субсидією – окажешся. Не знаю, тай ніхто не знає, чи зуміють немовлята, які ще не народилися, пишатися своїми грошима, адже це процес схожий на створюване роками добре ім'я – він довгий-предовгий, а ілюзії все тьм'яніють і тьм'яніють.

Років 20–25 тому простонародного ентузіазму було більше, і хоч способи добування грошей і валюти були примітивними, однак багатьом здавалося, що вони вповні логічні, в усякому випадку, не сидять на печі... Син моєї редакційної колеги, тоді школяр, пам'ятаю, поїхав з групою однокласників-учнів в Польщу. Лише тільки потім, пізніше мама зауважила, що зникла тенісна ракетка. Там продав – зумів кілька раз відвідати кавярню з морозивом та платний туалет і привезти цілий капітал – 20 доларів. Потім вони місяць питалися купити ракетку, аби не пропускати тренування, та не змогли. Інші теж «попрацювали» – так і вивозили те, що самім потрібно. Зараз у цього дорослого хлопчика, а ми зібралися на нього сімейне свято, вже мережа спортивних магазинів, на стіні кабінета, він показав, висить футляр від тієї старої ракетки. Талісман. Бажаючи нас розважити, йому пригадалося, що, навчаючись потім в Лондоні, дізнався про дуже живучу та яскраву тамошню легенду, запросив нас до сусіднього київського двору, де теж живуть екзоти – справжні дикі ворони, уявіть собі, в самому центрі міста і по збігу, додав, рядом з моїм будинком. Там і розповів все, що запам'ятав. Доречі, вже коли ми приближаючись до дуже величезних вуличних кліток на вулиці за будинком, від чергового екскурсовода почули про словесне перебільшення пташиного довголіття. «І навіщо? – відгукнувся старожил двору і явно не чужий для цих птахів чоловік, – адже, знаю, в неволі, в клітках ворони живуть до 50 років, а на свободі, на волі – до 100. Отже, 300, які чую – міф, видумка. У нас Карлуші – дівчинці – 25 років, а Корвіну – хлопчикові – 23. Але зараз модно, щоб чоловік був молодшим, але вони поки не виявляють цікавості один другим. Ще недавно у Карлуші був друг, і вони разом Корвіну не аби як дошкуляли, але, овдовівши, дівчинка не першої молодості, стала більш скромнішою до весни, а там подивимось», – розповів обізнаний в воронньому житті співрозмовник.

Підійшла чергова групка джинсово-непередбачуваних підлітків з веселим завзяттям одне перед одним похизуватися, і вмить замовкла разом з гідом, вже слухаючи, що нам розповідав старий школяр, який пожив у Лондоні і який продав колись потрібну йому самому ракетку. З особистого життя воронів-аристократів він дізнався, що вони – герої давньої видуманої англійської легенди, що стверджує: допоки живі ворони в Тауері, нічого не може статися з британською монархією. Звичайно, горобець, який народився в дорогій вишуканій стайні, не є аристократом, але ворони Тауера ніби спростовують це. Ще з XVII століття, коли вони були найбільш поширенішими птахами в

Лондоні, а після пожежі, при якій вигоріла більша половина міста, ворони оставили Лондон. Коли ж повернулися, виявилось, що їхні колишні гнізда збереглися переважно лише в Тауері. Агресивні птахи буквально оточили замок, нападали на людей і запекло билися одне з другим. Ці безкінченні воронні баталії привели до того, що влада Тауера вирішила їх знищити, вбити, але хтось з придворних нагадав королеві про легенду – якщо ворони залишать Тауер, воно само перетвориться на прах. Так було вирішено призначити шістьох воронів талісманами британської корони. Ось і непорушне, незмінне правило, і для них навіть призначили сторожа-охоронця, а з державної скарбниці на утримання них витрачають чималі грошові кошти.

Якби київські Корвін і Карлуша (доречі, ці птахи можуть і вміють розмовляти) до кінця розуміли, що таке буває не лише в казках, були б вражені, вони б теж не відказались.

Коли ми всі повернемося...

Перечитавши десятки ідеологів, філософів, істориків з їх намальовками (нарисами) успішної України, після революції гідності ми різко почали шукати безліч прикладів – порівнянь: починаючи від чому ж вдалося Польщі та Грузії, закінчуючи історією Сингапуру, це все класно, круто та концепуально.

Надихає йти далі, знижує думку про меншовартість та спонукає розправляти плечі, як в Айн Ренд.

Особисто мені хочеться нагадати, що в нас є свій могутній потенціал – наші за кордоном. Прийде мордор і вас всіх з'їсть – а тут протилежність, прийдуть наші та всіх спасуть.

Звичайно, здаю собі справу, що це така моя особиста утопія, але хочеться вас нею трошки оповинутити.

В більшості ми всі дійсно хочемо додому, ми забуваємо все погане, всі недоліки, всі обдерті стіни та розкидане сміття, натомість згадуємо глибокі гори, небо над Дніпром, наше море, щирість присутню нам, відкритість, дівочу красу.

Спочатку ми чекали величезних майданівських змін, потім хлопців, що повернуться з війни та боротимуться за нас тут, з завмиранням серця очікували крові на мітингах та третього майдану, потім звинувачували владу та всіх навколо в наших провинах, мовляв риба гниє з голови, при цьому продовжували натхненно читати Хорватський прорив і таке подібне.

Треба пам'ятати, що в нас вірить купа людей, величезна згряя саме наших дивляться зі зжатым серцем, з величезною надією, що завтра в нас тут щось зміниться і вони звідти зможуть повернутись.

Вони не просто чекають, вони моляться за нас, за хлопців на Сході, надсилають гроші на армію, на дитячі будинки.

Я це почала усвідомлювати проживши півроку в Італії, Тоскана, Флоренція... Перезнайомилась там з нашими заробітчанами, жила також, власне, з однією з них. Пані Леонора стала мені своєрідним наставником та багато прояснила.

Провівши півжиття на сцені під оплески та у квітах, моя пані виїхала в Неаполь заробляти на чорних роботах, для своїх дітей на навчання та життя. Зараз понад усе не пускає дітей повторити її шлях. «Жити треба у своїй країні, на своїй землі».

Багато з них, там без документів та без можливості поїхати додому роками. Скандують, як мантру, що якби в нас тут було б хоч трошки краще, ми б одразу всі та й повернулись.

В Польщі це не так відчувається, там я прожила 5 довгих років. Там відчуття близькості кордону та гірший рівень життя зставляють насолоджуватись тим, що маєш. Про-майданівські, про-українські мітинги там не були численними, не збирали великої кількості учасників. Проте навіть в дуже скептичних до українського відродження тусовках, ліпились вареники та грав Океан Ельзи. Ще тоді мене весь час переповнювала думка про те, навіщо кудись їхати та створювати собі свою країну там, не вчити мову країни, в яку приїхав, а шукати своїх, що твою мову зрозуміють.

На останок, наголошуватиму на тому, що ця моя утопія передбачає масове повернення, поодинокі свічечки швидко згасатимуть, якщо не буде бажаних перейняти їх світло.

А поки, за Жаданом... Я «повертаюсь» прогрівати будинки, щоби вам було куди повертатися!

Мокре місце

Сьогодні «Донбас Арена» має довести, що для нашої збірної не буває зачарованих стадіонів. Група D. Україна – Франція – 0:2 Ми вже ніколи не дізнаємося, як налаштувалися на гру команди, якби не сталася годинна перерва через тропічну зливу у Донецьку. Після другого запрошення судді на поле стало ясно: номінальні господарі Євро-2012 умови не диктуватимуть. Ще у першому таймі французи могли б створити необхідний запас міцності, але двічі виручив П'ятов. Для команди Олега Блохіна на краще ситуацію могли б змінити Шевченко і... суддя. Андрій змарнував вихід на побачення з Льорісом під кутом, а арбітр пожалів Менеза, який цілком заслужив другий «гірничник». Мабуть, «людина в чорному» відчувала, що Менез здатен інакше вплинути на долю матчу. На 53-й хвилині так і сталося. П'ятову було не сила врятувати ворота від удару нападника «Парі Сен-Жермена». А ще за дві хвилини Кабай рахунок подвоїв. Враження від жалюгідності гри українців в обороні міг посилити і третій гол поспіль, але стійка підсобила П'ятову. Чи була в українців контргра? Так, Блохін розраховував, що новоспечений гірник Девіч може краще за інертного Вороніна чіплятися за м'яч. Марко, якому надали для дії увесь другий тайм, спробував віддячити за довіру. Але його зусилля стали тільки епізодом, після якого наш серб здувся. Провалився на власному фланзі й Ярмоленко, якого тренерський штаб теж замінив. Не здавався наш Коноплянка, але для французів його активність сюрпризом не стала. Дальні ж постріли Євгена ворота Льоріса оминули. Після матчу Олег Блохін знайшов недостатньою підтримку збірної України трибунами «Донбас Арени». Неприємно вразив наставника і свист 74 невдоволення у бік «жовто-синіх». У

всьому світі протягом гри свою команду підтримують незалежно від рахунку на табло, а вже потім розпинають. У Донецьку ж було інакше. Незмінною залишається тільки статистика виступів нашої збірної на «Донбас Арени» без перемог. Ось цей сумний перелік: Україна – Греція – 0:1, Україна – Нідерланди – 1:1, Україна – Франція – 1:4, Україна – Франція – 0:2... Сьогоднішній матч Україна – Англія ще під сумнівом. Резюме. З турнірного становища ясно, що українцям потрібна лише перемога. Олег Блохін: «Усе очевидно, з англійцями треба битися. Гарантувати перемогу я не можу, але віддачу кожного гравця обіцяю. Ми не допустимо навіть натяку на байдужість або відсутність волі. Інакше народ нас не зрозуміє».

Прагнення ялівцевого полону

Касова ейфорична радість проєктантів нових тарифів, помножена на постійний перелік добрих намірів, якими вистелена дорога, ні, здається, не до НАТО, проте вже давно заплуталася: щовечірній розбір помилок, які політики здійснили вдень, не проходить безслідно. Вивчаючи новини майже напам'ять, не складно і з глузду з'їхати – адже багатьом політична кольчужка явно замала.

Все це разом узяте посягло на найбільш приховане і чисте хвилювання – очікування Нового року. Ні, святкових днів – більш ніж досить. Народові ще потрібно дуже постаратися, щоб справитися з такою тотальною ін'єкцією відпочинку, а ось очікування... воно ж дуже делікатне. Його налякаєш – і немає піднесення, випарується кураж, забравши щось найголовніше, а замість нього залишаться лише посиденьки з ввімкнутим телевізором. Значить, вони знову всі прийдуть без запрошення?

Одна чудна 15-річна панночка (проте її мова та її друзів потребує перекладу) схарактеризувала такий святковий вечір справжньою заточкою. Регулярно спілкуючись із школярами, навчилася орієнтуватися – їх визначення, як не дивно, часом дуже точні. Так ось, заточка, значить, нижче плінтуса, приїхали, мовляв... Одного разу вона припечатала навіть нормальними словами сьогоднішній політичний театр – погано грають. Дівча децю знає, як не кажи – ветеран шкільної сцени. І знову – правда: то грим підкачав у прими і став нагадувати мені підготовку до свого давнього шкільного маскараду, коли для щік – буряк, для губ – варення, то хтось із старших виховує «плохишів» та так витончено, що самому приємно, а, головне, що виконувати його рекомендації бажаних не знаходиться. Тарифним тестом визначити наявність комуністичного інституту у багатих, звичайно ж, можна, та тільки постраждають же середні. Підвела так звана золота середина – знову повз касу...

Втомившись від очевидності, почала рятувати дні до свята з особливою старанністю та прудкістю. Головне, не дати заялозити саме бажання, і якщо добрий настрій вчасно почнеш випікати, як домашню піцу, з того, що під рукою, та ще знаючи роками перевірені рецепти – все вийде.

Не знаю, як у кого, а ми з родинними друзями любимо проводити старий Новий рік – не за годину до 12-ї, а вдень 31, коли увесь народ на кухні

готує новорічний бенкет або відпочиває перед метушливою ніччю. У місті тихо й порожньо, в лісі ж – суцільна благодать. Чудово пахне свіжою, головне, живою глищею, думки, як борошно, просіяне через добре сито, збагачується киснем і, відпускаючи затискачі, вимиває погане практично миттєво.

І все ж, головна підготовка відбувається перед цим походом. Після звичного генерального прибирання вдома, дарую житлу ялівцевий душ: майже вальсуючи з тліючими ялівцевими гілочками до кожного куточка зазирну, весь простір обласкаю, погладжу, просочуючи чудовим ароматом. Немає гілочок – підігрю до 20 градусів ялівцеву стружку чи олії крапну на лампочку, можна і до сауни ялівцевих пристрастей підкинути. Чудовий благодатний полон умиває й підвищує опірність. До речі, грип і вірусні захворювання бояться його, а як легко дихається! Такому вмілому спокусникові суєта і надрив не потрібні – кожному, хто скористається, допоможе піднятися, стати вище щодо себе самого.

Характер такий у ялівця – не дарма ж за великою кількістю виділюваних речовин він стоїть на першому місці серед інших дерев і його офіційно включено до Державної фармакопеї. Досьє його доволі насичене й широке: наприклад, підвали Генуезької фортеці в Судаку витесано з ялівцевих стовбурів. Вже 700 років вони безвідмовно молоді. Господині з давніх часів запарювали ялівцем глечики для молока, від чого в молока був «хороший верх», діжки і бочки під капусту, огірки, а винороби – вино. Ці прийоми, перевірені довгими роками, служать і сьогодні.

У Скандинавії ялівцем обкурювали склади з хутрами, в російських старих карантинах – одяг хворих і приміщення, в Казахстані – кошари, в Тибеті – хворих, на Далекому Сході – чуми і породіль, в Криму – речі від молі, у Франції – свинячі окости коптили лише в ялівцевому диму. І, звичайно ж, завжди вважалося, що йому під силу очистити ауру. Окремі види цього релікту живуть до 2–3 тисяч років.

Власний же простір можна облагородити (навчилася в Криму) найдоступнішими прийомами: сильно подрібнену деревину (вона часто продається в мішечках для віддушування білизни) залити водою та кип'ятити 10–15 хвилин. При цьому ефірна олія випаровується і пара ароматизує все й усіх, хто поряд. Можна підігріти скалочку деревини (20–30 хвилин). Фахівці уточнюють, що за бактерицидними властивостями ефірна олія ялівцю не має собі рівних. Відомо, що в світі багато хто з власників великих крамниць використовує лаванду і ялівець, більше того вони встановили – така ароматизація збільшує продаж товарів, оскільки хочеться довше побути в приміщенні і щось купити. До того ж підвищується сама продуктивність праці, що взяли на озброєння фірми.

Один гектар ялівцевого лісу за добу спроможний оздоровити повітря великого міста.

Як же нам цього гектара бракує... – подумала я, – і запалила нову ялівцеву гілочку.

Про не зовсім забуті села району

Песиміст скаржиться на вітер. Оптиміст сподівається на перемену погоди. Реаліст ставить вітрила.

Є таке село Мишанець. Настільки тихе і самодостатнє, що жодного звуку про його мешканців не чути. А тут прорвало. Та ще й як! Хотілося, щоб це була брехня, але, на жаль, це правда за ствердженням не байдужих. Жителі села Мишанець, яке відноситься до Махнівської сільської ради, обурені тим, як сільський голова Павло Кузьмінський по-жлобськи віднісся до проведення травневих заходів по відзначенню Дня 8 та 9 травня в їх селі. Пам'ятник загиблим воїнам односельчанам не ремонтувався декілька років тому. Штукатурка пластами відлетіла від тумби. Сам пам'ятник хтось підпер хрестом, який колись односельчани встановили в пам'ять про жертви голодомору. Назвати це жлобством – якимось ще високо, бо слово має багато синонімів! Тут літературного слова підібрати неможливо!

Валяється вінок від колективу Мрія! Ті, хто покладав, невже не могли підказати керівнику, що це ганебне ставлення до загиблих односельчан та до нашого минулого? Хто не хоче пам'ятати свого минулого та знати історичну правду, той не збудує майбутнього! Що у Кузьмінського на очах, що не бачить такої безгосподарності? Але такі вузьколобі керівники не мають часу для вирішення проблем громади. На пам'ятниках нічого не відмиють, на дорогах і водогонях – так! Пригадується, як акт виконаних робіт підписали, гроші – по карманах, а через неділю водонапірна вежа впала. Залишки природного інтелекту витрачають на імітацію та безрезультатність.

І постає риторичне питання: «Якщо до Махнівської громади приєднається ще мінімум 7-9 сіл, як оті жлоби мають керувати? Особисте та сімейне благополуччя забезпечать. А проблеми громад?»

Спортивну школу домучили і відкрили

Губернатор і мер дали інтерв'ю, а по правді батьки дітей готові були набити їм пику.

Ще, як мінімум, незавершених робіт при активному ремонті не менше на місяць часу, а на прилеглий території ходити технічно небезпечно.

Таке містечко, як Козятин, має дві реальні візитівки для України та всього світу. Перше – це залізничний вокзал, а друге – спортивні юнацькі та дорослі досягнення. Це настільний теніс, художня гімнастика, єдиноборства, баскетбол, волейбол, футбол, паркур тощо.

Тепер відчинилась в місті після тривалого ремонту перша спеціальна школа для дітей. Чи можна це назвати успіхом? Покращенням – так, але успіхом назвати складно. Приміщення для міста мале. Спортивний зал для баскетболістів мініатюрний. Займатись двом, чотирьом групам за віком не можливо. Ремонт проведено недолуго по причині відсутності належного фінансування. Дуже совково. Хоча діти, тренери раді. Була концертна парадна частина виступу дітей, присвячені губернатору та меру, бо розвернули їх тільки до президії, не до глядачів. Чиновникам рукоплескали, хоча

мали б набити пику за незавершений ремонт, популізм, непрофесіоналізм, неповагу до батьків.

Якщо лідер громади думає не про власне збагачення, а про громаду, бо бюджет Козятина біля 300 мільйонів гривень і не має жодної юнацько-спортивної школи? Три роки непрофесійного недолугого ремонту. Відсутність умов для тренерів та дітей навіть при так званому ремонті. Мізерні ставки.

Місто Калинівка з бюджетом в сто мільйонів гривень. Три повноцінні юнацько-спортивні школи з євро умовами для тренерів та дітей. Будується три світового рівня спортивних майданчики для заняття спортом на вулиці. Штучному покриттю яких позаздрити можуть в Америці.

На Кам'янецьчині на адресну допомогу годі чекати

Відколи введено пільговий проїзд, відтоді точаться розмови, аби його перевести в площину адресної допомоги. Це б справедливо розділило соціалку між пільговиками. А відтак населення опинилося в нерівних умовах: хтось проїде на шару, а декому ні вік, ні здоров'я не дає навіть вибратися з хати, не те що вирушати в далеку дорогу. Навесні уряд вирішив переломити ситуацію та монетизувати пільгу на проїзд. Замість безкоштовного перевезення окремі категорії населення, в тому числі і пенсіонери, мають отримувати грошові кошти на руки, якими розплачуватимуться. Облдержадміністрації затверджують розміри щомісячних виплат пільговикам, а місцева влада приймає рішення, чи відшкодовувати населенню готівку чи залишити все як є. Вже тоді нововведення багатьма сприймалося як популізм, адже кошти на компенсацію повинні шукати в своїх бюджетах органи місцевого самоврядування.

Аби забезпечити монетизацію в повному обсязі району необхідно віднайти 12 мільйонів гривень, а це половина районного бюджету. Тож на неї годі розраховувати.

Наразі йде мова, аби зберегти пільгу, не те що виплачувати готівку. З 2016 року держава перекинула пільгове перевезення на місцеве забезпечення, і обмежена районна казна з горем пополам справлялася з ним, щоразу скорочуючи безкоштовні дні. Але навіть той куций шматок, що лишився від пільги, обходиться районному бюджету в 1 млн грн. Його збирають як в тому виразі з сільських рад по нитці.

Попри районне рішення громади залишають за собою альтернативу готівкового розрахунку з пасажирами окремих категорій населення. В теорії пільговики багатих сільських рад можуть складати собі плани на живі гривні, та в реальності вони рушаються як картковий будиночок, судячи з того як ради поспішають делегувати фінанси на пільговий проїзд.

Запитання для самопідготовки і самоконтролю:

1. Які різновиди лексичних помилок найчастіше трапляються в ЗМІ? Наведіть і прокоментуйте приклади.

2. Які різновиди функційно-стилістичних помилок у медіатекстах найбільш частотні? Наведіть і прокоментуйте приклади.

ЗАНЯТТЯ № 7

Словотвірні та морфологічні помилки і причини їх появи

Теоретична частина:

1. Поняття про морфологічну норму та морфологічну помилку.
2. Найтипівіші помилки у функціюванні та словозміні іменників.
3. Типові помилки у ступенюванні прикметників та прислівників.
4. Помилки у словозміні числівників та в сполученнях числівників із іменниками.
5. Особливості вживання в українській мові дієприкметників.
6. Поняття про словотвірні помилки.

Практична частина:

1. Підшукайте в друкованих або інтернет-виданнях і запишіть 5 морфологічних та / або словотвірних помилок.

2. Про яку саме мовну норму писав мовознавець Олекса Синявський: *«Як далеко не кожне сполучення звуків піаніно дає акорд, так далеко не механічно творяться нові слова з відомих елементів»*. Поясніть, як ви розумієте його слова.

3. Проаналізуйте слова з текстів ЗМІ на їхню відповідність українським словотвірним нормам. Доберіть нормативні відповідники.

Вкладиш, оправдати, посадочний, обманщик, обезводнити, велікан, красаота, пішохідний, київлянин, здирицьк, куриний, лікарство, красавиця, морожене, манікюриша, напйток, продавицьця, перехресток, полка, прохожі, подарок, доноцьк, приналежність, обезбарвити, шопотом, тишина, поставицьк, співставити, загрузчик, перевіроцький, креветоцький, закупоцький, обездолений, перевалоцький, оціноцький, назначений, осмілитися, обезболити, позволити, притримуватися, багаточисленний, садовод, признатися, проголодатися, співпадати, функціональний, замаскірувати, неоправдано, гречневий, персидський, противоправний.

4. У наведених сполуках із текстів ЗМІ ненормативні дієприкметники замініть іншими частинами мови.

Вимірюючий пристрій, супроводжуючі документи, інтегруючий чинник, діючий регламент, лідируюча партія, зростаючі ціни, біжучий рядок, освіжаючий напій, прославляюча промова, пояснююча записка, гальмуючий прилад, захоплюючі враження, засліплююче проміння, ведучі університети, обтяжуючі обставини, виснажуюча сесія, координуюча група, вражаючий ефект, багатообіцяючі слова, відстаюча країна, відпочиваючі співали, головуючий зборів, прийшли перевіряючі, знеболюючий засіб, початкуючий будівельник, бувший міністр, бувший у користуванні товар, він випивший, сидів промокий, тріснувший глек.

5. Послугуючись словниками, з'ясуйте значення паронімів. Кожне слово поєднайте в словосполучення.

Випускний – випусковий, показний – показовий, програмний – програмовий, вибирати – обирати – добирати – відбирати, заснувати – оснувати, народжувати – породжувати, недоступний – неприступний.

6. У фрагментах текстів із друкованих та електронних ЗМІ знайдіть і прокоментуйте морфологічні та / або словотвірні (за наявності й інші) помилки. Запропонуйте, як зреагувати аномативи.

1) *Ноут буде корисним не тільки в «службовому» сенсі, але стає помічником під час відпочинку, подорожів.*

2) *Вона терпляче чекала мого повернення із роботи, щоб вилити усю свою біль.*

3) *Майже у восьмидесяти випадках зі сто об'єктом «полювання» зловмисників є саме мобільник.*

4) *Менінгіт «передає нам привіт». Звідки? Виявляється, невинна нежить може бути проявом... вірусного менінгіта!*

5) *Нині до терміну «Європа» належать передусім соціокультурні параметри.*

6) *Поки що обидвоє команд рівні в середині поля.*

7) *Обласна влада запланувала для нововідкритої школи придбання спортивного інвентаря та деякого обладнання у спортзал.*

8) *Наводимо текст третього документу – звернення «ініціативної групи студентів» – повністю, з дотриманням стилю та правопису.*

9) *Одне з самих болючих питань, що мучить українську політику майже з часів перебудови, – питання доцільності і ціни компромісів.*

10) *До порядку денного сесії включено понад сімсот п'ятдесят двоє питань.*

11) *Охочих освідчитися виявилось чимало та різного віку – від семи до семидесяти років.*

12) *Який старт дитина отримає в сім'ї, так вона і будуватиме свої відносини з оточуючими.*

13) *Піднімати цю тему з президентом або іншими представниками клубу, зрозуміло, не збираюся.*

14) *Стара львівська брама, тяжко зітхнувши, випустила на світ літнього пана у блаженському пальто на гостроносих лакованих мештах.*

15) *Минулого року до інфікційної лікарні потрапила жінка, яка з'їла консерву, придбану на ринку і захворіла на ботулізм.*

16) *Під час чергової акції террора тридцять трьох найактивніших учасників творчої спілки розстріляли.*

17) *У Вас немає часу для відвідування салонів-краси, сеансів масажу, аеробіки або шейпінга?*

18) *Я написала казку про ворону, яка втратила голос, бо занадто голосно кричала, – розповідає чотирикласниця Маргарита.*

19) *Основний конкурс прикро вразив майже цілковитою відсутністю посправжньому фестивального кіна.*

20) У 2008 році з дев'ятсот шкіль у шестиста шестидесяти двох навчали українською мовою.

21) Смерть застало його на крутих сходах пропахлої льняним маслом, фарбами та горілкою двух'ярусної майстерні-квартирі в Академії мистецтв.

22) На упізнання загиблого слідчі не запросили ні його мати, ні односельців.

23) Контракт на поставу апарату, сума якого не розголошується, підписаний у квітні поточного року.

24) Вшестирьох намагалися пробити і жодному не вдалось.

25) У перші півтора роки після висилки померли від позбавлень, холоду та голоду, від хвороб 42,6 % народу.

26) Комітет Верховної Ради цієї неділі в четвер розглянув обоє проектів, які запропонували опозиційні партії.

27) Через значні снігопади порушився зв'язок із сто сороками населеними пунктами.

28) Президент України присвоїв генеральному директору ЗАТ «Укрпромінвест» Олексію Гуценко звання Героя України.

29) Матір та завідувачий грушківського кладовища роблять упізнання прямо в машині.

30) По рішенню суду відбувається повторна продаж житла.

31) Зростають заробітні плати різних категорій людей.

32) Церква, на превелику жаль, не зберегла первісний розпис.

33) Іноземні учасники фестивалю були просто вражені первозданною природою і чистими водами Світязя, котрий визнано одним із природних чудес України.

34) Квитки продавали кондуктори. Більшість із них з перевищенням терміна експлуатації.

35) Кожне бієнале має свою тему, наприклад, тема цьогорічного звучала так: «Створюючи світи».

36) Це шампунь, яка наповнює мої волосся здоров'ям і красою.

37) Подання електронного варіанту фото-робіт обов'язкове.

38) Передбачаючи ситуацію з нестачею снігу, канадці від початку зими збирають природний сніг, складають його у величезні контейнери.

39) На зворотній стороні знімку вказати прізвище, ім'я та по-батькові автора.

40) Після цієї нічії ми повинні бути задоволені тим реквієм, який нам проспівала команда «Мілану».

41) І от остатня деталь «костюму» царя вдягнута на грішне тіло; через пів години почнеться вистава.

42) Уряд додав ще 200 гривнів і вважає, що наша категорія населення вже цілком соціально захищена.

43) Завідуюча відділенням Тетяна Гончаренко, повідомила журналістам, що копії паспорту і документу про освіту ці два вступника подали після закінчення встановленого терміна.

44) У підліткових клубах – канікулів нема.

45) У Луцьку перенесуть смітники з дитячого майданчику на вулиці Арцеулова.

46) Я пам'ятаю, з якою біллю він говорив про те, як винищувалася українська мова.

47) МЗС запропонувала ЗМІ провести вікторину про обізнаність громадян про ЄС.

48) Колекціонуючий показав старі світлини Одеси, а саме п'ятдесяті роки, серед яких сходи оперного театру біля провулку і сам оперний театр.

49) Раніше вона була готова поїхати з принцем на край світу, тепер все частіше посилає його туди самого.

50) Президент закликав уряд до більш продуктивнішого розгляду питань щодо вступу до СОТ.

51) На той час київські психологи були емоційно виснажені наданням допомоги протестуючим. Тож голова спілки психотерапевтів запропонував займатися їх реабілітацією.

52) Загалом надати допомогу потребуючим зголосилося всього 24 фахівця, хоча очікувалося на більшу кількість.

53) Зазначається, що цей пожежний танк є однією з найпередовіших розробок заводу у сфері спеціальної техніки та вже пройшов заводські та відомчі випробовування, під час яких довів свої найбільш вищі характеристики.

54) З Вінниці більш зручніше мандрувати кудись далі на південь, захід чи схід, бо це центр України, тому місто може бути своєрідною кишенькою для мандруючих.

55) 18-річний безробітний хлопець розказав, як він і два його друга обікрали шестидесятирічного чернігівчанина.

56) Політична парасолька, в свою чергу, досі захищає їх від різних ризиків у Верховній Раді, де не приймаються закони, які б шкодили інтересам олігархів. Плюс апарат чиновників, виконавча влада також знаходиться в їх підпорядкуванні, бо довгий час існувала, і в більшості випадків досі існує, за їх рахунок.

57) Омар Аль-Сомах заявив, що він вибачився перед Сергієм Ребровим за прояв емоцій після заміни під час матчу чемпіоната Саудівської Аравії проти Аль-Хіляля.

58) Тепер у них на роботі затишно, як удома. Працюєш, працюєш, а потім йдеш на кухню і смачно їси в чудовій атмосфері.

59) Чому колить в області серця і як з цією біллю боротись, дасть поради наш експерт.

60) Вперше у Кам'янець-Подільському відбудуться захоплюючі змагання для самих маленьких велосипедистів.

Запитання для самопідготовки і самоконтролю:

1. Що означають поняття морфологічна норма, морфологічна помилка? Наведіть і прокоментуйте приклади. Де закріплено морфологічні норми?

2. Які різновиди морфологічних помилок трапляються в класі іменників?
Наведіть і прокоментуйте приклади.

3. Які морфологічні помилки представлено в класі прикметників?
Наведіть і прокоментуйте приклади.

4. Про які різновиди помилок можна говорити в класі числівників?
Наведіть і прокоментуйте приклади.

5. Які морфологічні помилки можна простежити в системі дієслівних форм? Наведіть і прокоментуйте приклади.

6. Що означають поняття *словотвірна норма*, *словотвірна помилка*?
Наведіть і прокоментуйте приклади. Де закріплено словотвірні норми?

ЗАНЯТТЯ № 8

Синтаксичні помилки та причини їх появи

Теоретична частина:

1. Поняття про синтаксичну норму та синтаксичну помилку.
2. Анормативи в словосполученнях, організованих зв'язком керування.
3. Найтиповіші помилки у функціюванні прийменників.
4. Помилки в узгодженні підмета з присудком, іменників із означеннями.
5. Типові синтаксичні помилки в простому ускладненому реченні (у використанні однорідних членів, дієприслівникових зворотів тощо).
6. Типові синтаксичні помилки в складному реченні.

Практична частина:

1. Підшукайте в друкованих або інтернет-виданнях і запишіть 5 синтаксичних помилок.

2. Поясніть, як розумієте ці вислови: *«Не вадить спочатку опанувати синтаксис, цю елементарну гігієну думання, перш ніж братися реформувати економіку»* (Оксана Забужко); *«Володіти мовою – це не тільки знати значення слів, а й уміти їх сполучати. В іншому випадку маємо українські слова, але російську мову»* (Ірина Фаріон).

3. Проаналізуйте подані словосполучки на відповідність синтаксичним нормам; знайдіть помилки інших мовних рівнів. Зредагуйте ті конструкції, які кваліфікуєте як помилкові.

Прийшов по довідку, чинити по правді, поговоримо відразу по обіді, різьба по дереву, працюємо по 30 січня, у воді по саму шию, ходити по полю, пливти по Дніпру, черговий по школі, не спить по ночах, кожному дали по книжці, впізнали по голосу, доповідь по суті, інженер по освіті, по місцю проживання, по даному факту, концепція по приватизації, по вимозі населення, називати по фамілії, прийшов по справі, зустрічаємося по суботах, мені не по силам, по цілим дням працюю, голосуємо по цим двом зверненням, по спостереженнях депутатів, рекомендації по поліпшенню умов, працювати по нашим пропозиціям.

Посіяти в дощ, завдовжки в три кілометри, виконали в грудні, працювали в уряді, прийшли в сім годин, сидить у мого порога, зустрілися у джерела, стань у мікрофона, в 1990 році, в минулому році, в дитинстві, в двох словах, в залежності від обставин, у порівнянні з минулим роком, в минулу п'ятницю, в останній час, в повній мірі, в рівній мірі, вступити в силу, в наступному році.

За часів Мазепи, він був нам за вчителя, плисти за течією, нагадав за два моменти, згадую за нашу розмову.

Ця дитина росла при мені, він був ще при здоров'ї, уважність при читанні, він при грошах, почули при відкритті сесії, при необхідності повторити, концерт при вашій участі, відбувся при активній підтримці.

Сиджу біля командира, сталося біля десятої години, із-за тебе не почув, сидів поруч із учителькою, магазин поруч з нашим будинком, документ згідно статуту заводу, зробив відповідно з вимогами, кращий нього.

4. У фрагментах текстів із друкованих та електронних ЗМІ знайдіть і прокоментуйте синтаксичні (за наявності й інші) помилки. Запропонуйте, як зреагувати аномативи.

1) *Дивлячись на цих дітлахів, у мене виникало запитання, чому батьки не вчать своїх чад елементарних правил поведінки на дорогах.*

2) *Високі відсотки по кредитах ще дають змогу брати позики на придбання товарів.*

3) *Спілкуючись із людьми різних віросповідань і релігійних напрямків, неодноразово виникало якесь бажання дізнатися більше нового про ту чи іншу релігію.*

4) *Знову – пісні, прокляття, студенти, чорні лаврські ченці, вірші, тополиний пух, непритомність, маніфестації містом.*

5) *Після закриття агропромислового комплексу колишній його власник добре турбувався за селян, які із-за нього втратили роботу.*

6) *Не помітили ні зникнення дітей, а також автомобіля.*

7) *Сьогодні для того, аби придбати американський «Джон Дір», український хлібороб має віддати три тисячі тонн пшениці.*

8) *Дивлячись на фотографію, виникає відчуття азарту.*

9) *Для соціально незахищених, верств населення, які не мають коштів на платні юридичні консультації, зібрано усі законодавчі акти, інформація про пенсії й пільги.*

10) *Закінчивши семінарію і ставши духівником, здавалося б, що вже досягнуто поставленої мети.*

11) *Курс євро по відношенню до долара 11 березня встановив новий рекорд.*

12) *У залежності від ситуації, якщо в домогосподарстві були особи, котрі, згідно рішення комісії, були включені до нього, то субсидію автоматично не продовжать.*

13) *У нього за плечами технічне училище, робота на заводі, а тепер і автомат з протигазом.*

14) *Я розумію про те, що «нормальна» людина в дитбудинок дитину не віддасть.*

15) *На географічному факультеті молодь досить весело та цікаво проводять своє дозвілля.*

16) *Напевно все це і стає причиною тому, що багато українських музикантів перебираються до нашої східної сусідки.*

17) *Один день сьогоднішній цінніший двох днів завтрашніх.*

18) *Інтерес до праці не тільки підвищує продуктивність її, а також зменшує втому від неї.*

19) *Під час роботи виставки, присвяченій міжнародному Дню студента, були укладені угоди по співпраці.*

- 20) Клієнтів у психологів, які нарікають на погані настрої, вдосталь.
- 21) Працюючи з вовною, проходить втома, забуваєш про час.
- 22) Якщо буде здоровою тваринка, тим менша загроза для її власника дістати якість захворювання.
- 23) Так як ліміт замін було вже вичерпано, на ворота став Пищур.
- 24) Перевіривши документацію МРЕВ, посвідчення під таким номером і серією не виявлене.
- 25) Не довелося плисти ані морями, ані летіти літаком через океан.
- 26) У вас досі не було кілька позитивних історій ретельного повернення позичених грошей?
- 27) У тих, хто перетерпіли біль, здійсняться прохання й побажання, з якими вони звертаються до Бога.
- 28) Якби в мене був капелюх, я б зняла його перед колективом газети «День» за те, що вони, маючи свою думку, інтелігентно дозволяють висловити абсолютно протилежний погляд іншим.
- 29) А там – знову прощання, знову натовпи, козаки, славослів'я, корогви, мітинг, оратори з сумними вусами, майбутні народовольці, прокляття на адресу Олександра II.
- 30) Але збільшення медової продукції потребує й відповідного його експорту.
- 31) Вже підписано декілька контрактів з продажу металу та хімічній продукції.
- 32) Земельна ділянка, що використовується санаторієм, має рекреаційне призначення, й внаслідок цього на ньому заборонена нецільова діяльність.
- 33) Згідно з даними самоперепису кримських татар, проведеним національним рухом, у перші півтора роки багато татар померло.
- 34) Ми пам'ятаємо, як декілька років тому поява на «Інтері» ток-шоу С. Шустера «Свобода слова» стало дійсно потужним свідченням свободи слова в Україні.
- 35) Зрештою, ООН тоді не оснастив своїх вояків ані відповідними військовими засобами, ані дав їм права діяти.
- 36) Поруч з руїнами тюремного замку, які збереглися донині, було виявлено підвалини більш архаїчної споруди.
- 37) Спочатку погляд вражає гра фарб і чіткість професійного мазку.
- 38) Більшість тернополян мусять знову подавати заяви на отримання субсидії.
- 39) Кількість затриманих або знищених ворожих агентів збільшилося.
- 40) Наразі буріння триває лише на газовій свердловині «Бояриня-3» в західній Україні, яка виглядає перспективною й уже пробурена до глибини 4,514 тисячі м.
- 41) Ми були змушені зрадити своїм принципам.
- 42) Ці троє найняли авто і наказали шоферові по-російськи їхати услід за трамваєм.

43) Місто Львів прикрасився до свята, по всіх вулицях горять новорічні ліхтарі.

44) Уряду слід звернути увагу про те, щоб забезпечити оздоровлення дітей.

45) Іванова дружина і бабуся опікується дійними віслючками і готує для дегустації молоко на замовлення тур груп.

46) Багато хто з моїх однокурсників згадують про той день з великою приємністю і позитивом.

47) Ряд дослідників розглядають активність і самостійність як характеристику дій учнів.

48) При оголошенні результатів конкурсу частина людей на знак протесту вийшли із зали.

49) Молодь повинна відчувати, що в них є добра робота, що їм є до чого прагнути.

50) Чим добротніше зроблена програма, тим краще її показники, ширше аудиторія, вище рейтинг.

Запитання для самопідготовки і самоконтролю:

1. Що означають поняття *синтаксична норма*, *синтаксична помилка*?
Наведіть і прокоментуйте приклади.

2. Які різновиди синтаксичних помилок трапляються в словосполученні?
Наведіть і прокоментуйте приклади.

3. Які синтаксичні помилки представлено в простому неускладненому реченні? Наведіть і прокоментуйте приклади.

4. Про які різновиди помилок можна говорити в простому ускладненому реченні? Наведіть і прокоментуйте приклади.

5. Які синтаксичні помилки можна простежити в складному реченні?
Наведіть і прокоментуйте приклади.

ЗАНЯТТЯ № 9

Підсумковий практикум до теми «Синтаксичні помилки та причини їх появи»

Практична частина:

1. Підшукайте в друкованих або інтернет-виданнях кілька текстів із порушеннями синтаксичних норм.

2. Зредагуйте словосполучення, уникаючи прийменника *по*: *думати по аналогії, здатися по добрій волі, рух по всім напрямкам, не працювати по святах, процес по схемі, поради по створенню, по його стопам, зробити по можливості, по даним аналізу, по вашій ініціативі, написати по помилці, по своєму розсуду, пісня по замовленню, надсилати по пошті, перерахунок по курсу, по великій ціні, мені не по силу, випадок по непорозумінню, по власним бажанням, одягнена по моді, по вагомій причині, йти по долині, послуги по дослідженню, мати по праву, лізти по драбині.*

3. Поставте слово чи сполучення, які подано в дужках, у потрібну форму; за потреби використайте прийменники.

Припадати (душа), радіти (успіхи), потребувати (ліки), набути (досвід), убоління (наша доля), не минути (кара), властивий (учні), притаманний (студенти), характерний (багато), сповнений (ентузіазм), наслідувати (батько), надсилати (Інтернет), скупий (слова), зрадити (ідеали), повстати (боротьба), оснований (правила), опанувати (технологія), оволодів (українська мова), постати (очі), хворий (ботулізм).

4. У фрагментах текстів із друкованих та електронних ЗМІ знайдіть і прокоментуйте синтаксичні (за наявності й інші) помилки. Запропонуйте, як зредагувати аномативи.

1) *Кондитерські компанії уже погодилися припинити випуск цукерок із початку 2005 року відповідно з рішенням Британської федерації продуктів харчування та напоїв.*

2) *Лєвова доля пожеж, на яких гинуть люди, трапляється саме завдяки нехтуванню правил безпеки.*

3) *Проїжджаючи мимо станції, з мене злетів капелюх.*

4) *Жінка зрадила чоловікові в супермаркеті, з яким прожила десять років, і написала приголомшливу сповідь на «Facebook».*

5) *Побажайте добра тим, хто вас скривдили, вибачте їм. Підморгни собі в дзеркало, посміхніться і скажіть: «Все буде добре!»*

6) *За словами творців, це зроблено для того, аби серіал не потрапив у «пастку» та не став шоу, яке просто глузує над Трампом.*

7) *Якщо буде недостатньо коштів по 20 % додатковій угоді, щоб розрахуватися за газ, тоді згідно чого можна розрахуватися за спожитий газ?*

8) *Знання тепер можна застосовувати всупереч засадничих принципів свого фаху і загальноприйнятих принципів моралі суспільства.*

9) *Саме в Одесі виявили бажання грати обидві команди.*

10) Ці троє найняли авто і наказали шоферові по-російськи їхати услід за трамваєм.

11) Згадуючи сюжет твору, мені пригадалася одна фраза головної героїні повісті, яка в кінці книги помирає.

12) Пташенята через днів двадцять після свого народження можуть вже обходитися без батьків при організації правильного харчування і питного режиму.

13) Спустившись у долину, переді мною відкрилися прекрасні краєвиди поліського краю.

14) Ряд дослідників розглядають активність і самостійність як характеристику дій учнів і на цій основі виділяють істинну активність і відповідний цим видам активності характер самостійності.

15) Судової тяганини можна запобігти.

16) Обніжжя з гірчичного поля, яке всупереч усіх правил і взагалі всупереч здорового глузду оброблялось по цвіту вранці, в період активного льоту бджіл.

17) Отже, щоб позбутися від шкідливої звички, потрібно повернутися на початок – знову включити нашу свідомість, коли ми здійснюємо ту дію, від якого хочеться позбутися.

18) Я купив цю собаку ще будучи цуценям.

19) Держава за сакральні пам'ятки не дбає, із-за цього всім нам соромно перед світом.

20) Сучасній молоді варто частіше звертатися до класики, до кращих творів українських письменників, до наших поетів, до пісні, до фольклору.

21) Курсова та дипломна робота передбачає творчу діяльність, яка потребує вміння застосовувати раніше одержані знання з дисциплін.

22) Коли розпочалась війна на сході України, багато хто з учасників Майдану пішли добровольцями на фронт.

23) Зламавши кригу, річкою залило все село.

24) Національний проект «Місто професій» мало зібрати малюків у сквері Шевченка ще 20 травня.

25) Плідно працюючи тиждень, завдання виконали і передали естафету іншим.

26) Вражений Валентин словами вчителя, захопився історією своєї країни.

27) Ігор із батьком говорив про майбутнє країни і журилися, що війна ніяк не закінчиться.

28) Побачивши картини Тетяни Яблонської, виникло бажання дізнатися все про життя цієї загадкової художниці, яке було непростим.

29) Три роки тому вона опанувала новою для себе технікою – шарж, а нині готує свою першу виставку.

30) Незабаром приїджджає мер після довгого візиту за кордоном і розкаже про те, який європейський досвід нам слід перейняти.

31) Не може бути сумісним, скажімо, диктаторський режим і демократія.

32) Нова сумка моєї дружини, яка коштувала мені більше шестиста долларів, так і не була повернута з поліції.

33) Хакатон – це формат проведення заходів по вирішенню певних проблем та створення ефективних рішень

34) Побачивши мати після тривалої розлуки, в мене більш сильніше забилося серце.

35) Частину для вас придбаних комп'ютерів передамо в інтернати, які ми вже отримали на склад

36) Мені захотілося поїхати навчатися до столиці, закінчивши сільську школу, в якій я ще ні разу не побував, а давно мріяв побачити це величне місто.

37) Ідучи легким, безжурним кроком до лісу, в мене раптом розболілася голова.

38) 3 червня о 21.10, на 640-му кілометрі автодороги Київ – Чоп вантажівка КрАЗ-256, що належить ремонтно-будівельній дільниці рівненського управління нафтопроводу «Дружба», зіткнувся з автомобілем ВАЗ-2107, який рухався у зустрічному напрямку.

39) Готуючись до іспитів, увесь матеріал був повторений, але наступного дня мене чекала невдача.

40) Держава повинна опікуватися про всіх дітей.

41) Пролізши черв'яком пару метрів, ліворуч видніється невеличка кімната.

42) Якщо Польщі сказали, що у її чотирьох містах будуть відбуватися матчі чемпіонату Європи, то в нас тільки йшлося тепер про Київ.

43) Він зауважив, що такий психологічний момент характерний багатьом спортсменам, мовляв, деяким легше провести 20 боїв у чужих містах, аніж один – у рідному.

44) Проходячи повз вікно, почувалася пісня, яка колись грала на морі, коли я зустрів свою покійну дружину, і, тому на мене нахлинули емоції, із-за яких я не міг стримати сліз.

45) Але все ж лишається третина людей, які так і не наважились зустрітись з тими, з ким познайомились в інтернеті. Дехто навіть називають сайти знайомств свахами XXI століття.

46) Якщо результатом нашого з вами спілкування віртуального буде те, що ми (обидва) постараємося глибше поринути саме в першоджерела часів минулих, то воно (таке спілкування) відбулося, тобто було воно, безперечно, на користь. Якщо ж результатом його виявиться лише якесь самозадоволення (вельми і вельми завжди уявне!) кожного правотою власною, то було воно, ясно, лише марним.

47) Голова ЖЕКа підготувала звертання до мера міста і головного санітарного лікаря, під яким підписалися майже всі мешканці будинку.

48) На жаль, значна частина працівників не знають і не розуміють, як краще скористатися наданими можливостями.

49) Два роки тривала робота над атласом-довідником «Львів сакральний: релігійні об'єкти на мапі міста», впорядкованим на замовлення управління культури та туризму Львівської міської ради випускник Українського католицького університету, автор численних публікацій на релігійно-церковну тематику, а ще – екскурсовод, інструктор із туризму, екології та краєзнавства Тарас Гринчишин.

50) У суботу, 24 листопада, у День пам'яті жертв голодомору та політичних репресій, тисячі лучан та делегації від міст та сіл районів області скорботною ходою та жалобним мітингом нагадали про ще одну багатостраждальну сторінку українського народу.

Запитання для самопідготовки і самоконтролю:

1. Знання яких норм і правил допоможе уникати синтаксичних помилок у словосполученні? Наведіть і прокоментуйте приклади. Де закріплено синтаксичні норми?

2. Які правила допоможуть не допускати синтаксичних помилок у простому неускладненому реченні? Наведіть і прокоментуйте приклади.

3. Які правила дозволять уникати синтаксичних помилок у простому ускладненому реченні? Наведіть і прокоментуйте приклади.

4. Які складні речення характеризує високий ступінь лінгворизику? Як уникати помилок у таких конструкціях? Наведіть і прокоментуйте приклади.

ЗАНЯТТЯ № 10

Правописні помилки та причини їх появи

Теоретична частина:

1. Поняття про орфографічну норму та орфографічну помилку. Різновиди орфографічних помилок.
2. Найбільш частотні власне орфографічні помилки.
3. Нова редакція Українського правопису.
4. Пунктуаційна норма та пунктуаційна помилка. Найбільш частотні пунктуаційні помилки.
5. Різновиди пунктуаційних помилок.

Практична частина:

1. Підшукайте в друкованих або інтернет-виданнях і запишіть 5 прикладів порушення нової редакції правопису. Або 5 власне орфографічних чи невласне орфографічних помилок.

2. Поясніть, як розумієте ці вислови: «Грамотність – це ввічливість автора в ставленні до читача» (Стас Янковський); «Якщо хочете виправити всі свої помилки в житті – почніть із орфографічних» (Автор невідомий).

3. Запишіть прикметники та прислівники, розкриваючи дужки.

Військово (зобов'язаний), військово (морський), народно (господарський), масово (політичний), воєнно (стратегічний), західно (європейський), ультра (акустичний), архі (важливий), соціально (економічний), суспільно (корисний), соціально (незахищений), діаметрально (протилежний), суспільно (історичний), соціально (побутовий), супер (модний), ультра (правий), пост (чорнобильський), мало (потужний), ретро (градний).

На (швидко) руч, мимо (волі), стрім (голов), чим (дуж), пліч (о) пліч, само (хіть), хоч (не) хоч, раз (у) раз, кінець (кінцем), в (решиті) решит, не (сьогодні) завтра, нога (в) ногу, будь (що) будь, з (давніх) давен, з (усіх) усюд, з (діда) прадіда, на (поруки), до (решити), без (перестанку), до (пуття), в (нічию), на (радоцах), на (ходу), у (сто) крат, над (вечір), в (обмін), без (угаву), на (сторожі), на (нівець), у (щерть), по (моєму), у (переміш), по (юнацьки).

4. Запишіть разом або з дефісом, використовуючи нову редакцію правопису.

Супер(модель), мас(медіа), топ(менеджер), бізнес(проект), медіа(право), міні(блок), екс(прем'єр), блок(схема), ультра(правий), екстра(клас), бліц(опитування), допінг(контроль), преміум(клас), флеш(моб), нано(технології), фітнес(центр), веб(сторінка), економ(клас), дендро(парк), інтернет(портал), боди(білдінг), боді(арт), метео(станція), піар(акція), кібер(атака), поп(гурт), прес(конференція), фан(клуб), віце(президент), євро(ринок).

5. Запишіть разом або окремо, використовуючи нову редакцію правопису.

Пів(Європи), пів(яблука), пів(острів), пів(століття), пів(мандарина), пів(аркуш), пів(Луцька), пів(острова), пів(куля), пів(добу), пів(села), пів(день), пів(відра), пів(аркуша), пів(захист), пів(ящика), пів(Америку).

6. Укажіть, у яких випадках відповідно до нової редакції правопису іменник третьої відміни може мати паралельну форму з закінченням *-и*.

День Гідності і Свободи, живу в радості, у морській солі, великі неприємності, учений із Білорусі, чути добрі вісті, в атмосфері гордості, трапилося тієї осені, зроблено в любові, немає крові, салат без солі, порушено закон суперечності, зберігати в солі, трапилося в Білорусі, очікування смерті, в першій чверті, вияви хоробрості, без щирої приязні, за часів Київської Русі, мінеральні солі, відбувалося в Київській Русі, витік жовчі, День Незалежності, виявлено в його творчості, чекаю доброї вісті.

7. Зредагуйте подані словосполучення, усуваючи випадки порушення милозвучності мовлення.

Розмір й характер внесків, з скороченим робочим днем, здати у експлуатацію, з врахуванням змін й доповнень, майно у оренді, отримав у одному примірникові, згідно з статтею, в зв'язку з смертю, права і обов'язки, зобов'язуюся узгоджувати, отримав вмотивовану відмову, стосунки між банком й вкладником, внесок в справу, збитки із операцій, кількість й якість, далось взнаки, оренда приміщення і обладнання, визначились в кожному конкретному випадку, за погодженням з завідувачем, зробила би учора, він ж одержав переказ.

8. У фрагментах текстів із друкованих та електронних ЗМІ знайдіть і прокоментуйте орфографічні та пунктуаційні (за наявності й інші) помилки. Запропонуйте, як зредагувати аномативи.

1) *Про проект «Я, Ніна» Яніни Соколової відверто розповів телеведучий та засновник телепроекту «Варяти – шоу» С. Притула.*

2) *Ми дуже часто всі збиралися разом на свят-вечір – це так би мовити наша сімейна традиція була, проте, з часом вона забулася, бо порозїжджались ми по різних країнам. Тепер присилаємо тільки електронні привітання в Viber на св'ята.*

3) *Перед насправді новою планкою нам доведеться стати уже після різдв'яного застілля.*

4) *Їм не втямки що це спрацьовують гени далеких предків, які їли аби-що.*

5) *Кому не приємно коли його хвалять особливо якщо це відбувається будь-на-якому великому зібранні людей.*

6) *Редакторка подарувала палкому оратору книжку, надавши йому шанс все таки розібратися в історичному минулому нашого народу та зрозуміти куди потрібно іти далій.*

7) *Лучанка Віра Шевчук була ще дитиною коли опинилася за ґратами Луцької в'язниці.*

8) *Соціальна мережа Фейсбук дозволяє проводити цільові рекламні компанії, спрямовані саме на певну аудиторію в залежності від демографічних, географічних критеріїв, а також особистісних характеристик.*

9) Минулої п'ятниці 16 листопада секретар Ради Національної безпеки і оборони України представив нового керівника.

10) Через штучний азіотаж з голосуванням за освітні проекти у попередні роки, при виборі переможців буде певна квота – принаймні 40% проектів-переможців мають не стосуватись освітньої та медичної тематики.

11) Після побаченого фільма наступного ж дня я вирішив кинути курити, і з 1996 року не курих жодного разу.

12) Опоненти підкреслили, що нові дані стосуються лише статистики, і не враховують вплив надмірної ваги на показники захворюваності.

13) Основою експозиції стали нові творчі доробки, виконанні в найрізноманітній техніці.

14) Спокій в державі найважливіший аргумент Білоруської Влади.

15) Першочергова ланка з якої почали – дошкільна освіта.

16) Після впевненої перемоги Львівських футболістів на виїзді над Дніпровським «Дніпром» ніхто не сумнівався, що така ж участь чекає й «Зірку».

17) В даний час затриманий поміщений у ізолятор тимчасового утримання в Одесі, і йому загрожує тюремне ув'язнення на термін від п'яти до десяти років позбавлення волі.

18) У Facebook почала працювати нова функція – тепер можна моніторити, скільки часу ви проводите у мережі. В додатку також є змога встановити будильник, який нагадуватиме проте, скільки ви використовуєте Facebook.

19) В Запоріжжі экс-беркутівець хотів підірвати священика.

20) Приоритетними сферами співпраці, які стосуються безпосередньо органів місцевого самоврядування стали десятеро галузей.

21) Рослини синтезують і нагромаджують притамані лише їм мікро-елементи без яких не можлива нормальна життєдіяльність людського організму.

22) В середині пристрою використовується двох'ядерний процесор від не відомого для нас виробника.

23) Коли я перебувала на фотовиставці то забувала, що переді мною фотографія і поринала в цікавий світ Джунглів.

24) Тут доречно пригадати слова Антона Макаренка: «...ніколи не думайте, що ви виховуєте дитину тільки тоді, коли повчаєте її чи наказуєте щось».

25) У 2005 році випускниця ІСН Т. С. Колосок отримала право опублікувати свою статтю у Віснику академії наук Чеської республіки.

26) Окрім музики, якою ви займаєтесь постійно чи є у вас ще яке небудь хоббі і чим ще захоплюєтесь?

27) У всіх тих нових обгрунтуваннях і поясненнях, неодмінно говоритимуть про те, що тарифи зросли вгору.

28) Після даної події у Цюріху вирішили розпочати розслідування матча.

29) Президент на прес-конференції підтвердив, що наша країна прагне до спільноти Європейських країн.

30) Хто його відає, може вже у найблищій час в науці з'явиться нове відкриття, яке поставить весь світ з ніг на голову.

31) Зараз ріелторами називають себе всі хто не попадає.

32) Я подзвонив знайомим, які мешкають в цьому містечку і дізнався, що приїжджав чиновник зі Львова.

33) Як повідомила лікарка онколог, глава правління благодійного фонду, рак молочної залози – це та хвороба яка успішно лікується.

34) Як уточнив юрист-консульт обласного центру здоров'я Олег Кідиба, Українське законодавство передбачає цивільно правову відповідальність.

35) Професор Женевського Інституту Міжнародних досліджень та розвитку Андре Лібіш вважає, що Український Президент використовує свій власний останній шанс.

36) Як зараз бачу – сидять й стоять купками люди біля могил не наче птахи біля рідного гнізда.

37) Рейтинги, які публікують в Європі показують, що український футбол розвивається.

38) Весна, друзі поруч, і, що саме головне, не має ніякої війни – сказав експертський.

39) І все це для того аби де-хто років через 50 написав: «нас нищили а ми не вмерли».

40) З рештою рослина їда позитивно впливає на обмін всіх речовин.

41) Наша держава слабка ми пережили безліч економічних стресів, і виробили певний тип адаптації усіх суб'єктів підприємництва.

42) У Південно-Східних областях України наші агентства перестали видавати проїзні документи бувшим воєнним.

43) Їх виставка – це по суті кіно-майданчик з усіма необхідними атрибутами фільма: сценарієм, декораціями, світлом та музикою.

44) Як раз під час бієнале відбувався аукціон сучасного російського й українського мистецтва у Лондоні.

45) Обов'язкова умова отримання призів особиста участь переможців у урочистому підбитті підсумків фотоконкурсу.

46) Замість відповідей й цікавих думок, звучать хороші технологічні конструкції, що ґрунтуються на настроях, асоціаціях, фобіях.

47) В обласному центрі 21 – 22 листопада відбудеться наймаштабніша автотоспортівна подія. А саме: змагання з дегрейсінгу які триватимуть два дні.

48) Українська греко-католицька церква досі для багатьох характеризується як така, що існує лиш на західно-українських теренах.

49) Каталонські поліцейські виводили одного за одним до сотні протестуючих, які були зосередилися у фойє.

50) Вони мали змогу краще зясувати, хто є хто в нашій політиці і зробити для себе певні висновки, а також пред'явити опонентам претензії.

51) Про те, що у підвалі знаходиться труп правоохоронців, повідомили місцеві мешканці, йдеться у сюжеті ТРК «Аверс».

52) Акція «Перша хвилина миру», присв'ячена моменту, коли Німеччина підписала капітуляцію за участі Українського Президента.

53) Спільним нашим пріоритетом, який визначить перспективи співпраці має стати боротьба з парламенським вугільним лоббі.

54) Екс президент Сполучених штатів Америки, привітав узгоджену позицію керівників Європейських урядів по ситуації в Чілі.

55) Уже здається аж після розслідування стало відомо: що шасі літака тоді так і не відкрилися.

56) Прибирання починати зсередини приміщення – це така була її дивна привичка, але пів-будинка кожного разу доводилося впорядковувати мені.

57) Комісія Обласної держадміністрації вивчила соціально побутові умови цієї сім'ї, і вирішила що дитина не може виховуватися у такій ситуації.

58) Причиною аварії став молодий глухо-німий чоловік, який як раз тоді переходив дорогу в не дозволеному місці.

59) Як казав Роман Скрипін: «Україна не бідна держава, Україна пограбована».

60) Завдяки спеці населення пів'Японії змушені носити з собою парасольки і пляшки з водою.

Запитання для самопідготовки і самоконтролю:

1. Що означають поняття *орфографічна норма, орфографічна помилка*? Наведіть і прокоментуйте приклади. Де закріплено орфографічні норми?

2. Які різновиди орфографічних помилок розмежовують у редакторській практиці? Наведіть і прокоментуйте приклади.

3. Що таке *буквені і небуквені помилки*? Наведіть і прокоментуйте приклади.

4. Які орфографічні помилки в текстах ЗМІ мають найвищу частотність?

5. Що означають поняття *пунктуаційна норма, пунктуаційна помилка*? Наведіть і прокоментуйте приклади. Де закріплено пунктуаційні норми?

6. Які різновиди пунктуаційних помилок розмежовують у редакторській практиці? Наведіть і прокоментуйте приклади.

7. Які пунктуаційні помилки в текстах ЗМІ домінують на рівні простого речення? Наведіть і прокоментуйте приклади.

8. Які пунктуаційні помилки трапляються в складних реченнях? Наведіть і прокоментуйте приклади.

9. Назвіть і прокоментуйте типові пунктуаційні помилки в оформленні прямої мови і цитат.

10. Які пунктуаційні помилки в текстах ЗМІ мають найвищу частотність?

Орфоепічні та акцентуаційні помилки. Синкретичні помилки

Теоретична частина:

1. Поняття про орфоепічну норму та орфоепічну помилку. Найбільш частотні орфоепічні помилки.
2. Поняття про акцентуаційну норму та акцентуаційну помилку. Найбільш частотні акцентуаційні помилки.
3. Поняття про синкретичну помилку.
4. Протипомилковий апарат редактора. Критерії виявлення помилок.

Практична частина:

1. Поясніть, як розумієте ці вислови: *«Письмо приховує мову»* (Фердинанд де Сосюр); *«Виразність артикуляції, як і розбірливість почерку, є однією з найперших вимог культури й етикетності мовлення»* (Ярослав Радевич-Винницький); *«Немає людини, яка б не робила помилок, але той, хто виправляє свої помилки, – мудрець!»* (Китайське прислів'я).

2. Позначте наголоси в поданих словах. Перевірте себе за виданням: Головащук С. І. Складні випадки наголошення. Словник-довідник. Київ : Либідь, 1995. 192 с.

Тризуб, оптовий, пільговий, разом, мережа, обіцянка, текстовий, зручний, католицький, фаховий, донька, дочка, жадоба, заробіток, визвольний, повістка, висіти, олень, приятель, подруга, кроїти, русло, обкладинка, довідник, вітчм, довідковий, засуха, спина, ненависть, перевитрата, зубожілий, витрата, завчасу, перехід, завидна, двійня, трійня, факсиміле, фольга, лате, псевдонім, кілометр, барометр, спідометр, міліметр, діалог, жалюзі, каталог, некролог, аристократія, бюрократія, поліграфія, фармація, індустрія, кулінарія, контрактовий, вантажівка, листопад, чорнозем, маркетинг.

3. З'ясуйте, які з поданих слів мають подвійне наголошення. Перевірте себе за виданням: Головащук С. І. Словник-довідник з українського літературного слововживання. Київ, 2010. 432 с.

Доповідач, договір, оглядач, напій, пережиток, весняний, затишний, подарунковий, показ, повітряний, відповісти, байдуже, відтоді, завжди, новизна, навпіль, помилка, наприкінці, нарівні, зачин, користь, перевірка, беззахисний, зимовий, подушка, щілина, заголовок, вимога, первісний, покупець, залишковий, користуватися, нашивидуруч, мовець, розбір, кладовище.

4. Прокоментуйте відмінності в словах залежно від місця наголосу.

Успадкував батьківщину – повернувся на батьківщину, господарський син – господарський розрахунок, лікарська діяльність – лікарська рослина, екзаменаційна відомість – несподівана відомість, вигідний будинок – вигідна ситуація, економічні вигоди – всі вигоди у квартирі, засідання сесії – засідання на злодія, людська вдача – людська мова, адресний рядок – адресний аркуш,

поділ землі – з'їхали в поділ, дівчина на виданні – надруковано у виданні, якимось зробив – якимось зустрінемося, друковане видання – видання за нелюба.

5. У фрагментах текстів із друкованих та електронних ЗМІ знайдіть і прокоментуйте мовні помилки. Визначте тип кожного анорматива. Запропонуйте варіанти редагування.

1) *Останові уже біля десяти днів дошкуляють хворобливі відчуття в області серця.*

2) *У селі на місці книгозбірні сільський голова завбачує створити зал урочистих подій.*

3) *Могутній ліхтарик допоміг мандрівникам пройти через цю Кримську печеру без травм і будь яких ушкоджень.*

4) *Все таки навчання у Україні коштують значно нижче, чим в Польщі чи країнах Європи.*

5) *Магнітні бурі цього разу будуть дуже міцними, а від так, вони серйозно впливатимуть на Землю.*

6) *Громадянів усіх регіонів України зкликали до Києва на масове народне віче.*

7) *Сільський голова посприяв делегуванню з бюджету сільради ще шести тисяч гривнів на потреби дитячого садку.*

8) *Бажаємо всім міцного здоров'я, великої вдачі.*

9) *Старе місто в Кам'янці хаотично забудовується абсолютно не автентичними будовами.*

10) *Проведено капітальні ремонти в Луцьких навчальних закладах, де його роками не було.*

11) *Ті діти саме якраз були за роботою – вчилися рахувати, співставляти фігурки то що.*

12) *В тому, що маємо сьогодні в навчальному закладі, завдячуємо районній владі.*

13) *Співачка на своїй черговій ранде-ву в Київському палаці «Україна» виконала чимало нових пісень.*

14) *Від плати за навчання звільнено діти пільгових категорій, сироти, інваліди, постраждали завдяки аварії на ЧАЕС.*

15) *Надзвичайно гарний, привабливий куточок для розвитку зеленого туризму, що омивається річкою Збруч.*

16) *Графіки руху комунального транспорту та їх маршрути буде затверджено окремим рішенням міськ-ради.*

17) *В нас є молодець, які свято шанують українське слово.*

18) *«Як і де знайти відповідь на болючі проблеми?», – запитують мої знайомі Київські добродійки.*

19) *Вода приготована за допомогою активатора «Жива вода» допомагає вивести шлаки з організму.*

20) *Десятки папараці та відео-операторів у ажіотажі хочуть спіймати епатажну емоцію не заміжньої леді.*

21) *Хазяйка готеля приємно уразила нас привітною гостинністю, власною самостійністю, незалежністю, а сам готель – естетичною красою.*

22) *Гурманам вишуканої кухні в нас є що покуштувати: дбайливо і з турботою приготовлені страви вам точно сподобаються, припадуть до смаку.*

23) *Сьогодні важко у сучасних олігархічних ЗМІ і газетах та сайтах знайти правдивої і достовірної інформації.*

24) *Мої рідні батьки вчора обоє стали безпосередніми свідками цього неприємного інциденту.*

25) *Така вимога не співпала з моїми внутрішніми переконаннями, і я з'явився перед угрозою тюремного ув'язнення.*

26) *А сьогодні в місті буде знов – 5 холодних градусів по Цельсію.*

27) *Діяльність і різноспрямна робота комітета була якоюсь млявою і малоактивною.*

28) *В п'ятому Черкаському відділенні Приватбанка вже з ранку зібралися багато людей і пенсіонерів.*

29) *Спілкування поважних адресатів у інтернеті було перерване після виключення світла.*

30) *По причині військових дій прикордонну місцину паралізував хаус, безлад і переляк.*

6. Проаналізуйте подані різножанрові тексти, опубліковані в ЗМІ, з погляду критеріїв виявлення помилок. Обґрунтуйте свої висновки.

Текст № 1

Недільний ранок. Повертаюсь з базару трамваєм, який повільно котиться столичною околицею. Біля вікна сидить літня гуцулка у барвистій хустині. Жінка, певно, вперше потрапила до величезного міста й тепер із цікавістю спостерігає крізь вікно за його життям.

– Йой, Йванко, але ж великі у вас ту дома! – звертається вона до дорослої дочки, яка вже має вигляд натуральної городянки. – Десь, ув одному усе наше село зміститься, йо?

– Йо, мамечко, – байдуже відказує та, виглядаючи серед трощинських хмарочосів свою нинішню оселю.

– Кільо людей, – скрушно похитує головою жінка, – і кожне ж хоче істити...

Раптом її проймає здогад:

– Таж он куди все йде з нашого Рахова – і хліб, і молоко, і бринза! Та й, десь, з усіх усюдів везуть...

– А канєшно, он у нас тут на кожній остановці щодня такий базар, як у вашому Рахові лиш по неділях, – зневажливо кидає їй Іванка-городянка.

Мати розгублено дивиться на чужі урбаністичні краєвиди, які пропливають за вікном. Її натруджені руки, засмагли на гірському сонці, тихо здригаються на колінах у ритмі трамвайного руху...

Текст № 2

За словами працівників поліції, Олега Михайльчука знайшли без свідомості близько 18:10 сьомого вересня в класі служби Зарічанського відділку поліції. Це приміщення було відчинене. Чоловік повісився на власному ремені, який зачепив за віконну ручку.

– На ньому не було тілесних ушкоджень, – каже слідчий Вадим Якимович. – Наші працівники під час допитів не застосовують фізичної сили. Я можу стверджувати це на всі 100 %.

– Та він побитий всьой. Пальці викручені. Ми роздівали його і дивилися. Грудь побита, ребра поламані. Канешно, його били. Та нашо оставили ремень на ньому? Його ремень. В таких случаях снімають шнурки даже, витаскують. Всьо забирають з карманів. Оставили його одного в тій комнаті. Я вже не можу про це говорити. Серце болить. Сьомого вересня мені було 62 года. Це мені такий празднік був, – говорить батько загиблого Леонід Михальчук.

– Коли він помер, провели судово-медичне обстеження. Робили його судово-медичні працівники в присутності працівників обласної та міської прокуратур. Якби там були ознаки насильницької смерті, то в той же час була б порушена справа по факту катування, – каже головний поліцейський міста Василь Пташук.

Текст № 3

«Любенький наш синятко Вовулику!

Шоста днинка, як ти від нас ту-ту в таборець “Коза Дереза”, і ми ой-ой, як за тебе хвилюємося. Будь цяцею, не колупай у носуку мізинчиком. Мий лапки, а то гам-гам якусь беку і в тебе вай-вай животик. На річеньку зась – там водиться хижа Баба Яга. А головне, фу-фу знатися з неслухняними, невихованими бешкетниками – вони можуть навчити казна-чому. Чи не ображають тебе там? Бо ти ж у нас, наше зернятко, такий, що й горобець заклює.

Бувай здоровенький. Цмок-цмок. Твої матусенька і татусенько».

«Любесенькі Вовуличині матусенько і татусенько!

Пише вам комендантик таборця. Спішу втішити: ваше синятко живеньке і здоровеньке. Й ми поки що, дякувати Богові, теж.

Ваш Вовулик жах, яке живеньке і допитливе створіннячко. Просто ніякого стриму. Тобто струму. Бо в перший же вечорець він замкнув двигунець, і ми досі сидимо без світла, внаслідок чого ремонтник обійдеться нам у 7 тисяч гривеньок. Отакий розумака!

А його потяг до рідної природочки! У зеленому гайку він розпалив велике вогнище, від якого згоріло 2,5 гектара соснячку і силосна башточка, за що дідок-лісовичок виставив нам штраф на 21 тисячу гривеньок.

А який граматикований! Від кожного його слівця в'януть дерева. Навіть не від дотиків, а від анекдотиків. Таких дотепненьких, що від них жевріють щічки у нашого сторожа-табірника Кузьмовича. Ми дай-дай у нього рогатку, але пустун роздобув натомість дробовичка й бабах у нашу куховарку

Антонівну – мовляв, уявив її у сутінках за дику пацю. І тепер наші діточки носять їй до реанімації гам-гам.

Вранці я розпочав із вашим синятком морально-виховну бесідоньку, та він сходу сипонув мені за потилицю сіль. Натякнув, що крап-крап декуди анонімоньку, після чого від нашого таборця “Коза Дереза” залишаться лише ріжки та ніжки. Закінчилася ця бесідонька моєю заявонькою за власним бажанням.

З привітаннячком! Цмок-цмок. Комендантик М. Г. Заблоцький.

Р. С. Вашої ластівоньки Вовулику не віддав – не мав утіхи сьогодні бачити. Він ще зранку туп-туп з динамітиком до ставочка – бух-бух рибоньку».

Запитання для самопідготовки і самоконтролю:

1. Що означають поняття *орфоепічна норма, орфоепічна помилка*? Наведіть і прокоментуйте приклади. Де закріплено орфоепічні норми?

2. Які норми української орфоепії можна вважати основними? Наведіть приклади.

3. Що означають поняття *акцентуаційна норма, акцентуаційна помилка*? Наведіть і прокоментуйте приклади. Де закріплено акцентуаційні норми?

4. Що таке *синкретична помилка*? Наведіть і прокоментуйте приклади.

5. Поясніть зміст понять *протипомилковий апарат редактора, помилконебезпечне місце*.

6. Які критерії виявлення помилок існують? Які з них ви вважаєте основними? Обґрунтуйте свою думку.

ЗАНЯТТЯ № 12

Підсумковий практикум на орфоепічні та акцентуаційні помилки.

Практична частина:

1. Послухайте мовлення будь-якого диктора, теле- або радіоведучого чи іншої відомої людини. Систематизуйте і запишіть орфоепічні та акцентуаційні помилки, які ви зауважили. Підготуйте за цим матеріалом повідомлення до 5 хвилин.

2. Прочитайте тексти. Знайдіть мовні помилки та зрєдагуйте їх. Відшукайте слова з проблемними наголосами і розставте правильно акценти, використовуючи відповідні словники. Виголосіть виправлений варіант тексту.

Текст № 1

Сім'ї з дітьми в Україні – одна з найменш захищеніших груп населення. Тому вони часто потребують підтримки від держави. Особливо це стосується сімей, які виховують дітей-інвалідів, а також тих, хто встановив опіку над дитиною. Верховна Рада прийняла закон, згідно якого розмір виплат для цих груп населення буде збільшено. Це буде одноразова безвідсоткова поворотна фінансова допомога непрацюючому (безробітному) працездатному члену малозабезпеченої сім'ї для організації підприємницької діяльності та виведення сім'ї з бідності. Розмір такої виплати складе майже 70 000 гривень.

Зокрема, сім'ї, які виховують дитину з інвалідністю у віці до 6 років, зможуть отримати соцвиплату в розмірі 6 226 гривень. Якщо дитині від 6 до 18 років, розмір складатиме 7 763 гривень. Щодо сімей, які встановлюють опіку над дітьми до 6 років, вони будуть отримувати 4 447 гривень в місяць. Сім'ї, в яких є підопічний дитина у віці 6-18 років, отримуватимуть 5 545 гривень в місяць.

Одинокі батьки зможуть отримати допомогу за вимогами, встановленими урядом для малозабезпечених сімей, а одинокі люди, які досягли 80-річного віку та які потребують постійного стороннього догляду отримуватимуть соціальну підмогу на догляд у розмірі 40 % прожиткового мінімуму для людей, які утратили працездатність.

Окрім того, працездатні члени малозабезпечених сімей включені до переліку людей, які потребують додаткового сприяння у працевлаштуванні.

Текст № 2

Новий законопроект про електронні трудові книжки вже зареєстрували в Верховній раді України. Повне або часткове копіювання будь-яких матеріалів сайту, цитування, публікація їх анотованих оглядів допускаються лише тільки з писемного дозволу редакції сайту. При працевлаштуванні подаватимемо трудову книжку у разі наявності або відомості про трудову діяльність з реєстру застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Трудову діяльність працюючого обліковуватимуть в електронній формі в реєстрі застрахованих осіб у порядку визначеному Законом України. Роботодавець зобов'язаний буде на протязі п'яти років передати зіскановані ксерокси трудових книжок на портал Пенсійного фонду України та повернути трудові книжки працівникам. Відтак трудова книжка зберігатиметься у працівника дома. На вимогу працівника, роботодавець зобов'язаний внести до трудових книжок записи про прийняття на роботу, переведення та звільнення. Також даний Законопроект № 3623 передбачає, що пенсії нараховуватимуться автоматично. Як тільки застрахована особа досягне пенсійного віку, визначеного статтею 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», працівник ПФУ буде зобов'язаний перевірити, чи має застрахована особа страховий стаж, для призначення пенсії, якщо стажу достатньо, пенсію нарахують на протязі наступного дня після досягнення пенсійного віку. Якщо стажу недостатньо, ПФУ надішле повідомлення, в тому числі через портал ПФУ, з пропозицією надати документи для включення в страховий стаж періодів трудової діяльності чи навчання, про які відсутня інформація в Реєстрі.

Якщо особа перенесе дату призначення пенсії та продовжить працювати, величину пенсії в майбутньому підвищуватимуть на 0,5 – 0,75 %.

Текст № 3

Соціальний проект по вивченню іноземних мов «Lingva.Skills», завдяки підтримці уряду виходить на національний рівень. Відсьогодні соцпроект пропонує кожному пересічному громадянину вивчити англійську мову безкоштовно цілими класами на онлайн. «Lingva.Class» – це нова можливість для всіх вчителів англійської мови проводити онлайн уроки цілими класами. Спеціально для вчителів англійської мови створено Кабінет Викладача, який дозволяє вчителю обирати з поміж 300 уроків і 15 000 фраз та давати завдання в один клік як усьому класу загалом, так і кожному учневі за індивідуальною траєкторією. Система також надає можливість учням виконувати різні вправи і автоматично їх перевіряє. Результат можна отримати одразу, адже програма це робить миттєво по кожному виконаному учнем або класом завданню. Наразі онлайн-платформою «Lingva.Skills» користується біля 1 000 навчальних закладів з усіх регіонів України, а загалом користувачами вже виконано понад 120 млн вправ, згідно даних офіційної статистики порталу.

Нагадаємо, «Lingva.Skills» розроблено позаторік на базі Головного територіального управління юстиції. Наразі це наймасовіший мережевий освітній проект в Україні. При його допомозі безкоштовно вивчають англійську по всій країні держслужбовці, школярі, студенти, підприємці, різні організації, соціальні категорії населення тощо. Мета проекту – надати змогу кожному українцю безкоштовно вивчати іноземні мови.

Щоб якомога більше українців почали вивчати англійську мову, проект «Lingva.Skills» потребує додаткових витрат і тому було прийнято рішення

долучитися до *Biggggidea.com* і загальними зусиллями зібрати 300 тисячів гривень.

Текст № 4

Android-смартфони великий проміжок часу були нарівні з пристроями на інших операційних системах, але тепер всякій конкуренції покладено остаточний кінець. Нещодавнє проведене результативне дослідження аналітичної кампанії Strategy Analytics довело, що Android-смартфони стають все популярнішими з кожним днем.

Вивчивши дане питання більш докладно, організація Strategy Analytics навела топ-5 найпопулярніших смартфонів світу: Samsung Galaxy A51, Xiaomi Redmi 8, Samsung Galaxy S20 +, Samsung Galaxy A10s, Xiaomi Redmi Note 8.

Всі вони коштують від 8 тисячі гривень до 30 тисяч гривень. За словами аналітиків, в 2020 році більшість користувачів при покупці смартфонів користуються тільки вигідним співвідношенням ціни і якості, не віддаючи перевагу преміальним моделям, вартість яких в пару разів більша.

Згідно з дослідженням, 20% всіх проданих смартфонів реалізувала корпорація Samsung. Трохи менша величина дісталася Huawei. Продажі Apple в порівнянні з минулими кварталами дуже сильно впали. Китайський виробник вже обігнав «яблучну» компанію, а незабаром за кількістю реалізованих моделей її потіснить і Xiaomi, яке стрімко набирає популярність в умовах карантинної самоізоляції.

До слова, напередодні генеральний директор бренду Лю Вейбін заявив, що глобальні продажі Redmi Note 8 перевищили 30 мільйонів одиниць. Очікується, що на зміну популярному пристрою незабаром прийде чергова модель. Глава компанії сповістив, що вже в цьому місяці шанувальників фірмових апаратів чекає якийсь сюрприз, однак не уточнив, про яку саме модель йдеться мова.

Текст № 5

Новий «Богдан-63172L» вивантажує 20-фунтовий контейнер за хвилину. Саме стільки часу на даний процес витрачає повнопривідна армійська вантажівка «Богдан-63172L Мультиліфт». Таку новинку цьогоріч на показі «Зброя та безпека» представив черкаський завод «Богдан Моторс». Основне її призначення – транспортування, завантаження-вивантаження 20-футових армійських контейнерів.

Як розповів представник підприємства-виробника Юрій Повх, вантажівку укомплектовано мульти-ліфтом із крюковим навантажувачем 10 тонн, яка дає змогу самостійно завантажувати або вивантажувати контейнер. Дане рішення дає можливість оптимізувати логістику у війську і здійснювати швидко розгортання бойових підрозділів на новому місці дислокації.

До речі, «Богдан-63172L» здатен транспортувати не лише вантажні контейнери. Адже останнім часом для потреб Збройних Сил на базі

стандартних 20-футових контейнерів розроблені десятки варіантів усіляких різних побутових модулів: банно-пральних, командних пунктів, мобільних житлових, казарм. Нова вантажівка «Богдан» транспортуватиме техніку на платформі.

На виставці представлено і легкий армійський автомобіль «Богдан-3355», котрим пропонують замінити ГАЗ-66 в українській армії. Це авто має споряджену масу 3 тонни. Воно може перевозити до 2 тонн вантажу. Довжина автомобіля близько 6050 мм, а висота – 2700 мм. Витрата палива становить 19 л\100 км, а запас ходу – 500 км. До речі, «Богдан-3355» уже прийняв визначальні відомчі випробування.

Текст № 6

26 травня британська письменниця Джоан Роулінг без будь-яких попереджень вирішила опублікувати повість «Ікабог» онлайн, про що повідомила про це у себе в твіттері. Книга, створена більше як 10 років тому і весь цей час пролежала вдома у Роулінг в коробці Net-a-Porter. Уривки з видання будуть появлятися в мережі поступово: письменниця планує випускати по главі кожного буднього дня до 10 липня включно.

Шанувальники книг Роулінг, безсумнівно, зрадіють новинці. Сама ж авторка підкреслює: «Це не спін-офф до Гаррі Поттеру». Повість «Ікабог» написана в перерві між роботою над книгами серії і, як Джоан продовжила пояснювати в твіттері, була відкладена на майбутнє: після Гаррі Поттера їй хотілося влаштувати п'ятирічну перерву. За цей час Роулінг встигла випустити пару книг для дорослих: «Несподівана вакансія» і вийшовшу під псевдонімом Роберт Гелбрейт «Кувала зозуля».

Після виходу в мережі «Ікабог» згодом можна буде прочитати і в паперовому вигляді: Джоан збирається видати повість і запустити в продаж до листопада. У той же час Роулінг запрошує читачів прийняти участь в конкурсі до ілюстрації видання. Щоб отримати шанс потрапити в друковану версію, публікуйте свої рисунки в твіттері з хештегом #TheIckabog. Перші два розділа вже доступні на спеціальному сайті присвяченому даному виданню.

Текст № 7

Співбесіда – від неї саме більше залежить, чи візьмуть вас на омріяну роботу. Якщо ви підете на співбесіду, вам неодмінно потрібно знати деякі тонкощі як варто підготуватися до співбесідування, щоб вона була успішною.

Перше, і саме головне, що потрібно, це якомога більше вивчити інформації про компанію, у яку йдете. Цікавтеся всіма тонкощами та нюансами пропонованої вакансії та вимогами до кандидата. Подбайте про свій відповідний зовнішній вигляд, який буде відповідати посаді, на яку претендуєте. Чітко і ясно визначте свої сильні та слабкі сторони та не соромтеся про них розповісти. Залишайте собі право не відповідати на питання про вік, сімейний стан і ваші плани щодо одруження чи заміжжя. Якщо ви залучені до інших проектів чи маєте сторонню діяльність, яка може

внести корективи у ваш робочий розклад, попередьте про це роботодавців заздалегідь.

Ви повинні не тільки знати чому вам потрібна ця робота, але і знати чому ви потрібні цій роботі. І, звичайно, ви повинні це чітко донести до роботодавця.

Будьте готові, що у вас будуть уточнювати деталі резюме і задавати складні питання на зразок «Чому ви пішли з попередньої роботи?». Ваші відповіді повинні бути чесними. Якщо було місце неприємних ситуацій, то заздалегідь обміркуйте, як акуратніше їх прокоментувати.

Пам'ятайте, що ви несете відповідальність за все вами сказане. Будьте коректними і ввічливими. Не говоріть лишнього, що не стосується майбутньої посади.

Насамкінець, обов'язково подякуйте співбесідника за бесіду. І не бійтеся запитати про подальші кроки відбору на посаду.

Текст № 8

Шостий Міжнародний фотоконкурс LifePressPhoto-2020, який проводиться в Україні, презентував свій каталог. Друге призове місце зайняв фотограф видання «Новини Полтавщини» Олег Дубина у номінації «Люди у новинах, портрет (одиначне фото)» за фото під назвою «Погляд». Слід відзначити, що до вирішального етапу конкурсу в загальній мірі потрапило троє світлин полтавця. А ось перше місце опинилося в іспанця Арагона Ренунсіо Антоніо з світлиною «I Wanna be Messi».

В номінації «Гарячі новини (одиначне фото)» переміг кореспондент «Радіо Свобода» Андрій Дубчак за фото під назвою «Ми – Є!». В даній номінації інші нагороди – срібну та бронзову медаль – отримали фотографи з Литви Пелекіс Пауліус «Lithuania election night» та українець Сергій Гудак з видання «На межі».

Однією з вимог конкурсу було те, що роботи, які подавалися на конкурс «LifePressPhoto», мали бути сфотографовані не раніше 1 січня 2018 року. Конкурс відкритий для всіх фотографів-репортерів світу. В ньому прийняли участь 236 учасників з 27 країн світу, які подали на конкурс 4 427 фотографії.

Онлайн презентація виставки, каталогу самих кращих світлин та спілкування з учасниками та організаторами відбулося 22 червня в 11 годині на рівненському телеканалі «Ритм», а також на фейсбук-сторінці даного телеканалу.

Також познайомитися з всіма світлинами можна переглянувши їх в мережі на сайті конкурсу press.ukrfoto.org.

Текст № 9

Якщо хліб став черствим – не спішіть його викидати. Адже навіть черствому продукту більшість кухонь світу знаходять застосування. З нього можна приготувати багату кількість страв, напоїв, але чи знаємо ми, як повернути друге життя засохлому, черствому хлібу.

Черствий хліб стане дійсно м'яким і теплим, ніби його тільки щойно спекли у печі, а на кухні pojawíться улюблений всіма аромат свіжого хлібу. Важливим в цьому способі те, що це працює тільки з хлібом, котрий має покриту хрустку корочку. Для цього вам потребується тільки фольга.

Спершу необхідно злегка змочити хліб під струмом води. Якщо хліб був відрізаний, намагайтеся не мочити м'якоть, лийте воду тільки на корочку. Намагайтеся зробити це оперативно та швидко. Після того, як ви обернете хліб фольгою, поставте його в духовку, встановивши температуру до 150 градусів. Хліб слід пекти на протязі 10 хвилин.

Після даної процедури, відкрийте духовку і зніміть фольгу з хліба. Щоб корочка підсохла і стала хрусткою, залиште його остигати на десь приблизно на 5 хвилин. З'їсти такий хліб краще одразу поки ароматний, теплий і запашний.

До слова, черствому хлібу можна знайти застосування не тільки у кулінарії. Він може бути гарним помічником і у домашніх справах. Він гарно поглинає вологу і запахи, може бути миючим засобом та добривом для кімнатних рослин. Приманки, зроблені з хліба і сірників, застосовують у боротьбі з капустянкою.

Текст № 10

Літом більшість волинян надають перевагу відпочинку на водоймах. Купання – це корисний процес, але тільки в тому випадку, якщо знати і притримуватися усіх правил безпеки на воді.

Першою вимогою безпечного відпочинку на воді є вміння плавати. Вчитись плавати потрібно кожному, адже людина, котра добре плаває, відчуває себе на воді спокійно, упевнено, у випадку необхідності може дати допомогу товаришу, котрий потрапив в біду.

Необхідно звернути особливу увагу на роз'яснення правил поведінки на воді дітям. Вони повинні купитися і вчитися плавати обов'язково тільки під наглядом дорослих. Також дорослим слід також купатися з кимось, не на одинці.

Купатися потрібно тільки у спеціально відведених місцях. Слід пам'ятати, що запливати за обмежуючі знаки строго заборонено.

Важливо дуже обережно вести себе на надувних матрацах, особливо, коли є вітер або сильна течія. Якщо ж вас течія підхопила, не панікуйте, треба пливати за течією, поступово і плавно повертаючися до берега.

Не купайтеся дуже довго. Краще заходити в воду по пару разів по 20–30 хвилин. Найкращий час для водних процедур – ранок і вечір. Також слід пам'ятати, що купання в холодній воді може викликати переохолодження.

Не забуваймо, що вода може принести як і задоволення від купання, так і небезпеку. Шторм, повінь, дуже сильна злива може завдати шкоду не тільки оточуючому середовищу, але й людині. Знання та виконання правил поведінки на воді є залогом безпеки життя, а також отримання задоволення від відпочинку.

Текст № 11

Леді Гага, добившись успіху в шоу-бізнесі, сказала, що не завжди була такою впевненою в собі, як зараз. Час від часу в її інтерв'ю прослизують розповіді про її всілякі різноманітні комплекси і колишні труднощі у взаєминах з оточуючими людьми. У новому випуску теле-шоу «Очіма мами» мама поп-зірки, 65-річна Синтія Джерманотта, підтвердила, що її дочка не бреше, коли розповідає про психологічні проблеми.

Синтія відзначила, що підлітковий період був одним з самих найважчих у житті її доньки: у майбутньої зірки сцени була депресія в школі.

«Я децю знала, але дочка недоговорювала, так як боялася або соромилася розповісти мені. У середній школі у неї було багато труднощів через індивідуальності і унікальності. Я говорю про знуцання, приниження, ізоляції. Ось тоді у неї почалася справжня депресія. Ми з чоловіком, як батьки, щосили намагалися допомогти їй, але не знали всього. Я робила помилки, бо не бачила попереджуючих знаків», – сказала Синтія Джерманотта.

Сама ж співачка неодноразово згадувала в своїх інтерв'ю, що потерпала від булінгу у шкільному віці. Підлітки у більшості випадків насміхалися над її мріями стати знаменитою поп-зіркою. Також вона неодноразово підкреслювала той факт, що вона дуже схожа з героїнею Еллі, котру вона зіграла у першому дебютному кінофільмі «Народження зірки».

У 2012 році Леді Гага оснувала благодійний фонд «Born This Way» для допомоги підліткам. Одним із завдань фонду стала робота по зміцненню позитивного ставлення до індивідуальності в підлітковому середовищі.

Текст № 12

Туристична індустрія в Індії в останній час стрімко розвивається, приносячи державі не тільки фінансовий приріст, а й допомагаючи у налагодженні і вирішенні такої проблеми як безробіття. Міністр Союзу по туризму Альфонс Джозеф Каннантанам відзначив, що туризм надає можливості заробітку не тільки кваліфікаційним працівникам, а й тим, хто не має досвіду і особливих навиків, фактично дозволяючи чесно трудитися вихідцям з усіх верствів населення.

Міністр туризму також пояснив, що для того, щоб підняти імідж та репутацію країни закордоном, міністерство провело великомасштабну рекламну кампанію, розраховану на залучення інтересу мандрівників з США, Європи та Китаю. В рамках кампанії було знято три неймовірно красивих тематичних хвилинних ролика, котрі отримали величезний відгук на соціальних медіа-платформах.

Більше того, міністр зазначив, що в країні стали більше уваги приділяти круїзному туризму, і всі великі суми витрачаються на розвиток цього сектору економіки цілому.

Так, круїзні порти з розважаючими комплексами розвиваються в Мумбаї, на Гоа, в Кочине, Ченнаї і Вісакхапатнаме.

В даний час міністр по справах Союзу заявив, що Міністерство туризму має намір проводити спеціальні заходи, щоб приділити увагу туристів до поки що непопулярних районах північно-східних штатів Індії, наприклад, найбільшої печерної мережі Азії, котра знаходиться в Мегхалае.

Текст № 13

Вчені порівняли фотографії земних морів Юпітеру і Землі, отриманих від космічного апарата Юно, котра наразі обертається навколо Юпітеру, і виявили чарівну схожість.

Юпітер – це масивний і неживий газовий гігант, оточений поясом астероїдів. Маса даного колоса в 2,5 рази більше, ніж у всіх інших планет сонячної системи разом узятих. Все-таки не даремно він був названий в честь ватажка римських богів.

Земля – його повна протилежність. Всередині – це крихітний кам'янистий світ, котрий знаходиться занадто близько до Сонця, та більше того ще й населений. Порівнювати наш світ з Юпітером смішно, адже його маса в 317,8 рази більша від маси Землі.

Однак, незалежно від розміру планет, закони фізики все ж універсальні, а значить подібності є скрізь. І фотографії космічного корабля це лише тільки підтверджують.

На Юпітері і на Землі рух рідини регулюється однаково. Тому знамениті хмари, що клубочаться по колу планети-гіганта дивовижним чином нагадують ... Так-так, масу фітопланктону, підхоплену плином Балтійського моря! Норман Кьюрінг з Центру Космічних Польотів імені Годдарда описує моделі поточної води як комбінацію ламінарних і турбулентних потоків.

Астрономи впевнені, що в атмосфері Юпітеру можна виділити три окремі шари хмар, і саме їх взаємодія і допомагає створювати ці дивовижні візуальні патерни. В NASA запрошують всіх бажуючих використовувати зображення, отримані Юно, для своїх власних художніх потреб. Так, кожен бажуючий може загрузити отриманий результат в галерею «JunoCam», на загальний показ.

Текст № 14

Більше сотні людей по всьому світу починають свій день з чашки чудового напою, та не забувають порадувати себе ароматною кавою й на протязі цілого дня.

Неперевершений напій виходить із зерен кавового дерева, спочатку обсмажених, а після подрібнених зерн. Приготування має велику кількість особливостей: для східних рецепторів необхідна турка для кави, а комусь більше подобається готувати в гейзерній кавоварці або у френч-пресі.

На сьогодні день в традиційну каву модно добавляти сиропи, спеції, шоколад, молоко або вершки – експериментуйте кожен день і пробуйте абсолютно різні смаки, котрі підвисять вам настрій.

Важлива умова хорошого напою – дотримання пропорцій в співвідношенні зерн і рідини. Надлишок кави відіб'ється на смаку, і вже готовий напій принесе розчарування своєю гіркою нотою.

Для гарного смаку рекомендується вибирати виключно чисту воду. Але пам'ятайте, що її не можна доводити до кипіння.

Розкрити зернам всі тони аромату допоможе щіпка солі – її кладуть на дно турки. Але не бійтеся, що напій придбає солоний присмак, якщо солі буде небагато, вона не відіб'ється на готовій каві.

На рахунок подачі – це ще один важливий етап у створенні страви. Не поспішайте розливати суміш в чашки – спочатку прогрійте їх. Щоб гуща не потрапила в чашки, осадіть її, вливши в джезву чайну ложечку холодної води. Або стукніть туркою об край столу.

Такі прості секрети з кавовим напоєм і справді зроблять ваш день і ви зможете ласувати самі та вгостити своїх рідних.

Текст № 15

Європейська комісія поновила справу, котра стосується порушення антимонопольного законодавства фармацевтичними ізраїльськими компаніями Teva і Serhalon.

Антимонопольний регулятор ЄК пред'явив обидвом компаніям звинувачення у змові, що стосується лікарського засобу «Модафініл», що використовується при порушеннях сну, з метою затримки виходу на ринок більш дешевого генерика. «Офіційна комісія дійшла попереднього висновку про те, що угода про врегулювання патенту між Teva і Serhalon, що стосується лікарського засобу проти розладів сну «Модафініла», могла затримати випуск більш дешевого непатентованого лікарського засобу на порушення Статті 101 (1) Договору про функціонування Європейського Союзу, що завдає значну шкоду пацієнтам ЄС та бюджетам служб охорони здоров'я за рахунок завищення ціни "Модафінілу". В універсальній угоді про врегулювання патентних спорів Teva поручилося не продавати свої дешевші непатентовані препарати в європейському економічному просторі та в обмін на це, згідно попередньої оцінки Комісії, від Serhalon отримала серію грошових коштів виплат і різні інші транзакції», – відзначає регулятор.

В Єврокомісії також відзначають, що на даний момент регулятор направив лист по адресу ізраїльській фармацевтичній компанії, що підтверджує незаконність угоди. Якщо провина Teva доведеться, то зобов'язання компанії полягатиме у виплаті штрафу у сумі, що становить 10 % від глобального об'єму її продажі.

Текст № 16

Уночі з 25 на 26 березня, на 55-му кілометрі автодороги «Бориспіль–Золотоноша» трагічно загинув Герой України, ініціатор національно-визвольного руху шестидесятників та десидентів, політик, літературний

критик, публіцист, засновник Української Гельсінської Спілки, співзасновник Народного Руху України, та політичний в'язень ССРСР.

Усе своє життя він віддавав боротьбі за правду, свободу і незалежність нашої держави. Сьогодні кожен українець віддає глибоку шану та низько схиляють голову перед постаттю Величнійшої Людини, і справді з великої букви.

Народився пан Чорновіл 24 грудня в 1937 році в селі Єрки, Катеринопільського району, тоді ще Київської області в сім'ї учителів.

З липня 1960 до травня 1963 року В'ячеслав Чорновіл працював на Львівській студії телебачення спочатку редактором, потім – старшим редактором передач для молоді.

Він заснував в Україні разом із іншими діячами культури та мистецтва національно-визвольний рух шестидесятників, які виступали на захист національної мови і культури, свободи художньої творчості. В період 60–70-тих років протистояв тоталітарному режимові, виступав за відродження України, її мови, духовності, державного суверенітета.

Весна 1990 року для В'ячеслава Чорновіла стала часом тріумфу, блискучого успіху: перемога на виборах до Верховної Ради й Львівської облради, пізніше – обрання головою обласної ради.

В 1991 році Чорновіл був кандидатом у Президенти України, зайнявши друге місце. Тоді за нього проголосувало майже сім з половиною мільйона чоловік. У відсотковому співвідношенні це 23,27 %. В 1992 році став Народним депутатом України двох наступних скликань – 1994 і 1998 років. Також очолював депутатську фракцію Народного Руху України. З 1995 року член української делегації в Парламентській Асамблеї Ради Європи.

Загинув 25 березня 1999 року за нез'ясованих обставин в автокатастрофі на шосе під Борисполем. Похований у Києві на Байковому кладовищі на центральній алеї.

Текст № 17

Бойкот на розташування реклами в фейсбуку оголосило понад 20 світових компаній через те, що дана соцмережа недостатньо бореться з підбурюванням до расизму, ненависті та з поширенням фейків та дезінформації. Це вже обвалило папери компанії, а її контролюючий акціонер – Марк Цукерберг втратив відразу ж понад 7 млрд доларів.

Про те, що Марк Цукерберг збіднів на 7,2 млрд доларів написав Bloomberg. Це сталося через дуже серйозного здешевлення паперів компанії – буквально за пару годин фейсбук, що володіє також Instagram, просів на 8,3 відсотки. Таке падіння було зафіксовано напередодні і пов'язане воно з радикальним переглядом рядом найбільших рекламодавців своєї політики.

Так, про це вже заявила корпорація Unilever, яка пообіцяла не розміщувати рекламу в соціальній мережі, включаючи Instagram, як мінімум, до кінця року. Від розміщення реклами на платформах у Facebook відмовилася також телекомунікаційна компанія Verizon і такий велчезний кондитерський гігант, як Hershey. Наразі від співпраці з Facebook відмовилася й Coca-Cola.

Всі компанії мотивували розрив контрактів однаково – керівництво соціальної мережі не вдалося адекватно прореагувати на розпочаті протести в США місяць тому. А конкретно – Facebook не зміг контролювати вияв ненависті і дезінформації на своїх платформах. «У світі немає місця расизму. І немає місця расизму в соціальних мережах. Coca-Cola Company призупинить розміщення платної реклами на всіх платформах соціальних мереж у всьому світі принаймні на 30 днів», – йдеться в офіційному зверненні виконавчого директора компанії Джеймса Квінсі.

Глава Facebook як і раніше залишається одним з найбагатших людей планети – він знаходиться на четвертій сходинці мільярдерів світу. Але такий стан, природньо, не може не турбувати мільярдера. Він вже заявив, що компанія внесе зміни в свою політику і заборонить ненависницькі висловлювання в рекламі, розміщеній в соцмережі. Тобто в соціальній мережі буде введена цензура.

Текст № 18

Одна з самих впливових підлітків світу Грета Тунберг виступила на Генасамблеї ООН. У соціальних мережах на неї накинута гора ненависті – юну активістку просто-напросто не сприймають всерйоз через її підлітковий вік, міміку і погляди.

Ще в минулому році Тунберг влаштувала страйк і перестала ходити в школу по п'ятницях. Вона вимагала у політиків виконання Паризької угоди по клімату. Після цього підлітки по всьому світу вирішили приєднатися до акції «П'ятниці заради майбутнього». Тунберг висунули на Нобелівську премію миру. У серпні 2019 року шведська школярка вирушила в Нью-Йорк, щоб виступити на саміті ООН.

У понеділок, 23 вересня, Тунберг звинуватила світових лідерів в тому, що вони підвели майбутнє покоління. Школярка відзначила, що існування глобального потепління обгрунтували ще 30 років тому, але Генеральна Асамблея все ще не прийняла серйозних мір.

Після закінчення виступу школярка разом з 15 підлітками з 12 різних країн подала скаргу в Комітет ООН по правам дитини, звинувативши ряд країн: Німеччину, Францію, Бразилію, Аргентину і Туреччину. Вони вважають, що ці держави зробили мало для боротьби по змінам клімату, чим порушили Конвенцію по правам дитини.

Після саміту в соціальних мережах набрала популярність картина, на якій Тунберг загрозово дивиться на проходящого повз президента США Дональда Трампа.

Трамп швидко відреагував на виступ дівчини, назвавши школярку «щасливою дівчинкою», котра прагне до «прекрасного майбутнього».

У мережі запідозрили, що Трамп таким образом вирішив познущатися над дівчинкою. Але слід відзначити, що багато хто погоджується з Трампом. Активістку звинувачують в пропаганді «радикальних» поглядів на екологічну

ситуацію і називають її «політичною пішкою». Деякі навіть вважають її жертвою жорстокого поводження з дітьми.

Текст № 19

Деякі події в житті відбуваються настільки часто, що пов'язані з ними прикмети та повір'я з роками стають прислів'ями, приказками і приповідками.

Прикмета «не впізнали – багатим будеш» саме до таких і відноситься. Адже кожен з нас хоча б один раз, але не впізнавав когось з знайомих, і будь-яка людина хоч раз, але стикалася з ситуацією, коли її не впізнавали близькі чи приятелі.

Коли з якоїсь причини людина не впізнала свого співрозмовника, її стає ніяково за свою помилку, і щоб хоч якось згладити свою неухважність і не образити знайомого, і вимовляють фразу: «не впізнав – багатим будеш».

Так кажуть, навіть не замислюючись про сенс приказки, тим більше, що найвідоміша і популярна в народі версія цієї прикмети пророкує тому, кого не впізнали знайомі, колеги чи приятелі, гроші, багатство і достаток.

Прикмета «не впізнали – будеш багатим» з'явилася багато століть тому, а сама ця фраза у наших пращурів була своєрідним захисним оберегом і відносилася до так званих «обманних» повір'їв, яких у давніх слов'ян було безліч.

Наприклад, хліб обов'язково сіяли на голодний шлунок: нехай зерно знає, що людям їсти нічого, а тому зглянеться і дає багатий урожай.

До цих «обманних» відносилася і традиція не називати дітей до певного віку справжнім ім'ям, щоб не привертати до них увагу злих духів.

Ось і в тому разі, коли з якоїсь причини не впізнавали добре знайому людину, вважали, що, можливо, Доля обіцяє їй щось погане, а тому і передбачали багатство, щоб випадково не повернути нещастя і біду.

Існує і ще один варіант появи даної прикмети: під словом «багатство» мався на увазі духовний розвиток, а не матеріальний добробут. А коли людина росте духовно, вона змінюється не лише внутрішньо, але й зовні, а тому її і перестають впізнавати оточуючі. Ось і вимовляли фразу «не впізнав – багатим будеш», маючи на увазі, що людина вже почала зростати духовно, почала змінюватися, набуваючи духовне багатство.

І, нарешті, ще одна версія походження прикмети, коли не впізнають і обіцяють багатство, пов'язана з тим, що у давнину (втім, як і зараз) люди, які раптово розбагатіли, часто змінювалися не лише зовні, – змінювався і їх характер, внутрішній зміст. Вони переставали «впізнавати» колишніх приятелів і їхали подалі від рідних місць.

Ось і говорили – мовляв, якщо вже зараз тебе не впізнали, – значить, скоро розбагатієш і теж перестанеш нас впізнавати.

Текст № 20

Вишиваний одяг – важливий атрибут в гардеробі кожного українця, та і не тільки українця. Саме тому щороку у третій четвер травня святкуємо. Дорослі й діти надівають національний одяг і носять його зранку до

самісінького вечора. Зазвичай у школах та садочках проводять виступи, в університетах – флешмоби: молодь знімають колективні відео і соціальні ролики. Весь день пронизаний почуттям свята.

Святкування ж було основано відносно нещодавно – в далекому 2006 році. Саме тоді вперше студенти та викладачі Чернівецького університету запровадили таку традицію. Національний одяг припав по душі кожній школі та університету України, тому згодом свято вишиванки стало офіційним.

Звичайно у сонячний день, українці виходять в національних уборах на вулиці міста та сіл і красуються національним орнаментом на своєму вбранні.

Кожен орнамент вишиванки є унікальним і має своє символічне значення. Ба, більше – кожен регіон України володіє своїм особливим орнаментом.

До прикладу, на півночі України вишивають орнаменти традиційним хрестиком, занизуванням, розписом, також використовують мережку. Серед кольорів: жовтий, червоний, чорний, блакитний – всі вони поєднуються в дивовижних візерунках.

Натомість у центральній Україні переважають рослинні візерунки на сорочках. Можемо побачити, як на сорочці оживають грона винограда та калини, хміль та соняшники. З ниток обирають білі та сірі, щоб не відвертати увагу від пишних кольорів рослин.

Щодо південної України, то там сорочки відрізняються вільним кроєм рукавів – без додаткових манжетів та гудзиків. Вишивають переважно білими нитками на чорному, а то й на білому фоні. У цих регіонах також переважають квіткові та рослинні орнаменти.

Цікавими орнаментами володіє й Західна Україна. Сорочки вишивають із рельєфними візерунками з допомогою різноманітних зигзагоподібних форм та стібків. Так само використовується велика кольорова гама ниток, якими заповнюють цілі рукави.

На Східній Україні застосовують грубі нитки, мережку та вирізування. Також серед орнаментів зустрічаються й рослинні та квіткові, що додає цим регіонам своєї самобутності.

Запитання для самопідготовки і самоконтролю:

1. Які різновиди орфоепічних помилок найчастіше можна простежити в усному мовленні працівників аудіовізуальних ЗМІ? Наведіть і прокоментуйте приклади.

2. Які акцентуаційні помилки мають найвищу частотність в усному мовленні працівників аудіовізуальних ЗМІ? Наведіть і прокоментуйте приклади.

3. Сформууйте поради для працівників аудіовізуальних ЗМІ щодо дотримання найбільш актуальних для них орфоепічних та акцентуаційних норм.

Підсумковий практикум на мовні помилки

Практична частина:

1. Підшукайте в друкованих або інтернет-виданнях і запишіть 20 різнотипних мовних анормативів. Систематизуйте їх за принципами типології помилок, усно прокоментуйте і запропонуйте шляхи редагування.

2. Зредагуйте речення з тестів ЗМІ, прокоментуйте різнотипні мовні помилки та усуньте їх.

1) Кампанія Apple вибачилася перед користувачами, які зіткнулися з проблемою перегрівки та повільної роботи нових MacBook Pro.

2) До слова, а скільки парканів з обійсть вздовж Сапалаївки доходять майже до урізу води, і господарі чхати хотіли на водоохоронну зону.

3) Зазвичай батьки освітлюють своїх дітей перед їх виходом з дому. А також перед важливими подіями в їх житті, перед відходом до сна. Цим самим вони дають їм захист від нещастя, надсилають спокійні сни або удачу в виконанні наміченої справи. Освітлення святим хрестом батьками своїх дітей має особливу силу, так як в нього вкладається окрім любові Бога до будь-якої людини ще й батьківська любов – мами й тата.

4) Всі охочі зможуть прийняти участь в нашій благодійній акції, яка відбудеться наступної неділі у вівторок. Оголошення про це вже розповсюдили на офіційних сторінках всіх соціальних мережах.

5) Побудувати будинок своїми власними руками в будь-якому випадку обійдеться більш дешево, ніж покупка готового або повна оплата будівельних робіт. Для того, щоб технологія будівництва будинку своїми руками була визначена, виберіть тип майбутньої будівлі. Це може бути споруда з бруса, зруб, каркасна будівля, цегляний будинок. Сьогодні в ходу зовсім різні матеріали – від газосилікатних блоків до жєлізообетонних плит. Кожна будівля вимагає особливого підходу до будівництва – закладці, глибини і матеріалами фундамента, процесу зведення стін, прокладання комунікацій, внутрішній і зовнішній обробці.

6) Ми повинні навчитися розширювати власні, особисті горизонти своєї невеликої країни України. Ніхто не має права приймати зобов'язання, які крадуть в українців роботу, зарплату і перспективи на майбутнє.

7) Микола Васильович пристрасно любив театр і сам мав неабиякі здібності, майстерно читав свої власні твори, захоплюючи читачів інтонаціями голосу та мімікою.

8) Щоб спалити в буквальному сенсі всі хвороби і нещастя своїх дітей, жінки збирали речі з своїх перехворілих синів та дочок і кидали їх у вогонь.

9) Висока текучка кадрів знижує ефективність витрат на навчання працівників, тому що у разі їх звільнення ефект від навчання виникає або поза підприємством, що вклала в навчання кошти, або взагалі не виникає, якщо звільнення пов'язане по зміні професії.

10) Міський голова уже вкотре пояснив обранцям громади, що місто не буде закопувати гроші в болото, і всі ремонтні роботи розпочнуться по планом, з настанням сприятливих погодних умов.

11) Це рішення вчора на судовому засіданні оголосив головуєчий судової колегії суддя Степан Гладій.

12) Під час кампанії планується розміщення телевізійних роликів, радіо реклами та рекламних банерів в інтернет-просторі.

13) Наявність сили німецьких військ для дій на Близькому Сході до даного моменту виражаються в 40 дивізіях.

14) Криптовалютний ринок у даний час переживає негативну тенденцію, яка, як очікують аналітики, буде зберігатися напруязі деякого часу. Тим не менше, по мірі того, як запуск основної мережі EOS стає все ближче, криптовалюта намагається позбутися ведмежого тренду і запустит биків.

15) В цих словах заключається сутність нашої роботи, сутність всього, що робилося і робиться у нашій школі.

16) За даними опитування, проведеного науковою організацією Pew Global, відношення до мусульманів у країнах Європи досить різне – воно найбільш м'якше у Великобританії і найбільш жорсткіше в східних і південних країнах Європи, але при цьому негативне ставлення до мусульманів виростає по всій Європі, включаючи Великобританію.

17) Відомий історик Гульнара Бекірова у новій щойно виданій книзі «Кримські татари. 1941–1941» наводить наступні дані: за даними обліку Відділу спецпоселень НКВС у листопаді 1944 року в місцях висилки перебували 193,865 кримських татар, у тому числі в Узбекистані – понад 151 тисяча, в Марійській АРСР – понад 8,5 тисячі, в Казахстані – понад 4 тисячі, та близько 30 тисяч – у тогочасних Молотовській, Кемеровській, Горьковській, Свердловській, Івановській та Ярославській областях РСФРР.

18) До Німеччини прибув лідер індійських націоналістів С. Ч. Босе, який за згодою Москви, таємно проїхав через радянську територію.

19) Показник низької самооцінки, це коли людина як би не вірить, що оточуючим цікаво те, що він говорить.

20) Збори були бурхливі, але більшість не знали, чого зібралися і для чого взагалі потрібно було піднімати шум.

21) Погано, що знову, в чергове, нажаль, наша країна потрапила в дуже погану і неприємну історію. У даному випадку з міністром внутрішніх справ Юрієм Луценко.

22) На першому поверсі був завезений пісок і через цей пісок, а також звукові перепони та дим треба було ніби пробиратися на наступний поверх розкішного палацу.

23) До 200-річного ювілею Миколи Гоголя єдиний в Україні музей трьох муз – театру, музики та кіномистецтва представив виставку «ГОГОЛІАДА.kiev.ua», яка подає твори класика, втілені в різних видах вітчизняного мистецтва – у кінематографі, на драматичній та музичній сцені.

24) При катедральному храмі в Лондоні є чудова і чисельна громада віруючих, зокрема багато родин, які радо приймають участь у богослужіннях та різних катехитичних, культурних та молитовних засадах.

25) Організатори фотоконкурса залишають за собою право призначати й інші нагороди, премії, включаючи моральне заохочення учасників шляхом опублікування фотографії у газеті «День» за підписом автора, та виплатою гонорара.

26) В нас склалася наступна картина: ми всі знаємо, що два дні тому назад було відключено світло в гуртожитки на Наміві, сьогодні чергове відключення трьох гуртожитків у Корабельному районі. Це дев'ятиповерхові будинки. Ситуація ускладнена тим, що, крім електроенергії, їм відключили газ. Люди не мають можливості готувати їду.

27) Деревя у горшках стоять по обох сторонах дороги на відстані біля п'ять метрів між кожним. Також вазони з квітами прикрашають стовби на цій вулиці.

28) Я здивувався, що в там живе всього лише 60 тисяч людей. Це мізер. Навіть недостатньо для обслуговування туристів, які приїждять.

29) Тотально-веселий настрій мандрівника є недоторканим, і трохи потусувавшись біля фонтану Нептуна, вирішили подарувати собі автономний час – кожен гуляє, як хоче.

30) Хочу особливо підмітити, що до фінансування як з обласного так і державного бюджету потрапляють сирі, не підготовлені проекти, зустрічаються об'єкти, на які відсутня проектно-шторисна документація, або вказана невірно назва об'єкта, що унеможливує освоєння коштів.

31) Наша держава давала їм гранти на вивчення явищ, які нам важливі для розуміння ситуації в діаспорі, в українській економічній політиці або на дослідження різних напрямів розвитку економіки.

32) Персональний піар-директор гітариста Валерія Бородіна є студенткою московського Інститута іноземних мов, спеціальність лінгвіст (французька й англійська мови) та Київського театрального університету ім. Карпенка-Карого (факультет організації театральної справи). До слова, вона опікується не тільки сольною кар'єрою Гудимова, а й його серцем, що тільки стимулює його творчу потенцію (у його сольному активі вже близько сто пісень).

33) Іноді буває так - дитина задала питання, а відповіді на нього ви не знаєте. Якщо ви скажете чесно: - «Поки я не знаю точно», «Мені треба подумати», «Давай поговоримо про це сьогодні ввечері...» ваш власний авторитет через це не постраждає. Розкажіть про щось інше, теж не мнеш цікаве. А на дозвілі знайдіть відповідь на це складне питання.

34) В роки після Другої Світової Війни цей гуманістичний ідеал став основою духовної та політичної ідентичності, а отже він міститься в засновницьких документах Європейського Союзу.

35) Андрій Задорожний, власник ресторану «Козирний генерал», який вважає, що ресторан – це маленька модель життя, що ідеальний ресторан –

стабільний, і що «він може багато не заробляти, але обов'язково має мати стабільний оборот».

36) Впевненості у своїй безкарності авантюристці додавало непогане знання психології – зізнатися у тому, що дав хабара невідомо кому, мало кому з офіцерів було під силу.

37) Вони пов'язані з величезною кількістю поточних проблем, починаючи від можливих спільних голосувань з економічних, політичних, правових питань, і закінчуючи узгодженням майбутніх політичних планів.

38) В Квебеці, скажімо так, дуже специфічна міграційна політика – вони відкриті для іммігрантів, які розмовляють на французькій мові, або в яких французька являється рідною мовою.

39) Сьогодні мало розглядатися питання продовження тримання під вартою Надію. Напевно судя Мелешак, яка мала його розглядати не влаштувала прокуратуру можливо тим, що не захотіла підрахувати їм їх ганебне клопотання.

40) Очікуваним «тропічним» (якщо можна так висловитися – «гогенівським») фарбам художник незмінно віддає перевагу м'яким, трохи сріблястим (справді «пастельним») тонам, немов – уже – прикриваючи свої враження серпанком спогадів, дивних і тому чимось схожих на сон

41) Памятаю, коли пані голова українського самоврядування Ярослава Хортяні звернулася в комітет по цій справі, то пару депутатів комісії одразу підтримали цю ініціативу, причому озвучили думку, щоб майбутній захід відбувся, по змозі, на найбільш вищому політичному рівні.

42) Це стосується до поправок до Конституції відносно перерозподілу повноважень між Президентом та парламентом, які свого часу успішно пройшли експертизу Конституційного суду. Нині, всупереч Конституції, Президентом створено конституційну комісію, але вона жодного разу не збиралася.

43) Сьогодні, коли в Україні незабаром чергові вибори, і почали лунати заклики, що нам мовляв потрібна сильна рука й сильна влада, ця поставка може слугувати попередженням – чим може обернутися витягнення з музейного пилу старих, окроплених кров'ю мільйонів знамен радянської епохи.

44) Всім відома така порода собак, як пікінес. В Китаї цих собак використовували для самооборони, маленькі собачки з легкістю поміщалися в рукаві свого хазяїна і в випадку небезпеки нападали на обідника.

45) Приїхавши на море, всіх відпочиваючих гостинно зустрічає Одеса.

46) Прем'єр-міністр України Володимир Гройсман на засіданні Уряду у середу 21 грудня представив головні пріоритети державного бюджету на 2017 рік.

47) Більшість ресторанів, що стали предметом оцінки, належать до так званого «вищого цінового сегменту», середній чек яких складав 150-200 гривень і які працювали на той час не менше півроку.

48) Навмисне він, звичайно, не приносив цей ніж, сварка між ними, як кажуть, сталася зненацька і переросла в дані події. Він рахує, що його ображали в школі деколи, і особисто і цей парень його ображав.

49) На мою думку, потрібно створити окремі проекти по співпраці з тими американськими й канадськими українцями і мобілізації цих інтелектуальних ресурсів інтересах України.

50) Відділ по боротьбі з корупцією в ОДПС ДПА у Волинській області повідомляє: останнім часом почастишали факти звернення шахраїв до престижних закладів сфери обслуговування (готелі, ресторани і т.ін.) по телефону від імені керівництва податкових органів (міста, області, України), в яких бронюються номери для проживання чи робляться замовлення щодо організації харчування.

51) Він також підтвердив готовність США продовжити роботу з іншими членами міжнародної співдружності з метою підтримки міжнародної присутності в масштабах всієї Грузії, включаючи Абхазію та Південну Осетію, а також з метою врегулювання проблем з погляду безпеки, гуманітарних проблем і проблем з правами людини.

52) Щирий теплообмін нашої розмови, що так випадково виникнув, підказав, що жінка – самотня й спілкуватися їй із незнайомими людьми набагато простіше, і що запрошувала вона до кавового крісла не лише мене.

53) День дарування книг – свято, яке стало міжнародним не тільки по причині своєї глобальної суті, а й тому, що корінням своїми вони ввійшли з народу, тобто ініціатива його появи належить одній звичайній людині – американці Еммі Бродмур – засновниці сайта дитячої книги в США.

54) Вони сидять на високому горбі й годинами пильно вдивляються в біноколі. Зграйка зябликів, припунень, мартин, пара круків, сойка... На початку жовтня в околицях села Тарасівка відбулася акція «Bird watch». Так називаються міжнародні дні спостережень за птахами, які синхронно проводяться в різних куточках планети.

55) Що стосується використання діаспори тут в Україні. То, на жаль, є небагато позитивних прикладів, які б свідчили про те, що представники діаспори дуже адаптувалися тут. Багато представників діаспори працювали в різних американських і канадських міжнародних організаціях, представлених в Україні

56) Ковельські спортсмени – переможці та призери чемпіоната України з веслування на байдарках та каное.

57) ПВХ або полівінілхлорид – екологічно безпечний продукт, що представляє собою хімічне з'єднання вуглецю, водню та зв'язаного хлору, який складається приблизно на 43 % з нафтопродуктів та на 57 % з кам'яної та повареної солі. Спершу застосування в будівельній індустрії ПВХ дійсно містив окремі важкі метали.

58) На жаль, дуже часто у наших політичних лідерів, замість відповідей і цікавих думок звучать хороші технологічні конструкції, що ґрунтуються на настроях, популізмі, асоціаціях, фобіях.

59) *Весь ранок – від пів шостої – я бігала між дзеркалом і шафою, панічно шукаючи компроміс між джинсами і светром та діловим костюмом.*

60) *Головними темами диспутів, які проводилися лише на англійській мові, були спільні для Європи й України проблеми, це формування спільного й прагматичного ставлення до європейської інтеграції.*

3. Зредагуйте тексти. Прокоментуйте виявлені в них різнотипні мовні помилки.

Зміни до обласного бюджету:

«Збалансувати «хотелки» з можливостями»

Обласна рада перерозподілить 50,5 мільонів гривень.

Офіційна комісія обласної ради якраз до сесії встигла вчасно розглянути головні пріоритети, які будуть винесені на слідуєче пленарне засідання депутатів, яке відбудеться 20 числа в жовтні місяці біжучого року. Одне з них яке визвало чимало обговорень на комісії - «Про внесення змін до обласного бюджету на 2016 рік». Цим рішенням депутатам слід розібратися, кому додатково додати понад 50 мільонів гривень, які, здебільшого, появились із-за перевиконання б'юджету в сторону збільшення прибутків. У тім, механізм перерозподіли викликав в деяких депутатів, м'яко говорячи, подив. «Нам слідує вибрати єдину методуку, - заявив депутат Сергій Іващук. – А в нас так – можемо дати на квартиру родині загибшого АТО, яка мешкає в одному районі, а не можемо додати 200 тисяч гривен на квартиру другій родині. Має бути якийсь більш зрозуміліший та яснійший підхід».

«Наша комісія - з питань сільського господарства, продовольства та земельних відносин, дала багаточисельних пропозицій, але я не бачу яких небуть всяких різних змін, - заявив інакший обранець Олег Скринчук. – А в нас було запитання – виділяється 750 тисяч гривен по проектно кошторисним документам на один район, тоді, коли є якісь нагальні і термінові серйозні запитання. Де ці всі пропозиції? Я їх в упор не бачу. Хто як хоче написав собі й рішив. Може не треба тоді офіційні депутатські комісії? Може нам і на сесії не потрібно ходити?»

Ще один депутат – Іван Гончар, взагалі, заявив, що б'юджетні запитання потрібно рішати на окремій сесії, а не серед десятків всяких інших запитань (20 жовтня планують розглянути майже сім десятків запитань). Колеги з ним погодилися і, не виключено, що на найближчих сесіях розглянуть подібне рішення.

Суперечки точилися та завершилися виступом керівника Департаменту фінансів облдержадміністрації Сергія Коваленко. «Ще стільки пропозицій депутатів ще ніколи не було враховано, - заявив Сергій Адамович. – Про те практика показує, що чим більше пропозицій враховано, тим більше не задоволених. По механізму розподілу, то він прописаний в нині чинному Бюджетному кодексу». Запевнив він депутатів і також в тому, що пропозиції депкомісії, зокрема і по питаннях сільського господарства, продовольства та земельних відносин були враховані. «Безумовно, все ми не можемо

передбачити. Департамент фінансів має збалансувати «хотелки» з можливостями», - заявив Сергій Коваленко. А по 750 тисяч гривень на район, то... «Це ж определяє програма соціально-економічного розвитку, за яку ви голосували. В йому написано, що головним пріоритетом – розвиток туризмів. Я його там не приписував. Ви його приписали, ви всі разом за його голосували».

По тим 50,5 мільйонам гривень, які має перерозподілити обласна рада, то найбільше – 18,9 мільйонів гривень, піде по лінії охорони здоров'я (здебільшого, придбання дорогого і вартісного обладнання і інвентаря в лікарні і лікувальні заклади).

Праця волонтерів в тилу, все рівно що на війні, хоча до передової тисячу кілометрів

П'ятий рік при нашій газеті діє волонтерський центр. Офіційно почали ми свою роботу з 30 травня 2014 року, з метою покращення боєдатності ЗСУ.

Дивна ситуація: з багатьох численних поглядів одні п'ють вранішню каву, інші гинуть під обстрілами і наживають розлад психіки і здоров'я у окопах. Війна в тилу напорюється на байдужість, особливо влади. Тому наша праця в тилу в основному це війна з байдужістю, популізмом, чванством, показухою.

Що таке волонтерство? У більшості людей уява така: тобі хтось щось передає на шару, а ти так само маєш передати третій стороні. Це така уява більшості людей, що не відповідає дійсності. У волонтерській діяльності нашого волонтерського Центру неймовірна кількість персонально відвертих звертань людей соціально незахищених верстов населення. До нас йдуть і просять сто, 200, тисячу гривень і більше, щоб вийти з дуже скрутної ситуації, в якій опинилися. Це і розборки з поліцією, прокуратурою, СБУ, правоохоронними органами, адміністрацією міста, району, села, з міською владою, з різними соціальними службами, з соцзабезом, яким вмінється в обов'язок саме займатися проблемами людей. Але зі скаргами приходять щодня більше мешканців міста і району. Складається враження, що весь адмінресурс проти людей!

До нас звернулася жінка по телефону з проханням: спасайте, живу в рабстві, все забирають, нічого не лишають, позбавляють можливості себе забезпечити, тільки на вас вся надія. Ми не могли проігнорувати таке звертання, зустрілися з людиною. В ході не довготривалого спілкування виявилось, що у пані є розлад в психіці і вона дійсно потребує допомоги. Не поліції, а медичного характеру. Тому жінка була передана медперсоналу, з чим остання доброзичливо погодилась. Щоб не створювати штучний ажіотаж в районі, не змушувати її рідних хвилюватися, а поліцію нагрузити марнотратною справою ми про це останніх проінформували.

Ось такі будні волонтерського центру, така проза волонтерів.

Запитання для самопідготовки і самоконтролю:

1. Як учені ранжують мовні помилки різних типів за їхньою частотністю?
2. Поясніть зміст поняття *помилконебезпечне місце* на прикладі речень, поданих у практичній частині.
3. Поясніть зміст критеріїв виявлення помилок на прикладі речень, поданих у практичній частині.

ЗАНЯТТЯ № 14

Немовні помилки та принципи їх класифікації

Теоретична частина:

1. Класифікація немовних помилок за відхиленнями від засад редагування.
2. Мовленнєва недостатність.
3. Типові помилки, пов'язані з особливостями творчого процесу в ЗМІ.

Практична частина:

1. Наведіть із текстів ЗМІ один приклад немовної помилки або мовленнєвої недостатності.
2. Оберіть для аналізу одне друковане періодичне видання. Проаналізуйте один його номер із погляду співвідношення макро- і мікроструктури; за можливості вкажіть макро- і мікроструктурні помилки. Запропонуйте шляхи усунення проблеми.
3. Проаналізуйте роботу в ефірі одного з телеведучих (на вибір) із погляду психології людини; укажіть, які психологічні помилки ви зауважили.
4. Доберіть текст одного інтерв'ю і знайдіть та прокоментуйте помилки в інтерв'юванні (з погляду редактора).
5. Знайдіть випадки мовленнєвої недостатності. Поміркуйте, як усунути виявлені недоречності.
 - 1) *Нове житло видається тільки в аварійних будинках.*
 - 2) *Фермери суттєво збільшили корів у стаді.*
 - 3) *Начальника відділення преміювали і повісили на дошку пошани.*
 - 4) *Батькам першого класу при собі треба мати документи для вступу в школу. Класним керівникам забезпечити явку своїх батьків.*
 - 5) *Хворі, які не зверталися до стоматолога протягом трьох років, вкладаються в архів.*
 - 6) *Для поліпшення виробничих показників необхідно об'єднати всіх працівників, які займаються питаннями економіки.*
 - 7) *Зараз часто чути заклики не допускати на сторінки преси і телебачення висловлювання, здатні розпалити міжнаціональну ворожнечу.*
 - 8) *Він допомагав батькам на фермі, хоча йшов лише одинадцятий рік.*
 - 9) *Продається німецька вівчарка. Недорого. Їсть будь-яке м'ясо. Особливо любить маленьких дітей.*
 - 10) *За проїзд на даху трамвая водій притягується до кримінальної відповідальності.*
 - 11) *У санаторії-профілакторії відкривається сезон для захворювань нервової системи.*
 - 12) *З огляду на ремонт будинку терміново продаємо козу з двигуном «Вітерець».*
 - 13) *Призери конкурсу краси серед собак, терміново з'явиться для нагородження. Власники без намордників нагороджуватися не будуть.*

14) Власник «Запорожця» Опанасенко опинився на вулицях міста з несправними гальмами.

15) Студенти, які пройшли зварювання, можуть записатися на обробку різанням.

16) Їдальня приймає на роботу ліцеїстів торгувати квасом, морсом і офіціантками.

17) Діти видаються батькам тільки у тверезому стані.

18) Мною виявлено корінні зуби мамонта в одного з жителів села.

19) У Вінниці на кінцевій трамвая біля вокзалу облаштовано їдальню для водіїв трамвая і тролейбуса.

20) Кам'ячани знову посіли перше місце, кубок і золоті медалі.

5. Знайдіть та зредагуйте різнотипні мовні помилки. Простежте немовні помилки і за можливості виправте (уточніть) відповідну інформацію або вкажіть авторові, яких відомостей бракує.

Зорепад над озером

На минулій неділі, волиняни приймали учасників культурно-мистецького проекту «Етно-літо – 2008».

Св'яткові урочистості розпочалися в суботу, в Луцькому замку, брифінгом для журналістів та публічною презентацією аудіо-видання «Лебеді материнства: живий голос В.Симоненка». Організатором акції виступив фонд Народного депутата Миколи Томенко «Справедлива країна» та Національна Радіокомпанія України та Міністерство культури та туризму України при сприянні Луцького міського голови Б.Шиби.

Це вже другий компакт-диск який видруковано завдяки згадуваному фонду. До нього увійшло 17 найбільш унікальних записів авторського виконання поетом своїх власних поезій, а також, самі кращі фонограми поезій В.Симоненка, музичні твори і пісні на його вірші із аудіо-фондів Українського радіо. До речі перший диск під заголовком «Головні пісні та мелодії України» з Гімном України, Молитвою за Україну, козацькими маршами та різними піснями був поширений у освітньо-виховних закладах Волині, школах, бібліотеках.

– Надзвичайно приємно, бо наш народний етнофестиваль вже став дуже традиційним і цьогорічне св'ято «Етноліто: Івана Купала на Світязі» дає можливість присутнім і учасникам окунутися у атмосферу справді купальського дійства, – сказав на брифінгу журналістам Микола Томенко.

Із обласного центру Луцька казкова фейєрія переноситься на озеро Світязь у пансіонат «Шацьке озеро». Відпочиваючі і усі присутні, хто прибув сюди зустріти купальську ніч отримали приємний і пам'ятний подарунок – стали учасниками св'яткового концерту і народного фольклорного дійства, в якому приймали участь найбільш популярніші вітчизняні артисти Української естради. Зокрема перед присутніми виступили: Заслужена артистка України Антоніна Матвієнко, артисти Ірина Шинкарук, Наталка Карпа, творчі колективи Волинського Національного університету імені Лесі Українки та

Волинські народні і фольклорні колективи із Луцька і Ковеля «Писанка» та «Сокіл».

І ось неділя, вісім ранку, св'ятова сцена на березі Світязя. Учасники оргкомітету, почесні гості, журналісти зібрались щоб урочисто провести урочисту підсумкову церемонію оголошення фіналістів серед 21-го номінанту акції «Сім природних чудес України». До присутніх звертається міністр культури і туризму України В.Вовкун і урочисто оголосив найперших двох номінантів. Цікаво, що по алфавіту ними виявились біосферний заповідник «Асканія-Нова», що побудований в Миколаївській області та геологічний заказник «Базальтові стовпи», на Рівненщині.

Інших поважних учасників оголошує заступник голови оргкомітету проекту президент Національної Радіокомпанії, В.Набруско (доречі волинянин), радник прем'єр-міністра України О.Бригінець, луцький міський голова Б.Шуба, ректор Волинського Національного університету І.Коцан, директор інституту геологічних наук П.Гопанюк. А серед конкурентів Світязя коштовні перлини природи України, як от – Балаклавська бухта з мисами Айя та Фіолент в Криму, ландшафтний заказник «Буковинські водоспади», гора Говерла на Львівщині, Дністровський каньйон, заповідник Кам'яні могили біля Луганську, Каннівські гори, Кочубеївські дуби на Полтавщині, Прикарпатське озеро Синевир...

У обідню пору рівно в дванадцять на сцену піднімається народний депутат Микола Томенко, і двадцять першим, щасливим номінантом акції «Сім чудес природи України» під оплески, схвальні вигуки і навіть гучні аплодисменти присутніх і відпочиваючих називає чарівне озеро Світязь!

Достойне серед достойних. Саме так хочеться назвати Світязь – найбільш чарівне і найбільше площею озеро України. Хтось з видатних класиків сказав, що великі водні плеса притягують зорепади. Справді, доказують місцеві романтики і мрійники – саме після купальської ночі над Світязем можна спостерігати казкові зорепади.

Запитання для самопідготовки і самоконтролю:

1. Що включає в себе поняття *немовна помилка*?
2. Як класифікують немовні помилки за відхиленнями від засад редагування? Наведіть і прокоментуйте приклади помилок кожного різновиду.
3. Поясніть зміст термінів *інформаційна помилка, модальна помилка, фактична помилка, темпоральна помилка, локальна помилка, ситуативна помилка, семіотична (кодувальна, відображувальна, значеннева) помилка, тезаурусна помилка, сприйняттева помилка, атенційна помилка, копіювальна помилка, нормативна помилка.*
4. Що таке *мовленнева недостатність*? Наведіть і прокоментуйте приклади.
5. Які типові помилки пов'язують з особливостями творчого процесу в ЗМІ? Наведіть приклади.
6. Поясніть зміст термінів *макроструктурні і мікроструктурні помилки, психологічні помилки, логічні помилки.*

ЗАНЯТТЯ 15

Робота редактора з фактажем. Соціальні аспекти медіаредагування

Теоретична частина:

1. Вимоги до фактичного матеріалу як змістової основи журналістського твору.
2. Способи перевірки фактичного матеріалу на достовірність.
3. Етичні та юридичні норми редагування.
4. Естетичні норми редагування.
5. Політичні та релігійні норми редагування.
6. Психолінгвістичні норми редагування

Практична частина:

1. Висловіть своє ставлення до поданої тези: *«Автор повинен так подати своє повідомлення, щоби воно завдало якнайменшої шкоди всім сторонам»* (Зіновій Партико).

2. Знайдіть у друкованих чи інтернет-виданнях приклади порушення журналістами вимог професійної чи людської етики.

3. Замініть подані слова на евфемізми.

Старий чоловік, сліпі люди, безвідповідальна людина, дешева річ, товста людина, боягуз, інвалід, бідний, смертельно хворий, карлик, п'яний водій, груба відповідь, брудні натяки, брехати, бити когось, вбити ворога, збожжеволіти, нелегали, відсталі країни, пенсія, СБУ, в'язниця, агент («стукач»), хабарник, волоцюга, секретні документи.

4. Систематизуйте ті аргументи, які публічно висловлюють прихильники та противники фемінітивів. Поясніть своє ставлення до цієї проблеми.

5. Утворіть фемінітиви й запишіть у називному та кличному відмінках: *філолог, мовознавець, швець, поет, журналіст, соціолог, продавець, дизайнер, скрипаль, психолог, видавець, учитель, програміст, переможець, оратор, посадовець, фахівець, селянин, чернець, вегетаріанець, друг, учень, знавець, турок, поляк, француз, англієць, німець, американець, принц, князь, барон, герцог, граф.*

6. Поясніть, як розумієте ці вислови: *«Коментарі вільні, але факти священні»* (Скотт Чарльз Престуїч); *«У цьому світі немає ні правди, ні брехні. Є тільки факти. Помилково ми віримо лише тим фактам, які нам подобаються»* (Блич).

7. Використовуючи довідкову літературу або інтернет-ресурси, перевірте подані фрагменти на достовірність фактажу.

1) *Як це не дивно, але про життя Шекспіра відомо дуже мало – лише найважливіші дати і факти. Народився він у квітні 1654 р. у Стретфорд-на-Ейвоні, помер – 1616 р.*

2) *Саме цій особі Шекспір присвятив 25 сонетів (з 127 по 152), написаних з 1592 по 1695 роки.*

3) Не випадково гіркою для нас образ вола пройшов через українську літературу XIX ст. Згадаймо алегоричну поезію Т. Шевченка «Гей-гей, воли!» чи «чорного вола» у його творі «Над колискою».

4) СРСР зразка 1998 р. – така сама в'язниця народів, як і імперська Росія зразка 1898 р. За більше як сто років нічого не змінилося.

5) 29 серпня народився Іван Котляревський основоположник сучасної української літературної мови.

6) Автономна Республіка Крим була передана у підпорядкування УРСР відразу по закінченні другої світової війни.

7) 22 січня 1919 року Директорія УНР оголосила про об'єднання із Західно-Українською Народною Республікою.

8) В столиці Словенії – Братиславі – відбулося чергове засідання Парламенту.

9) Михайло Музичко вивіз свої вулики (близько 100 сімей) до сусіднього села Митниці, що в Дубенського району на Волині.

10) Школярі можуть сфокусуватися тільки на першій і четвертій частини роману «Хіба ревуть воли» Панаса Мирного, інші частини виносити на тестування не будуть.

11) Як повідомив працівник Міністерства зовнішніх зв'язків України, остаточну дату візиту Президента Польщі ще не встановлено.

12) 1982 року, з першим віянням перебудови, справу перевезли в Москву.

13) Що може обмежити кількість потенційних учасників, так це те, що День Конституції припадає на 16 липня – період літніх відпусток.

14) У Генічевську на узбережжі Чорного моря затримано двох росіян, які намагалися дістатися маяка.

15) Убивство Григорія Гонгадзе, яке завершило важкі для нашого народу 1990-і роки, викликало резонанс в Україні та за її межами.

16) Президент Македонії підписав фінальний документ до вступу в НТО, тому колишня югославська держава стала 30-ою країною Північноатлантичного альянсу.

17) Центральна Рада на чолі з Миколою Грушевським затвердила великий і малий герби.

18) Там було розміщено сумнозвісний транзитний сервер, який дозволив сфальсифікувати результати українських президентських виборів 2006 року.

19) Тарас Шевченко за свої 47 років став одним із найвидатніших людей України, був членом кирило-мефодіївського братства, активно протистояв радянській владі, через свою проукраїнську діяльність двічі перебував у засланні.

20) За пару днів до дня народження Луїза Вероніка Чіконне, це справжнє ім'я Мадонни, почала робити жартівливі пости, оголосивши зворотній бік свого свята.

21) Музей отримав образ святого пророка Іллі Предтечі.

22) Просто треба знати менталітет гравців клубу «Рома». Варто було їм стати чемпіонами Іспанії – як вони почали думати, що досягли всього.

23) У бразильців довгі прізвища, які містять три-чотири імені.

24) Словаччина стала другою пострадянською країною, яка перейшла на євро.

25) Найстаріший у Східній Європі вищий навчальний заклад – Харківський національний університет імені Каразіна – 2010 року святкуватиме свій ювілей.

26) Ципі Лінві стала другою після легендарної Голді Меєр жінкою, яка очолила міністерство закордонних справ Ізраїлю.

27) Президентство Джорджа Кеннеді почалось 20 січня 1961 року і трагічно закінчилось 20 листопада 1963.

28) Лондонський метрополітен є найбільшим у світі за протяжністю ліній.

29) Український письменник Марко Вовчок помер у 1867 році.

30) Поетична спадщина талановитого житомирця Володимира Дрозда була опублікована ще 1962 року.

8. Знайдіть та зредагуйте різнотипні мовні й немовні помилки. Особливо уважно перевірте викладені журналістами факти.

Україна перемогла на Євробаченні всупереч настроям росіян

[Текст за 2016 рік]

Україна – перша країна з постсоціалістичного простору, яка вдруге виграла Євробачення. Першою на цьому масштабному пісенному конкурсі дебютувала українка Руслана Лижичко, яка в 2003 році привезла перемогу до нашої країни зі своїми «Wild dances». Наступного року завдяки цій перемозі конкурс відбувався в Києві, завдяки чому Україну відвідали велика кількість європейських шанувальників якісної пісенної творчості. Уперше на сцену Євробачення тоді вийшов президент країни, яка приймала гостей. Віктор Ющенко привітав шведку Хелену Папарізу, яка виборола перемогу для своєї держави і привезла конкурс до себе додому.

Попри нищівну критику українських і не тільки глядачів та справжню істеріку в Росії, перемогу цього року для України серед представників 52 країн виборола татарка Сусана Джамаладінова, вона ж Джамала. Уперше організатори враховували і глядацькі голоси, і голоси професійного журі, тому результатів довелося чекати довго, а сам цей процес був дуже драматичний. До останніх хвилин нікому не було відомо, хто переможе – Джамала чи Сергій Лазарев. У результаті королевою європейської поп-музики було проголошено таки нашу Джамалу! Складників цієї перемоги багато: унікальний тембр голосу, татарська мова, яку в Європі мало хто чув, а основне – драматична розповідь про трагічну долю татар, яких було депортовано з історичної Батьківщини переважно на Далекий схід. На жаль, українська мова зі сцени Євробачення досі так і не лунала. Запобігаючи перед європейським слухачем, вітчизняні співаки кожного разу показують світові англійські композиції, хоча це рідко гарантувало їм більшу увагу на континенті.

Зловіщі кліщі розпочали сезон нападів

Цьогоріч в Україні за ранньої весни кліщі трохи прокинулися раніше звичайного і почали полювання на людей. Лікарі стверджують, що до них вже йдуть перші покусані. Відмічається, що ранньому пробудженню кліщів посприяла особливо тепла осінь і зима.

Звісно, збільшення значної кількості пацієнтів очікуються вже після Великодня, адже українці дуже люблять влаштовувати майовки в даний час. Нікому не секрет, що ці паразити здатні передавати різні хвороби, у тому числі хворобу Лама. На першій стадії зараження починають з'являтися червоненькі кола на шкірі тіла. Потім страждає нервова система, суглоби, серце і серцево-судинна система. Тому лікарі з кліщами радять одразу невпинно бігти до них.

Існує спеціалізований інструмент для порятунку проти цих комах – клещедер, зазначає один з лікарів-етномологів. Його можна купити у ветеринарних аптеках. Але для того, аби не довелось нічого виймати з тіла, лікар радить виробити в собі дуже корисну і потрібну звичку – одразу після лісу йти до ванної і обслідувати найпривабливіші і найулюбленіші частинки людського тіла. Перше, на що треба звернути увагу – це оголені ноги одразу над носками.

Також кліщі дуже люблять чіплятися до ваших домашніх тварин, особливо собак. Вони їх атакують одразу вийшовши із дому. Кровососні створіння можуть не тільки наносити небезпеку здоров'ю вашої собаки, а й навіть життя питомця. Ветеринари радять, щоб пацієнти нелегковажили, а одразу зверталися до зоо-лікарні, бо не завжди можна самостійно знешкодити паразита. Навіть якщо це робити в домашніх умовах, то пам'ятайте – слід спочатку витягти паразита, а відтак продезинфікувати рану. Але ні при яких обставинах не потрібно змащувати місце укусу маслянистим жиром або заливати спиртом, розширювати ранку, намагатися підчепити кліща голкою, бо можна нанести інфекцію. Кліща потрібно не висмикувати, а викручувати з допомогою спеціальних пристосувань.

Тому будьте уважні, коли йдете відпочивати з дітьми і собаками на природу чи на дачу. У випадку виявлення цієї зловіщої комахи в себе чи улюбленця – не беріться самі їх знешкоджувати, бо можете наразити себе на небезпеку. Зверніться до лікаря чи ветеринара.

Запитання для самопідготовки і самоконтролю:

1. Які існують вимоги до фактичного матеріалу як змістової основи журналістського твору?
2. Які способи перевірки фактичного матеріалу на достовірність ви можете назвати?
3. Які етичні норми редагування повинен пам'ятати і витримувати працівник медіасфери? Прокоментуйте своє бачення проблеми.
4. Які юридичні норми найважливіші в процесі редагування інформаційних повідомлень? Обґрунтуйте свій погляд на проблему.

4. Які естетичні норми редагування важливо витримувати в медіагалузі? Прокоментуйте своє бачення проблеми.

5. Яке місце в роботі редактора займають політичні та релігійні норми редагування? Обґрунтуйте свій погляд на проблему.

6. Що таке *психолінгвістичні норми редагування*? Що включає в себе це поняття?

Підсумковий практикум на мовні та немовні помилки

Практична частина:

1. У фрагментах текстів із друкованих та електронних ЗМІ знайдіть і прокоментуйте мовні й немовні, зокрема фактичні, помилки. Запропонуйте, як удосконалити негативний мовний матеріал.

1) *Вчора віцепрезидент Федерації дзюдо України, Президент ФДДО Михайло Кошляк привітав збірну Дніпропетровської області, яка успішно виступила на Відкритому Кубку України в Сумах. У другій змагальний день наші дзюдоїсти і дзюдоїстки з тріумфом завершили командний Кубок України. Вперше в історії чоловіча та жіноча команда виграла змагання «стінка на стінку», оформивши тим самим золотий дубль.*

2) *У приміщенні готеля «Вотергейт» на шостому поверсі не відомі зловмисники спробували встановити підслуховуючі прилади, а також зкопіювати офіційні документи Демократичної Партії. Розкрутила скандал невелика стаття двох молодих журналістів газети Washington Post Боба Вудворта і Карла Бернстіна, в якій вони перші повідомили про приналежність до цього Білого Дому.*

3) *Перший тайм закінчився з рахунком 1:1. Збірна вояків показала справжню лицарську з сильним характером. Але вже у другому таймі команда Православна Січ отримало перемогу з переконаним рахунком 5:1.*

4) *Що відбувається в українській культурі? Ми звикли, що в ній зазвичай не відбувається нічого. А тут щось відбувається. І всі ці традиційні нарікання, що мовляв, нічого там відбуватися не може, оскільки відбуватись там нічого не може в принципі, засвідчують не так реальний стан речей, як елементарну не обізнаність того, хто нарікає. Натомість той, хто не нарікає, а цікавиться, з радістю розповідає і про нове українське кіно, яке почали знімати, і про нову українську музику, яка раптом почала збирати зали, та й про книжкові новинки, яких стає все більше.*

5) *Мені подобається така культура – активна, жива й по хорошому агресивна, культура, що не боїться бути актуальною й автентичною водночас, культура, що не боїться бути зрозумілою, в решті решт. Культура, яка так чи інакше не боїться політики. Оскільки можна було б за звичкою написати – політика тут ні до чого, політики це не стосується. Але це буде неправдою. Це все давно є політикою. Кордони культури давно наклались на кордони політики та економіки, а найголовніше – на кордони війни. З тієї простої причини, що мова давно не йде про розваги. Мова йде про те, якою буде ця країна через десять років. І чи буде вона взагалі.*

6) *Як виявляється, із сміття, відходів і всілякої нісенітниць можна створити, нехай тимчасовий, але художній витвір – такі суботніки з інсталяціями дуже поширені в інших країнах, а тепер уже і в Україні. У столиці вони проходять регулярно, тепер будуть проходитись і в нашому місті. Суботнік відбувся, в парку, в районі пляжної зони, стало значно*

чистіше, інсталяції створені. По закінченню акції сміття вивезли на переробку.

7) Пару днів тому сталося щось таке, що було вперше, хоч не вперше нам вперше, але кілька днів тому дощ починався впродовж світлого дня шістнадцять разів, відповідно, приблизно стільки ж разів закінчуючись, і це трохи нагадувало цілковито збитий, навмисне або ні, годинниковий механізм, якийсь будильник або реле, запрограмоване на вишукану послідовність дії.

8) Зелені шкідники, а вони ж бур'яни, добре пристосовані до найнесприятливіших умов і, якщо їх вчасно не видерти, вони швидко окупувають весь город. Пропонуємо кілька способів боротьби по цій навалі.

9) Через велику завантаженість родини Близнюченків, глава котрої командує чи то ротою, чи то цілим танковим батальйоном, хозяйка ж займається фермерством: чи то пекінську капусту розводить, чи то виконує важливу продовольчу програму з насичення ринку печерицями, котрі ми з вами так любляємо. А от синок їх віддає себе всього, здається, спорту, його ж юна сестричка впевнено просувається, за чутками, в інформаційній сфері.

10) Випускники вражали галантними зачісками з яскравим макіяжем та елітними вбраннями. Вони світили посмішкою на обличчі, доброзичливим ставленням до оточуючих. Тепер їх доля в їх руках - хто до праці, а хто до навчання. Багато хто з них полинуть закордон.

11) Редакція сайту отримала лист від мешканця Здолбунова Володимира Ткачука, який стосується підключення нових споживачів до централізованого водопостачання цього обласного центру. Ми щиросердечно переконані, що «Здолбунівводоканал» є одним з кращих підприємств своєї області. Проте питання, що ставить дописувач, цілком логічні і справедливі.

12) У п'ятницю в актовій залі відбудеться брифінг міського голови, де журналісти поставлять масу питань, щодо останніх подій, зокрема й щодо зливу нечистот в річку, а це найбільша головна біль усього міста.

13) Деякі знеболюючі та кава може спочатку зняти головну біль, а потім вона може також привести до більшої кількості головних болів з плином часу за рахунок розвитку залежності до кофеїну.

14) Більшість громадян звертаються до нас з паспортами, які ще є дійсними. І тому створився штучний ажіотаж. Адже у більшості з тих, хто подають документи, мають діючі візи та паспорти, які можна використовувати ще 7-8 років.

15) Більшість відбілюючих паст не є шкідливими, наразі стоматологи їх назначають пацієнтам. Ефект не дуже, тримається напротязі не багатьох неділь, тільки людина припиняє відбілювати тут же зуби набирають свого природнього відтінка, продовжує лікар. При невірному підбраному домашньому висвітленню можуть з'являтися побічні ефекти: запалення ясна, не рівний білий колір.

16) Автомобіль для швидкої мав би прийти до міста на протязі місяця. Минулоріч, гроші зібрані з спонсорів до дня міста Міська Рада використала на

медобладнання та інвентар. Тоді зібрали більше 100 тисяч гривень. Купили два інкубаторні кувети для немовлят і пологового будинку.

17) Закупка корейських потягів - це абсолютно вірний крок, і я думаю, що вже літом українці дадуть оцінку комфортабельності і європейській якості перевезень. Основні проблеми та негаразди з потягами почалися зимою, а до цього були невеликі лише запізнення. Я звісно приніс вибачення пасажирам, але нажаль через стислі терміни не було можливості випробувати потяги зимою, - сказав політик. На думку депутата, проти запуску Hyundai в Україні ведеться повномасштабніша інформаційна компанія.

18) Оливки і маслини являються плодами одного і того самого дерева. Саме по цій причині багато хто не бачить суттєвої різниці між двома цими продуктами, вважаючи, що різниця в кольорі плодів оливкового дерева пов'язана з ступеню їх зрілості. Насправді це не зовсім так, тому що і маслини і оливки після того, як збирають урожай, мають однаковий зеленкуватий відтінок. У найбільш рідкісних випадках перезрілі плоди забарвлюються в рожеві, фіолетові або ж коричневі барви. При чому оливки завжди збирають недозрілими, а маслини висять на дереві до тих пір, поки не починають самотійно обсіпатися в спеціалізовані сітки, які підвішуються до кронів дерев.

19) В службу порятунку надійшло тривожне повідомлення про те, що внаслідок локальної зливи до 30 метрів відбулось піднесення рівня води. Внаслідок чого, водою було пошкоджено вісім містових переходів через потічок до житлових будинків та дорожнє полотно дороги місцевого значення, яке має протяжність 300 метрів. Проїзд по дорозі забезпечено, підтоплені місцевих житлових будинків не має, але ситуація по мостах залишається відкритою. Місцеві громадяни дуже стривожені та стурбовані через наслідки стихії, адже це єдині мостки, якими вони переправляються.

20) У середині XIV століття Йоганн Гутенберг, відомий німецький поет, винахідник і ювелір, створив європейський спосіб друкарства рухливими літерами, що поширився по усьому світі та вніс величезний внесок не лише на європейську культуру, та на всесвітню історію.

2. У поданих текстах знайдіть, прокоментуйте різнотипні помилки. Запропонуйте шляхи вдосконалення повідомлень.

Нігті, як признак здоров'я організма

Нігті у житті жінки чи дівчини мають дуже видатну роль, так як саме вони, впринципі, підкреслюють неповторний та індивідуальний стиль власниці. Якже хочеться мати красиві й здорові нігті, щоб рухи ручкою викликали захоплені погляди... Та нажаль, після зимових холодів і морозів та при відсутності вітамінів наші нігті знаходяться у так званому «стресовому» становищі. Нігті стають крихкими, розшаровуються, ламаються і кришаться. Як же відновити їх та підживити до весни?

Крихкість і ламкість нігтю може бути свідченням того, що вашому організму і всьому тілові не хватає вітамінів. Перш всього, слід звернути увагу

на ваше харчування і їжу. Причиною розширення нігтю може стати будь що. Не виключенням, навіть, є те, що ми в погоні за стройною фігурою, постійно заставляємо себе до всяких різноманітних дієт. Адже це далеко не позитивно впливає на становище нашої нігтьової пластини. Дотримуючись певних дієт, зникають майже всі ті продукти які містять речовини й вітаміни, необхідні для здоров'я організму зокрема нігтів. Крихкість і розширення нігтів може свідчити про нестачу в організмі таких вітамінів як от А, Е, С, а також мікро-елементів: залізу, селену, цинку та кальцію.

У повсяк-денне меню слід щодня включати такі продукти як: кисломолочні продукти і молоко, бобові, мигдаль, інжир, фініки, фасолю, хліб, капуста, різні горіхи, а також продукти які містять вітамін А і бета-каротин – масло, печінку, яєчний жовток, ікру, моркву, гарбуз, обліпиху, солодкий і гіркий перець, різні овочі. Кальцій можна приймати і в таблетках, або з прийомом вітаміну D у маслі, так як в чистому вигляді кальцій засвоюється хуже...

Філатов вручив родинам військових та сім'ї загиблого патрульного ключі від нових квартир

29 травня міський голова Дніпра Борис Філатов вручив ключі та ордери від семи нових квартир в руки родинам військових і сім'ї патрульного Артема Кутушева, який загинув торішнього року в вересні при виконанні службових обов'язків. Помешкання розташовані в двох під'їздах будинка на вул. Мандриківській, 127. Блок багатопверхівки реконструювали після вибуху газу у 2007 р. «Подія не просто щаслива – вона знакова. Так як у місті у черзі на отримання житла стоїть біля 15 тис. осіб. Зрозуміло, що 7 квартир – це капля у морі. Та це перший випадок за останніх 3 роки. Ми продовжуватимемо цю тенденцію», – запевнив Борис Філатов. Дружина загиблого поліцейського Артема Кутушева Вікторія прийшла отримувати ордер на нове житло, обіцяне Міністерством Внутрішніх Справ та містом разом з донькою. «Допоміг Борис Альбертович Філатов, дякую його. Житло є в моєї мами. В нас із дитиною помешкання не має. Коли жили з чоловіком, хотіли придбати, але в нас не виходило. Думаю, мій чоловік був би радий через нас», – сказала жінка. За словами мера Дніпропетровська родину патрульної Ольги Макаренко, напарниці Артема Кутушева, яка загинула разом із ним, забезпечать жилию площею вже ближчим часом. Міськрада отримала двох- та трьохкімнатні оселі згідно інвестиційного договору. На подвір'ї новобудови обустроїли дитячу площадку. Серед нових володарів житла – багатодітна родина Касьян. На свою оселю вони чекали біля 17 років. «Ходила по всім мерам і головам – і колишнім, і нинішнім. Зараз емоції переповняють. Діти пишуть від захвату і задоволення, бо у кожного буде своя кімната. Ми не вірили до останнього момента», – розповіла Тетяна Касьян. Борис Філатов також додав, що в Дніпрі схвалено програму «Муніципальне житло», в рамках якого місто купує на вторинному ринку квартири для дніпрян, котрі цього потребують.

Тяжкі підросстки

В сучасний час самими тяжкими підросстками являються ті діти, чия поведінка сильно різко відрізняється від загальноприйнятих норм і перешкоджає повноцінному вихованню. Тому часто до тяжких дітей відносять таких дітей, які істотно різняться по своїм індивідуальним особливостям.

Занадто тяжкі діти поводяться з напускною незалежністю, відкрито висловлюються про своє небажання вчитися, у них відсутнє шанобливе ставлення до вчительок, авторитет однолітків виборюється при допомозі фізичної сили. Саме такі діти саме частіше стають на шлях правонарушень, так як найчастіше відкидаються колективом однокласників. У таких випадках тяжкі діти уходячи з школи, зближуються з іншими «відвергнутими».

Грубість, циннізм, відчайдушність тяжких часто є маскою почуття власної неповноцінності, обмеженості, дитячості.

Одна з самих більших характеристичних рис тяжких дітей – психічна незрілість, відставання від вікових нормів. Підвищена сугестивність, невміння співставляти свої поступки з нормами поведінки, слабуватість логічного мислення характеризують саме таких хлоп'ят. Вони рідко мучаються вибором, приймають власні рішення, часто ведуть себе по-дитячому, імпульсивно.

Тяжкі хлопці часто запальні, збуджувальні. Вони легко вступають в бійки, можуть стати мстительними, злопам'ятними, проявляти жорстоку агресію.

Дівчата схильні до позерства, не терплять рівнодушності до себе, театралістичні. Даже на самі дрібнюсенькі образи можуть реагувати риданнями. Часто вони жорстокі й холодні глибоко в душі, але цього вони не показують. Їх прихильності поверхневі.

Однією з причин виникнення такої поведінки являються психічні захворювання. Цьому сприяють перенесені нейроінфекції, травми голови, часті і трудні захворювання, що ослабляють організм. Сюди ж слід включити алкогольну інтоксикацію плоду, яка може позначитися саме в переходному віці.

Тим більше не можуть розібратися в цьому складному переплетенні даже самі батьки. То ж не гадайте і не чекайте роками. Приходьте до людей, які в цих проблемах розуміються!

Запоріжжя заповнили отруйні тварюки з огидними лапками

В одній з соціальних мереж розповіли про те, що мешканці Запорізької області побачили великого павука, котрий налякав всіх.

Таким чином, повідомляється, що отруйний павук був помічений у селі Федорівка Запорізького району. Очевидці говорять про те, що довжина його тіла була біля п'яти сантиметрів.

Чіпати павука ніхто не ризикнув, лише тільки сфотографували, і поділилися фотографіями в соціальних мережах. Більшість селян таким сусідством були дуже сильно налякані, бо такого плазуна ще не бачили.

Виходячи з фотографії, стало відомо, що це південно-російський тарантул, котрий зараз все більш частіше розповсюджений на цій місцевості. Особливо, в останні пару років.

Всього, як повідомляється, в Запорізькій області живе два павука, котрі є отруйними – вищезгаданий тарантул, і також каракурт. Особливо активні і небезпечні вони саме літом, тому не дивно, що місцевим жителям пощастило його зустріти.

Слід зазначити, що хоч тарантул і вважається отруйним павуком, та для людини їх укуси не являються смертельними. По хворобливості нагадує укуси шершня і викликає набряк. Тим не менше, якщо вас все-таки вкусив павук, краще не ризикувати і негайно слід звернутися до лікаря. Ні в якому разі не рекомендується займатися самолікуванням.

Запитання для самопідготовки і самоконтролю:

1. Які мовні помилки в текстах ЗМІ, за вашими спостереженнями, мають найвищий ступінь лінгворизику?
2. Немовні помилки яких типів ви найчастіше помічали в ЗМІ?

Тестові завдання до розділу 1

1. Укажіть визначення, яке відповідає поняттю *семантична модифікація лексем*.

А. Надлишковість засобів для передачі лексичного або граматичного змісту висловлювання.

Б. Поєднання однокореневих слів.

В. Слова (пари слів), які мають подібність у морфологічній будові та фонетичному складі, але різняться за значеннями. Г. Слова з різних мов, які мають однакову морфологічну будову або звучання, але різняться за значеннями.

Г. Використання слів у невластивому їм значенні.

2. Укажіть один із чинників появи *семантично модифікованих лексем*.

А. Використання надлишкових засобів для передачі лексичного або граматичного змісту висловлювання.

Б. Погано вмотивована образність.

В. Ігнорування відтінків у значенні синонімів.

Г. Неорганічне поєднання лексичних засобів різних функційних стилів.

Г. Невмотивоване поєднання спільнокореневих слів.

3. Укажіть визначення, яке відповідає поняттю *функційно-стилістична помилка*.

А. Використання слів у невластивому їм значенні.

Б. Слова чи фрази, які утворено шляхом буквального перекладу з російської мови.

В. Надлишковість засобів для передачі лексичного або граматичного змісту висловлювання.

Г. Уживання в тексті таких мовних засобів, які для відповідного стилю не характерні.

Г. Ненормативне утворення, що пов'язане з неправильним виявом граматичних значень роду, числа, відмінка, ступеня порівняння, особи, часу, способу, стану або виду.

4. Укажіть визначення, яке відповідає поняттю *плеоназм*.

А. Слова з різних мов, які мають однакову будову або звучання, але різняться за значеннями.

Б. Поєднання однокореневих слів.

В. Надлишковість засобів для передачі лексичного або граматичного змісту висловлювання.

Г. Слова, які мають подібність у будові та фонетичному складі, але різняться за значеннями.

Г. Слова чи конструкції, які утворено шляхом буквального перекладу з російської мови.

5. Укажіть визначення, яке відповідає поняттю *пароніми*.

А. Слова чи конструкції, які утворено шляхом буквального перекладу з російської мови.

Б. Поєднання однокореневих слів.

В. Слова, які мають подібність у будові та фонетичному складі, але різняться за значеннями.

Г. Надлишковість засобів для передачі лексичного або граматичного змісту висловлювання.

Ґ. Слова з різних мов, які мають однакову будову або звучання, але різняться за значеннями.

6. Які мовні явища не входять у поняття багатослів'я.

А. Навколослів'я.

Б. Плеоназм.

В. Зайвослів'я.

Г. Тавтологія.

Ґ. Кількаслів'я.

7. Котрий із 4 критеріїв дозволяє редакторові виправити чи вилучити з тексту такі мовні одиниці, які суперечать літературній нормі.

А. Критерій функційної доцільності мовної одиниці в медіатексті.

Б. Критерій оказіональної доцільності мовної одиниці в медіатексті.

В. Критерій відповідності чи невідповідності лінгвоодиниці нормам української літературної мови.

Г. Критерій урахування жанрових особливостей журналістського матеріалу.

8. Укажіть тип немовної помилки, який відповідає такому визначенню: *«Відхилення часу в журналістському тексті від реального часу або нечіткі часові орієнтири події, про яку повідомляють»*.

А. Локативна помилка.

Б. Ситуативна помилка.

В. Темпоральна помилка.

Г. Семіотична помилка.

Ґ. Кодувальна помилка.

9. Укажіть тип помилки, який відповідає такому визначенню: *«Несвідомий пропуск слів, які необхідні для точного вираження думки»*

А. Мовленнєва надмірність.

Б. Кодувальна помилка.

В. Мовленнєва недостатність.

Г. Тезаурусна помилка.

Ґ. Кодувальна помилка.

10. Укажіть визначення, яке відповідає поняттю *постредагування*.

А. Редагування, головна мета якого – аналіз, оцінка і виправлення мовностилістичної структури твору.

Б. Редагування, яке передбачає контроль редактора за дотриманням естетичних норм оформлення видання й виправлення виявлених помилок.

В. Процес виправлення граматичних і технічних помилок у текстовому і графічному матеріалах.

Г. Перефразування тексту іншими словами.

Ґ. Редагування тексту, перекладеного з іншої мови за допомогою відповідних комп'ютерних програм.

11. Укажіть випадки семантичної модифікації лексем.

А. Ми глядачам запропонуємо два полярні погляди на ситуацію, що склалася, а вже хай самі глядачі роблять висновки.

Б. У 2018 році у самій глибокій печері стався обвал – і вихід повністю завалило камінням.

В. Завдяки Карибській кризі країни розірвали дипломатичні відношення, відкликали послів і припинили будь-яке офіційне спілкування за виключенням обміну померлими.

Г. По причині нехватки якісного вугілля підприємства металургійної галузі почали зазнавати величезних збитків.

Ґ. Після чергової інфляції плата за комунальні послуги коштуватиме ще більше, ніж маємо зараз, тому пенсіонери вже точно опиняться на межі виживання.

12. Укажіть конструкції з плеоназмом.

А. Через слизькі східці підніматися вгору було складно, а нести мішок із цементом ще складніше.

Б. Щоденні жалоби на сильну головну біль – одна з виразних ознак гіпертонії.

В. Мій молодший брат – майстерний віртуоз у грі на роялі.

Г. Навіть у Штатах пані Катерина зберегла вміння говорити на рідній мові.

Ґ. Водій тролейбусу раптово закрив задню дверку, і пасажирка серйозно ушкодила руку.

13. Укажіть такі конструкції, в яких представлено одночасно і тавтологію, і плеоназм.

А. Чинне законодавство в таких випадках передбачає кримінальну відповідальність, але все йде до того, що через чергову втечу обвинуваченого за кордон відповідати невдовзі не буде кому.

Б. Вирішення питання працевлаштування населення з зони проведення бойових дій знову перекладено на місцеві бюджети.

В. Як і передбачали в Укргідрометеоцентрі, минулої ночі Луцьк накрило білосніжним легким снігом, який, правда, сьогодні вже до обіду розтанув.

Г. До Луцька привезено унікальні виставкові експонати, які протягом листопада буде виставлено для огляду в краєзнавчому музеї.

14. Укажіть речення із функційно-стилістичними помилками.

А. У вашому магазині касирка мені вкотре забула вручити решту.

Б. Атмосферні вихори над чистесеньким дзеркальним плесом води називають смерчами, а в пустинях їх іменують піщаними бурями.

В. Самий наймолодший учасник змагань прийшов до фінішу першим.

Г. Відчувши несприйняття більшості виборців, було прийнято рішення зняти свою кандидатуру.

Ґ. Світовий друк був повний повідомлень про близький радянсько-німецький конфлікт.

15. Укажіть речення із синтаксичними помилками.

А. Усі ті, хто вчасно не пройшли реєстрацію, повинні завтра з'явитися до 09:00 ранку в комендатуру військового округу.

Б. Про інші аспекти нової військової доктрини більш детально можна буде взнати взавтра на брифінгу головнокомандувача.

В. На пленарному засіданні конференції було заслухано чимало змістовних усних доповідів про актуальні проблеми української медіаіндустрії.

Г. Благодійна акція, яку провели луцькі спудеї, не має по своїм масштабам аналогів в Україні.

Ґ. Погано, що даним випадком знову, в чергове, наша країна, на жаль, попала в дуже погану історію.

16. Укажіть речення із синтаксичними помилками.

А. Окрім рухової активності, пантоміма помагає входити в ігровий образ, розвиває уявлення, визиває позитивні емоції, формує пластичність дитячого тіла.

Б. Під час роботи виставки, присвяченій міжнародному Дню студента, були укладені угоди.

В. При оголошенні результатів конкурсу частина людей на знак протесту вийшли із зали.

Г. Держава повинна опікуватися всіма дітьми, незалежно від професії їх батьків.

Ґ. Прийнято вважати, що кожна людина має часто міняти не тільки місце роботи, а й свою професію.

17. Укажіть речення із орфографічною помилкою.

А. Екс-президент Сполучених Штатів Америки, привітав узгоджену позицію керівників Європейських урядів по ситуації в Чілі.

Б. Уряду слід звернути увагу про те, щоб забезпечити оздоровлення дітей.

В. Молодь повинна відчутти, що в них є добра робота, що їм є до чого прагнути.

Г. Уперше в Кам'янець-Подільському відбудуться захоплюючі змагання для самих маленьких велосипедистів.

Ґ. Українська греко-католицька церква досі для багатьох характеризується як така, що існує лиш на західно-українських теренах.

18. Укажіть речення, де представлено морфологічні помилки.

А. Кошти Київського міського бюджету повинні спрямовуватися на покращення якості життя небагатих, соціально незахищених громадян Києва.

Б. Для прикрашання кафе, створення більш затишнішої атмосфери ми за свої грошові кошти навіть купили новий тюль і зремонтували меблі.

В. Апарат чиновників, виконавча влада також знаходиться в їх підпорядкуванні, бо довгий час існувала, і в більшості випадків досі існує, за їх рахунок.

Г. Ми маємо вчитися розширювати власні, особисті горизонти, щоб жити більш цікаво, щоб життя наповнювати цікавими для нас подіями.

Ґ. Головна задача освітньої реформи – ствердження нового покоління, яке буде незалежним і самодостатнім.

19. Укажіть речення, де представлено синкретичні помилки.

А. На капоті автомобіля хтось цеглою нацарапав непристойне побажання міському мерові.

Б. Мода от-кутюр своєю з'явою зобов'язана Чарльзу Фредеріку Ворту.

В. Футболки «Манчестер Юнайтед» із прізвиськом Поля Гоби давно стали бестселлером на англійському ринку.

Г. Недоторканість суддей – одна з дискусійних проблем вітчизняної правової реформи.

Ґ. Завдяки Чорнобильській катастрофі захворювання щитовидної залози в Україні поширені значно ширше, чим в інших країнах.

20. Допущено помилки в перекладах дієприкметників у таких рядках:

А. Взаємозаперечний, координуючий, лежачий.

Б. Пануючий, управляємий, вироблюваний.

В. Відмінюваний, заспокійливий, відтворювальний.

Г. Панівний, руйнівний, керований.

Ґ. Гальмуючий, оточуючий, пізнаваємий.

РОЗДІЛ 2 ЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РЕДАГУВАННЯ

ЗАНЯТТЯ № 1

Логіка і культура редакторської праці

Теоретична частина:

1. Мета і завдання модуля «Логічні засади редагування», його зв'язок з іншими редакторськими дисциплінами.
2. Історія логіки як науки.
3. Поняття логіки та логічної культури.
4. Інтуїція, здоровий глузд та логіка в роботі редактора.
5. Соціальне значення логічного нормування повідомлень.
6. Поняття про міркування та його структуру. Риси правильного мислення.

Практична частина:

1. Знайдіть та прокоментуйте (усно) декілька афоризмів про логіку.
2. Напишіть есе «Роль інтуїції, здорового глузду та знання логіки в роботі редактора».
3. Спираючись на інтуїтивну логіку, визначте, які з наведених міркувань правильні. Прокоментуйте своє рішення.
 - 1) Якщо це студент університету, то він повинен відвідувати лекційні та практичні заняття. Це студент ВНУ імені Лесі Українки, отже, він повинен відвідувати лекції та практичні заняття.
 - 2) Якщо працівник приходять регулярно вчасно на роботу, то, значить, у нього немає ніяких домашніх клопотів.
 - 3) Якщо він був у Південній Європі, то бачив Рим і Лісабон. Він не бачив ні Рима ні Лісабона, отже, він не був у Південній Європі.
 - 4) У понеділок нарешті буде дощ, отже, у вівторок можна йти до лісу по гриби.
 - 5) Кожен іменник відповідає на запитання «хто?» або «що?». Слово «він» відповідає на питання «хто?». Отже, слово «він» – іменник.
 - 6) Завтра буде або сніг, або дощ. Оскільки завтра буде сніг, то дощу не буде.
 - 7) Якщо є причина, то є наслідок. Але причини немає. Отже, немає і наслідку.
4. Наведіть приклади міркувань, неправильних із погляду здорового глузду.
5. Проаналізуйте з погляду логіки такі фрагменти з друкованих видань. Прокоментуйте логічні недоречності.
 - 1) Книга написана абсолютно серйозно. І тому художньо. І тому з гумором.

2) Ліжко для дівчини вибрали якомога зручніше, отже шкіра малої пацієнтки, яка одужує після опіків, ще довго матиме підвищену чутливість.

3) Тернопільські студенти минулого четверга в столичному університеті зустрілися з українськими.

4) Міліціонери не втручалися, але ми мали дозвіл на проведення акції протесту від районної влади.

5) Право – це наука, яка вивчає правові відносини.

6) Суфікс – це післякоренева афіксальна морфема.

7) В горах найбільш небезпечна частина сходження – спуск.

8) У португальській провінції минулого тижня створено Федерацію жінок і милосердя, яка покликана допомагати тим жінкам, які розчарувалися в житті.

9) На уроці закріпили вміння малювати кола різної форми.

10) Після відпрацювання південних регіонів, зокрема Києва, ми побачили, що ігробізнес ухилиється від сплати податків.

11) У Кам'янці-Подільському відбудеться виставка собак усіх порід. Подивитися на унікальні породи собак та взяти участь у чемпіонаті можна буде у Кам'янці 3 червня.

12) Ніхто замість цих дерев нічого не садить. Вони тільки зникають, а на їхньому місці просто пуста територія і пеньки.

13) Упродовж дня працювали чотири десятки поліцейських з Житомирщини. Вони проводили обшуки, а події у селі знімали квадрокоптери.

14) Лучанин зазначає, що саме в ці моменти досить багато пенсіонерів, які перешикоджають проїзду студентам і людям їхати на роботу.

15) Червоне авто їхало вулицею у напрямку Ковеля, коли з повороту на село Боголюби вилетів «Мерседес» і врізався у легковик.

16) Схожі як дві краплі води цуценята відрізняються ще різними характеристиками.

17) Біля Будинку культури зібралися працівники установ, активна громадськість та молодь, діти, небайдужі та свідомі жителі села.

18) У соцмережах звинуватили американського президента у шовінізмі після компліменту жінці французького правителя, що вона виглядає у прекрасній формі.

19) Працівники заводу з дітьми і плакатами прийшли до міськради і вимагали відставки губернатора.

20) Лучанку обурило пікнік в парку 900-річчя біля автівки.

Запитання для самопідготовки і самоконтролю:

1. Яке походження і значення терміна *логіка*? Хто з мислителів першим його вжив? Хто стояв біля витоків логіки? Хто став основоположником логіки?

2. Поясніть зміст понять *логіка*, *природна логіка*, *логічна культура*. Які чинники визначають рівень логічної культури людини?

3. Яке значення в роботі редактора мають інтуїція, здоровий глузд та знання логіки?

4. Що означає термін *міркування*? Які складники включає *міркування*? Поясніть значення термінів *засновок*, *висновок*.
5. Які ознаки повинне мати правильне *міркування*?

Логічні задачі:

- 1) Горіло сім свічок. Три згасли. Скільки свічок залишилося?
- 2) Зазвичай місяць закінчується 30 або 31 числом. У якому місяці є 28 число?
- 3) Ви заходите до малознайомої затемненої кімнати. У кімнаті є дві лампи: *гасова* та *бензинова*. Що ви запалите *насамперед*?
- 4) У Петра десять корів. Усі, крім дев'яти, здохли. Скільки живих корів залишилося?
- 5) Ішла жінка до Києва та зустріла трьох чоловіків. Кожний із них ніс по мішку, у кожному мішку – по коту. Скільки істот ішло до Києва?
- 6) Одне яйце варять 5 хвилин. Скільки часу потрібно для того, щоб зварити 5 яєць?
- 7) Щоб проповзти біговою доріжкою одного стадіону за годинниковою стрілкою, *равлику* потрібно півтори години. Коли ж *равлик* повзе тією самою доріжкою проти годинникової стрілки, то повний круг він проходить за 90 хвилин. Чим пояснити розходження результатів?
- 8) Який годинник показує правильний час лише двічі на добу?
- 9) Де знаходяться міста без будинків, річки без води і ліси без дерев?
- 10) Коли людина може рухатися зі швидкістю *гоночного автомобіля*?

ЗАНЯТТЯ № 2

Основні закони логіки та наслідки їх порушення в ЗМІ (1)

Теоретична частина:

1. Загальна характеристика законів логіки.
2. Закон тотожності.
3. Закон суперечності (протиріччя).
4. Закон виключення третього.
5. Закон достатньої підстави.

Практична частина:

1. Вимогу якого закону логіки виражено в цьому правилі?

Під час розгляду кримінальних справ у суді закон вимагає, щоб предмет судового розгляду було заздалегідь визначено. Це правило в Кримінально-процесуальному кодексі України сформульовано так: «Розгляд справи у суді провадиться тільки відносно підсудних і тільки в межах пред'явленого їм обвинувачення» (ст. 275 КПК «Межі судового розгляду»).

2. З'ясуйте, які з цих суджень не можуть бути одночасно істинними (свої твердження обґрунтуйте).

1) «Усі дерева в парку було зрізано» і «Жодне дерево в парку не було зрізано»;

2) «Деякі дерева в парку було зрізано» і «Деякі дерева в парку не було зрізано»;

3) «Деякі вулиці нашого міста прибрано» і «Деякі вулиці нашого міста не прибрано»;

4) «Усі вулиці нашого міста прибрано» і «Жодна з вулиць нашого міста не прибрана».

3. З'ясуйте, чи можуть бути одночасно істинними такі судження.

1) «Деякі художники вміють якісно малювати портрети» і «Деякі художники не вміють якісно малювати портрети»;

2) «Цей твір явно невдалий» і «Авторка цього твору – талановита письменниця»;

3) «Усі журналісти вміють працювати з інформацією» і «Деякі журналісти не мають глибокої теоретичної підготовки»;

4) «Усі громадяни України мають право на голос» і «Деякі громадяни України не мають громадянської позиції».

4. Які з наведених висловлювань не можуть бути істинними, якщо істинне таке висловлювання: «Він поїде до Стокгольма або весною, або восени»:

1) Він поїде до Стокгольма або не весною, або не восени;

2) Він поїде до Стокгольма весною і восени;

3) Він не поїде до Стокгольма ні весною, ні восени;

4) Якщо він не поїде до Стокгольма весною, то поїде восени;

5) Якщо він поїде до Стокгольма весною, то не поїде восени.

5. Оцініть таке твердження з погляду закону виключення третього: «Ніколи не буває одного цілком винного, а другого цілком безневинного. Часткова вина є на всіх нас, зокрема й на мені».

6. З'ясуйте, в яких прикладах порушено закон достатньої підстави.

1) Я відвідував усі заняття, тому маю право отримати позитивну оцінку на іспиті;

2) Я готувався до іспиту, тому маю право на позитивну оцінку;

3) Я правильно відповів на всі завдання екзаменаційного білета, тому маю право на позитивну оцінку;

4) Я не ходив на заняття, але самостійно виконав усі завдання, тому маю право на позитивну оцінку.

7. Визначте тип логічної помилки, пов'язаної з порушенням законів логіки (софізм, паралогізм, парадокс).

1) Ліки, які приймає хворий, – це добро. Чим більше робити добра, тим краще. Отже, ліки потрібно пити великими дозами.

2) Старослов'янська та старофранцузька мови мали давноминулий та передмайбутній часи дієслів. Отже, сучасні українська та французька мови близькоспоріднені.

3) Вийшовши з суду, чоловік сказав, що правди не існує. Якщо він сказав правду, то вона таки існує. Якщо він сказав неправду, то виходить, що він збрехав.

8. Укажіть, який закон логіки порушено.

1) Одного разу актор, який виконував епізодичну роль слуги, бажаючи хоч як-небудь збільшити свій текст, сказав:

– Сеньйоре, німий з'явився і хоче з вами поговорити.

Надаючи партнеру можливість виправити помилку, інший актор відповів:

– А ви впевнені, що він німий?

– Принаймні він сам так говорить...

2) Поліцейські засвідчили, що чоловік на місці аварії підібрав під себе ноги і лежав неушкодженим із розбитою головою.

3) Завтра в центрі краси буде презентовано цикл сеансів, які передбачають надання майже безкоштовних послуг для всіх категорій мешканців нашого міста.

4) На засідання господарського суду було запрошено всі сторони конфлікту, зокрема і власників без майна.

5) У майбутньому дівчинка, яка пише вірші, мріє стати успішною журналісткою. Ця професія їй дуже подобається, вона любить багато подорожувати, читати і фотографувати, тому, на думку мами юної письменниці, ця професія їй ідеально підходить.

6) Невеличке угорське містечко Будаорш, де проживає загалом близько 27 тис. осіб, залишилося без правоохоронців. Справа в тому, що одночасно піти з роботи вирішили всі 15 поліцейських, які працювали в місцевому управлінні. Доленосне рішення вони прийняли після того, як, придбавши один на

всіх квиток, виграли в лотерею майже 18 мільйонів доларів. Загалом це шостий за обсягом виграш за всю історію проведення лотереї в Угорщині. Влада вже знайшла вихід із скрути: до Будаорша скерували резервні підрозділи поліції. Вони охоронятимуть спокій громадян, аж поки не знайдуться охочі з числа місцевих жителів вступити до лав поліції.

7) Волиняни не можуть виїхати з Одеси через шантаж місцевої фірми. Тим часом чоловіки мусять жити в Одесі, витрачаючи зароблене за кордоном. Один з них не витримав і поїхав додому, однак решта хочуть домогтися результату і чекатимуть реакції правоохоронців.

8) Валентин Юрійович додає, що в разі отруєння блідою поганкою, смерть настає раптово і непередбачувано. Тому робити прогнози щодо одужання пацієнтів лікар не береться...

9) Посадовець каже, що в інших містах області вже є дошки, стели, а також закладено капсули під монументи, однак повноцінний пам'ятник учасникам АТО в Україні першим з'явиться в Луцьку. Утім, подібні скульптури зараз є щонайменше в Дніпрі та Запоріжжі.

10) Під час цієї експедиції вчені знайшли поблизу кратера гори Босаві різні рідкісні види тварин, зокрема величезного щура завдовжки 82 см.

– Це один із найбільших щурів у світі. І це дійсно щур, такий же, якого ви можете знайти в каналізації в місті, – розповів Кристофер Хельген, фахівець із ссавців, який супроводжував експедицію.

За словами вченого, щур-гігант важить близько 1,5 кг, його тіло вкрите густим хутром коричневого кольору зі сріблястим відливом, який, за їхнім припущенням, захищає тварину від вологи та холоду. Гризун абсолютно не боїться людей, і, як говорять першовідкривачі, ця істота ще не описана в жодному довіднику. Новому виду поки що не придумали наукової назви.

11) Ми часто любимо нарікати на платну і недосконалу медицину, проте за найменших проблем зі здоров'ям перше, чого потребуємо і вимагаємо, – доброго лікаря. Вони давали клятву позбавляти людей від страждань і болю (звісно, то не стосується стоматологів), і професія ця дуже давня.

12) На день Європи будуть безкоштовні стрижки для усіх рівнян. Наводити красу чоловікам з 14:30 до 17:00 будуть майстри з рівненського «Барбер-шоп».

13) Сорокарічний Ед все ще пам'ятає, як він і його шкільний вчитель врятували дівчину Елайзу. Пам'ятає її обезголовлений труп, який знайшли в лісі.

14) У Нововолинську під час реконструкції теплової мережі замість нових труб прокладають старі. Будівельники ПП «МП Сантехмонтаж» замість напівзотлілих труб кладуть нові.

15) Втім, завдяки відчуттю легкості, постійного сміху, жартів, веселих пригод і невимушеної атмосфери саме Роману героїня віддала омріяний квиток до Італії, де вони провели чудовий вікенд. Після роздумів і вагань на вечері в Парижі дівчина погодилася вийти заміж за Романа.

16) Цього дня час від часу робитиме зауваження до присутніх у залі, часто стукатиме у мікрофон ручкою і закликатиме до дисципліни. Ні, з фракційною дисципліною – все гаразд.

17) Таке містечко, як Козятин, має дві реальні візитівки для України та всього світу. Перше – це залізничний вокзал, а друге – спортивні юнацькі та дорослі досягнення.

18) Ніколи такого не було, і ось трапилось: мешканці Авдіївки знову без водопостачання.

19) У Полтаві текстильна промисловість майже мертва. Виявилося, що бельгійському підприємцю ні з ким укласти договори про співпрацю: потужне виробниче підприємство «Полтавська бавовняно-прядильна фабрика» вже давно не працює.

20) Це найвидатніший діалектолог. Він написав багато наукової літератури з філології, зокрема підготував діалектичні словники, а також нещодавно презентував свій перший роман говіркою, яку досліджує. Що ж тут додати: філософ і письменник в одному від Бога.

Запитання для самопідготовки і самоконтролю:

1. Як ви розумієте поняття *закон логіки*? Хто сформулював основні три закони логіки? Хто автор четвертого закону логіки?

2. Які умови обов'язкові для всіх законів логіки?

3. Що означають поняття *софізм*, *паралогізм*, *парадокс*? Наведіть приклади.

4. У чому суть *закону тотожності*? Які вимоги він ставить до процесу мислення?

5. Що стверджує *закон суперечності* (*протиріччя*)? Які умови він містить?

6. Які види суперечностей розрізняють? Поясніть зміст понять *об'єктивна* (*реальна*) *суперечність*, *суб'єктивна суперечність*, *явна суперечність*, *неявна* (*прихована*) *суперечність*, *контактна суперечність*, *дистантна суперечність*.

7. У чому суть *закону виключення третього*?

8. Як формулюють суть *закону достатньої підстави*? Що слугує достатніми підставами в науці?

9. Які ознаки правильного мислення прямо пов'язані з чотирма законами логіки?

Логічні задачі:

1) *Самотній нічний сторож помер удень. Чи отримає він пенсію?*

2) *Під яким куцем сидить заєць під час дощу?*

3) *Двоє батьків і двоє синів з'їли за сніданком три яблука, причому кожний з'їв ціле яблуко. Як це трапилось?*

4) *Чи може чоловік одружитися з сестрою своєї вдови?*

5) Ви пілот літака, який летить із Лондона до Києва з двома посадками – у Берліні і Варшаві. Скільки років пілоту?

ЗАНЯТТЯ № 3

Основні закони логіки та наслідки їх порушення в ЗМІ (2)

Теоретична частина:

1. Загальна характеристика законів логіки.
2. Закон тотожності.
3. Закон суперечності (протиріччя).
4. Закон виключення третього.
5. Закон достатньої підстави.

Практична частина:

1. Напишіть есе «Чому журналістові (редакторові) важливо знати закони логіки і дотримуватися їх?». Застосуйте закон достатньої підстави для належної аргументації своїх суджень і узагальнень.

2. Із якими законами логіки пов'язані такі ознаки: 1) доказовість суджень; 2) послідовність у висловленні; 3) обґрунтованість висновків та узагальнень; 4) відсутність протиріч у мисленні; 5) визначеність понять; 6) виключення взаємно суперечливих суджень; 7) чіткість формулювань; 8) точність слововживання, зокрема у випадку термінів, синонімів та ін. 9) наявність альтернативи; 10) дотримання причинно-наслідкових зв'язків.

3. Про який із законів логіки йдеться в реченні: «Цей закон, забороняючи приймати на віру будь-які думки, тим самим захищає право кожної людини на сумніви, власні погляди, переконання, світогляд»?

4. Який закон логіки застосовано під час доведення такого твердження: «Я склав іспит з історії видавничої справи на “відмінно” завдяки регулярному відвідуванню занять, систематичній підготовці, опрацюванню навчальної літератури, активній участі в практичних заняттях»?

5. Який закон логіки порушено в такому прикладі: «Студент Хоменко стверджував, що він успішно склав літню сесію завдяки конкретній допомозі в підготовці до іспитів, яку йому надав студент Петренко. Тепер же він заявляє, що склав би сесію не менш успішно і без сторонньої допомоги»?

6. Який закон логіки порушено в такому випадку: «На допиті В. запитали, де він ночував у ніч на 15 травня. Виявилось, що ночував він у полі, у скирті соломи, – недалеко від місця, де було знайдено тіло М. На запитання, чи чув він уночі якийсь шум або крик про допомогу, В. дав заперечну відповідь. На повторному допиті В. засвідчив, що коли він спав у полі, то чув крик про допомогу, який долинав із того боку, де лежало тіло М. Після цього В. бачив, як звідти тікав чоловік високого зросту»?

7. Чи містять у собі суперечності такі словосполучення?

Несподівана крадіжка. Бездонне море. Чорна діра. Маленький мікрорайон. Гірські рівнини. Ненавмисний грабіж. Дурна мудрість. Єдиний вибір. Початок кінця. Матеріальна істина.

8. Який закон логіки порушено в цьому тексті? Аргументуйте свою відповідь. Укажіть і зредагуйте власне мовні помилки.

Нашій школі – 55 років! Кожен рік випускники нашої школи успішно здають ЗНО і вступають у вищі учбові заклади України. Випускник нашої школи О. Іваненко – голова місцевої районної державної адміністрації, П. Васюк – керівник самодіяльного народного хору «Веселка», Д. Деркач – головний лікар міської клінічної лікарні. На даний час в школі вчиться чемпіонка України з гирьового спорту Анастасія Голуб.

Крім навчальної діяльності провадиться дослідницька діяльність, де також досягнуто результативних підсумків : щорічно призові місця і переможці на учнівських наукових конкурсах.

9. Який закон логіки порушено в цьому тексті? Аргументуйте свою відповідь. Укажіть і зредагуйте власне мовні помилки та порушення правил коректури.

В кінці заходу дітям була дана можливість висказати свою власну точку зору про акцію. Більшість з них розуміють, що є багато способів весело і радісно провести час, виключивши вживання алкоголю та цигарок. І часто шкідливі звички виникають «від нічого робити», «за кампанію». Але ж існують різні спортивні клуби, молодіжні гуртки, об'єднання молоді, де можна знайти друзів, для яких не потрібно, щоб друг вживав спиртні або алкогольні напої або курив.

На жаль, сучасна молодь цього переважно не розуміють.

10. Який закон логіки порушено в цьому випадку: «Шум навколо роману “Собор” Олеся Гончара був таким великим, що письменник, мабуть, автоматично мав потрапити у світову скарбницю української літератури»?

11. Знайдіть порушення одного з законів логіки. Який саме закон не дотримано? Укажіть і зредагуйте власне мовні помилки.

– Подобається одягати казкових героїв до нового року та інших різдв'яних свят, – говорить Алла Олексіївна. При роботі самі костюмери входять в роль, у образ. Інколи буває так, що з яких-будь причин актор не приходить на виступ. Одній з моїх співбесідниць довелося замінити актора і відіграти роль Буратіно.

Ось така непроста, але в той самий час цікава і рідкісна професія – костюмер.

12. Який закон логіки порушено? Аргументуйте свою думку.

1) Дуже важливо, щоб соціальний працівник міг знайти з підлеглими спільну мову. Саме завдяки таким людям життя знедолених отримує новий пульс.

2) За даними рацсу, за останні роки в Луцьку збільшилася кількість розлучень. Розривають шлюб молоді сім'ї, з 1-3-річним стажем спільного життя.

У чому ж секрет сімейного щастя?

3) Погляд приковує нетканий gobелен Оксани Гнатюк. Вона за допомогою ниток зобразила емблему громадського об'єднання «Джерело», а в центрі килима зіткала герб Волині.

4) Громадський активіст також наголосив, що занепад спостерігаємо не тільки в культурі, а й у розвитку спорту.

5) Хоч невелика, але чудова матеріальна підмога для молододі сім'ї.

6) Багато битв відбулося на землі. Усі вони доводять, що не обов'язково війною, але й розумом можна домовитися з будь-яких питань.

7) Ми – це наша буденність: ліжко, кава, цьом, робота, цьом, добраніч. Але ми – це не лише буденність.

8) Це не можна забути, це не можна забувати, про це треба нагадувати. Хоча краще б забулося.

9) Він трансливав бійку, зняту під час недавніх протистоянь у Києві. При цьому подавав її як таку, що відбувалася в Сімферополі. Однак інформацію про вбитих під час стрілянини в Криму спростував навіть генеральний консул Росії.

10) Приватне життя шульги та його 12 дружин: Осама бен Ладен одружений із чотирма жінками, з однією з яких розлучився. За різними даними він має від 12 до 14 дітей...

11) Дуже порадувала нас 23-річна луганчанка Оксана Кречуняк. Кілька днів тому в бігу на дистанції 200 метрів вона, набагато випереджаючи суперниць, упала за кілька метрів до фінішу.

12) Смітюк Марія Андріївна святкує круглу дату... Рік назад, у віці 48 років вона удруге стала бабусею, з чим ми її вітаємо.

13) І до Суворова, і після нього в Росії були продовжувачі його справи.

14) Життя в нас кращає в гіршу сторону, а до якої межі, то й не видно без окулярів.

15) Пропозицію присвоїти Олегу Блохіну почесне звання, попри категоричні розбіжності між деякими фракціями, Київрада проголосувала одноставно.

16) Були в радянську добу й інші люди, з мисленням, не обтяженим нормативними стереотипами. Під час масових репресій вони знищувалися, а пізніше їм дозволяли жити вільно, але під суворим контролем.

17) Цей закон асоціальний, найгірший за всі роки незалежності України. Тому його треба прийняти за основу і в першому читанні.

18) На ранок понеділка знайшли труп мешканця Глухівців Козятинського району. Він 1999 року народження, закінчив у селищі 8 класів, вступив навчатися до училища, проживав у гуртожитку. Ймовірна причина смерті – потрапив під колеса потяга і отримав травми несумісні з життям.

19) Вінничан запрошують на «круте» авіашоу, яке відбудеться через тиждень.

Трохи більше ніж за тиждень у Вінниці стартує чемпіонат України з авіамодельного спорту з класів «копії» та «напівкопії».

20) У «Променя» забрали парковку: в розважальному центрі заявили про політичний тиск. Виконавчий комітет Луцької міської ради в односторонньому порядку розірвав договір між міським басейном та

підприємством «Проміньпарксервіс» і тим самим намагається відібрати парковку в розважального центру «Промінь».

13. Чи існує між поданими судженнями відношення достатньої підстави, тобто чи дотримано реальних причинно-наслідкових зв'язків?

1) Гастроном, що навпроти мого дому, працює. Сьогодні не неділя.

2) Шафа була продана на аукціоні за шалені гроші. Її зроблено в минулому столітті з новозеландської берези для особистого гардероба Наполеона Бонапарта.

3) Деякі файли в комп'ютері є системними. Деякі файли в комп'ютері краще зробити недоступними для користувача-початківця.

4) Атмосфера Венери не має кисню. Життя на Венері неможливе.

5) Містер Сміт побував у космосі. Містер Сміт достойний звання Героя України.

6) Люди на вулиці ходять із розкритими парасольками. Іде дощ.

7) Цю листівку написано англійською мовою. Цю листівку написав англієць.

8) Картопля належить до сімейства пасльонових. Томати так само належать до сімейства пасльонових.

14. Який закон логіки проілюстровано в цьому уривку з п'єси Мольєра «Міщанин-шляхтич»?

Журден. А тепер я повинен відкрити вам секрет. Я закоханий в одну великосвітську пані, і мені хотілося б, щоб ви допомогли написати їй записочку, яку я збираюся кинути до її ніг.

Учитель філософії. Звичайно. Ви хочете написати їй вірші?

Журден. Ні, ні, тільки не вірші.

Учитель філософії. Ви віддаєте перевагу прозі?

Журден. Ні, я не хочу ні прози, ні віршів.

Учитель філософії. Так не можна: або те, або інше.

Журден. Чому?

Учитель філософії. Із тієї причини, пане, що ми можемо викладати свої думки не інакше, як прозою або віршами.

Журден. Не інакше, як прозою або віршами?

Учитель філософії. Не інакше, пане. Усе, що не проза, то вірші, а що не вірші, то проза.

Запитання для самопідготовки і самоконтролю:

1. У чому найчастіше виражено порушення закону тотожності в журналістських матеріалах?

2. Що від журналіста, редактора вимагає закон суперечності? Які наслідки порушення цього закону трапляються в ЗМІ?

3. У чому значення закону виключення третього для журналістської, редакторської практики?

4. Яке значення для роботи журналіста, редактора має закон достатньої підстави? У чому виявляються його порушення в ЗМІ?

Логічні задачі:

1) Два чоловіки підійшли до річки. Біля пустинного берега стояв човен, у який міг поміститися тільки один чоловік. Усе ж таки обидва туристи без будь-якої допомоги переправилися на цьому човні через річку і продовжили свій шлях. Як вони це зробили?

2) Чоловік вистрибнув з літака без парашута. Він приземлився на тверду поверхню, але залишився неушкодженим. Чому?

3) У човні було троє чоловіків. Човен перекинувся, але тільки двоє намочили волосся. Чому?

ЗАНЯТТЯ № 4

Поняття як форма мислення

Теоретична частина:

1. Поняття. Поняття і слово. Зміст і обсяг понять.
2. Логічні операції над поняттями.
3. Види понять, їхня класифікація та логічна характеристика.
4. Типи відношень між поняттями.

Практична частина:

1. Підготуйте усне повідомлення-роздум «Підміна понять як маніпулятивна медіатехнологія». За можливості проілюструйте думки прикладами.

2. Знайдіть поняття, які перебували б у відношенні тотожності з такими поняттями: 1) друга літера на позначення голосного звука в українському алфавіті; 2) рівносторонній трикутник; 3) найбільша річка в Європі; 4) найдовша річка в Україні; 5) адміністративний центр Закарпатської області; 6) нічне світило; 7) столиця Іспанії; 8) Великий Каменярь; 9) місто Лева; 10) мандрівний український філософ; 11) зачинатель нової української літератури; 12) найглибше озеро в Україні; 13) найбільше озеро в Україні; 14) найвища вершина Карпат; 15) цар звірів; 16) легені планети; 17) чорне золото; 18) блакитна планета; 19) вічне місто; 20) Лесин виш.

3. До цих понять доберіть такі два поняття, одне з яких було б підпорядкованим, а друге підпорядковувало б подане поняття: літературний твір, хірург, друковане видання, учень, дієслово, вокзал, сік, місто, пальто, хвойне дерево.

4. Перетворіть загальні поняття в одиничні: революція, теорема, підручник, війна, журнал, вулиця, парк, замок, соціальна мережа, художник.

5. Виконайте обмеження понять: юрист, планета, письменник, підприємство, співробітник ЗМІ.

6. Визначте, чи представлено тут операцію обмеження понять, аргументуйте свій висновок: 1) населений пункт – місто – місто Європи – місто Франції – Страсбург; 2) квартира – кімната; 3) держава – демократична держава – сучасна демократична держава; 4) студентство – студент; 5) доба – година; 6) людина – європеєць – слов'янин – українець; 7) кореспондент – кореспондент газетного видання – кореспондент газети «Волинь»; 8) людина – спортсмен – боксер – Віталій Кличко; 9) підручник – розділ підручника; 10) будівля – багатопверхова будівля – десятиповерхова будівля; 11) будинок – поверх; 12) поліція – відділення поліції; 13) пора року – зима; 14) зима – грудень; 15) потяг – вагон.

7. Визначте вид відношення між такими поняттями: 1) метал – ртуть, 2) європейська країна – федеративна країна, 3) європеєць – слов'янин, 4) працелюбний – непрацелюбний, 5) поганий – хороший, 6) викладач – доцент, 7) близький – далекий, 8) місто – Люблін, 9) ссавці – кит, 10) слов'янин – чех,

11) новатор – робітник, 12) хижак – вовк, 13) Леся Українка – співачка досвітніх вогнів, 14) свідок – родич, 15) лучанин – злочинець із Луцька, 16) студент-правознавець – студент-економіст, 17) тварина – птах, 18) худий – повний, 19) населений пункт – столиця, 20) письменник – поет.

8. Проаналізуйте речення, зверніть увагу на коректність і точність уживання понять.

1) Під час проведення цього заходу були нагороджені ветерани війни та учасники бойових дій.

2) Уже через майже 11 місяців буде перша спроба, де громадяни України, все суспільство зможуть вплинути на цю ситуацію.

3) Як учасники, так і переможці отримали приємні подарунки від нашого щорічного спонсора.

4) Усі учасники свята – діти, батьки, місцеві жителі, гості міста, випадкові перехожі і навіть старші люди – пішли після концерту з відмінним настроєм та подарунками.

5) Усіх перукарів запрошують на підвищення кваліфікації до центру «Краси та здоров'я»: стильні зачіски, модні стрижки, фарбування, гелеве покриття нігтів, стильний макіяж, татуаж брів та інші послуги.

6) Сьогодні українській письменниці, поетесі, лауреатці Шевченківської премії, Премії Антоновичів та Премії Петрарки виповнюється 88 років.

7) Окрім поїздок за кордон, пропонуємо також екскурсійні тури всією Україною: замки, фортеці, твердині, палаци, вежі, бапти, костели, музеї, каньйони, озера, старовинні синагоги тощо.

8) Іншомовне населення маленького містечка на Закарпатті занепокоєне новою реформою освіти.

9) Цитарум вважають з 2008 року найбруднішою річкою Індонезії та світу.

10) До обласного центру з'їхалось чимало людей із сіл та районів, щоб все ж таки губернатор вийшов до них та почув їх.

11) Є свята, які народилися завдяки увазі ООН або інших громадських організацій до проблем міжнародного характеру, є й державні свята, релігійні, професійні та інші.

12) Усі корпуси та послуги знаходяться у єдиній університетській зоні з чудовим обладнанням та затишною і позитивною атмосферою.

13) В університеті студентські роки були пізнавальними та цікавими: різноманітні лабораторні та практичні роботи, виробничі практики, участь у конференціях, фестивалях науки, наукова робота.

14) Навчання у Литві дало можливість познайомитися з іншою методикою та системою навчання, з можливістю навчання англійською мовою, що виявилось дуже цікавим та корисним і не таким важким, як здається на перший погляд, із проведенням лабораторних досліджень з іншим обладнанням, іншою культурою, природою, традиціями та менталітетом.

15) ЗМІ зараз найпопулярніші видання не тільки в Україні, а й в цілому світі.

16) У нашому місті багато вищих навчальних закладів – це і університети, і коледжі, і училища, і технікуми, і академії, а також понад 30 шкіл, з яких дві приватні.

17) Речення – це розповідне, наказове або запитальне речення.

18) У наступні кілька років ми побачимо в Європі та Україні ще більше атак на підприємства енергетичного сектору.

19) Книга і література в цілому допомагає людині жити, вирішувати проблеми.

20) Студентська організація факультету спільно з деканатом проводять значну кількість різноманітних заходів, спрямованих на формування у молоді патріотизму, гордості за факультет та університет, державу, принципів християнської моралі.

9. Проаналізуйте поданий текст та інфографіку на коректність вживання понять.

Кількість підтверджених випадків захворювання на коронавірус продовжує невпинно зростати. Сьогодні в Україні зафіксовано 13184 випадки, а в столиці кількість інфікованих осіб сягнула відмітки 1651.

На жаль, серед жертв COVID-19 не тільки дорослі, але діти й медичні працівники.

В Viber-спільноті «Корона Київ» підготували інфографіку поширення коронавірусу серед чоловіків, жінок, дітей і медичних працівників.

Institute of
Cognitive Modeling

ПОШИРЕННЯ КОРОНАВІРУСУ В М.КИЇВ

27.04-6.05

За даними КМДА

10. Знайдіть у тексті суперечності в змісті й обсязі понять. Проаналізуйте, наскільки логічним є заголовок.

Вони любили життя

Великий живописець Куїнджі уславився не тільки своїми картинами, але й любов'ю до звірів.

Розповідають, що одного разу в кімнату Куїнджі влетів метелик і обпалив об свічку крило. Художник упіймав його, змайстрував з волосини каркас, наклеїв на нього шматочок цигаркового паперу, розфарбував штучне крильце і відпустив метелика.

Щодня художник піднімався на дах свого будинку і розсилав корм для міських галок, ворон, голубів, горобців.

Любив птахів і полководець Наполеон. Коли він жив у селі, кожен зиму одну кімнату відводив для птахів, яких захопили мороз і голод. А навесні відпускав їх на волю.

Запитання для самопідготовки і самоконтролю:

1. Яке значення має термін *поняття*? Як співвідносяться поняття і предмет думки? Поясніть зміст термінів *ознака предмета, істотна ознака, неістотна ознака*.

2. Як співвідносяться поняття і слово? Що таке *термін*? Яке призначення термінів?

3. Що таке *зміст поняття, обсяг поняття, логічний клас предметів, індивід (елемент) логічного класу предметів*?

4. Які логічні операції можна здійснити над поняттями? Поясніть зміст термінів *обмеження понять, узагальнення понять, поділ понять, визначення понять*. Наведіть приклади.

5. На які типи поділяють поняття за обсягом? Поясніть суть термінів *одиночні поняття, загальні поняття, нульові (порожні) поняття*.

6. На які типи поділяють поняття за змістом? Поясніть суть протиставлень *збірні і незбірні (розподільні) поняття; конкретні й абстрактні поняття; позитивні і негативні поняття; відносні (співвідносні) і безвідносні поняття*.

7. З'ясуйте суть протиставлень *порівнянні і непорівнянні поняття; сумісні і несумісні поняття*.

8. Які типи відношень існують між сумісними поняттями? Поясніть зміст термінів *відношення тотожності, відношення підпорядкування, відношення перетину*.

9. Які типи відношень існують між несумісними поняттями? Поясніть зміст термінів *відношення співпідпорядкування (координації), відношення протилежності (супротивності), відношення протиріччя (суперечності)*.

Логічні задачі:

1) Що не існує, але має назву?

2) Яке слово завжди звучить неправильно?

3) На гілці сиділо три пташки, дві вирішили полетіти. Скільки пташок залишилося сидіти на гілці?

4) Намалюйте 9 крапок у формі квадрата. З'єднайте всі точки 4 лініями, не відриваючи руки.

5) Місіонер потрапив у полон до дикунів, які посадили його в темницю і сказали: «Звідси тільки два виходи: один на свободу, інший до загибелі; вибратися тобі допоможуть два воїни: один говорить завжди правду, інший завжди бреше, але невідомо, хто з них брехун, а хто правдолюб; ти можеш поставити будь-кому з них тільки одне запитання». Яке запитання треба поставити, щоб вибратися на волю?

ЗАНЯТТЯ № 5
Судження. Умовиводи

Теоретична частина:

1. Загальна характеристика суджень. Структура суджень.
2. Види простих суджень.
3. Види складних суджень.
4. Умовиводи як форма мислення. Індукція, дедукція, традукція як типи умовиводів.

Практична частина:

1. Визначте структуру і вид простих суджень.

Зразок виконання. Судження: *Усі люди є розумними істотами.* Структура судження: суб'єкт – *люди*, предикат – *розумні істоти*, зв'язка – *є*. Це просте загальне стверджувальне судження.

- 1) *Деякі ліки небезпечніші, ніж сама хвороба.*
- 2) *Жодна причина не вибачає невічливості.*
- 3) *Рукописи не горять.*
- 4) *Слово часто буває переконливішим від золота.*
- 5) *Усі мурахи менші від слонів.*
- 6) *Петро – одногрупник Олексія.*
- 7) *Усі злочини є суспільно небезпечними діями.*
- 8) *Деякі суспільно небезпечні дії є злочинами.*
- 9) *У кожної книги своя доля.*
- 10) *Деякі статистичні дані не правдиві.*

2. Визначте структуру і вид складних суджень.

Зразок виконання. Судження: *Сьогодні падає дощ і дме сильний вітер.* Структура судження: суб'єкти – *дощ, вітер*, предикати – *падає, дме*. Це складне, безумовне, єднальне судження.

- 1) *Коли молюся я чужою мовою – дух мій спить.*
- 2) *Робот не зашкодить людині і не дозволить завдати шкоди.*
- 3) *Якби не похилилися раби – не стояли б над Невою оті палати.*
- 4) *Бачити несправедливість і мовчати означає брати в ній участь.*
- 5) *Якби вчасно ішли дощі, то родила б картопля.*
- 6) *Якщо я цього літа поїду відпочивати, то я буду купатися в морі.*
- 7) *Не прийде Петро на роботу – завтра керівник його звільнить.*
- 8) *Ніхто і ніщо не забере в мене мою любов.*
- 9) *Коли людина припиняє читати, вона перестає мислити.*
- 10) *Якби він зіграв головну роль, то став би ще більш популярним.*

3. Дайте логічний аналіз суджень, тобто визначте їхні структури та вид.

- 1) *Жоден із нас не міг пропустити це заняття.*
- 2) *Якщо не буде дощу, то ми підемо у похід до лісу.*
- 3) *Випадуть у травні дощі – буде добрий урожай.*

- 4) *Майже кожна людина має якийсь талант.*
- 5) *Ніхто не любить бути переможеним.*
- 6) *Луцький замок Любарта – візитна картка міста.*
- 7) *Кожен день був насичений подіями.*
- 8) *Усе таємне стає явним.*
- 9) *Деякі люди не знають правил етикету.*
- 10) *Коли ми співаємо, люди танцюють.*
- 11) *Артем та Ксенія живуть разом.*
- 12) *Жодна людина ще не побувала на Марсі.*
- 13) *Земля – планета.*
- 14) *Найцінніша риса людини – це патріотизм.*
- 15) *Україна рухається до справжньої незалежності.*

4. Установіть логічний зв'язок між простими судженнями в складному.

- 1) *Якщо я виграю в лотерею, то поїду до Єгипту.*
- 2) *Коли вона завершить навчання університеті, то навчатиметься в аспірантурі або працюватиме в школі.*
- 3) *Геннадій працював старанно і врахував усі можливі неточності в роботі.*

4) *Працівники прийшли вчасно, але директора на робочому місці не було.*

5) *Сьогодні буде або дощ, або сніг, або й те, й інше.*

5. Прочитайте фрагменти повідомлень, знайдіть і обґрунтуйте суперечності в судженнях.

1) *Якби усі без винятку акції та знижки були справді вигідні покупцям, магазини давно б розорилися. Звичайно, деякі пропозиції реально заслуговують уваги і є заощадливими, але золоте правило раціональних покупок говорить: «Завжди читайте те, що написано дрібним шрифтом».*

2) *Я люблю читати тільки пригодницькі романи. Часом подобається поринати у світ фентезі, я такий жанр теж люблю. Інше мені не до вподоби.*

3) *Увесь законопроект, на мою думку, потрібно повністю переробити, бо деякі моменти ганебні.*

4) *Усі експерти з нерухомості запевняють, що краще під час кризи не продавати квартир чи будинків. Деякі ж запевняють, що ринок нестабільний і зволікання щодо продажу може обернутися більшими втратами.*

5) *Алкоголь – це отрута. Тому ніякими спиртними напоями не варто зловживати. Часом можна випити дорогого сухого вина для апетиту або для покращення травлення.*

6) *Свято Дня міста пройшло без будь-яких правопорушень, але все ж таки кілька сталося.*

7) *Як правило, мало хто ставить собі конкретні цілі. Всі ж шукають причини на зразок: сяду на дієту вже з понеділка або до літа ще далеко. Тому тільки одиниці досягають бажаних результатів.*

8) *Рішенням міської ради на час карантину кожна установа Львова повинна бути закритою, і лише деякі працюватимуть в особливому режимі.*

9) Дієтологи рекомендують, щоб ніяких продуктів на ніч ми не вживали. Іноді можна випити склянку молока, заївши сухариком, якщо голод геть сильний.

10) Дуже сумно, що жодна людина не зголосилася вийти на акцію протесту. Свою незгоду з політикою керівництва висловили тільки я і двоє моїх колег.

6. Визначте тип умовиводу (дедукція, індукція, традукція). Прокоментуйте своє рішення.

1) Усі відомі нам форми життя базовані на кисні. Якщо ми виявимо нову форму життя, то вона скоріше за все буде базована на кисні.

2) Планети Марс і Земля багато в чому схожі. На Землі є життя. Оскільки Марс схожий на Землю, то й на Марсі може бути якась форма життя.

3) Аргентина – республіка. Бразилія – республіка. Венесуела – республіка. Еквадор – республіка. Аргентина, Бразилія, Венесуела, Еквадор – латиноамериканські держави. Отже, всі держави Латинської Америки – республіки.

4) Якщо сьогодні понеділок, то я піду на роботу. Сьогодні я пішов на роботу. Отже, сьогодні понеділок.

5) Усі планети Сонячної системи рухаються навколо Сонця. Земля – планета Сонячної системи. Отже, Земля рухається навколо Сонця.

6) Література – засіб виховання народу. Театр – засіб виховання народу. Музика і малярство – також засоби виховання народу. Література, театр, музика і малярство – це види мистецтва. Отже, мистецтво – засіб виховання народу.

7) Усі студенти ВНУ імені Лесі Українки повинні добре навчатися, щоб стати гарними фахівцями. Петренко – студент ВНУ імені Лесі Українки. Отже, Петренко повинен добре навчатися, щоб стати гарним фахівцем.

8) Перелітні птахи в кінці літа летять у теплі краї. Білі лелеки – перелітні птахи. Отже, в кінці літа вони полетять на південь.

9) На лекцію записалося троє людей. Олег, Сергій та Анна прийшли на лекцію. Отже, усі слухачі присутні на лекції.

10) Мій робочий тиждень починається з понеділка. Завтра понеділок. Отже, завтра я піду на роботу.

7. З'ясуйте, у який спосіб побудовано кожен текст: індуктивним, дедуктивним чи за традукцією (аналогією).

1) Українську мову псують усі, кому не ліньки. Створено безліч фірм, агенцій, товариств, які мають російські або зросійщені назви: страхова компанія «Росток» (кажуть, що це аббревіатура, але чому словосполучення не скоротити так, аби з нього вийшло українське слово?), агентство нерухомості «Благовест» (чому не «Благовіст?»), крамниця біля театру «Київ» «Рогнеда» (чому не «Рогніда?»)

2) Сніг у квітні. І перший цвіт. І холодні вітри північні. Нелогічний і дивний світ, і його парадокси вічні. Сніг у квітні... Громів баси. У суспільстві – прикмети смуту. Що поробиш: важкі часи. Треба гідно їх пережити.

3) Зустрічаймось! Вітаймось словом! Погляд в погляд, у руку рука. Ми прийшли у цей світ для любові. А все інше – неправда гірка!

4) Археологічні дослідження свідчать, що територія Володимира-Волинського була заселена людьми з найдавніших часів: тут виявлено залишки поселень епохи міді (III тисячоліття до н. е.), раннього заліза (I тисячоліття до н. е.), раннього середньовіччя. Першу літописну згадку про місто Володимир знайдено в описі подій 988 року на сторінках «Повісті минулих літ». Тоді київський князь Володимир Святославич передав місто в удільне володіння одному зі своїх синів, Всеволоду. Отже, Володимир-Волинський – одне зі стародавніх міст України.

5) Водохреща (або Йордана, Ордана, Вілія, Водосвяття, Богоявлення) – третє велике свято різдвяно-новорічного циклу, яке православні та греко-католицькі християни відзначають 19 січня. Із цим днем пов'язують хрещення на Йордані Ісуса Христа. За християнським віруванням, перед пришествям Спасителя Бог послав пророка Іоанна Предтечу. Він мав прийти в долину ріки Йордан і сповістити всім людям, що незабаром у світі явиться Месія, а також про те, що до його зустрічі треба приготуватися через покаєння і хрещення. На той час Ісусові вже виповнилося 30 років, і він теж прийшов до Іоанна, щоб отримати хрещення.

Після хрещення, коли Христос виходив із води, над ним раптом розкрилося небо й Іоанн побачив Дух Святий, який у вигляді голуба спускався на Ісуса, а з небес чути було голос Бога-Батька, який назвав Христа своїм Сином. Тоді Іоанн остаточно переконався, що Ісус і є очікуваний Месія, Син Божий, Спаситель світу.

– Це свято надзвичайно раннє і бере свій початок ще з перших років християнства, – розповідає владика Софроній. – У ті давні часи воно відзначалося разом із Різдом Христовим, оскільки і перше, і друге є Богоявленням. Тільки Різдо є явленням Бога у плоті, а на Йордан сталося явлення Господа у трьох іпостасях, що засвідчує таїнство Святої Трійці.

На знак того, що Спаситель своїм Хрещенням освятив воду, напередодні цього свята в храмі священики освячують воду, а в день свята здійснюються хресні ходи до водойм з подальшим водосвяттям. Освячена вода мала цілющі властивості та захищала від впливу всього лихого.

– За християнським віруванням, у цей день воду можна набрати з будь-якого джерела, – зазначає владика Софроній, – і вона буде свяченою й цілющою тривалий час. Пам'ятаю, у перший рік, коли я оселився тут, освятив воду. Я прожив на цьому місці 19 років. Та банка з водою простояла всі ці роки і залишилася чистою, без осаду, крім того, вона не втратила свої цілющі властивості.

Цього року хресний хід і освячення води відбудеться 19 січня після святкової Літургії біля храму Андрія Первозванного.

8. Побудуйте два невеликі тексти (мінімум 5 речень) – з дедуктивним та індуктивним способом викладу – на одну з трьох тем: «Чому редактор – це цікаво і перспективно?»; «Мовна демократизація і ЗМІ»; «Чи є місце для творчості в роботі редактора?».

Запитання для самопідготовки і самоконтролю:

1. Поясніть зміст терміна *судження*. За якою ознакою протиставляють *істинні і хибні судження*?

2. Яку структуру має *судження*? Що таке *суб'єкт судження, предикат судження, зв'язка*?

3. Що є граматичною формою *судження*? Які речення не виражають *суджень*?

4. За якою ознакою протиставляють прості і складні *судження*? Дайте визначення понять *просте судження, складне судження*.

5. На які види поділяють прості *судження*? Поясніть зміст термінів *атрибутивні судження, судження про відношення, судження існування*. Які *судження* є категоричними?

6. На які види поділяють прості категоричні *судження* за якістю? Поясніть зміст термінів *стверджувальні судження, заперечувальні судження*.

7. На які види поділяють прості категоричні *судження* за кількістю? Поясніть зміст термінів *одиничні судження, часткові судження, загальні судження*.

8. За якою ознакою протиставляють *судження, що виділяють, і такі, що виключають*?

9. На які види поділяють складні *судження*? Дайте визначення понять *безумовне судження, умовне судження*.

10. Поясніть, за якою ознакою *безумовні судження* поділяють на *єднальні та розділові*. Що таке *кон'юнкція, диз'юнкція (сильна і слабка)*?

11. Що таке *імплікація*?

12. Поясніть значення терміна *умовивід*. Назвіть типи *умовиводів*. Поясніть поняття *індукція, дедукція, традукція*. За якою ознакою протиставляють *умовиводи безпосередні і опосередковані*?

Логічні задачі:

1) На гілці сидить ворона. Що треба зробити, щоб спилити гілку, але при цьому не потурбувати ворону.

2) Олександр поклав у пляшку монету і закрив цю посудину корком. Потім він дістав монетку, не виймаючи корок і не розбиваючи пляшки. Здогадайтеся, як він це зробив.

3) Сашкові та Юркові купили по коробці цукерок. У кожній коробці лежить 12 цукерок. Сашко зі своєї коробки з'їв кілька штук, а Юрко зі своєї з'їв стільки, скільки залишилось в коробці Сашка. Відгадайте, скільки цукерок залишилося на двох у Сашка та Юрка.

ЗАНЯТТЯ № 6

Логічний аналіз запитань та відповідей

Теоретична частина:

1. Роль запитань у пізнанні.
2. Основні правила формулювання запитань.
3. Ознаки запитань. Структура запитання.
4. Класифікація запитань.
5. Логічний аналіз відповіді. Види відповідей.

Практична частина:

1. Прокоментуйте афоризми: «Про розум легше судити з запитань, а не з відповідей»; «Експерт дасть усі потрібні вам відповіді – просто точно сформулюйте запитання»; «Кількість запитань свідчить про зацікавленість людини»; «Часом запитання – вже відповідь».

2. Дайте логічний аналіз запитань, тобто з'ясуйте передумову та вид.

Зразок виконання. Запитання: *Чи будете ви перебувати в Україні останні п'ять років?* Передумова – той, факт що людина перебуватиме в Україні. Запитання логічно некоректне, а саме семантично некоректне: у запитанні відсутня узгодженість часів.

- 1) Скільки років тривала Тридцятирічна війна?
- 2) Яке ім'я мав гетьман України?
- 3) Коли за останні роки ви бачили фільм про війну?
- 4) Яка планета обертається навколо Сонця?
- 5) На якій полиці знаходиться словник?
- 6) За наявності скількох волосинок на голові людину вважають лисою?
- 7) Які іменники не дієвідмінюються?
- 8) Як звали доньку Петра Косача?
- 9) Хто до Котляревського і Шевченка продовжував їхню справу з олітературнення живої народної мови?
- 10) Скільки кутів у трикутнику?
- 11) Як виглядають живі істоти, які прилітають на Землю з космосу?
- 12) Де ти плануєш працювати останні два роки?
- 13) На базі якої мови виникла старослов'янська літературна мова відповідно до македонської версії її походження?
- 14) У якому році було здобуто перемогу над шведами?
- 15) У якому напрямку відбувалося велике переселення українців у I–II століттях нової ери.

3. Дайте слабку і сильну відповіді на запитання.

- 1) Хто відкрив Америку?
- 2) Хто автор опери «Запорожець за Дунаєм»?
- 3) Чиє ім'я присвоєне Волинському обласному академічному музично-драматичному театру?
- 4) Хто автор дуже відомої праці з психології «Тлумачення снів»?

5) *Хто головний редактор «Видавництва Старого Лева»?*

4. Проаналізуйте наведені запитання з погляду логічної коректності.

1) – *Бабо, Вам дрова потрібні? – Звертаються до літньої жінки молоді люди.*

– *Ні, синочки мої рідні, не потрібні. – Відповідає розчулена бабуся.*

На ранок жінка виявляє, що з її двору зник увесь запас дров.

2) *Між якими країнами відбувалася російсько-турецька війна?*

3) *Ви «за» чи «проти» введення приватної власності?*

4) *Чи займається емісійний банк випуском в обіг грошей і цінних паперів?*

5) *Ваша фірма вже вивела свої капітали з тіні?*

5. Зробіть логічний аналіз запитань та відповідей, що наявні в наведених текстах.

1) *Людовік XV часто поринав у дивну неухважність. Одного разу він поставив венеціанському послу Гроденіго таке запитання: «Скільки членів у венеційській Раді Десяти?». «Сорок», – відповів посол, подумавши, що король пожартував і що на жарт краще відповідати жартом. Але Людовік одразу ж забув про своє запитання й отриману відповідь та заговорив про інше.*

2) *Один чоловік, на ім'я Адамс, волосся якого стало катастрофічно випадати, написав у науково-дослідний центр хімічної компанії листа з проханням порадити йому, як зберегти волосся. За два місяці надійшла відповідь: «Ви краще збережете волосся, якщо збиратимете його в поліетиленовий пакет зі шматочками нафталіну. Пакет рекомендуємо тримати в темному, прохолодному і не дуже сухому місці».*

3) – *Скажіть, будь ласка, а що дає йому [П. Лазаренкові] статус політичного притулку в США в разі повернення до України?*

– *Статус політичного біженця не дає якогось імунітету на території іншої держави.*

4) – *Який комплімент для вас був найприємнішим?*

– *Найбільше задоволення, коли отримуєш компліменти від близьких людей.*

5) – *Яке ваше ставлення до мовного питання в Україні?*

– *Найперше, що я зроблю на посаді президента України – це підвищення соціальних стандартів, а потім будуть і мовні питання, і немовні питання.*

6) – *Чи плануєте ви цього року виступати в Криму?*

– *Я виступаю там, де мене завжди чекають.*

7) – *Де народився Тарас Шевченко?*

– *Тарас Шевченко народився 9 березня 1814 р. в селі Моринці Київської губернії в сім'ї селян-кріпаків.*

8) – *Цього року в лісі чорниць багато?*

– *Ой, я зате наносила стільки грибів!*

9) – *Якими саме членами речення може виступати інфінітив?*

– *Інфінітив – це неозначена форма дієслова, яка може виступати різними членами речення.*

10) – *Де народився відомий український письменник Максим Рильський?*

– Максим Рильський народився в древньому місті, перша згадка про яке в пам'ятках відома під 482 роком.

11) – Між якими країнами відбувалася Столітня війна?

– Столітня війна почалася 1337 року, а закінчилася 1453 року, отже, тривала 116 років із перервами і мала ряд місцевих конфліктів.

12) – Вам сподобався Львів? Чи не плануєте ви перебраться згодом до України?

– Мені сподобався Київ. Я була в захваті від людей, які там мешкають; ці старовинні будинки, розкішні церкви... Узагалі, Україна в мене викликає позитивні емоції та враження.

13) – Як регулярно ви стежите за діяльністю Верховної Ради України?

– Діяльність Верховної Ради мене не цікавить.

14) – Даринко, що ти найбільше любиш: дивитись мультики чи читати книги? І скажи чому?

– Найбільше я люблю читати книги. Чому.

15) – Як ви ставитесь до талант шоу? І чи кликали вас у тренерське крісло?

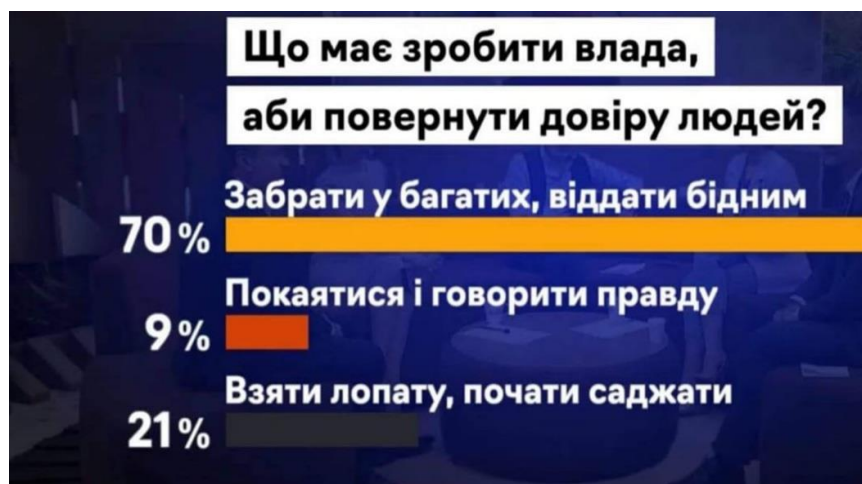
– Я проходив кастинг, але не пройшов. Наприклад, на національний відбір «Євробачення» теж проходив кастинг, сидів перед камерою, давав коментарі. У випадку «Х-фактора» Хливнюка взяли замість мене, а на «Голос країни» Бабкіна.

6. Наведіть два будь-які риторичні запитання і перетворіть їх на звичайні речення.

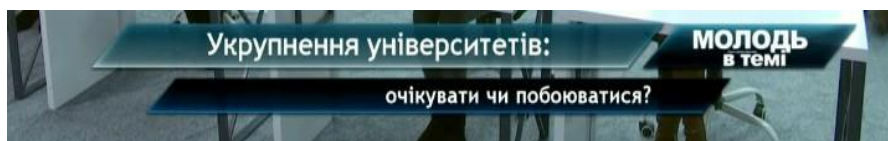
7. Самостійно сформулюйте по одному логічно некоректному запитанню на кожен із видів: а) семантично некоректне запитання; б) синтаксично некоректне запитання; в) запитання має хибну передумову; г) запитання має внутрішню суперечність; ґ) запитання має тавтологію. Прокоментуйте, в чому саме полягає логічна некоректність ваших запитань.

8. Самостійно сформулюйте два запитання і запропонуйте до кожного з них логічно коректну і можливі логічно некоректні відповіді. Прокоментуйте ймовірні помилки.

9. На прикладі одного з телевізійних соціологічних опитувань проаналізуйте коректність поданих відповідей. Запропонуйте свої варіанти.

10. Проаналізуйте коректність запропонованої альтернативи у формулюванні теми однієї телепередачі. Запропонуйте свої варіанти.

11. Існує думка, що заголовок і текст перебувають у таких самих відношеннях, як запитання і відповідь (заголовок, по суті, співвідноситься із запитанням, а текст містить відповідь на це запитання). Проаналізуйте заголовки до поданих текстів. Чи відповідають вони змісту повідомлення? Зредагуйте мовні помилки.

Чому «Титанік» не піднімають на поверхню?

Швидше за все, в світі не знайдеться жодної людини, яка б не чула про «Титанік». І не тільки тому, що це була велика катастрофа – вся справа в однойменному фільмі Джеймса Кемерона, який назавжди зробив «Титанік» найвідомішим з усіх затонулих кораблів.

10 квітня 1912 року «Титанік» вирушив із Саутгемптона у свій перший і єдиний рейс. Зробивши зупинки у французькому Шербурі і ірландському Квінстауні, корабель вийшов в Атлантичний океан з 1317 пасажирами і 908 членами екіпажу на борту.

Командував судном капітан Едвард Сміт. 14 квітня радіостанція «Титаніка» прийняла сім льодових попереджень, проте лайнер продовжував рухатися майже на граничній швидкості. Щоб уникнути зустрічі з плавучими льодами, капітан наказав йти трохи південніше звичного маршруту.

О 23:39 14 квітня той, хто дивився вперед, доповів на капітанський місток про айсберг прямо по курсу. Менше, ніж через хвилину сталося зіткнення. Отримавши кілька пробойн, пароплав почав тоннути. У шлюпки садили в першу чергу жінок і дітей. О 2:20 15 квітня, розламавшись на дві частини, «Титанік» затонув, забравши життя 1496 осіб. 712 людей, яких врятували, підібрав пароплав «Карпатія».

Соборності: відремонтують два гуртожитки ВНУ

У гуртожитках № 4 та № 4-а ВНУ імені Лесі Українки, що на проспекті Соборності, 7 зроблять капітальний ремонт.

Очікувана вартість ремонтних робіт складає 330 тисяч гривень.

Згідно з документацією, мають замінити обмежувачі швидкості, канати підйому кабіни ліфта, канати обмежувача швидкості ліфта, зробити ремонт редукторів лебідки, замінити вкладиші руху кабіни і противаги, пружини противаги ліфта тощо.

У місті на Волині собака накинулась на молоду дівчину

Жителька Володимира-Волинського, одна з співзасновниць НГО «Креатив студія» та модель Анастасія Азанова на сторінці у Facebook розповіла, що в п'ятницю 20-го квітня на неї напала собака.

«Виходжу сьогодні з дому і біжу на зупинку. Сонце світить-гріє – на горизонті ніяких неприємностей, ніби-то. Побачила біля колишнього будинку офіцерів жіночку, що собачок різних 3-4 штуки вигулює... (хто військове містечко знає, то пригадає, що колись на цьому місці ще й був загороджений собачник).

Думаю “Яка вона молодець, що тут, а не в парку на дитячому майданчику”. Мої думки про порядність цієї собако-мами перервав нехилий поштовх в сумку на рівні колін. Дивлюся вниз – таке собі “телятко” стоїть біля моїх ніг і хвостом мило виляє», – пише Анастасія.

Рак головного мозку викликають не мобілки – вчені

Група вчених з Данського товариства по боротьбі з раковими захворюваннями (Danish Cancer Society) переконалася в тому, що кількість пухлин у мозку в дорослих людей не змінилася з початком використання мобілок, тобто мобільні телефони рак не викликають.

П'яний український посол став винуватцем кількох ДТП у Сеулі

Надзвичайний і повноважний посол України в Південній Кореї Володимир Белашов став винуватцем ДТП в столиці цієї країни, Сеулі. Про це в понеділок, 21 грудня, повідомила місцева газета The Korea Times.

Посол зник з місця аварії, проте далеко йому виїхати не вдалося. Як повідомляє The Korea Times, через п'ять хвилин він врізався у таксі.

«Аватар» потіснив фільм про кохання солдата

Фільм Джеймса Кемерона «Аватар», що тримався на першому місці з моменту виходу в кінці грудня 2009 року, поступився лідерством фільму Лассе Хальстрема «Дорогий Джон».

На Львівщині пасажирський поїзд врізався у автомобіль

22 квітня о 04:44 до Служби порятунку «101» надійшло повідомлення про те, що в м. Рава-Руська Жовківського району по вул. Наливайка, водій автомобіля «Mercedes Sprinter», на нерегульованому залізничному переїзді здійснив зіткнення з приміським поїздом сполученням Львів – Рава-Руська. повідомляє прес-служба ДСНС.

Пожежно-рятувальним відділенням за допомогою тросу автомобіль було відбуксировано із залізничного полотна на обочину дороги. Внаслідок даного інциденту загиблих та травмованих немає.

Обставини події встановлюються.

Блискавки й ураган убили п'ять людей на Шрі-Ланці

«Троє людей загинули від ударів блискавки на сході прибережного міста Трінкомалі і в районі міста Бадулла в центральній частині Шрі-Ланки», – йдеться в повідомленні. Також щонайменше 252 людини евакуйовані своїх будинків за цей тиждень через те, що понад 200 будинків зруйновано або сильно пошкоджено через негоду.

Усі нагороди в руках черкащан

Із низкою нагород повернулись черкаські шаблісти з чемпіонату України, що днями завершився у Миколаєві. Зокрема абсолютним чемпіоном стала збірна дівчача команда. В індивідуальних заліках срібну медаль отримав у своїй віковій категорії Роман Сидоренко, який, виконавши норматив майстра спорту, поступився кількома очками київському спортсменові. Бронзову нагороду виборов Іван Нікітін. Серед дівчат найкращі результати показала Марина Семенько, яка виборола III місце.

У Бердянську стартує чемпіонат світу з плавання на відкритій воді в морі

У Бердянську стартує чемпіонат України з плавання на відкритій воді в морі, передає УНН з посиланням на прес-службу ФПУ. Змагання будуть проходити в акваторії Азовського моря. Це будуть підсумкові старту у вітчизняному плавальному календарі, за результатами яких тренерський штаб сформує склад збірної України з плавання на відкритій воді.

Спека в Північній Македонії

МЗС України привітало підписання історичного договору між Афінами і Скоп'є про зміну назви колишньої югославської республіки.

Сім поліцейських дістали травми, 25 демонстрантів було затримано. Це – підсумки чергових протестів у Македонії та своєрідна ілюстрація до підписаного в неділю історичного договору про перейменування країни.

Запитання для самопідготовки і самоконтролю:

1. Поясніть значення терміна *запитання*. Назвіть основні правила формулювання запитань.
2. Що таке *передумова (пресупозиція) запитання*, контекст промовляння запитання?
3. Як класифікують запитання за кількістю відповідей? Що таке *відкрите запитання*, *закрите запитання*?
4. Як класифікують запитання за логічною коректністю? Що таке *логічно коректне запитання*, *логічно некоректне запитання*?
5. Яке запитання можна вважати семантично некоректним, синтаксично некоректним? Наведіть приклади.

6. Коли запитання має хибну передумову, внутрішню суперечність, тавтологію? Наведіть приклади.

7. Поясніть значення терміна *відповідь*. За якими критеріями класифікують відповіді?

8. У чому суть протиставлень відповідей на *альтернативні і безальтернативні, правильні і неправильні, прямі і непрямі (сильні і слабкі), повні і неповні?*

Логічні задачі:

1) *На яке запитання не можна відповісти «так»?*

2) *На яке запитання не можна відповісти «ні»?*

ЗАНЯТТЯ № 7

Логічні основи редагування тексту. Логічні помилки

Теоретична частина:

1. Логічні основи побудови тексту. Мистецтво аргументації.
2. Комунікативний ефект видання та логічне нормування тексту.
3. Методи реалізації логічного аналізу в журналістиці.
4. Поняття логічної помилки. Типові логічні помилки.

Практична частина:

1. Доберіть 2–3 аргументи різних видів, щоб підтвердити або спростувати наведені тези. Спроектуйте свої роздуми на журналістську та редакторську практики.

1) *«Досвід як палиця: допомагає ходити, але заважає злетіти».*

2) *«Коли ви починаєте писати про те, що подобається всім, ви перестаєте бути журналістом, а входите в шоу-бізнес».*

3) *«Вікно у світ можна закрити газетою».*

2. Прочитайте і проаналізуйте текст із порушенням «логічного ланцюжка». Запропонуйте, як перебудувати цей фрагмент, щоб «логічний ланцюжок» було витримано.

Назвали храм на честь Артеміди невинадково. Артеміда була сестрою Аполлона і опікувалася всією живністю, що росте і мешкає в полях і лісах. Від неї залежало щастя в сімейному житті та народження дітей. Храм Артеміди був побудований в грецькому місті Ефесі на території нинішньої Туреччини в V столітті до нашої ери. Особливістю храму є те, що його частково вдалося зберегти – руїни храму стоять і донині.

3. Самостійно пошукайте в мережі Інтернет фрагмент тексту будь-якої тематики з порушенням «логічного ланцюжка».

4. Доберіть максимально можливу кількість аргументів різного виду і продовжте подані початки речень (або аргументовано заперечте тези, з якими ви, можливо, не погоджуєтесь).

1) *Суспільство повинне турбуватися про людей похилого віку та людей з інвалідністю, тому що...*

2) *Потрібно дивитися місцеві новини на телебаченні, тому що...*

3) *Молоді люди повинні активно цікавитися політикою, тому що...*

4) *Потрібно відвідувати й пізнавати інші регіони країни, тому що...*

5) *Журналісти, редактори повинні стежити за новинками книговидавання, тому що...*

6) *Журналістам, редакторам важливо вивчати іноземні мови, тому що...*

7) *Реклама повинна бути чесною, тому що...*

8) *Професія редактора дуже складна, тому що...*

9) *Професія редактора перспективна, тому що...*

10) *Варто критично сприймати новини, тому що...*

5. Визначте тип аргументації (проста, складна). У випадку складної аргументації розмежуйте її вид (підрядна, сурядна, множинна).

Текст № 1

Ринок готельних послуг в Україні перебуває в зародковому стані. Вітчизняне готельне господарство мало розвивається. Обсяг пропозицій нижчий за норму в п'ять разів. Нестача готельних місць – це причина фактичної відсутності конкуренції. Відсутність конкуренції дозволяє готелям тримати ціни на свої послуги на надто завищеному рівні. Занадто високі ціни в умовах монополізму дають можливість не турбуватися про якість послуг.

Текст № 2

Історична наука не стоїть на місці. Завдяки новим відкриттям вона оновлює й поглиблює наші знання про історичні події.

Текст № 3

Тринадцяту річницю нашої Незалежності відзначили гідно. Грало сорок п'ять військових оркестрів. Майоріли прапори й плакати. Високих гостей зі світу, правда, не було, зате привітав султан Брунею.

Текст № 4

Той, хто хоче досягти успіху, прагне очистити свій розум від зайвих проблем. У сім'ї все повинно бути в порядку. Багато успішних людей присвячують кінець тижня тому, щоб провести більше часу зі своїми коханими. Це дозволить вирішити проблеми або навіть не допустити їх виникнення.

Текст № 5

Наприкінці серпня мені дуже хотілося в школу. Літо вже встигло набриднути і втомити, кортіло побачити друзів, погомоніти і знову з'їсти котлету зі шкільної їдальні. Манили кольорами й незайманістю сторінок нові зошити, підручники вже були охайно загорнуті в обгортки, а щоденник – акуратно підписаний. Новісінький ранець пахнув хімією й незвіданим, нові кеди й дбайливо складена спортивна форма чекали на своєму місці. Кулькові ручки вже лежали в пеналі, поруч із гумкою, лінійкою, циркулем й ідеально заточеними олівцями. Я вже дочекатися не міг, щоб знову сісти за парту в класі хімії на другому поверсі рідної виноградівської школи.

Текст № 6

Досконалий виступ потребує великих затрат часу і уваги. Готуючись до виступу, прочитайте не одну статтю. Зіставте між собою погляди різних авторів. Використовуйте, якщо це необхідно, словники і довідники. Складіть ясний і послідовний план вашої промови.

Текст № 7

На твою думку, у світі є тільки три нещастя: жити взимку в холодному помешканні, влітку носити вузькі чоботи і ночувати в кімнаті, де кричить дитина... У мене немає ні першого, ні другого, ні третього. Отже, у мене немає нещастя.

Текст № 8

Ми боїмося змінювати місце проживання, бо вважаємо, що після стількох зусиль і жертв нам не слід розлучатися зі своїм світом. Бо ми знаємо, що, поїхавши кудись, ми нічого по суті не змінимо, адже наш світ кращим не стане і ми знову не будемо ним цілком задоволені, принаймні не побачимо там жодних несподіванок для себе.

4. Знайдіть логічні помилки. Запропонуйте способи вдосконалення тексту.

1) *Не поспішаючи, прошигнув через кімнату і заховався за дверима щур.*

2) *Жодна людина про це не знала, крім двох моїх знайомих.*

3) *У друкованій продукції з питань техніки суттєве місце займали численні неопубліковані матеріали (найперше звіти про виконані науково-дослідні і дослідно-конструкторські роботи).*

4) *Повний переклад російською мовою «Собору Паризької Богоматері» був зроблений 1875 р., тому що офіційна заборона перекладу роману і видання його в Російській імперії, встановлена міністром народної освіти С. С. Уваровим у квітні 1834 р., проіснувала майже двадцять років.*

5) *В Англії люди цікавляться лише футболом. Посперечатися з цим видом спорту можуть хіба що регбі та теніс.*

6) *Цікаво, що «Ювентус» уже вп'яте у своїй історії програє фінал найпрестижнішого футбольного чемпіонату. Та це – Його Величність Футбол. І тут нічого не вдієш. Саме за це футбол люблять мільйони вболівальників.*

7) *Нині він за крок до реалізації конституційних змін. І не треба мати сумнів: цей крок зроблено!*

8) *Є чимало установ, які знімають навчальні, рекламні та інші стрічки. В одній із них знайшли Віктора Іванова – не актора, не режисера, навіть не оператора, а електромонтера, який змінює в софітах перегорілі лампочки. Але це виявився славний хлопчина, сором'язливий, стрункий.*

9) *Однак повністю вирішити проблему рівномірного перерозподілу книжкових фондів між різними територіями великої країни в перші роки радянської влади не вдалося. Націоналізована література головним чином осідала в наукових міських бібліотеках.*

10) *Відбувся турнір імені пам'яті Валерія Лобановського.*

11) *А кораблі в порту не сплять. Їм снують вітер, море, океани.*

12) *Річкою, розсікаючи могутніми грудьми каламутну воду, плив старий лось. Вибравшись на степовий безлюдний берег, він обтрусився, струснув*

гордою головою і уважно повів великими вухами. Не вловивши підозрілих шерехів (а лосі, як відомо, підсліпуваті), неквапливо попрямував до лісосмуги.

13) На верхньому поверсі у своїй спальні лежала в ліжку мертва потерпіла Коваленко. Жінка ще дихала, і її доставили в міську лікарню, де вона і померла через чотири дні.

14) Ще дуже далеко до того часу, коли метали з настільки незвично високою міцністю отримують світове застосування. Не знати, коли це станеться. Ученим та інженерам належить подолати дуже великі труднощі в розробці та застосуванні методів промислового отримання надміцних металів. Але сучасній науці і техніці властиві такі швидкі темпи розвитку, що можна бути впевненим у практичному повсякденному використанні саме таких металів уже в недалекому майбутньому.

15) Усі роботи з кислотами і лугами проводяться під витяжкою в спецодезі, поверх якого надягають гумовий або прогумований фартух, гумові рукавички і захисні окуляри, тому що хімічні речовини можуть викликати тяжкі ураження шкіри й інших органів дихання.

16) Усім корисно багато пити: чай із малиною, лимоном або медом, відваром шипшини, тепла пов'язка на шию.

17) Наш магазин пропонує численні ювелірні вироби: намиста, персні, сережки, папки, портфелі.

18) Руслана разом зі своїми дикими танцями і досі успішно гастролює світом.

19) Кілька років тому тисячі мешканців Праги вийшли на вулиці свого міста протестувати проти зміни керівника державного ТБ, підозрюючи, що він може завдати шкоди свободі слова.

20) Однак, коли справа дійшла до випуску, виявилось, що інженери не потрібні ні в Одесі, ні в Україні.

21) Сюди приходять познайомитися з книжковими новинками фермери, тваринники, землероби, механізатори, вчителі, учні.

22) Для дослідження обрано дві групи читачів – молодь та інтелігенцію.

23) У покажчику праць будь-якої особи можуть бути виділені: 1) наукові праці: а) науково-дослідні роботи; б) навчально-популярні роботи; в) навчально-методична література; г) реферати, рецензії та ін.; 2) статті і доповіді на наукових конференціях; 3) наукові праці та періодичні видання, що вийшли за редакцією цього вченого.

24) Наука, яка вивчає властивості геометричних фігур, називається геометрією.

25) Найпопулярніше жіноче ім'я в Харкові – Настя. На кожну тисячу новонароджених дівчаток з'являється в середньому 100 Анастасій. Це ім'я стабільно тримає першість вже п'ять років поспіль. Не менш популярні Ганна, Марія та Катерина.

26) Він обперся спиною на холодну батарею.

27) Усім особливо сподобався дуєт баяністів Манюгіна, Кузьміна, Торопова.

28) Зараз у Москві 14–16 градусів, а в Санкт-Петербурзі теж 14–16.

29) Людству вдасться уникнути ядерної війни. Але захист природи, допомога малорозвиненим державам усе ж таки необхідна.

30) Судді і адвокати, нотаріуси і юристи, стоматологи і фармацевти, архітектори і ветеринари набувають професійного досвіду та діляться фаховою інформацією.

5. Складіть два невеликі тексти, використовуючи в одному тезу і підрядну аргументацію, в іншому – тезу і сурядну аргументацію.

6. Знайдіть у ЗМІ кілька логічних помилок і запропонуйте шляхи їх усунення.

Запитання для самопідготовки і самоконтролю:

1. Пригадайте значення термінів *міркування, текст*. Назвіть основні структурні частини тексту.

2. Як виявляються в тексті логічна чіткість, послідовність і доказовість мислення?

3. Які види аргументів ви знаєте? Назвіть і прокоментуйте їх.

4. Поясніть відмінності між простою та складною аргументаціями. *Що таке сурядна аргументація, підрядна аргументація, множинна аргументація?*

5. Які основні критерії визначають побудову якісного публіцистичного тексту?

6. Поясніть зміст поняття *логічне нормування тексту*.

7. Назвіть методи реалізації логічного аналізу в журналістиці.

8. Поясніть зміст поняття *логічна помилка*. Назвіть і проілюструйте прикладами типи логічних помилок.

Логічні задачі:

1) В одному класі учні розділилися на дві групи. Одні мали завжди говорити тільки правду, інші – тільки неправду. Усі школярі цього класу написали твір на вільну тему, який мали закінчити фразою: «Усе, що тут написано, – правда» або «Усе, що тут написано, – брехня». У класі було 17 правдолюбців і 18 брехунів. Скільки вийшло творів із твердженням про правдивість написаного?

2) Якщо три дні тому був день, що передує понеділку, то який день буде післязавтра?

ЗАНЯТТЯ № 8

Аналіз та оцінка тексту з погляду логіки

Теоретична частина:

1. Логічний аналіз тексту та його завдання.
2. Прийоми виявлення логічних зв'язків.
3. Прийоми для перевірки правильності логічних зв'язків.

Практична частина:

1. Виконайте логічний аналіз наведених фрагментів. Укажіть та прокоментуйте помічені логічні помилки.

1) *Степанишин і командир корабля виходили мовчки, про щось тихо перемовляючись між собою.*

2) *Губернатор Різак приїжджав за Марченко на джипі. А одного разу прибув на будову на вертольоті. Потім вона з'явилася в машині з тим самим номером.*

3) *У Росії сьогодні два цікавих матчі. Це півфінали кубка України. Трибуни майже переповнені.*

4) *Завершився 5-й конкурс молодих виконавців у Юрмалі. Літо – найкраще місце для музичних тусовок.*

5) *Перший номер газети «Хлібороб» вийшов у Лубнах на Сумщині. Це був перший столичний українськомовний часопис в Україні.*

6) *Майже 20 прихильників экс-президента Грузії в одному з готелів Тбілісі закидали яйцями автомобіль мільярдера Сороса.*

7) *Героїня вистави – це прототип кожної жінки.*

8) *Уже дві жовті картки в складі «Шахтаря», але й у складі «Волині» – три.*

9) *Прийдешній матч динамівці розпочали дуже активно, хоча гравців високого класу назбиралося лише чотири штуки.*

10) *Збірна Марокко – це найменша країна, яка бере участь у чемпіонаті.*

11) *Акторка Шерон Стоун має чудову інтуїцію, але догодити їй дуже непросто.*

12) *Кінець року. Діти прощаються з учителями. Ну як не подарувати вчителю букет? Це робити потрібно, бо в дитини ростуть повага, культура, інтелект.*

13) *Не можуть визначитися, де має стояти урна для голосів.*

14) *Ішов дощ і два студенти: перший зранку, а інші – в університет.*

15) *Герой нашого нарису – не лише зразковий сім'янин, а й одним із перших серед тих однокласників, хто побував у Криму, зійшов на Говерлу.*

16) *Бути добре одягненим – значить мати успіх у бізнесі.*

17) *Нехай акули американського імперіалізму не простягають до нас свої волохаті лапи.*

18) *Він був у береті, нап'яленому на праве вухо голови.*

19) Складний та оригінальний внутрішній світ Катерини знайшов своє відображення в її мові, найяскравіший зі всіх дійових осіб «Грози».

20) Шукаю чоловіка. Ще молода. Зріст високий, талія тонка. У господарстві, крім того, є трактор.

21) Порожній майдан із пляшками і залишками від уболівальників засмучує і смішить.

22) У лісі було тихо. Поряд співала тоненьким голосом ліричну пісню, перелітаючи з дерева на дерево, синиця. Десь далеко кувала невидима зозуля.

23) Синтаксис енциклопедичних статей відрізняється від інших наукових статей.

24) Наші знання про багатства надр землі є тільки незначною частиною схованих, ще більших багатств.

25) Погано, коли у всіх кінотеатрах міста демонструється одна й та сама назва фільму.

26) Наближення дня прем'єри колектив театру чекає з особливим хвилюванням.

27) За хорошого догляду від кожної тварини можна надоювати по 12 л молока.

28) У будь-який час доби медицина повинна прийти на допомогу дитині.

29) Швидкість розмноження шкідників залежить від того, наскільки вперто і планомірно проводиться з ними боротьба.

30) Ніна Григорівна Соколова працює в кафе недавно, усього рік, але спеціаліст хороший.

31) Фірма гарантує зменшення ваги на сто відсотків.

32) Страшна не старість, а немічність, тому краще померти молодим і здоровим. Так думає більшість.

33) Відсутність спортивних майданчиків призводить до того, що дехто з підлітків псує стіни.

34) Скрізь, крім туристів, немає жодної живої душі.

35) Аня Сєдакова не заперечувала і не підтверджувала чутки про розлучення. У травні на зйомках вона знов про це проговорилася.

36) На уроці були присутні бібліотекар, а також Олександра Петрівна Чубачкіна та Лідія Петрівна Соколова.

37) Людський потік через наш двір перекрити навряд чи можливо. А як хочеться, щоб він був прикрасою і школи, і нашого міста.

38) Крім обладнання кабінетів, виріс дух творчості як у дітей, так і в дорослих, виріс інтерес до дослідницької роботи, участі в різних конкурсах районного і обласного рівнів.

39) Для того, щоб улаштуватися на роботу, необхідно мати такий перелік документів: копія паспорта, довідка з місця проживання, довідка про склад сім'ї, копія довідки про присвоєння індивідуального номера платника податків.

40) Призначені відповідальні за роботу з дітьми з неблагополучних сімей, в обов'язки яких входить забезпечення їхньої зайнятості.

41) За хороше навчання батьки 20 учнів одержали подяки адміністрації школи.

42) Книга «Моє життя» стала бестселером ще до початку її виходу у світ.

43) Одного чоловіка затримали за порушення швидкості. ДАІшник заарештував його на кругленьку суму і виписав квитанцію.

44) З художньої літератури будуть представляти серію наукових книг про історичні місця України – Львів, Кам'янець-Подільський, Ужгород, Хотин, Жовкву, Краків, Прагу.

45) Вибух стався досить рано, в аптеці і на вулиці ще не було так багато людей, адже це неподалік міського ринку.

46) Перш ніж розпочати прання, треба відділити білі речі від кольорових, шерстяні від штучних тканин.

47) Партії, що існували в цей час в Україні, поділялися на буржуазні, ліберальні, демократичні та українські.

48) У Мексиці – найсильніший в Америці чемпіонат. І це включаючи сюди і Південну, й Центральну Америку, і Східну.

49) Причинами, що порушують функціонування серцево-судинної системи, є гіподинамія, шкідливі звички, емоційні стреси, нераціональне харчування та куріння.

50) Соціологічні опитування показують, що лише 15 % успіху керівника залежить від його професійних якостей, а решта – від його уміння спілкуватися з колегами.

2. Виконайте логічний аналіз текстів. Опишіть помічені логічні помилки, аргументуючи свої думки.

Текст № 1

Ректор Кам'янецького українського державного університету просить міністра шляхів пустити 21 жовтня окремий потяг із Києва до Кам'янця з гістьми на свято відкриття університету. Офіційне відкриття – 22 жовтня. Гетьман Пилип Скоропадський у телефонній розмові з ректором нічого твердо не обіцяє, але просить свій можливий приїзд тримати в секреті. До дня відкриття 23-го в Проскурові й околицях усі знатимуть, що Гетьман приїде до них на свято.

Текст № 2

У працівників сфери культури є привід прямо на робочому місці підняти келих за справедливість, яка все ж восторжесувала. Президент підписав на початку 2003 року закон, який звільняє малий бізнес від сплати податку на додану вартість і повертає об'єктам підприємницької діяльності ряд пільг, які діяли до прийняття державного бюджету 2005 року. Наприклад, скасовано вимогу обов'язкової реєстрації платників податків як платників НДС у випадку, якщо річний об'єм їхніх операцій перевищує 300 тис. гривень.

Текст № 3

Мешканці Львівщини хочуть мати прізвища літературних героїв. Як повідомив міністр юстиції О. Лавринович, найчастіше галичани хочуть повернути собі прізвище, яке вони мали до одруження. Громадянин Рівного Шабала, наприклад, змінив своє прізвище на Кучма (що то значить – поважати президента!) А на Закарпатті Марини стають Глафірами, Василі – Роландами, Олени – Євангеліями, Галини – Електрами.

3. Знайдіть у ЗМІ кілька логічних помилок і запропонуйте шляхи їх усунення.

Запитання для самопідготовки і самоконтролю:

1. Які основні завдання логічного аналізу тексту?
2. На яких операціях ґрунтується логічний аналіз тексту?
3. Які прийоми виявлення логічних зв'язків у тексті ви можете назвати?
4. Які існують прийоми для перевірки правильності логічних зв'язків у тексті?

Логічна задача:

Для кожного з поданих слів доберіть слово, що має таке саме або близьке значення і починається буквою К: багатство, печать, Всесвіт, решітка, вогнище, затишок, вінець, герцог, молот, лід.

Практикум за темою «Логічний аналіз тексту»

Практична частина:

1. Проаналізуйте логічну структуру фрагментів журналістських матеріалів. Запропонуйте шляхи їх удосконалення.

1) *Невеличка зала обставлена, як стара українська хата. На диванах – кольорові килимки. На стінах маски: чоловічі – із солом'яними вусами, жіночі – з косами. У кутку – акваріум з двома великими черепахами.*

2) *За словами В'ячеслава Сокерчака, цьогоріч зріс імпорт алкоголю в Україну. Зокрема, вина – на 32 відсотки, коньяку – на 19 відсотків. Хоча, з іншого боку, імпорт коньячних та інших напоїв, серед яких і бренді, децю знизився. Якщо торік до України надходило 234 тонни такого алкоголю, то цього року – тільки 194 тонни.*

3) *Так чи інакше, але печінка зашлакована в усіх. Тому мало хто може похвалитись наявністю лише натуральних продуктів у раціоні.*

4) *У періодичних нападах турботи про своє здоров'я ми починаємо виснажувати власне тіло різноманітними катуваннями. Але навіть серед них чистка організму посідає особливе місце.*

5) *Для багатьох жінок в 40 років життя закінчується, втрачає свій сенс. Для пані Світлани життя в 37 лише розпочалося, коли вона привела сина до художньої школи і записалася туди сама.*

6) *Податкова інспекція не є організацією, яку можна назвати найулюбленішою в народі, а спілкування з її працівниками – найприємнішим для людей. На цьому фоні доброю новиною стало проведення 25 червня прес-конференції керівного складу Золотоніської об'єднаної державної податкової інспекції для представників масової інформації.*

7) *Не так уже й багато серед спортсменів Черкащини чемпіонів і рекордсменів України. За всю історію сучасного спорту їх набереться зо два десятки, а рекордсменів – трохи більше п'яти.*

8) *«Середній» українець заробляє 2,2 прожиткового мінімуму. Але – не селянин, лікар, швачка чи тернополянин.*

9) *Звичайно можна чекати на свого красеня-принца, але білих коней зараз небагато, тому й коханий може трохи забаритися чи взагалі збитися зі шляху.*

10) *Українська мова стає все більш популярною. За період повномасштабної війни в Україні кількість охочих вивчати українську мову зросла у світі на 200 %, за даними онлайн-платформи Duolingo. А шотландці розробили унікальний орнамент на підтримку України – синьо-жовтий тартан. Мода на українськомовний контент у світі зростає, що не може тішити.*

11) *Хуліана – некрасива, але має талант до створення косметичної продукції.*

12) *Досі всі потерпілі перебувають у реанімаційному відділенні в Луцьку. 10-річного хлопчика відправили на лікування до Києва.*

13) Світовий бокс у Черкасах закінчився обуренням сотень глядачів. Уже втретє черкащани змогли насолодитися видовищним міжнародним турніром із професійного боксу, який 20 листопада відбувся в Палаці спорту «Будівельник».

14) Шкода, але, мабуть, акварель у багатьох з нас виходила гарно лише у дитинстві. А відповідь на риторичне питання «чому?» шукайте у художника Володимира Половця.

15) Стиль «гранж» (рвані джинси) – не винахід модельєрів, а мода, що виникла стихійно. Проте творці найдорожчого одягу, так званого «от-кутюр», підхопили ідею. Це не просто, тому що «гранж» і «от-кутюр» – речі такі ж несумісні, як бельканто і блатні куплети.

16) Лорд Метью Робінсон-Морріс зневажав лікарів. Коли захворів, пригрозив небожеві, що позбавить його спадщини, коли той викличе лікаря. Незважаючи на це, Метью прожив до глибокої старості й помер у віці 88 років.

17) Наприкінці 1940-х кіно в райцентрі показували вже зі звуком, а в селі – раз на місяць.

18) Небезпечний при зустрічі з людиною медвідь. Він здатний наздогнати коня, одним ударом ламає хребет бика, оленя, лося...

19) У наш час на основі інтеграції мистецтв виділяється ще один тип мистецтва – синтетичне. До нього відносяться авторська гра, театр, кіно, цирк та ін.

20) Після закінчення початкової школи випускники повинні були продовжувати свою освіту самостійно. В. Біднов підкреслює, що самостійне навчання в Україні стало традицією і збереглося аж до революції 1917 р. Україна до XVI ст. не мала власних вищих навчальних закладів, тому діти різних вельмож отримували вищу освіту за кордоном (зокрема, в Болонському, Паризькому, Празькому, Краківському університетах). Перша в Україні вища школа була відкрита 1577 р. і називалась "Острозька академія". Унаслідок цього українська культура зазнала істотного впливу західноєвропейської культури.

2. Проаналізуйте логічну структуру текстів. Прокоментуйте виявлені логічні помилки, а також мовні огріхи. Запропонуйте шляхи вдосконалення текстів.

Атом у ролі детектива

– Ой! Мене комар укусив. А що, якщо він малярійний?

Коли б тільки бідний комар міг це почути і розуміти, то обов'язково образився б...

Комарі-самці ніколи не кусаються і не знають смаку крові. Вони так само, як метелики, перелітають із квітки на квітку і ласують нектар.

Кусають людей і переносять збудників виснажливої малярії самиці.

Не пропускають нагоди покуштувати квіткового нектару і москіти, що хмарами носяться в повітрі.

Ця пристрасть до квітного соку стала для москітів трагічною... Помітивши, що комах приваблює мак, учені підживили його добривами, що містять радіоактивні ізотопи. Насмоктавшись нектару з квіток цього маку, москіти стали «міченими», перетворилися на своєрідні «радіопередавачі», і їх легко було виявити за допомогою лічильників.

Так можна знайти і місця, де москіти розмножуються, і знищити набридливих комах.

Найсильніший у світі

Очевидці розповідають про незвичайного силача, який підвішував до великого пальця правої руки 50 кг, підіймав руку метрів на два від землі і без великих зусиль виводив шматком крейди на стіні своє ім'я – Ричард Треветік.

Ця людина не була цирковим артистом. Треветік уславився тим, що винайшов один із перших паровозів.

Про силу Треветіка свідчить і такий випадок.

У нього був товариш, якого теж усі вважали силачем. Хто ж сильніший? Друзі вирішили помірятися силою. Треветік обхопив свого противника за талію, легко відірвав від землі, перевернув у повітрі догори ногами і зробив відбиток його подошвою на стіні.

Україна проведе матч з Німеччиною

15 листопада 2011 року національна збірна України вдома проведе товариський поєдинок проти команди Німеччини. Про це повідомив генеральний секретар Німецького футбольного союзу Вольфганг Нірсбах. Гра відбудеться в тому разі, якщо німці здобудуть пряму путівку до фінальної частини чемпіонату Європи-2012.

Надзвичайна подія в школі

Про те, що в кабінеті побував хтось чужий, директору школи № 17 Д. Бунякіну повідомила заступниця, якій зателефонував наполоханий сторож.

– Зранку під час обходу шкільної території сторож побачив, що біля вікна директорського кабінету стоїть драбина, частина решітки вирізана, а саме вікно розчинене навстіж, – каже Дмитро Бунякін. Коли директор зайшов до кабінету, то перше, що впало йому в очі, – неймовірний розгардіяш. Такий же безлад був і в канцелярії.

– Усі шухляди та шафи повідкривані, а документи розкидані по підлозі.

На директорському столі зухвальці залишили навіть невідкриту пляшку пива та мінеральну воду.

Злочинці працювали скрупульозно – їх присутності не помітили шкільні сторожі, та й слідів після себе залишили дуже мало.

6. Знайдіть у ЗМІ кілька логічних помилок і запропонуйте шляхи їх усунення.

Запитання для самопідготовки і самоконтролю:

Які основні логічні помилки ви помітили в завданнях практичної частини? Як ви їх простежили? Які логічні операції в цьому допомогли?

Логічна задача:

Уявіть, що ви пливете морем у човні. Раптом човен починає тонуть, ви опиняєтеся у воді, до вас підпливають акули. Що зробити, щоб урятуватися від них?

ЗАНЯТТЯ № 10

Практикум за темою «Логічні засади редагування тексту»

Практична частина:

1. Виконайте логічний аналіз наведених фрагментів. Укажіть та прокоментуйте помічені логічні помилки.

1) Умілою рукою він незграбно швидко розлив у склянки вміст пляшки з горілкою.

2) Ці традиційні костюмчики – унікальна новинка для дітей, виробництво яких освоєно з початку року.

3) Про глобалізацію як феномен прийнято говорити тоді, коли передбачається глобальний рівень організації та координації.

4) Шановні квартиронаймачі! Під час заповнення розрахункової книжки обов'язково виділяйте світло!

5) В універмазі проводять виставку-розпродаж товарів для чоловіків весняно-літнього асортименту.

6) На привокзальній площі перед міським театром стояв натовп із військових, цивільних та офіцерів.

7) І нехай на цих кілометрах йому зустрінуться хороші люди, а попутний вітер допоможе їх подолати.

8) У навколишній природі виділяють неорганічний, органічний, рослинний та тваринний світи.

9) Релігії народів Європи – це християнство, магометанство, протестантизм, лютеранство та православ'я.

10) Нова фантастична повість відомого автора розповість про цілком реальні події, які змусять вас дивуватися!

11) На тролейбусному заводі завершується проектування нового міського автобуса. Новий автобус матиме двигун іноземного виробництва. А сам директор заводу є запеклим уболівальником одного французького футбольного клубу і обіцяє розвивати місцевий футбол.

12) Туристична фірма щоденно організовує туристичні поїздки у Львів на суботу й неділю.

13) В останні роки дуже багато зроблено для модернізації освіти, проте педагоги працюють по-старому, адже питання модернізації освіти вирішуються слабо.

14) Подаруйте дружині норкову шубу від компанії «N» – і вона стане любити вас у два рази більше!

15) Швидка у важкому стані відвезла жінку в лікарню.

16) Цех № 4 виготовив 700 демісезонних пальт для дівчаток п'яти фасонів.

17) Крім інших титулів, Демидов значився і російським посланцем у Франції.

18) У цьому загальному продукті є краплі поту Максима, його трудові мозолі.

- 19) Найбіднішою з цієї групи дійових осіб є мова Варвари.
- 20) Голова у звіра кругла, з опуклим чолом, з косим розрізом великих очей, чорним носом, з щіткою жорстких вусів, з довгим пухнастим хвостом.
- 21) Помремо і рвонемося в бій, бо перемога – наша мета!
- 22) У його великих і втомлених від безсоння і тривоги очах – вогонь погаслих очей.
- 23) Батько проводжав сина на війну. Син обіцяв йому повернутися з головою ворога. Батько сказав: «Навіть якщо ти і без голови повернешся, все одно я буду радий».
- 24) Ремені в автомобілях не можуть запобігти 100 % смертей, тому не варто змушувати людей їх пристібати.
- 25) У минулому році почали посипати вулиці сіллю, і кількість злочинів зменшилася на 1 %.
- 26) Опитування, проведене в Інтернеті, показало, що в 99 % жителів України є доступ до Інтернету.
- 27) Що хорошого, за винятком гігієни, медицини, освіти, закону, мощених доріг, водопроводів і системи охорони здоров'я, принесли римляни в Англію?
- 28) Цей кандидат в депутати – хороший сім'янин, тому за нього треба голосувати.
- 29) Кожен громадянин або турист має право придбати ліки безкоштовно, але за рецептом.
- 30) З цими проблемами стикається кожен, і класична література лише допомагає йому в цьому.
- 31) У них не було зброї. На п'ятьох лише два пістолети і граната.
- 32) В Україні дешеві ціни, якщо порівнювати з Польщею.
- 33) Хочу порекомендувати людям похилого віку так званий французький салат краси. Він дуже корисний для організму і в молодості, і в старості.
- 34) Лікарі не дозволили астронавтові власноруч вийти з корабля.
- 35) Квіти добре виглядають на фоні темно-червоної зелені.
- 36) У нас не зброя при солдаті, а солдат при зброї. Особливо це стосується офіцерів.
- 37) Бажаєш за три дні стати гарнішою та сексуальнішою на 3 кг?
- 38) Яку воду вживають українці і як з цим боротися?
- 39) Дослідження показало, що більша половина українців підтримують ЗНО замість вступних іспитів.
- 40) Розріжемо помідор на дві приблизно рівні половинки.
- 41) Який крок буде наступним? – політика знову ставить риторичні питання.
- 42) Організація зацікавлена в лікарських препаратах і лікарях народної медицини.
- 43) Отже, для готичної архітектури було характерним: 1) грандіозна висота; 2) витіснення стіни великими просторовими вікнами; 3) площинна

поверхня зникає під «кам'яним мереживом» скульптури, що оздоблює стіну; 4) виникнення книжки і книжкового мистецтва.

44) У завойованій Греції римляни спочатку вели себе як варвари, руйнуючи та знищуючи культурні та історичні пам'ятки.

45) Згодом цей стиль стає надбанням не лише української, а й європейської культури.

46) Леся Українка побувала в багатьох країнах світу, адже силою своєї фантазії вона могла переноситись у часі.

47) На питання, скільки парубкові років, уточнює – десь за 50, але пенсію вже отримує.

48) Стало відомо, що двоє із загиблих українці, ще один азіат. «На жаль, нам не вдалося з'ясувати їхню етнічну ідентичність, хоча працювала не одна команда професіоналів, в тому числі експертів-криміналістів, – розповідає Олександр Остапюк, директор Любомльського краєзнавчого музею.

49) Я не міг зрозуміти, чому зі мною ніхто не розмовляє, крім одного хлопця на ім'я Кан-Сін Джин.

50) Працівники Луцького підприємства електротранспорту почали страйк. Їхня основна вимога – погасити заробітну плату працівникам.

51) Деякі торгові точки, які з українською мовою не в ладах, такі реклами та оголошення на видних місцях «вивішують», що фотографуй їх та надсилай у «Перець», де такі перли друкують у рубриці «Страшне перо не в гусака».

52) Мадонна почала займатися політичною діяльністю. Наприкінці грудня зірка поп-музики заявила про підтримку одного з претендентів на посаду президента США від демократичної партії – генерала у відставці Веслі Кларка.

53) Навчально-тренувальна фірма «Український народний сувенір» торгує товарами українських народних промислів: виробами з кераміки, скла, дерева, глини, витворами малярства, гончарства, ткацтва тощо.

54) Реалізуємо гуртом і вроздріб тканини шторні, вовняні, для спецодягу, інші.

55) Київська область строкає щодо якості доріг. Є прекрасні бетонні, асфальтовані покриття. Є бруківки і поліпшені ґрунтові шляхи, а також широкі дво- і навіть трисмугові автостради.

56) Рукописи поділяються на ті, що потребують доопрацювання, ті, що не потребують його, і ті, що надійшли до видавництва із запізненням.

57) Редакторів нашого видавництва можна поділити на наукових редакторів, літературних редакторів, а також редакторів зі званням кандидата наук.

58) Щодня кияни виходять на вулицю. До їх послуг – автобуси, трамваї, авто, таксі. Близько двох мільйонів пасажирів перевозить щодня міський транспорт і метрополітен.

59) У Кременчуцькому краєзнавчому музеї – страшенно гарна виставка старих фотографій із приватних колекцій кременчужан.

60) Авіакомпанії лоу-косту пропонують дешеві ціни на прямі рейси, але потрібно перевіряти чи включено багаж у ваш квиток і чи потрібно робити реєстрацію на сайті компанії на рейс тощо.

2. Проаналізуйте логічну структуру текстів. Прокоментуйте виявлені логічні помилки, а також мовні огріхи. Запропонуйте шляхи вдосконалення текстів.

Вибух на українській АЕС: перші подробиці

Посадові особи підприємства створили умови для виникнення аварії. Для того щоб зупинити можливий вибух через використання неякісного обладнання, частково блокували роботу однієї з українських АЕС співробітники СБУ та дирекція «Енергоатому».

Небезпечна ситуація могла відбутися на «Южно-Українській АЕС»: оперативники спецслужби встановили, що посадові особи підприємства створили умови для виникнення аварії техногенного характеру. Про цей інцидент повідомляє пресслужба СБУ.

Ректор ужгородського університету покінчив життя самогубством

Близько 11:00 каретою «швидкої допомоги» Сливка був доставлений в реанімацію обласної клінічної лікарні, де він невдовзі помер.

Як повідомили у прокуратурі Закарпатської області, слідчо-оперативні групи прокуратури, УМВС та УСБУ, які виїхали на місце події, встановили, що смерть ректора наступила внаслідок заподіяння собі ножового поранення грудної клітки зліва з пошкодженням лівої легені та м'яза серця, які супроводжувалися масивною внутрішньою і зовнішньою кровотечею.

Водночас, як розповіли працівники університету, Сливка «був людиною спокійною, врівноваженою і навряд чи міг покінчити життя самогубством». Як також розповіли в університеті, о 8:30 24 травня Сливка знаходився на роботі і вичитував останнє число студентської газети разом з редактором цієї газети.

Після цього він пішов додому, щоб повернутися по обіді і провести нараду з працівниками університету. Джерела серед працівників університету, близьких до Сливки, розповіли, що, за їх відомостями, пораненого ректора знайшла його дружина, він лежав напівроздягнений у ванні без води. Дружина повезла ректора до лікарні, але він помер по дорозі.

Українці не компенсують «Норд-Ост»

Російський суд відмовив у компенсації моральних та матеріальних збитків українці Олені Бурбан, яка постраждала під час теракту на Дубровці. Жінка адресувала свій позов урядові Москви та міністерству фінансів РФ.

Однак, як пояснив адвокат потерпілої Ігор Трунов, пані Бурбан не має наміру зупинятися після поразки. Тепер українка планує подати наглядову скаргу в президіям Московського суду. Вона все ще планує отримати як

моральну, так і моральну компенсацію. Окрім того, потерпіла вимагає призначення їй щомісячних виплат сумою 54 тисячі 953 рублі.

Буковиною захопилися по-справжньому

Увечері 27 квітня біля подвір'я школи № 5 почали збиратися учні 8-А класу на чолі з класним керівником Ольгою Кульчицькою.

Зайнтриговані обличчя радісно зустрічали один одного. Ось і під'їхав довгоочікуваний автобус, який мав везти нас у мальовничі куточки Західної України. Спочатку Ми побували у Закарпатті, а точніше у містах Мукачеве, Ужгород, Солотвино, Шияні, Велятино. Відвідали Яблуницький перевал. Надовго запам'ятається купання у лікувальних термальних водах. Прикарпатська краса не менш тішила нас своїми краєвидами. У Буковелі ми піднімались на вершину гори підйомником. На закінчення подорожі була оглядова екскурсія по Яремче. Триденне перебування на Буковині залишило нам незабутні враження. Ми отримали велике задоволення та масу позитивних емоцій. Усім сподобалося і ми вирішили, що ще неодмінно відвідаємо ці прекрасні місця нашої славної України.

3. Напишіть есе «Логічна культура журналіста (редактора) як фахова необхідність».

Запитання для самопідготовки і самоконтролю:

Які основні логічні помилки ви помітили в завданнях практичної частини? Як ви їх простежили? Які логічні операції в цьому допомогли?

Логічна задача:

На дачі перебувають лише сім сестр. Кожна зайнята якоюсь справою. Перша сестра читає книгу, друга – готує їжу, третя – грає в теніс, четверта – розгадує sudoku, п'ята – займається пранням, шоста – доглядає за рослинами. А чим займається сьома сестра?

Тестові завдання до розділу 2

1. У якому випадку правильно сформульовано визначення *міркування*:

А. Розумовий процес, у ході якого на підставі невідомих знань отримують нове знання.

Б. Спосіб упорядкування нашого мислення, який дозволяє правильно формулювати і висловлювати думки.

В. озумовий процес, у ході якого на підставі наявних, відомих знань отримують нове знання.

Г. Здоровий глузд, який допомагає нам уникати грубих помилок у мисленні і мовленні.

2. Які з поданих ознак не стосуються *закону виключення третього*:

А. Відсутність протиріч.

Б. Обґрунтованість висновків.

В. Послідовність у висловлюванні.

Г. Виключення взаємно суперечливих суджень.

3. Який із законів логіки свідомо порушено в реченні: *«Нелюдське життя, палючий холод перетворили мене на молодого старця»*:

А. Закон тотожності.

Б. Закон виключення третього.

В. Закон достатньої підстави.

Г. Закон суперечності (протиріччя).

4. Визначте, який закон логіки порушено: *У Полтаві текстильна промисловість майже мертва. Виявилося, що бельгійському підприємцю ні з ким укласти договори про співпрацю: потужне виробниче підприємство «Полтавська бавовняно-прядильна фабрика» вже давно не працює*:

А. Закон тотожності.

Б. Закон виключення третього.

В. Закон достатньої підстави.

Г. Закон суперечності (протиріччя).

5. Який із законів логіки свідомо порушив Тарас Шевченко в такому рядку: *«На нашій, не своїй землі»*:

А. Закон тотожності.

Б. Закон виключення третього.

В. Закон достатньої підстави.

Г. Закон суперечності (протиріччя).

6. Укажіть просте судження:

А. Пісня і праця – великі дві сили.

Б. Словник – джерело мудрості і криниця натхнення.

- В. Мріють крилами з туману лебеді рожеві.
- Г. Батько і син пішли рибалити.

7. Укажіть тип логічної помилки: *Без лівого ока людина бачить. Без правого ока людина бачить. Отже, не обов'язково потрібні очі, щоб бачити.*

- А. Софізм.
- Б. Паралогізм.
- В. Парадокс.
- Г. Протиріччя.

8. Укажіть логічну операцію над поняттями, завдяки якій відбувається перехід від поняття з широким обсягом (родового) до поняття з вужчим обсягом (видового) шляхом додавання ознак:

- А. Визначення поняття.
- Б. Поділ поняття.
- В. Обмеження поняття.
- Г. Узагальнення поняття.

9. Укажіть тип поняття *правдива казка* за обсягом:

- А. Одиничне.
- Б. Загальне.
- В. Нульове.
- Г. Негативне.

10. Укажіть сумісні поняття:

- А. Чорний – білий.
- Б. Правий – лівий.
- В. Школяр – відмінник.
- Г. Комп'ютер – ніжність.

11. Укажіть відношення тотожності:

- А. Письменник – Шевченко.
- Б. Область – Волинь.
- В. Будинок – поверх.
- Г. Чорне золото – кам'яне вугілля.

12. Укажіть тип поняття, елементом обсягу якого є властивості предметів або відношення між ними:

- А. Відносне.
- Б. Збірне.
- В. Абстрактне.
- Г. Конкретне.

13. За якого типу відношень обсяги понять цілком збігаються:

- А. Протиріччя.
- Б. Співпідпорядкування.
- В. Тотожності.
- Г. Перетину.

14. Укажіть відношення, яке існує між різними видами одного роду:

- А. Тотожності.
- Б. Підпорядкування.
- В. Співпідпорядкування.
- Г. Перетину.

15. Укажіть тип відношень між такими поняттями: *неперіодичне видання, монографія, підручник, журнал*:

- А. Підпорядкування.
- Б. Співпідпорядкування.
- В. Протилежності.
- Г. Перетину.

16. Знайдіть випадки, де виконано обмеження понять:

- А. Комаха – метелик.
- Б. Весна – травень.
- В. Стадіон – бігова доріжка.
- Г. Учень – семикласник.

17. Укажіть визначення *традукції*:

А. Тип умовиду, у якому хід міркування йде від конкретного до загального.

Б. Тип умовиводу, в якому висновок виводять із якогось загального положення.

В. Такий тип умовиводу, коли хід міркування йде від конкретного до конкретного.

Г. Така форма мислення, за допомогою якої з одних думок (засновків) одержують нові думки (висновки).

18. Які з наведених суджень суперечать логіці?

А. Усі бандити повинні нести покарання.

Б. Українці не знають правил етикету.

В. Чому всі школярі та дорослі так люблять новий медійний додаток «Тикток»?

Г. Деякі комп'ютерні програми небезпечні.

19. Виберіть випадок помилкової організації суджень, які виділяють:

А. Леся Українка була не тільки поетесою, але й залишила велику спадщину драматичну, прозову, фольклористичну, літературно-критичну, публіцистичну.

Б. Леся Українка не тільки була поетесою, але й залишила велику спадщину драматичну, прозову, фольклористичну, літературно-критичну, публіцистичну.

В. Леся Українка була не тільки поетесою, але й драматургинею, фольклористкою, літературною критикинею, публіцисткою.

20. Які з поданих видів аргументів не є контекстуальними:

А. Аргумент традиції.

Б. Аргумент віри.

В. Інтуїтивні аргументи.

Г. Аргумент-ціль.

РОЗДІЛ 3 КОРЕКТУРА

ЗАНЯТТЯ № 1

Базові поняття коректури. Історія та сучасний стан коректури

Теоретична частина:

1. Поняття про коректуру, коректора, коректорат. Категорії коректорів.
2. Витоки коректури. Середньовічна Русь: роль справників у книготворенні.
3. Коректура в часи Відродження.
4. Виокремлення коректорського ремесла.
5. Розгалуження й удосконалення коректорської діяльності в ХІХ ст.
6. Коректура ХХ ст. Створення офіційних документів щодо коректури.
7. Стан і тенденції розвитку сучасної коректорської справи в Україні.
8. Комп'ютеризація коректури.
9. Коректура і видавничий ринок.
10. Коректура й український правопис. Реформи українського правопису впродовж ХХ ст. – початку ХХІ ст.

Практична частина:

1. Прокоментуйте вислів: *«Письмо з помилками – то як немиті руки»* (Василь Стус).
2. Напишіть есе на одну з таких тем: *«Нова редакція українського правопису: чи готове суспільство до зміни норм?»*; *«Нова редакція українського правопису: реакція фахівців»*.
3. Підготуйте повідомлення на тему *«Видатні українські видавці та їхня редакторська і коректорська діяльність»* (на вибір узяти одного видавця).

Запитання для самопідготовки і самоконтролю:

1. На які категорії поділяють працівників коректоратів?
2. Як класифікують коректорати?
3. Який праобраз коректури існував у Римській імперії? Як називали людей, які працювали з текстами книг?
4. Хто такі справники? Які функції вони виконували? У який час працювали?
5. Хто стояв біля витоків коректури як окремого фаху?
6. Як розвивалася коректура в епоху Відродження? Коли було сформовано перші фахові вимоги до коректора?
7. Коли почалося теоретичне осмислення коректорського фаху? Як називалася перша книга з коректури?
8. Коли професія коректора остаточно відокремилася від редакторського фаху? Які професійні вимоги ставили до коректорів у цей час?

9. Коли в Україні відбулося розмежування професій редактора і коректора? Як в Україні в цей час називали коректорів? Як робили виправлення в тодішніх друкарнях?

10. Коли в Україні набув поширення термін *коректор*? Як розвивалася вітчизняна коректура в ХІХ ст.?

11. Які тенденції в коректурі можна простежити впродовж ХХ ст.?

12. Які зміни в український правопис було внесено впродовж ХХ ст. – на початку ХХІ ст.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ № 2
Традиційна та комп'ютерна коректура.
Коректорське читання

Теоретична частина:

1. Поняття про коректурний відбиток.
2. Види коректурних відбитків.
3. Вимоги до коректурних відбитків.
4. Організація роботи коректорату. Співпраця учасників видавничого процесу.
5. Вимоги до сучасного коректора.
6. Методичні рекомендації щодо коректорського читання.
7. Принципи коректорського читання.
8. Типи коректорського читання.
9. Способи коректорського читання.
10. Виробничі норми в коректурі та «Звіт коректора».

Практична частина:

1. Напишіть есе «Сучасний коректор: узагальнений професійний портрет».
2. Підготуйте повідомлення про комп'ютерні програми «ПУТА», «Language master».
3. Підготуйте повідомлення про текстові редактори, які використовують у комп'ютерній коректурі.
4. Оформіть таблицю, порівнявши завдання редактора і коректора. Прокоментуйте відмінності в специфіці та методах і прийомах роботи цих видавничих працівників.

Запитання для самопідготовки і самоконтролю:

1. Які є види коректурних відбитків? Дайте їм визначення?
2. Який коректурний відбиток є підписним?
3. Як виготовляли коректурні відбитки в минулому і як їх готують сьогодні?
4. Скільки помилок на один аркуш допускається в технічному складанні, зверстаних шпальтах, звірних аркушах?
5. Яка кількість помилок допускається в технічному складанні, зверстаних шпальтах, звірних аркушах?
6. Хто планує та контролює проходження коректури у великих видавництвах?
7. Що таке «Картка обліку руху коректи» і для чого її використовують?
8. Опишіть вимоги до сучасного коректора.
9. На яких принципах базується коректорське читання?
10. Що таке самостійне читання, підчитування, перехресне читання?
11. Чим відрізняється зчитування і вичитування?

12. Які елементи тексту потрібно читати особливо уважно?

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ № 3
Методики і техніка традиційної коректури

Теоретична частина:

1. Методики традиційної коректури. Поняття про коректурні знаки.
2. Історичний екскурс у формування системи коректурних знаків.
3. Державний стандарт, що регламентує методики і техніку коректури.
4. Загальні правила використання коректурних знаків.
5. Коректурні знаки для текстових та ілюстративних оригіналів.
6. Внесення виправлень редактором і вчитувачем технічного складання.
7. Коректура за допомогою сполучних ліній.
8. Коректура картографічних відбитків.

Практична частина:

1. У мережі Інтернет знайдіть текст з ознаками невдалого перекладу з російської мови. Скопіюйте цей текст в окремий файл, сформатуйте за принципом гранки, роздрукуйте. Виконайте традиційну коректуру. Прокоментуйте всі виправлення.

2. Підготуйтеся до виконання традиційної коректури (аркуші з роздрукованими текстами отримаєте на занятті). Прокоментуйте всі виправлення.

Текст № 1

Волинська філологічна школа

Підготовка фахівців з української та російської

*філології на волині почалася з створенням Луцького Учительського інституту : 1946 р. спільним наказом Управління у справах Вищої школи при Раді Міністрів УРСР та Міністерства Освіти УРСР створенно історико - філологічне відділення Луцького учительського інституту. 1948 р. відбувся перший випуск вчителів – словесників. 1952 р. історико-філологічне відділення реорганізовано в історико-філологічний факультет Луцького державного пед-інституту імені Лесі Українки. 1969 р. у зв'язку з ре-організацією історико-філологічного факультету постав Філологічний факультет, як окремий структурний підрозділ. 1993 р. у зв'язку зі створенням Волинського державного університету імені Лесі українки філологічний факультет переживає ще одну реорганізацію. На його базі створенно два підрозділи (факультет україністики та факультет словянської філології), які знову **буде** об'єднано в єдиний – філологічний – факультет 2002 р. З 2001 р. на факультеті запроваджено підготовку фахівців зі спеціальності „Мова та література (польська)”. 2006 р. ліцензовано фахівців підготовки напрям „Видавнича справа та редактування”, 2007 р. – напрям „Журналістика”.*

Текст № 2

Історія древнього Угнева

Перша літо-писна згадка про угнів датована 1360м роком, хоча місцеві дослідники стверджують, що він був відомий ще в часи Київської Русі як один із міст Червенської землі. Угнів був сторожовим форпостом, оточеним із чотирох боків оборонними валами. Швидше, це було не містечко, а село, в якому численими були ремісники, що постачали свої вироби князівському Белзу, розташованому за 45 кілометрів. Проте вже в 1462 році Угнів офіційно став містом, оскільки указом польського короля Казимира IV йому було дароване Магдебурзьке право, яке дозволяло мати свого війта, громадську раду, бургомістра і лавників (судів). Пам'ятає маленький Угнів і набіги татаро-монголів, і числені пожежи, коли містечко було спалене дотла, а потім знову відбудовувалося, і епідемії чуми, холери. Про те вже у шістнадцятому столітті (а за деякими джерелами – ще у п'ятнадцятому столітті) при костьолі було відкрито школу для дітей. Пізніше жителі Угнева та його мецінати Степан і Пелагія Жуковські побудували українську школу–бурсу для хлопчиків, а 1855–1857 рр. – церку, яка довгі роки залишалася най гарнішою в цих місцях. Фундація Жуковських зробила для свого міста чимало. У XVII столітті тут були побудовані велика і мала синагоги та єврейська школа

3. Підготуйтеся до виконання виправлень як редактор, а не коректор (аркуші з роздрукованими текстами отримаєте на занятті).

Текст № 1

*У наш час Угнів не тільки найменше, але мабуть і найбільш непомітне місто в Україні. Розташоване воно у Сокальському Районі на Львівщині, на березі ріки Солокія, що впадає в Буг, у мальовничій місцевості серед лісів. Про те, чудесна природа, цілюща вода і повітря ані скільки нескрашують сірости його буднів. Мер міста Ганна магулка не одноразово повторювала що такі міста на жаль вважаються в нас бесперспективними. Воно **лежить** на окраїні великого промислового району. Райцентр Сокаль за 55 км а до Львова трохи більше 80 км. Сьогодні старовинне містечко, ніби занурилося в летаргічний сон, не має в йому дихання ж и т т я*

Текст № 2

Комп'ютеризація виданничого процесу, зумовила суттєві зміни у технології редагування повідомлень, зокрема стало можливим застосування автоматичного виправлення орфографічних помилок, контр-олу стилістичних характеристик лексики; частково автоматизованно перевірку синтаксису і пунктуації тексту, тощо. Однак, сучасний рівень розвитку комп'ютерних технологій не дозволяє повністю механізувати роботу в редакційно- видавничій сфері. Тому , під час час редагування журналіських матеріалів неодмінно постає проблема виявлення й усунення різно-типних мовних помилок.

4. Знайдіть газетне чи журнальне видання, в якому трапляються помилки. Оберіть одну шпальту й виконайте коректуру за допомогою сполучних ліній.

Запитання для самопідготовки і самоконтролю:

1. Які два методичні прийоми здійснення виправлень у тексті знає традиційна коректура?

2. Що таке коректурні знаки? На які групи їх поділяють?

3. Коли з'явилися перші накреслення коректурних знаків? Як вони розвивалися згодом? До якого століття тривав процес формування системи коректурних знаків?

4. Який офіційний документ закріпив сучасну систему коректурних знаків?

5. Назвіть групи коректурних знаків для текстових оригіналів (див. Додаток 1).

6. Назвіть групи коректурних знаків для ілюстративних оригіналів (див. Додаток 2).

7. Через скільки рядків може повторюватися на березі сторінки коректури певний знак?

8. Що таке «прапорець»?

9. Який коректурний знак практики називають «конвертом»?

10. Що таке «фартушок»? Коли коректор вдається до цього способу оформлення виправлень?

11. За якими принципами знаки виносять на правий та лівий береги сторінки коректури?

12. Що таке коректура «на віжках»? Під час читання яких коректурних відбитків її застосовують?

Додаток 1. Коректурні знаки для текстових оригіналів:

1.1. Знаки заміни

Виправлення	Знак	Порядок застосування
Замінити знак чи літеру іншими		<ol style="list-style-type: none"> 1. Знаком перекреслити замінюваний елемент. 2. Знак повторити на березі та праворуч від нього написати потрібний елемент.
Замінити кілька знаків, склад, слово, цілий рядок іншими		<ol style="list-style-type: none"> 1. Знаком перекреслити замінюваний елемент. 2. Знак повторити на березі та праворуч від нього написати потрібні літери, цифри, слова тощо.
Замінити кілька рядків іншими («конверт»)		<ol style="list-style-type: none"> 1. Знаком перекреслити замінювані рядки. 2. Знак повторити на березі та праворуч від нього написати потрібний текст.
Замінити лінійку іншою за накресленням чи рисунком		<ol style="list-style-type: none"> 1. Замінювану лінійку перекреслити певною кількістю хрестиків: одним хрестиком позначають лінійку, яку потрібно замінити світлою лінією, двома – лінійку, яку потрібно замінити тонкою, трьома – лінійку, яку треба замінити напівжирною, чотирма – жирною. 2. На березі нарисувати лінійку й позначити, як і в тексті, знаком заміни.
Замінити велику літеру малою		<ol style="list-style-type: none"> 1. Знаком заміни перекреслити літеру. 2. Знак винести на берег і праворуч від нього написати замінювану літеру, поставивши <i>над</i> нею дві короткі рисочки.
Замінити малу літеру великою		<ol style="list-style-type: none"> 1. Знаком заміни перекреслити літеру. 2. Знак винести на берег і праворуч від нього написати замінювану літеру, поставивши <i>під</i> нею дві короткі рисочки.
Замінити тире дефісом або дефіс на тире		<ol style="list-style-type: none"> 1. Знаком заміни або вставки перекреслити помилковий елемент у тексті. 2. Знак винести на берег і праворуч від нього поставити рисочки: двома короткими позначають дефіс, а однією довшою – тире.

1.2. Знаки вставки

Виправлення	Знак	Порядок застосування
Вставити пропущену літеру, знак (літери, знаки)		1. Знаком заміни перекреслити елемент, сусідній від попереднього. 2. Знак навпроти на березі та праворуч від нього написати перекреслений елемент, дописавши пропущений (пропущені).
Вставити слово, словосполучення, речення		1. Знак вставити в проміжок між словами. 2. Знак повторити на березі та праворуч від нього написати вставлені елементи.
Замінити кілька рядків іншими («конверт»)		1. Знаком перекреслити замінювані рядки. 2. Знак повторити на березі та праворуч від нього написати потрібний текст.
Вставити: 1. таблицю; 2. ілюстрацію; 3. формулу; 4. виноску.	1. _____ □ 2. _____ ○ 3. _____ △ 4. _____ //	Знак поставити на потрібне місце разом із посиланням на номер вставки.

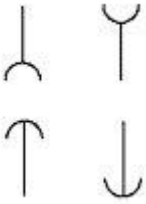
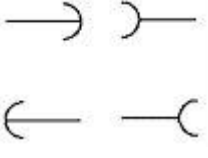

1.3. Знаки видалення

Виправлення	Знак	Порядок застосування
Видалити знак, літеру, слово		1. Елемент чи елементи, які треба видалити, перекреслити знаком заміни. 2. Знак повторити на березі, приєднавши до нього знизу праворуч знак видалення.
Видалити речення, рядок, фрагмент тексту		1. Елементи, які треба видалити, перекреслити знаком заміни. 2. Знак повторити на березі, приєднавши до нього знизу праворуч знак видалення.

1.4. Знаки перестановки

Виправлення	Знак	Порядок застосування
Поміняти сусідні місцями знаки, літери, склади, слова, частини тексту		1. Однією дугою охопити один елемент, другою – сусідній. 2. Переставити сусідні літери, склади можна й за допомогою знаків заміни.
Поміняти порядок кількох слів		1. Кожну частину знака поставити над словом, якому вона відповідає. 2. На березі повторити тільки знак із послідовною нумерацією частин.
Переставити рядки		Кожну частину знака поставити під своїм рядком.
Переставити літеру, слово, рядок, кілька рядків в інше місце тексту		Знак поставити на потрібне місце разом із посиланням на номер вставки.
Посунути елемент управо, вліво, вгору, вниз до певної межі		Від елемента, який треба посунути, провести лінію зі стрілкою до вказаної межі пересування або елемент охопити дужкою (круглою чи квадратною) з «прапорцями», що визначають межу пересування.
Зробити абзацний відступ		Знак поставити перед першим словом речення, яке потрібно почати з абзацу. У разі необхідності, зазначають величину абзацного відступу і повторюють на березі з цією вказівкою.
Скласти в підбір (без абзацного відступу)		Лінію провести від кінця попереднього абзацу до початку наступного. Лінію можна розривати.
Зробити «виключку» посередині (поставити елемент посередині формату шпальти)		Знак поставити по обидва боки елемента. У разі використання стрілок вістря повернути до елемента.

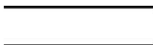
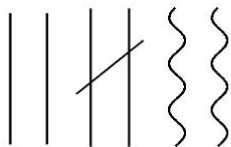
1.5. Знаки зміни проміжків

Виправлення	Знак	Порядок застосування
Збільшити або зменшити проміжок між словами		1. Знак поставити у збільшуваному або зменшуваному проміжку між словами. 2. Повторювати знак на березі не потрібно.
Збільшити або зменшити проміжок між рядками		1. Знак поставити у збільшуваному або зменшуваному проміжку між рядками. 2. Якщо потрібно зазначити величину проміжку, знак продублювати на березі і праворуч від нього дати відповідну вказівку у кружечку.
Розділити проміжком слова, складені разом		Знак поставити безпосередньо між словами, що складені разом.
З'єднати окремо складені частини слова		Знак поставити в проміжку між частинами слова, яке потрібно скласти разом
Вирівняти проміжки між словами		Знак поставити в нерівномірних проміжках між словами рядка.

1.6. Знаки шрифтових виділень та змін

Виправлення	Знак	Порядок застосування
Скласти шрифтом іншого накреслення		1. Знаком підкреслити елемент. 2. Знак повторити на березі і зверху або праворуч від нього написати пояснення:
		п/ж – напівжирний шрифт
		ж/ш – жирний шрифт
		курс. – курсив
		розр. – розрядка
		п/ж курс. – напівжирний курсив
		п/ж розр. – напівжирний у розрядку
		ж. курс. – жирний курсив
		ж. розр. – жирний у розрядку
		курс. розр. – курсив у розрядку
		ж/курс. розр. – жирний курсив у розрядку
		прям. – прямий замість курсиву
		своїм – світлий замість напівжирного
		Використати літеру латинського або кириличного алфавіту.
	Ліквідувати розрядку.	
Скласти кеглем шрифту певного розміру		1. Знак провести на березі праворуч із охопленим лінією фрагментом тексту. 2. Слово «кегель» позначити скорочено «кг.» і поруч зазначають розмір шрифту.
Скласти шрифтом іншої гарнітури		На березі зазначити гарнітуру поруч із охопленим лінією фрагментом тексту.

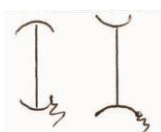
1.7. Знаки виправлення технічних помилок складання

Виправлення	Знак	Порядок застосування
Вирівняти край складання		Біля нерівного краю провести дві паралельні вертикальні лінії.
Вирівняти лінію шрифту		1. Горизонтальні лінії провести над і під рядком із літерами, які «танцюють». 2. Повторювати знак на березі не потрібно.
Видалити «коридор» – збіг міжслівних інтервалів по вертикалі в трьох і більше рядках		1. Знак поставити в «коридорі». 2. Знак повторити на березі. У разі використання двох вертикальних ліній знак повторити на березі, перекресливши його навскіс.
Перевернути літеру, слово, рядок		1. Петлею знака охопити перекреслений елемент. 2. Від перевернутого рядка провести рисочку й поряд поставити знак. <i>Позначити цей дефект можна й за допомогою знаків заміни.</i>
Подовжити лінійку		Знаком подовжити лінійку так, щоб стрілка й риски вказували відповідно напрям і межу подовження.
Укоротити лінійку		На вкорочувану лінійку нанести знак так, щоб його межі окреслювали фрагмент, який потрібно видалити.
Звернути увагу на неясність в оригіналі		1. Знаком охопити незрозумілий фрагмент тексту. 2. Знак повторити на березі, поставивши праворуч від нього знак запитання.

1.8. Знаки скасування зробленого виправлення

Виправлення	Знак	Порядок застосування
Відмінити зроблене виправлення		1. Знак поставити під помилково зробленим виправленням. 2. Виправлення, зроблене на березі, перекреслити.

1.9. Знаки, що поєднують кілька вказівок

Виправлення	Знак	Порядок застосування
Видалити знак, букву, а частини обабіч скласти разом або окремо		1. Знаком перекреслити елемент. 2. Знак повторити на березі, приєднавши знак видалення.

1.10. Коректурні знаки для позначення помилок редактором і вчитувачем технічного складання

Виправлення	Знак
Зробити абзацний відступ	
Скласти в підбір	
Виключити елемент посередині в окремому рядку	
Замінити елемент або кілька складальних елементів	
Скласти з великої або, навпаки, з малої літери	= Літера літера =
Вставити знак, літеру, слово, словосполучення. Увага! Розділові знаки можна вставляти також без коректурних знаків	
Видалити один або кілька складальних елементів	
Видалити знак, букву, а частини обабіч від цього елемента скласти разом або окремо	
Переставити сусідні елементи	
Поміняти рядок кількох слів	
Переставити фрагмент тексту в інший рядок	
Поставити тре або дефіс	= —
Зробити або ліквідувати проміжок між елементами складання	
Зробити шрифтове виділення охопленого дужкою фрагменту тексту (біля дужки позначають певне накреслення чи кегль)	
Скасувати зроблене виправлення
Звернути увагу на неясність в оригіналі	

Додаток 2. Коректурні знаки для ілюстративних оригіналів:

Виправлення	Знак
Посилити тон на ... %	+... %
Послабити тон на ... %	- ... %
Виключити елемент посередині в окремому рядку	
Пом'якшити контраст	
Зробити тон рівнішим	
Ліквідувати відхилення в суміщенні фарб	
Видалити деталь зображення	
Повернути деталь зображення ... градусів	
Позитив повернути в негатив	P → N
Негатив повернути в позитив	N → P
Змінити тон, колір і т. ін. всього зображення	Σ
Проробити деталі в півтонах	П/Т
Проробити деталі в тонах	Т
Проробити деталі в світлі	L

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ № 4
Технічні правила складання та верстання

Теоретична частина:

1. Формування системи технічних правил складання та верстання як факт історії видавничої справи.
2. Загальні правила складання.
3. Норми оформлення абзацних відступів.
4. Правила вживання розділових та інших небуквених знаків.
5. Складання чисел, поданих цифрами та словами.
6. Загальні правила оформлення графічних скорочень.
7. Правила складання заголовків, підзаголовків та ін.
8. Правила оформлення цитат.
9. Загальні правила верстання.
10. Найчастотніші технічні помилки під час складання та верстання текстів.

Практична частина:

1. Підготуйте усну розповідь на тему «Технічні правила складання як елемент професійної культури».

2. У довільно обраному друкованому або інтернет-виданні знайдіть кілька різнотипних порушень правил складання. Прокоментуйте їх.

3. Доберіть нормативні скорочення, прокоментуйте правила їх складання: *мільйон, карта, гривня, університет, бібліотека, географічний, науково-дослідний, до нашої ери, сантиметр, академія, видання, філологічний, латинський, аркуш, грецький, англійська мова, асистент, старший викладач, навчальний, авторський колектив, автореферат, будівництво, підручник, відділення, відповідальний, господарство, господарський, дисертація, збірник, ілюстрація, об'єднання, редколегія, сільськогосподарський, роки, сторінка, століття, секунда, хвилина, година, переклад.*

4. Із дужок виберіть потрібний знак – тире чи дефіс.

4 (-/-) 5 років тому. Ін (-/-) т. Продавець (-/-) консультант. 3 (-/-) 2=1. Собака (-/-) найкращий друг людини. Номер деканату: +38(0332) 72 (-/-) 01 (-/-) 30. Траса Київ (-/-) Чоп. I (-/-) II ст. до н. е. 150 (-/-) річчя від дня народження Лесі Українки. SD (-/-) карта. Марія Кюрі (-/-) Склодовська. По (-/-) перше. Природничо (-/-) географічний.

5. У реченнях із цитатами додайте розділові знаки, яких бракує; із дужок виберіть велику чи малу літеру. Цитати підкреслено.

1. У Конституції України записано що (Д,д)ержавною мовою в Україні є українська мова.

2. За теорією Г. Х. Шингарової (Е,е)моції – форма віддзеркалення дійсності.

3. Як відзначав Олесь Гончар (Д,д)вадцятье сторіччя принесло нашій мові й культурі високі злети і найскладніші випробування.

4. Шевченко часто повторював народну мудрість (П,п)равду говорить не язик, а душа.

5. В. Сухомлинський говорив що (Л,л)юбов до Батьківщини неможлива без любові до рідного слова.

6. Мова вмирає (П,п)исав В. Голобородько коли наступне покоління втрачає розуміння значення слів.

7. Раби – це нація, котра не має Слова (З,з)ауважила О. Пахльовська.

8. У серці Т. Шевченка завжди жила віра в те, що настане час – і (З,з)аговорять і Дніпро, і гори.

9. Згідно з поглядами А. Руффо (Б,б)удь-яка сімейна група створює ритуали, що стосуються повсякденного життя, знаменних подій.

10. О. Гончар говорив що (М,м)ова – це не просто спосіб спілкування, а щось більш значуще.

11. Відомий учений і письменник У. Еко так коментує правила цитування ...(Я,я)кщо цитата для аналізу довша, ніж на пів сторінки, значить, щось не гаразд.

12. Максим Рильський писав що (Г,г)либока народність лексики Малишка, граматичного, синтаксичного ладу його творів не підлягає сумніву.

13. Лиш праця (П,п)ідкреслював Іван Франко (С,с)віт таким, як є, зробила.

14. Шевченко оспівував безсмертя Прометееве, його розшматоване серце що (З,з)нову оживає і сміється знову.

6. Запишіть числівники арабськими цифрами, додаючи, де це можна, їхні відмінкові закінчення: дожила до сімдесяти років; трапилося в шістдесятих роках; дванадцята конференція; не вистачило п'яти днів; на початку дев'яностих років; навчалася в десятому класі; поїхала з шістьмастами гривнями; звернулися до десятиох учасників; сьомі академічні читання; зустрінемося п'ятого вересня; своєму шостому синові; з кожною двадцятою партією; виявлено в одинадцятьох учнів; переказала тринадцятьом слухачам.

4. У поданих фрагментах зі ЗМІ відшукайте помилки складання, а також мовні аномалії. Запропонуйте шляхи усунення допущених недоліків.

1) Чергове відео Д Т П опублікувала голова Княгининівської О Т Г Олена Твердохліб у спільноті «Княгининівська громада», що на Facebook. Нагадаємо, жахлива аварія трапилася двадцять восьмого серпня, біля 10 : 00.

2) В Києві відбуваються урочисті заходи з нагоди 1030–тиріччя хрещення Київської Русі - України, під час яких зокрема виступив президент України П.О. Порошенко та очільники церков.

3) Ще одну бронзу на чемпіонаті Європи з легкої атлетики в Берліні завоював наш спортсмен на дистанції 400м., лиш тільки поступився іспанцю Sancho Villanueva Diego та поляку Якубу Нікпону.

4) За результатами змагань місця розподілилися наступним чином: I місце - "Ветеран–Лучеськ" (м.Луцьк), II місце – “Політехніка ”(м.Луцьк), III місце – «Адамс» (м. Брест), IV місце - ГКС (м.Белхатов).

5) Рятівники миттю відреагували на повідомлення. На місце події вирушили три пожежні автоцистерни - з 8 ДПРЧ Камінь–Каширського, МПО с.Сошичне та 4 ДПРЧ з міста Ковеля. Зрештою, спільними зусиллями пожежесу ліквідували о 04 годині 03 хвилини.Причини її виникнення встановлюють.

6) Для отримання інформацій по вашому представнику в Вашій області дзвоніть за телефоном : №+380501122333.

7) Так що одна справа подобається/не подобається, а зовсім інша справа висока / невисока. І хто читає тільки елітарну літературу – той вкрай обмежена і зациклена людина . Майже ніхто з великих комерційною літературою не гидували, від неї пішли і Борхес , і Жоржі Амаду. Бо цей поділ був і до ХХ-го ст, просто значно менш виражений. Тоді літературу ділили на «Високі жанри» і на “ Низькі жанри ”, ще з античності. І хоч деякі твори з низьких жанрів увійшли в історію - на 90% це була саме комерційна література – література для розваги, для мас.

8) Серія II -01 (5 –типоверхові будинки) відноситься до «сталінкам» пізньої забудови. Такі споруди зводилися тільки з цегли, висота житлових приміщень біля триста см.

9) У січні–червні підприємства та організації Волинської області освоїли 3,3 млрд.грн. капітальних інвестицій, що на 18,8% більше чим обсяг капітальних інвестицій за аналогічний період часу минулого року.

10) "Водойми багаті на рибу, лікувальні грязі, мають чисту, надзвичайно прозору воду і піщані береги. Світязь- найглибше озеро України (до 58, 4 м.). Так у сонячну погоду дно видно на кілька м. углуб».

11) Температура повітря вночі від + 13 до + 15 гр., удень до + 25... + 27.Вітер північно-східний, східний і північний, 1 – 5 м / с.

12) За 25 років в Україні в період з 1994 – 2016 рр в 5 разів збільшилася продуктивність праці на сільсько господарських підприємствах на 1 зайнятого сільсько господарському виробництві у постійних цінах(42,8 тис. грн. у 1991 році проти 223,3 тис. грвень у 2016).

13) «Ми радіємо позитивним результатам, які у нас є. У нас ріст іде в межах 20-25%, це хороший признак. Цьому росту я завдячую своїй команді», - запевняє Касарда. Цьогоріч через Пролісок вже пройшло 4000 людей – тут відочивальники,які приїжджали на пару тижнів, і ті, хто завітали у рамках туру вихідного дня.

14) За керування автомобілем без прав, або невідповідної категорії штраф може сягнути 10,2 тис. Грн. (раніше – 510 гривень). Якщо водій знову сяде за кермо і не матиме при собі прав, то вже заплатить в 4 рази більше – 40/8 тис. грн.

15) 9-10-го лютого в Україні збережеться холодна погода з температурою вночі 17-22 *С морозу.

16) «Укрзалізниця» за останніх півтора роки звільнила 5-тьох провідників, які перебували на роботі в стані алкогольного сп’яніння.

17) До 30-тих рр.. ХХ ст сила землетруса вимірювалась спричиненими збитками - за так званою шкалою Меркаллі. Зараз для визначення сили

землетруса користуються більш досконалішим засобом. Ідею подав 1935 р. американський сейсмолог Ч.Ріхтер.

18) Здача в оренду площ виставкового комплексу для проведення виставкових заходів, конференцій, презентацій, шоу, концертів і таке ін. Звертайтеся за Тел. : 200-00-00; моб.тел., + 38 05011-22333.

19) П. Сергій не прибув до залу суду о шостій год., так як поїзд сполученням «Львів - Харків » запізнився на 3-и години.

20) Маск повідомив, що капсула всередині вакуумного тунеля Hyperloop має досягти майже половини від швидкості звуку, а це десь приблизно 500 км./год. Довжина гальмівного шляху повинна скласти близько 1.2 кілометра.

21) Відомі далеко за межами України Роговцева, Богдан Ступка, А. Хостікоєв, сестри Наталя та Ольга Сумська та ін. актори, які є зірками не тільки театру, але й кіно.

22) Одещина увічнила перемогу козаків ХУІІ ст.. у битві на Кодимі. Пам'ятний знак в вигляді хреста із 3тонної кам'яної брили власноруч витесав скульптор В.Ільницький, який на разі проходить службу в лавах Збройних Сил України.

23) Вцілому за 6 місяців я схудла на 17 кг. (важу зараз 61-62 кг. при зрості 165-166 см.), з 52 розміру до 44-46. Ніякого голоду, ніякого підрахунку калорій, їм після 18 і після 20, і пізніше те, що хочу.

24) Учасники проекту «Стань журналістом у молодіжному просторі» Львівського обласного молодіжного центру (партнером якого є фундація "почни з себе") на четвертому тренінгу, темою якого була теле і радіо журналістика, дуже довго після закінчення заняття не хотіли відпускати наставника.

25) "Хто відповідь за всі втрати і скалічені душі нашого завжди страждаючого народу?... " - після цих слів в залі запала на 5-ь хвилин тиша.

26) В вирішальному матчі турніра "ITF Juniors» першої категорії 17-тирічна українка і її ровесниця з Японії Нахо Сато , які отримали другий номер посіву, обіграли перших сіяних Елізабетту Коччарето з Італії та К. Таусон з Данії. Рахунок зустрічі – 6 : 2, 4 : 6, 10 : 4.

27) Рогейн - це орієнтування 24 год, за які ви встигаєте пережити усе : дощ, грози, пекуче сонечко, помісити болото, пролізти всіма можливими малинниками–ожинниками, відтоптати ноги до мозолів, емоційно «впасти» пару разів, але зусиллям волі зібратися і бігти далі – далі.

28) І у 21-му столітті люди продовжують винаходити велосипеди. У Кельні 18 09 відкрився міжнародний велосипедичний салон І.Ф.А. Конструктори у поті чола вигадують нові моделі велосипедів : лежачі, електричні, складані, спортивні та сіті–байки.

29) Вік зірки може становити від 5, 4 до 9, 5 млрд років. Зірка TRAPPIST – 1, навколо якої обертаються сім планет, може бути майже приблизно вдвічі старша від сонячної системи. Як заявляють учені NASA, вік зірки може становити від 5, 4 до 9, 5 млрд рр.. Це вдвічі більше, ніж наша власна сонячна система, вік якої становить біля 4, 5 млрд років.

30) П. Юрій пояснює що, на кожному з голубів ставиться дата, коли яйце з'явилося на світ та дата появи пташеняти. "Голубки самочки висиджують яйця 18-надцять днів, і на 19-цятий виводяться пташенята, - розповідає птицелов. – Голубка перевертає яйці навколо себе, щоб з всіх боків добре їх обігріти. Через два тижня пташенята вже їдять зерно». Кожен голуб має на нозі кільце, на якому зазначено рік народження, країну, звідки походить голуб, та ім'я того, хто його вивів.

31) В 1986 році в цьому місці провели розкопки, в ході яких були знайдені дві спеціально підготовлені ями- "сховища". У них знаходилися 869 предметів XII – XI століть до нашої ери: бронзові судини, нефритові прикраси, ритуальні предмети і зброю, слонові бивні, бронзові скульптури заввишки до 2 ціл.4 дес. метра, а також предмети, оброблені золотом. Всі ці артефакти показують найвищий рівень майстерності, яким володіли носії культури.

32) Станом на 1 серпня 2018 року в столичному центрі зайнятості зареєстровано 8, 6 тис. безробітних. Серед зареєстрованих безробітних 88% осіб мають вищу освіту, в той час коли професійно – технічну та загальносередню всього 6% безробітних.

33) У січні – червні 2018 року оборот торгівлі сільск. -госп.товарами між Україною та Європейським союзом збільшився до 3, 9 млрд. долл. С.Ш.А.

34) В св'язи з нагоди Олексія Волянського [1862-1947], окрім Л. Українки та І. Франка, побували з візитами багато видатних особистостей, а саме: М. Коцюбинський, О. Кобилянська, В. Стефаник, Г. Хоткевич, Олександр Олесь, А. Крушельницький, О. Маковей, художники І. Труш, І. Северин, М. Жук, Ф. Красовський, літературознавець М. Могиланський та інші. У своїй резиденції отець Волянський мав багату бібліотеку й архів.....

35) За попередніми даними, відчутне зниження температури очікується наступними вихідними. На півночі та заході з 8 Вересня температ. знизиться до 15-22 гр.°С.

36) Ширина однієї смуги проїжджої частини стандартна і становить від 3 м. до 4 м. (що аж забагато). До прикладу, в Італійському місті Трієст, де справді вузькі вулички (ширина всієї проїжджої частини –6 м.), спокійно розминаються автобуси великого класу.

37) Христина Юдкіна –учасниця чемпіоната Європи з легкої атлетики (4 місце). В спортивній ходьбі на дистанції 50 кілметр. встановила новий рекорд Івано–Франківської області – 4 г. 20 х. 46 с. (Берлін, Німеччина).

38) Секрет множення чисел на 11 : Уявіть наступний приклад : 63 * 11. Для його вирішення потрібно просто скласти цифри 6 + 3 = 9, а потім помістити дев'ятку між шісткою і трійкою. Ось і наше рішення : 693.

39) Невідкладні роботи проводяться на двох шляхопроводах, що востаннє ремонтувалися ще в 70-тих р. : на перетині пр-ту Комарова та бульв. В. Гавела, розв'язки на перетині пр-ту Леся Курбаса та в. Гната Юри. Сьогодні ці споруди експлуатуються зі швидкісними та вантажними обмеженнями.

40) Тільки два % українців сьогодні довіряють фінансовим організаціям та державним інституціям. 10 відсотків довіряють судовим рішенням. 37 % - не мають банківських рахунків. І 70% – не мають жодних заощаджень.

41) В липні 2018 р експорт гороха з України становив 47 і 8 тис. тон., що на 58% більше, ніж в липні минулого року.

42) "Політичної необхідності включати Канаду до нової угоди NAFTA (північноамериканська зона вільної торгівлі, ред.) немає. Якщо ми не укладемо справедливую для США угоду після років зловживань - Канада опиниться поза договором, - написав в твіттері Д.Трамп.

43) Бюджет міста по видатках за I півріччя виконано на 89,6%. За перші 6 місяців цього року на фінансування установ соціально-культурної сфери з міського бюджету спрямували 317,128 міл. грив., зокрема 279, 4985 міл. гривень – на заклади освіти, 30, 0304 міл. гривень – на медицину, 11, 8829 м. гривень – на культуру, 10, 2834 мілн. гр. – на фізичну культуру і спорт та 39, 4326 м. грив. – на соціальний захист. Окрім того, на житлово-комунальне господарство місто витратило 27, 6571 мільйона гривень.

44) Оператор мобільного зв'язку «Lifecell» перевів на 28-денну тарифікацію п'ять тарифних планів : "Лайфхак", "Лайфхак Плюс", "Хайп", "Дзвінки всім 2017", "Дзвінки всім". Зміни набудуть чинності з 22 серпня. А з п'ятого вересня їх запровадять й до тарифів "3G Смарт69", "Смартфон 2018" і @Абсолютна свобода@.

45) «До країн Європейського союзу експортовано 72,5% загального обсягу товарів, що на 28,1% більше, ніж торік. Серед інших країн переважали поставки товарів до країн Азії (7,6 %), Білорусії (7,5 %), Казахстану (4,0 %) , - звітував посадовець.

46) В неопублікованому дописі містилися §27, 31 Декларації незалежності США, в яких колоністи докладно розповідають про всі непримиренні відмінності, які вони мали з британським королем Георгом II!

47) В 15-00 зі Старої фортеці розпочався парад учасників фестивалю "Остання столиця". Понад сотні учасників клубів військово-історичної реконструкції з Києву, Львову, Одеси, Вінниці та Кам'янець-Подільського пройшли у військовому стрію через Старе місто і до дендропарка, що на вул.Шевченка. Саме там, навпроти Р.Ц.К.М. Розмай розгорнулося основне історичне дійство.

48) У серед чоловіків місяця розподілилися наступним чином : I місце - Анатолій Сторожук (Гуменецька ОТГ), II місце - Іван Мельник (Чемеровецька ОТГ), 3 місце – М.Кострицький (Китайгородська ОТГ).

49) Споживання алкоголю в Росії, яке вимірюється в літрах на людину, стрімко зростає угору. Якщо на початку 21 стол. це були 10-11 літ.спирту на людину, то в зараз ця цифра вже піднялася до 13 літ., що в 2 рази перевершує середньосвітовий показник в 6, 2 літ. чистого спирта на рік на людину старше 15років.

50) Після 7-ми турів «Поділля@» з 6-тма очками опинилося на останній десятій сходинці. Виправити ситуацію хмельничани спробують восьмого вересня, коли на СК «Поділля» прийматимуть «Черкащину - Академію», яка посідає 2 місце.

Запитання для самопідготовки і самоконтролю:

1. Які факти з історії формування системи технічних правил складання ви пригадуєте?
2. Що означає поняття *уніфікація елементів складання*?
3. У яких випадках складають дефіс, а коли – тире?
4. Коли числівники варто подавати цифрами, а коли – словесно?
5. Чи потрібно ставити крапку після заголовка, підзаголовка?
6. Чи потрібно брати в лапки цитату, відмежовану від тексту чи виділено в інший спосіб?

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ № 5
Бібліографічний апарат видання.
Оформлення бібліографічних списків та посилань

Теоретична частина:

1. Бібліографічний апарат видання, його призначення. Области й елементи бібліографічного опису.
2. Національний стандарт України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».
3. Оформлення і загальні правила складання бібліографічного опису.
4. Правила бібліографічного опису окремих видів документів. Бібліографічний опис електронних ресурсів.
5. Правила складання бібліографічних списків до статей, книжок, кваліфікаційних робіт.
6. Правила оформлення бібліографічних посилань.

Практична частина:

1. Проілюструйте прикладами бібліографічний опис газетної, журнальної статті, статті зі збірника, колективної монографії. Прокоментуйте спільні й відмінні ознаки.
2. Зредагуйте помилки, усуньте зайву інформацію в бібліографічних описах. Ураховуйте вимоги чинного національного стандарту (ДСТУ 8302:2015).
 - 1) Галь, Б.О. *«Лицарі другого сорту : декілька нотаток до історії мілітарної контрреволюції»*. / Січеславський альманах, зб. наук. праць з історії козацтва (вип. 2). - Д., 2006 р. с. 171 – 174.
 - 2) В.О. Салов, Т.О. Письменкова. *Засоби діагностики як складова стандартів вищої освіти*. [Науковий вісник Національного гірничого університету] : 2011, № 3, с. 132–137.
 - 3) Ушинський, К. Д. *Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології: вибр. твори*. К. : Рад. шк., 1983, т. 1. 480 с.
 - 4) В.Салов : *Глухий кут чи вітчизняне ноу-хау? : про долю освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст»*. // «Освіта» , 2011, 23–30 берез. (№16–17), стор. 10.
 - 5) М.К.Руденко, *«Експериментальні дослідження гірського тиску» // Теорія управління станом гірських порід. Підруч. для ВНЗ. В.І. Бондаренко, М.О. Ільяшов, М.К. Руденко. Д., 2012, ст. 134 – 152.*
 - 6) Устименко Є.Б. *Наукове обґрунтування екологічно безпечного методу та технології утилізації ракетних двигунів твердого палива. Автореферат доктор. дисерт.: спец. 21.06.01 / Євгеній Борисович Устименко ; Нац. гірн. ун-т. - Д., 2012 : 36 с.*

7) Навчальний посібник «Історія української культури» // під ред. О.Ю. Павлової. – Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. – Київ, «Центр учбової л-ри». 2012. 343 с.

8) В. Шкляр Елементал (роман) // Василь Шкляр. Л. : Кальварія : 2005. 196.

9) Діяльність Надзвичайної дипломатичної місії УНР в Угорщині: історія, спогади, арх. док. // І. Матяш та Ю. Мушка. Києво-Могилян. акад., 2005. - 397 с.

10) Тіло чи особистість? Жіноча тілесність у вибраній малій українській прозі та графіці кінця XIX – початку XX століття: [антологія], упоряд. Л. Таран, О. Лагутенко. К : «Грані-Т», 2007, 190 стор.

11) Проблеми типологічної та квантитативної лексикології (зб. наук. пр.), наук. ред. Каліуценко В. Та ін.. - Чернівці : В-во «Рута», 2007. - 310 ст.

12) Новосад, І. Я. Технологічне забезпечення виготовлення секцій робочих органів гнучких гвинтових конвеєрів (автореф. дисертації на здобуття наук. ступеня канд. техн. наук), спец. 05.02.08. «Технологія машинобудування». - Тернопіль, 2007 р. 20 с..

13) Д. М. Чорний «Міське самоврядування: тягарі проблем, принади цивілізації». [Д. М. Чорний]. //По лівий бік Дніпра: проблеми модернізації міст України: (кінець XIX - початок XX ст.) /Д. М. Чорний. Х, 2007 рік. – Ст. 137-202.

14) Сиволоб А. В., Афанасьєва К. С. «Молекулярна організація хромосом» : навч. посіб. К : ВПЦ «Київський ун-т», 2014. - 287 с.

15) Лиман Ф.М. «Числові системи» [Текст]: навчальний посібник // Ф. М. Лиман. Суми, Видавництво «МақДен», 2010 р. 192с.

16) М.Д.Заячук Геопросторова організація фермерського укладу України // монографія – М. Д. Заячук. – Чернівці, Букрек. - 2015. – 520 с.

17) Кравчук Н. «Організація страхового бізнесу в Україні». / Збірник «Актуальні проблеми розвитку економіки України на макро-, мезо- та макрорівнях». / Матеріали Всеукр. студ. наук. конф. [Тернопіль, 4-5 груд. 2008 р.] / редкол. : В.І.Гринчуцький, В.В.Козюк, О.В.Длугопольський [та ін.] ; відп. за вип. Є.П. Качан. Тернопіль, «Економічна думка». 2008 р., с.129-133.

18) Дороніна «Культура спілкування ділових людей», навч. посіб. // Дороніна М. С. – К : КМ Асадетіа, 1998. 192с.

19) Н. М. Кушнарєнко, В. К. Удалова. Наукова обробка документів (підручник) /. – 3-тє вид. Київ, Знання, 2006. – 331 с.

20) Білозерська Л.П. «Термінологія та переклад» / навч. посіб. для студ. філолог. напряму підготов. / Л.П. Білозерська, Н.В. Возненко, С.В. Радецька ; М-во науки і освіти України, Херсон. нац. техн. ун-т. Вінниця, «Нова книга», 2010 р. - 232 с.

21) «Слово о полку Ігорєвім» // [упорядкув. та прим. О.Мишанича ; ілюстр., макет та художнє оформ. В.Лопати]. – К : Рад. шк., 1986. - 310 с.

22) Ярошенко, Т. О. Проєкт сприяння доступові до результатів досліджень в Україні (Тетяна Ярошенко) // Свобода, 2011. – 14 січ. (ч.2). – с.18.

23) *Pitts P. «Дім дивних дітей» (роман) / перекл. з англ. мови В.Горбатька. - Харків: Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2012 - 432 ст. + ілюстр.*

24) *Тимошенко З. І. Болонський процес в дії : словник-довідник основ. термінів і понять з орг. навч. процесу у вищ. навч. закл. / З. І. Тимошенко, О. І. Тимошенко. — К. : Європ. ун-т, 2007. — 57 с.*

25) *Анатомія пам'яті : атлас схем і рисунків провідних шляхів і структур нервової системи, що беруть участь у процесах пам'яті : посіб. для студ. та лікарів / О. Л. Дроздов, Л. А. Дзяк, В. О. Козлов, В. Д. Маковецький. — 2-ге вид., розшир. та доповн. — Дніпропетровськ : Пороги, 2005. — 218 с.*

26) *Реабілітовані історією. Миколаївська область / обл.редкол.: Гаркуша О.М. (голова) [та ін.]. - Київ – Миколаїв : «Світогляд». 2007 р. - Кн.3. - 655с.*

27) *Економіка, менеджмент, освіта в системі реформування агропромислового комплексу - матеріали Всеукр. конф. молодих учених-аграрників [«Молодь України і аграрна реформа»], (Харків, 11-13 жовт. 2000 р.) / М-во аграр. Політики, Харків. держ. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва; редкол.: В. М. Нагаєв [та ін.]. – Харків - Харків. держ. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва, 2000. 167 с.*

28) *Історія Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря - іст. опис; упорядник В.Клос.. - Київ. : Грані-Т, 2007 р. - 119 с.*

29) *Програма та плани семінарських занять з курсу « Історія України»; метод. вказівки для студ. 1 курсу всіх спец. // укладач А. С. Зорик, Києво-Могилян. акад. - К : Києво-Могилян. акад., 2007. 19 с.*

30) *В.І. Боброва, Морфо-функціональні особливості атрофії слизової оболонки шлунка і дванадцятипалої кишки у дітей при хронічному гастродуоденіті / Международный журнал педиатрии, акушерства и гинекологии : электрон. версия журн. 2013, т. 3, № 3, с. 40-45. URL : <http://ijrog.org/downloads/6/6.pdf> (дата звернення: 15.04.2017).*

3. Складіть і на окремому аркуші роздрукуйте бібліографічний список (не менше 10 позицій) до будь-якої обраної вами теми дослідження з фаху. Кожну позицію оформіть відповідно до вимог чинного державного стандарту (ДСТУ 8302:2015).

Запитання для самопідготовки та самоконтролю:

1. Що таке бібліографічний опис видання? Яке його призначення?

2. З яких областей та елементів складається бібліографічний опис? У якій послідовності їх розміщують?

3. Який національний стандарт регламентує складання бібліографічних описів документів?

4. Що таке *приписана пунктуація*? Яка специфіка вживання пунктуаційних знаків у бібліографічних описах?

5. За якими принципами в бібліографічних описах застосовують графічні скорочення?

6. Які правила регламентують використання числівників у бібліографічних описах?

7. За якими способами можна формувати бібліографічні списки?
8. Які способи оформлення бібліографічних посилань вам відомі?
9. Які вимоги існують стосовно цитування, зокрема графічного оформлення цитат?
10. Якими мають бути за кількістю та обсягами цитати в тексті наукової доповіді, статті чи книжки?
11. Як ви розумієте поняття *некоректне цитування*? Як запобігти цьому авторіві наукової роботи?
12. Як ви розумієте поняття *непряме цитування*? Наведіть приклади.

Тестові завдання до розділу 3

1. Укажіть, хто з діячів епохи Відродження, на думку дослідників, стояв біля витоків коректури:

- А. О. Голдсміт.
- Б. С. Джонсон.
- В. Д. Дідро.
- Г. А. Мануцій.

2. Укажіть, у котрому столітті розпочалося теоретичне осмислення коректорської професії:

- А. У XVI ст.
- Б. У XVII ст.
- В. У XVIII ст.
- Г. На початку XX ст.
- Ґ. Лише в середині XX ст.

3. Укажіть термін, яким позначають роздруківку складеного в програмі Word авторського оригіналу, в якому вже зроблено редакторські виправлення:

- А. Гранка.
- Б. Шпальта.
- В. Звірний аркуш.
- Г. Фартушок.

4. Укажіть термін, яким позначають зіставлення гранок із авторським оригіналом, що був відредагований редактором:

- А. Вичитування.
- Б. Звіряння.
- В. Зчитування.
- Г. Складання.

5. Укажіть термін на позначення способу коректорського читання, коли один коректор читає вголос коректурний відбиток і виправляє помилки в ньому, а другий коректор стежить за виправленим оригіналом і повідомляє про розбіжності між оригіналом і коректою:

- А. Перехресне читання.
- Б. Самостійне читання.
- В. Підчитування.
- Г. Вичитування.

6. Укажіть, що не належить до обов'язків коректора:

- А. Звірити гранки з текстом оригіналу.
- Б. Виправити смислові, логічні та фактологічні помилки.
- В. Виправити орфографічні і пунктуаційні помилки.
- Г. Відмітити порушення технічних правил складання і верстання.

7. Укажіть назву спеціальних ліній, які сполучають помилкові елементи із вказівками щодо виправлень, винесеними на береги або інші незаповнені частини відбитка:

- А. Фартушки.
- Б. Прапорці.
- В. Конверти.
- Г. Віжки.

8. Укажіть, чим треба виконувати коректуру:

- А. Ручкою з червоною пастою.
- Б. Ручкою з чорною пастою.
- В. Ручкою з синьою пастою.
- Г. Олівцем.

9. Укажіть дотримання технічних правил складання:

- А. П.О. Приймачок звернулася до суддів зі скаргою на роботу адвоката.
- Б. Наступною до виступу зголосився завідувач відділу Т.Л.Шевчук.
- В. Наш колега К. В. Пастушок сьогодні відсутній через відрядження.
- Г. Лисюк В.Г. нагороджено грамотою Волинської обласної державної адміністрації.

Г. Із цього питання можете проконсультуватися з моєю колегою доц. Мельник П. У.

10. Укажіть дотримання технічних правил складання:

А. Ефективність роботи механізму після заміни шестерень склала лише 75%.

Б. Учора термометр у тіні показував $+35^{\circ}\text{C}$, що склало черговий температурний рекорд.

В. Школу було відкрито ще 1998 р., а відтоді там жодного разу не робили ремонт.

Г. Із запитанням щодо актуальності експерименту звернулися до 7-го учасника.

Г. Іванка правильно розв'язала приклад: $50 - 5 = 45$.

11. Укажіть дотримання технічних правил складання:

А. Наші робочі зустрічі до підписання контракту тривали ще 3–4 роки.

Б. Знову міні-спідниці стали актуальним елементом жіночого гардеробу, отже, мода циклічна.

В. Поет своє життєве кредо висловив такими словами: «Лиш боротись – значить жить!»

Г. Ми домовилися з П. І. Гриценком, що побачимося о 16:00–16:15.

Г. У мікрорайоні протягом 5-ти років побудовано 3 10-поверхові будинки : місто, отже, росте!

12. Укажіть дотримання технічних правил складання:

А. Асиміляція (або уподібнення) – це взаємне пристосування суміжних або несуміжних звуків.

Б. Схему творення імперфекта в праслов'янській мові відображено в табл. 9 (с. 145).

В. «В усіх тодішніх часописах (“Зорі”, “Народі”, “Житі і Слові”, почасти “Буковині”), – наголошував В. Дорошенко, – було повно всякого роду праць із російської України».

Г. Практику газетної коректури на прикладі великих видавництв ілюструє схема , що на с.76.

Ґ. Перший розд. дисертації присвячено теоретичним аспектам обраної проблеми.

13. Укажіть дотримання технічних правил складання:

А. Проф. Простопчук С.В. за останні 4 роки надрукував 5 статей у закордонних виданнях.

Б. У цьому селі народився один із найбільших геніїв українського народу – Т.Г.Шевченко.

В. Відома на той час актриса Л. І. Шевцова зникла безвісти в мордовських таборах.

Г. Усі запитання щодо державної атестації зможете поставити деканові доц. Приступі Д. Я.

Ґ. У березні цього року славетний 80–річний ювілей відзначила наша Ж.В. Костюк.

14. Укажіть порушення технічних правил складання:

А. Лише через об'єднання зусиль усіх партій можна перемогти в цій непростій ситуації.

Б. Твої очі - то справжнє дзеркало багатой поетичної душі.

В. Тема перемоги козацьких військ опрацьована Т. І. Дорошенком та ін. дослідниками.

Г. На Волині, зокрема в Луцьку, менш успішно розвиваються теле- і радіожурналістика.

Ґ. Будь-які згадки про цю подію в § 3 цілком відсутні; немає жодних відомостей і в розд. 2.

15. Укажіть порушення технічних правил складання:

А. На кінець січня колективом опрацьовано лише 15 млн. грн., а це 60 % від завдання.

Б. Упродовж 1973 – 1985 рр. ми лише двічі побували в закордонних відрядженнях.

В. Перші згадки про слов'ян у давніх джерелах датовані V ст. до н. е. і належать Геродоту.

Г. Поточного місяця знову на 170 грн збільшено оплату за користування вашими приладами.

Г. Прошу телефонувати мені за таким номером : 050 111 11 11.

16. Укажіть порушення технічних правил складання:

А. Відстань між береговими лініями цих озер у різних місцях складає 7,5...7,8 км.

Б. Табл. 2–4 містять рекомендації коректорів, як усунути технічні помилки складання.

В. Тематика часопису «Жите і Слово», який 1894-1897 рр. випускав І.Франко, була широкою: в ньому йшлося про фольклор, науку, релігію, економіку, політику.

Г. Виділення – це такі елементи в матеріалі (букви, слова, речення), які оформлені інакше, ніж основний текст.

Г. Наш Матвій Супруненко здобув «золото», здолавши дистанцію за 1, 32 хвилини.

17. Укажіть, у яких випадках відповідно до технічних правил складання треба робити нерозривний проміжок:

А. Після слова перед крапкою, двокрапкою, комою, крапкою з комою, знаком оклику, знаком запитання.

Б. Між цифрами та одиницями виміру кг, см, м.

В. Між ініціалами та після ініціалів перед прізвищем.

Г. Між елементами скорочення та ін.

18. Укажіть дотримання технічних правил складання:

А. У кінці цитати перед лапками стоїть знак запитання, а після закритих лапок не поставлено крапку (знак завершення речення);

Б. Три крапки на початку абзацу чи цитати не відбито проміжком від наступного слова;

В. Кому відбито проміжком від попереднього слова;

Г. Знак виноски (цифру або зірочку) не відбито проміжком від слова чи цифри, що потребує роз'яснення.

19. Укажіть, у якому випадку цитату не беруть у лапки.

А. В епіграфах до тексту.

Б. Якщо цитують вірш.

В. Якщо цитату подано з абзацу і виділено шрифтовим чи іншим способом.

Г. Якщо цитата органічно введена в речення без двокрапки.

20. Укажіть дотримання технічних правил складання.

А. Ефективність роботи механізму після заміни шестерень склала лише 75%.

Б. Учора термометр у тіні показував +35°C, що склало черговий температурний рекорд.

В. Наші робочі зустрічі до підписання контракту тривали ще 3–4 роки.

Г. Із запитанням щодо актуальності експерименту звернулися до 7-го учасника.

Г. Схуднути після 40-ка дуже ефективним способом пропонує відома українська дієтологиня Світлана Фус.

КОРОТКИЙ ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Абстрактне поняття – це таке поняття, яке пов'язане з властивостями предметів або відношеннями між ними.

Акцентуаційні анормативи – це порушення правил наголошення слів та словоформ.

Аргумент (від латин. *argumentum* – показувати, з'ясовувати) – це вербально оформлене положення, за допомогою якого обґрунтовують тезу і яке має доказову силу для тих, кому адресоване.

Архаїзми (від грец. *archaios* – старий, старивинний) – застарілі синоніми до сучасних назв предметів, явищ, дій і понять.

Атенційні анормативи – це помилки, які з'являються, коли читач або глядач, замість того, щоб сприймати основну інформацію, перемикає свою увагу на інші об'єкти.

Атрибутивне судження – це таке судження, яке стверджує або заперечує наявність у предмета певної властивості чи ознаки.

Багатослів'я – це вживання непотрібних слів, які можна без шкоди змісту повідомлення замінити одним словом.

Безвідносні поняття – це такі поняття, які мисляться самі по собі, поза зв'язками з якимись іншими поняттями.

Безумовне єднальне судження – це таке складне судження, в якому йдеться про наявність у предмета відразу двох чи більше ознак; таке судження має два предикати, які поєднано єднальним сполучником *і, й, та*, протиставним сполучником *а, але* і под. (замість сполучника може бути просто кома).

Безумовне розділове судження – це таке складне судження, за яким суб'єктові характерна лише одна з двох чи більше ознак або принаймні одна ознака; таке судження має два предикати, які поєднано розділовими сполучниками *або, чи*.

Безумовне судження – це складне судження, в якому відсутня залежність ствердження або заперечення від будь-яких інших обставин.

Берег сторінки видання – це переважно невикористовувана смуга вздовж периметра сторінки видання, яка розташована між текстовим полем і краєм сторінки.

Бібліографічне посилання – це сукупність бібліографічних відомостей про цитований або згадуваний у тексті документа інший документ, що є необхідними й достатніми для його загальної характеристики, ідентифікування та пошуку.

Бібліографічний опис – це сукупність бібліографічних відомостей про документ, його складову частину чи групу документів, які наведені за певними правилами, необхідні та достатні, є результатом аналітико-синтетичної переробки інформації.

Буквена помилка – це різновид власне орфографічної помилки, що полягає в помилковому використанні літери (літер).

Варваризм (від грец. *barbaros* – чужинець) – іншомовне або створене за іншомовним зразком слово, що не стало загальноживаним, не відповідає нормам певної мови, зберігаючи своє національно-конотативне забарвлення.

Верстка (зверстані шпальти) – це коректурний відбиток зі сформованих шпальт видавничого оригіналу.

Визначення понять – це логічна операція, яка розкриває зміст поняття.

Висновок – це висловлювання, в якому міститься нове знання і яке отримують логічним шляхом із засновків.

Вичитування – це наскрізне, найдокладніше читання коректурного відбитка.

Відносні (співвідносні) поняття – це такі такі пари понять, у яких поняття не мислимі одне без одного.

Відношення перетину – це відношення, яке існує між такими поняттями, обсяги яких частково перетинаються.

Відношення підпорядкування – це відношення, яке існує між такими поняттями, одне з яких входить як частина в обсяг другого.

Відношення протилежності (супротивності) – це відношення, яке стосується крайніх протилежних понять, тобто таких, між якими існують якісь проміжні поняття.

Відношення протиріччя (суперечності) – це відношення, яке стосується двох протилежних понять, між якими нема ніякої проміжної ланки.

Відношення співпідпорядкування (координації) – це відношення, яке існує між різними видами одного роду.

Відношення тотожності – це відношення, що відображає той самий предмет.

Відображувальні анормативи – це помилки, які пов'язані з тим, що читач після сприйняття інформації може щось уявити зовсім не так, як це подає автор.

Відповідь – це мовний вираз (слово, словосполучення, речення), що спричинений запитанням.

Власне орфографічні помилки – це такі неправильні варіанти написання чи складання слів, які засвідчують порушення конкретного орфографічного правила.

Гранка – це роздруківка авторського оригіналу, який був складений на комп'ютері і зредагований редактором.

Дедуція (від латин. *deduction* – виведення) – це тип умовиводу, в якому висновок виводять із якогось загального положення.

Диз'юнкція (від латин. *disjunctio* – розділення) – це логічний зв'язок між простими судженнями в складному розділовому судженні.

Дистантна суперечність – це такий тип суперечності, за якого суперечні судження знаходяться на певній відстані в тексті або в мовленні.

Діалектизми – це слова, що вживані в певних місцевостях і не мають відповідників у літературній мові.

Достовірне судження – це таке судження, яке містить знання обґрунтовані, перевірені практикою, доведені.

Евфемізми (від грец. *euphemismos* – добре говорити) – це лексеми, які м'якше, замасковано заміняють небажані, неприйнятні, образливі чи лайливі поняття.

Екзотизми (від грец. *exotikos* – чужий, іноземний) – це слова або вислови, які запозичені з маловідомої (найчастіше неєвропейської) мови і вживані для надання повідомленню особливого колориту.

Експресивність – це властивість мовної одиниці передавати суб'єктивне ставлення мовця до змісту висловлювання або до адресата.

Емоційна лексика – це слова, що мають у своєму значенні компонент оцінювання, виражають почуття, позитивне чи негативне ставлення мовця.

Естетичні норми редагування – це правила, які покликані забезпечити позитивні емоції реципієнта від сприйняття повідомлення, створити враження досконалості інформаційного продукту.

Етичні норми редагування – це сукупність моральних правил, які визнає суспільство в цілому або певна професійна група людей зокрема.

Жаргонізми – (від гало-ром. *gargone* – безглуздя, базікання, незрозуміла мова) – це слова, вживання яких обмежене нормами спілкування, прийнятими в певному соціальному середовищі.

Загальне поняття – це таке поняття, обсяг якого складається більш ніж з одного предмета думки.

Загальне судження – це таке судження, яке щось стверджує або заперечує про всі предмети певного класу.

Зайвослів'я – це випадки, коли вжиті слова не додають нового чи потрібного змісту, бо відповідна інформація входить до семантики сусідніх слів або ж логічно випливає з контексту як сама собою зрозуміла.

Закон виключення третього: із двох суперечних суджень одне неодмінно є істинним, друге – хибним, а третього і бути не може.

Закон достатньої підстави: достовірною треба вважати тільки ту думку, істинність якої достатньо обґрунтована.

Закон логіки – це усталений, об'єктивний, внутрішній, необхідний, суттєвий зв'язок між думками.

Закон суперечності (протиріччя): той самий предмет не може одночасно мати і не мати одну й ту саму властивість.

Закон тотожності: кожна думка має бути чіткою за обсягом, ясною за змістом і залишатися незмінною в ході одного й того ж міркування.

Заперечувальне судження – це таке судження, в якому йдеться про відсутність у предмета якоїсь ознаки.

Запитання – це висловлювання, яке вимагає певної інформації від людини, до якої звертаються.

Засновок – це висловлювання, яке містить вихідне, відоме знання.

Зв'язка – це те, що відображає зв'язок, який існує між предметом думки і певною його властивістю.

Звірний аркуш – це контрольний коректурний відбиток зі шпальт.

Звіряння – це перевірка того, чи виправлено помилки, які були помічені в попередньому коректурному відбитку.

Здоровий глузд – це критерій оцінки подій на підставі бази знань, які людство накопичило за своє існування.

Зміст поняття – це сукупність ознак, які характеризують поняття.

Знак виноски – це умовна позначка у вигляді арабських цифр (порядкових номерів), літер чи астериска (зірочки), яку використовують для пов'язування підрядкових і позатекстових бібліографічних посилань із частиною основного тексту документа.

Значеннєві аномативи – це помилки, які полягають у неправильному слововживанні.

Зчитування – це зіставлення гранки з авторським оригіналом, що був зредагований редактором.

Імплікація (від латин. *implicatio* – зв'язка) – це логічний зв'язок між простими судженнями в складному умовному судженні.

Індукція (від латин. *induction* – наведення) – це тип умовиду, у якому хід міркування йде від конкретного до загального.

Інтерферема (від латин. *inter* – між, взаємно і *ferens (ferentis)* – той, що несе, приносить) – це таке ненормативне слово, яке утворене шляхом буквального перекладу з іншої мови.

Інтуїтивна логіка – це автоматизовані, неусвідомлені мисленнєві операції.

Іниомовні слова – це такі лексеми з інших мов, які, на відміну від запозичених слів, не засвоєні повністю мовою, що їх запозичила, усвідомлюються мовцями як чужорідні й зберігають ознаки свого походження.

Істинне судження – це таке судження, яке правильно відображає дійсність.

Каламбури (від франц. *calembour* – гра слів) – це використання звукової, лексичної, граматичної форми одиниць (слів, їхніх окремих значень та частин, фразеологічних одиниць, синтаксичних конструкцій та ін.) для створення певних фонетико- та семантико-стилістичних явищ, що ґрунтується на зіставленні та переосмисленні, обігруванні близькозвучних або однозвучних одиниць із різними значеннями.

Канцеляризми (від латин. *cancellaria, cancellarius* – воротар, писар) – це слова та сталі словосполучення, вживання яких характерне винятково для офіційно-ділового стилю мовлення.

Категоричне судження – це таке просте судження, яке щось стверджує чи заперечує без додаткових умов.

Категорія – це поняття з гранично широким обсягом.

Кліше (від франц. *cliché* – відтинок) – це мовний засіб, стандартний зворот, регулярно повторюваний у певних умовах і контекстах; мовний стереотип із позитивною функцією.

Книжна лексика – це слова, які вживані в книжних стилях мови.

Кодекс етики українського журналіста – це документ, що визначає основні морально-етичні орієнтири, яких журналіст має дотримуватися під час виконання своїх професійних обов'язків.

Кодувальні аномативи – це помилки, які можуть бути закладені в самому мовному знаку (тобто в слові).

Коментар – це пояснення чи недвозначне, стисле, лаконічне тлумачення, уточнення чи конкретизація досліджуваного факту.

Комп'ютерна коректура – це коректура, в якій процеси виправлення авторського чи видавничого оригіналу відбуваються в його електронній версії і з використанням відповідних можливостей програмного забезпечення.

Кон'юнкція (від латин. *coniunctio* – продовження) – це логічний зв'язок між простими судженнями в складному єднальному судженні.

Конкретне поняття – це таке поняття, яке пов'язане з реальними предметами або класами предметів.

Конотація (від латин. *con* – разом, *notare* – позначати) – семантичні і стилістичні відтінки, що накладаються на основне значення слова і надають вислову експресивного забарвлення.

Контакт (від латин. *contactus* – доторк) – це помилкове написання чи складання слова разом, тоді як норма передбачає окремо.

Контактна суперечність – це така суперечність, коли щось стверджують і зразу ж заперечують.

Контекст (від латин. *contextus* – тісний зв'язок, єднання) – це лінгвальне оточення мовної одиниці, умови й особливості вживання її в мовленні.

Контекст промовляння запитання – це місце, час та інші умови, за яких відбувається діалог із використанням запитань.

Копіювальні аномативи – це помилки, які виникають під час копіювання тексту.

Коректа – це текст, будь-яке зображення, яке представлено на папері, плівці, в електронному вигляді і призначене для читання коректором із метою виявлення і виправлення помилок.

Коректор – це співробітник видавництва, редакції чи друкарні, який виконує коректуру.

Коректорат – це такий структурний підрозділ видавництва, редакції, друкарні, у якому працюють коректори.

Коректура (від латин. *correctura* – виправлення, поліпшення) – процес виправлення помилок, які допущені під час складання і репродукування (тиражування) оригіналів.

Коректурний відбиток – це роздруківка комп'ютерного складання для читання коректури.

Коректурні знаки – це система умовних графічних знаків, які застосовують для розмітки оригіналів та виправлення помилок у коректурних відбитках.

Лексика – це словниковий склад мови.

Літературна мова – це оброблена, унормована форма загальнонародної мови, яка в писемному та усному різновидах обслуговує всі сфери суспільної діяльності народу.

Літературна норма – це стабільний мовний факт, який визнаний усіма носіями мови, закріплений тривалою практикою й узаконений у граматиках і словниках.

Логіка – це спосіб впорядкування нашого мислення, який дозволяє правильно міркувати, а також наука, яка досліджує правильне мислення, його закони і форми.

Логічна культура особистості – це вміння оперувати поняттями і судженнями, доводити, тобто вміння здійснювати інтелектуальні дії.

Логічне нормування – це операції, які спрямовані на виявлення й удосконалення «логічних складників» тексту.

Логічний ланцюжок – це такий метод здійснення аналітичної дії, за яким на підтвердження явища наводять ряд фактів у їхній логічній послідовності.

Логічно коректне запитання – це таке запитання, на яке можна дати правильну й однозначну відповідь.

Логічно некоректне запитання – це таке запитання, на яке не можна дати правильну й однозначну відповідь.

Локальні анормативи – це помилки, які виникають тоді, коли журналіст не зовсім чітко вказує місце певної події.

Маскулінитиви – назви осіб чоловічої статі.

Міжмовні омоніми – це слова різних споріднених мов, які звучать і пишуться однаково або приблизно однаково, але мають різні значення.

Міркування – це розумовий процес, у ході якого на підставі наявних, відомих знань отримують нове знання.

Множинна аргументація – це такий різновид складної аргументації, коли аргументи не залежать один від одного та є рівносильними для захисту погляду.

Мовленнєва недостатність – це така помилка, яка виявляється у випадковому пропущенні слів, потрібних для точного вираження думки.

Мовна девіатологія – це галузь науки, яка займається відхиленнями від мовних норм та законів комунікації.

Мовна компетенція – це знання учасниками комунікації норм і правил сучасної української літературної мови і вміле використання їх у продукуванні повідомлень.

Мовна норма – це сукупність правил реалізації мовної системи, прийнятих на певному етапі розвитку суспільства як взірцею.

Мовна помилка (мовний анорматив) – це таке мовне утворення, яке виникає в результаті порушення літературної норми.

Мовна девіація – це тип комунікативної невдачі чи збою в спілкуванні, причиною яких є недостатня мовна компетенція учасників.

Мовний пуризм (лінгвістичний протекціонізм) – нормативний напрям у літературній мовній політиці, скерований на усунення синкретизму граматичних елементів, запозичених слів та інших неорганічних іншомовних

елементів, головним чином у лексиці, словотворенні й синтаксисі, та заміну їх неологізмами чи народномовними конструкціями.

Мовні штампи – це слова і вирази, позбавленні образності, часто й одноманітно повторювані без урахування контексту.

Модальні анормативи – це помилки, які виникають через те, що автори можуть неправильно сприймати відношення свого матеріалу до реальної дійсності.

Морфологічні анормативи – це такі помилкові утворення, що пов'язані з неправильним виявом роду, числа, відмінка, ступеня порівняння, особи, часу, способу, стану, виду.

Навколослів'я – полягає в тому, що предмет описують, але прямо не називають, хоч у мові існує його точна й узвичаєна назва.

Навмисні логічні помилки – це такі випадки, коли журналіст свідомо використовує помилкові аргументи або робить неточні висновки.

Наукова лексика – це слова, що вживані в науковому стилі.

Небуквена помилка – це різновид власне орфографічної помилки, що полягає в помилковому використанні апострофа, дефіса, контакту, пропуску.

Невласне орфографічна помилка – це таке ненормативне написання чи складання слова, яке не порушує жодного конкретного орфографічного правила.

Негативна мовна девіація – це незаплановане автором, несвідоме відхилення від мовної норми.

Негативне поняття – це таке поняття, у якому відсутні певні ознаки.

Нейтральна (міжстильова) лексика – слова, які не мають стилістичного забарвлення і стильового призначення, а можуть бути вживані в усіх стилях.

Немовні помилки – це такі анормативи, які не пов'язані з порушенням конкретних мовних норм.

Неологізми (від грец. *neo* – новий, *logos* – слово) – це слова, а також їхні окремі значення, вислови, які з'явилися в мові на певному етапі її розвитку та новизна яких усвідомлюється мовцями або які були вжиті тільки в якомусь акті мовлення, тексті чи мові певного автора.

Непорівнянні поняття – це такі поняття, які відображають абсолютно віддалені предмети.

Неправильне міркування – це міркування, у якому допущено логічні помилки через порушення правил або законів логіки.

Непряма (слабка) відповідь – це така відповідь, яка не дає змоги отримати саме ту конкретну інформацію, яку вимагав запитувач; це неточна, завуальована відповідь.

Несумісні поняття – це такі поняття, які не мають спільних елементів обсягу, тобто їхні обсяги не перетинаються.

Неявна (прихована) суперечність – це висловлювання, у якому містяться несумісні за законом суперечності поняття.

Нормативні помилки – це недоліки, які виникають тоді, коли в повідомленні порушено норми державного стандарту.

Нульове (порожнє) поняття – це таке поняття, обсяг якого не містить жодного реального елемента.

Об'єктивна (реальна) суперечність – це виявлене відношення суперечності між структурними елементами складно організованої системи.

Обернення – це така перебудова умовиводу, коли суб'єкт і предикат просто міняються місцями.

Обмеження понять – це логічна операція, у процесі якої переходять від понять із більшим обсягом до понять із меншим обсягом.

Образність – це наявність у мовної одиниці сформованого образного значення з яскравим, «живим» художнім ефектом, побудованим на певних асоціаціях.

Одиничне судження – це таке судження, яке щось стверджує чи заперечує про один предмет думки.

Оказіоналізми (від латин. *occasionalis* – випадковий) – це такі мовленнєві одиниці, які утворюють за стандартними та новими словотвірними моделями, з характерним експресивним забарвленням та індивідуальним характером.

Опис – це перелік усіх основних зовнішніх рис предмета, щоб з'ясувати його відмінність від схожих до нього предметів.

Опосередкований умовивід – це такий умовивід, у якому висновок роблять із двох і більше засновків.

Ортологія (від грец. *ortos* – правильний, *logos* – наука) – це науковий напрям, який вивчає психолінгвістичні чинники, що забезпечують правильність вислову.

Орфографічні анормативи – це помилки, які виникають у результаті порушення орфографічних норм, тобто правил передачі на письмі звукової структури слова.

Орфоепічні анормативи – це порушення норм літературної вимови.

Офіційно-ділова лексика – слова і усталені вислови, що вживані в текстах офіційно-ділового стилю.

Парадокс (від грец. *paradoxos* – несподіваний, дивний) – це логічна суперечність, яка є результатом цілком очевидних суджень.

Паралогізм (від грец. *paralogismos* – неправильне, хибне міркування) – це логічна помилка, допущена не навмисно, а через звичайне незнання.

Пароніми (від грец. *para* – префікс, що означає суміжність, *опута* – ім'я) – це слова, які схожі за написанням і звучанням, але різні за значенням.

Парономазія – це навмисне використання паронімів із певною стилістичною метою.

Пафос (від грец. *pathos* – відчуття, емоція) – риторична категорія, що відповідає стилю поведінки, манери або способу передавання відчуттів, які характеризуються емоційним піднесенням, натхненням.

Передумова (пресупозиція) запитання – це вихідна, базова інформація, яка міститься в запитанні.

Перетворення – це така перебудова умовиводу, коли стверджувальне судження замінюють на заперечне або навпаки.

Перехресне читання – спосіб коректорського читання, за якого частини коректи, прочитані одним коректором, передають іншому коректору, і так далі.

Підрядна аргументація – це такий різновид складної аргументації, коли наступний аргумент підтримує попередній.

Підчитування – це спосіб коректорського читання, за якого один коректор читає вголос коректурний відбиток і виправляє помилки в ньому, а другий коректор (підчитувач) стежить за виправленим оригіналом і повідомляє про розбіжності між оригіналом і коректурою.

Плеоназми (від грец. *pleonasmós* – надлишковість, надмірність) – це зайві слова, які тільки обтяжують фразу, бо не додають нічого до розуміння значення іншого слова.

Поділ понять – це логічна операція, яка розкриває обсяг поняття шляхом розбиття його на види.

Позитивна мовна девіація – це заплановане автором відхилення від мовної норми з певною стилістичною метою.

Позитивне поняття – це таке поняття, яке відображає наявність у предмета або явища певних ознак.

Політичні норми редагування – це правила, які визначають роботу тих ЗМІ, які є засобами політичних партій.

Помилка (анорматив, девіація) – це відхилення від загальноприйнятих норм літературної мови, правил використання слів, словосполучень, речень.

Помилкологія (помилкознавство) – це наукова галузь, яка покликана комплексно вивчати помилки на межі різних наук.

Помилкобезпечні місця – це найтипівіші позиції, де найчастіше постає потреба вибору правильного чи неправильного слова, його правопису, граматичного оформлення.

Поняття – це форма мислення, яка відтворює предмети і явища в їхніх істотних ознаках.

Порівнянні поняття – це такі поняття, в змісті і обсязі яких є щось спільне.

Порівняння – це операція над поняттям, яка вказує на подібність предметів і дозволяє краще їх уявити або по-новому висвітлити їхні властивості.

Постредагування – це процес вчитування і редагування тексту, перекладеного з іншої мови за допомогою відповідних комп'ютерних програм.

Правильне міркування – це міркування, в якому дотримано всіх правил та законів логіки.

«Прапорець» – це коротка горизонтальна лінія коректурного знака, що прилягає до основної, вертикальної.

Предикат – це те, що ми дізнаємося про суб'єкт судження; характеристика суб'єкта судження.

Предмет думки – це той предмет або явище, про що мислить людина.

Предметна область – це коло предметів, у складі якого перебуває виділений предмет міркування.

Проблематичне судження – це таке судження, яке щось стверджує чи заперечує з певним припущенням.

Пропуск – це помилкове написання чи складання слова окремо, тоді як норма передбачає разом.

Проста аргументація – це різновид аргументації, що передбачає використання одного аргументу на підтвердження якоїсь тези.

Просте судження – це таке судження, яке складається з одного суб'єкта і одного предиката.

Протипомилковий апарат редактора – це професійна здатність і готовність редактора відчувати, бачити й усувати можливі мовні помилки.

Професійні слова (професіоналізми) – це такі лексичні засоби, які трапляються переважно в мові людей певних професій.

Пряма (сильна) відповідь – це відповідь, яка прямо виражає інформацію, тобто надає повну інформацію щодо запитання.

Психолінгвістичні норми редагування – це правила, які вимагають, щоб повідомлення відповідало віковим, психічним та інтелектуальним можливостям реципієнтів.

Психологічні анормативи – це такі помилки, які пов'язані з особливостями психології людини.

Пунктуаційні анормативи – це порушення правил вживання розділових знаків.

Релігійні норми редагування – це правила, які визначають роботу найперше тих ЗМІ, які є засобами релігійних організацій (церков).

Розмовна лексика – слова, які вживані в живому усному побутовому мовленні.

Росіянізми (російзми) – це такі російські слова, які по-українськи вимовляють.

Рух коректур – це багатоетапний процес приведення видавничого оригіналу до фактичної достовірності, стильової досконалості, відповідності чинним нормам правопису, технічним правилам складання і верстання та естетичним нормам.

Самостійне читання – індивідуальне опрацювання відбитків, яке застосовують під час вичитування зверстаних шпальт і в часі опрацювання звірних аркушів.

Семантична модифікація лексем – це лексико-семантичний процес, у результаті якого слово частково або повністю втрачає своє значення, свої особливості сполучатися з іншими словами, натомість набуває властивостей, які йому не притаманні.

Семіотична дефектологія – це науковий напрям, який вивчає різні види помилок на всіх фазах акту спілкування.

Семіотичні анормативи – це помилки у використанні або сприйнятті мовного знака (найчастіше слова).

Силогізм (від грец. *sylogismos* – міркування) – міркування, що складається з трьох простих атрибутивних висловлювань: двох засновків і одного висновку.

Синкретичні анормативи – це такі помилки, які засвідчують порушення відразу кілька мовних норм.

Синоніми (від грец. *synonymos* – однойменний) – це слова (переважно однієї частини мови) або їхні окремі значення, а також стійкі словосполучення, афікси, словотворчі типи, граматичні форми, зокрема конструкції, що при повній чи частковій формальній відмінності мають тотожні або майже тотожні значення.

Синтаксичні анормативи – це порушення норм побудови словосполучень, простих чи складних речень.

Ситуативні анормативи – це помилки, які виникають тоді, коли автор повідомлення не зовсім чітко пояснив читачам ситуацію, про яку він пише.

Складна аргументація – це різновид аргументації, що передбачає використання кількох аргументів.

Складне судження – це таке судження, у якому наявні кілька предикатів чи кілька суб'єктів.

Словотвірні анормативи – це помилки у використанні суфіксів чи префіксів або загалом порушення правил творення слова.

Софізм (від грец. *sóphisma* – хитрування, вигадка, головоломка) – це логічна помилка, допущена навмисно.

Сполучні лінії – це спеціальні лінії, що сполучають помилкові елементи із вказівками щодо виправлень.

Сприйняттєві анормативи – це такі помилки, які виникають у момент, коли ми вперше чуємо чи читаємо якість повідомлення.

Стверджувальне судження – це таке судження, яке підкреслює наявність у предмета якоїсь ознаки.

Суб'єкт – це предмет думки, тобто це те, про що ми повідомляємо в судженні, те, що ми характеризуємо.

Суб'єктивна суперечність – це протиріччя, що виникає в міркуваннях конкретної особи через порушення нею закону суперечності й визначається як непослідовність у міркуваннях.

Судження – це форма думки, яка щось стверджує або заперечує про предмети та явища об'єктивної дійсності.

Судження дійсності – це таке судження, яке відображає вже наявне, цілком реальне явище.

Судження існування – це таке судження, яке просто стверджує або заперечує сам факт існування предмета.

Судження можливості – це судження, яке відображає реальну, але ще не реалізовану можливість.

Судження необхідності – це судження, яке відображає неминучість існування якогось предмета думки або неминучість певного зв'язку між предметами.

Судження про відношення – це таке судження, яке відображає відношення між окремими предметами або їхніми ознаками.

Судження, які виділяють, – це судження з виділеним суб'єктом або виділеним предикатом.

Судження, які виключають, – це такі судження, що виражають загальне правило, з якого є винятки.

Сумісні поняття – це такі поняття, які мають спільні елементи обсягу, тобто їхні обсяги повністю або частково збігаються.

Суржикові утворення – це такі російські лінгвальні елементи, які ми вимовляємо так, як у російській мові.

Сурядна аргументація – це такий різновид складної аргументації, коли аргументи взаємозалежні й тільки разом ефективно захищають погляд.

Тавтологія (від грец. *tauto* – те саме і *logos* – слово, учення) – спеціальне або непередбачене повторення тих самих або спільнокорених слів.

Теза (від грец. *thesis* – положення, твердження) – це вербально оформлене основоположення твердження (чи сукупність тверджень), яке передбачає певне тлумачення фактів і додає щось нове до наявних знань.

Тезаурусні анормативи – це явище, коли в інформації вжито якісь слова, що відсутні в словниковому запасі людини.

Текст (від латин. *textum* – тканина, сплетіння) – це певна з функційно-сислового погляду впорядкована група речень, яка являє собою завершену смислову єдність.

Темпоральні анормативи – це помилки, які виникають тоді, коли час у журналістському тексті відрізняється від часу реальної події.

Термін (від латин. *terminus* – рубіж, межа) – слово або словосполучення, що позначає поняття певної галузі науки, техніки тощо.

Технічне редагування – це процес, що втілює в матеріалі художній і графічний задум видання.

Традиційна коректура – галузь видавничої практики, що пов'язана з виконанням коректорами виправлень у коректурних відбитках за традиційними методиками та техніками.

Традукція (від латин. *traductio* – переміщення) – це такий тип умовиводу, коли хід міркування йде від конкретного до конкретного.

Узагальнення поняття – це логічна операція, яка полягає в переході від поняття з меншим обсягом до поняття з більшим обсягом.

Умовиводи – це така форма мислення, за допомогою якої з одних думок (засновків) одержують нові думки (висновки).

Умовне судження – це таке складне судження, у якому прості судження перебувають у відношенні умови і наслідку.

Фактичний анорматив – це хибна, часом вигадана інформація, яку подають як начебто реальну.

«Фартушок» – це папірець із написаним текстом вставки, який приклеюють до краю коректи.

Фемінітиви (фемінативи) (від латин. *femina* – жінка, *femininus* – жіночий) – це група морфологічних одиниць, маркованих граматичним жіночим родом, альтернативних або парних аналогічним одиницям чоловічого роду, що утворює здебільшого стилістично забарвлений прошарок словникового складу, сфера вжитку якого часто перебуває за межами літературного мовлення.

Функційно-стилістична норма – це правила відбору та організації мовних одиниць у тексті певного функційного стилю, а також правила вибору стилю, що відповідає умовам мовного спілкування.

Функційно-стилістична помилка – це вживання слів (словосполучень, речень), які не відповідають стилю всього тексту.

Характеристика – це перелік лише найважливіших ознак предметів та явищ.

Хибне судження – це таке судження, яке відображає дійсність неправильно.

Часткове судження – це таке судження, яке щось стверджує або заперечує про якусь частину предметів думки певного класу.

Шпальта (від нім. *spalte* – колонка, стовпчик) – це роздруківка зверстаних сторінок готового видання.

Штучний пафос – це надмірна піднесеність тону мови, зображення надмірної урочистості.

Юридичні норми редагування – це такі правила, які для медіасфери визначені Конституцією України та законами.

Явна суперечність – це виражене певною мовою відношення між твердженням і його запереченням у міркуваннях якоїсь особи.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

До розділу 1

Основна:

- Брага І., Дорошенко Л., Силка А. Від звука до тексту: аналіз мовних одиниць різних рівнів : навчальний посібник. Суми, 2019. 348 с.
- Бацевич Ф. С. Основи комунікативної девіатології. Львів, 2000. 236 с.
- Гузенко С. В. Теорія і практика редагування : навчальний посібник. Миколаїв, 2019. 220 с.
- Іванченко Р. Г. Літературне редагування : навчальний посібник. Київ, 2003. 246 с.
- Капелюшний А. О. Типологія журналістських помилок. Львів, 2000. 68 с.
- Капелюшний А. О. Редагування в засобах масової інформації. Львів, 2009. 432 с.
- Капелюшний А. О. Стилїстика й редагування : практичний словник-довідник журналіста. Львів, 2002. 576 с.
- Капелюшний А. О. Стилїстика. Редагування журналістських текстів. Львів, 2003. 542 с.
- Колоїз Ж. В. Теорія і практика редагування газет : практикум. Кривий Ріг, 2017. 82 с.
- Куляс П. П. Редакторський практикум (з дисципліни «Типологія помилок») : навчальний посібник. Київ, 2014. 336 с.
- Куляс П. П. Типологія помилок (У корекційних таблицях) : навч. посіб. Київ, 2011. 150 с.
- Лесюк О. В. Видавнича справа та редагування : навчальний посібник. Дніпро, 2021. 103 с.
- Партико З. В. Загальне редагування: нормативні основи. Київ, 2020. 540 с.
- Партико З. В. Основи редагування : підручник. Львів, 2020. 332 с.
- Партико З. В. Основи редагування : практикум. Львів, 2017. 130 с.
- Тимошик М. С. Основи редагування : підручник. Київ, 2019. 560 с.
- Яцимірська М. Г. Культура мови журналіста : навчальний посібник. Львів, 2017. 168 с.

Додаткова:

- Антоненко-Давидович Б. Д. Як ми говоримо. Київ, 2020. 280 с.
- Бондаренко Т. Г. Критерії виявлення мовних помилок під час редагування журналістських матеріалів. Наукові записки Інституту журналістики. Київ, 2002. Т. 8. С. 112–117.
- Бондаренко Т. Г. Типологія мовних помилок та їх усунення під час редагування журналістських матеріалів : автореф. дис.... канд. філол. н. : спец. 10.01.08 «Журналістика». Київ, 2003. 20 с.
- Волощак М. Неправильно – правильно : довідник з українського слововживання за матеріалами засобів масової інформації. Київ, 2000. 128 с.

Головащук С. І. Словник-довідник з українського літературного слововживання. Київ, 2010. 432 с.

Дворецька Ю. Помилкаріум: моя українська правильна та вишукана : візуальний довідник. Київ, 2021. 128 с.

Довідник з культури мови / С. Я. Єрмоленко, С. П. Бибик, Н. М. Сологуб; за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ, 2005. 399 с.

Карпенко В. О. Редакторська майстерність : навчально-методичне видання. Київ, 2003. 106 с.

Колібаба Л. М., Фурса В. М. Словник дієслівного керування. Київ, 2017. 656 с.

Куляс П. П. Словник найпоширеніших помилок у ЗМІ з варіантами їх виправлення : посіб. для майбутнього редактора. Київ, 2006. 193 с.

Левчук І. П., Матящук Л. А. Основи культури мовлення: особливості, поради, роздуми : навч. довід. Луцьк, 2017. 164 с.

Найденко Р. М. Матеріали для проведення практичних занять з факультативного курсу «Культура мовлення». Кривий Ріг, 2010. 40 с.

Пономарів О. Культура слова: мовностилістичні поради : навч. посіб. Київ, 2001. 240 с.

Сербенська О. Антисуржик: вчимося вічливо поводитися і правильно говорити. Львів, 2019. 304 с.

Сербенська О., Білоус М. Екологія українського слова : практичний словничок-довідник. Львів, 2003. 68 с.

Словник паронів української мови / уклад. О. Давидова. Тернопіль. 2019. 272 с.

Терлак З. Пунктуаційний словник-довідник : словник-довідник. Львів, 2019. 396 с.

Український правопис. Київ, 2020. 392 с.

Фаріон І. Д. Мовна норма: знищення, пошук, віднова (культура мовлення публічних людей) : монографія. Івано-Франківськ, 2013. 332 с.

Шитик Л. В., Бондаренко Т. Г. Синкретичні помилки: до постановки проблеми. Вісник Черкаського університету. Серія : Філологічні науки. Черкаси, 2002. Вип. 29. С. 52–57.

До розділу 2

Основна:

Конверський А. Є. Логіка: теорія і практика : підручник. Київ, 2019. 400 с.

Куляс П. П. Типологія помилок (У корекційних таблицях) : навч. посіб. Київ, 2011. 150 с.

Логіка в запитаннях та відповідях : навчальний посібник / Войтенко Д. О., Качурова С. В., Невельська-Гордєєва О. П. Харків, 2019. 126 с.

Партико З. В. Логіка (теоретичні основи та прикладне застосування в мас-медіа) : підручник. Київ, 2020. 332 с.

Солодка Л. І. Логіка. Методи логічного аналізу тексту : навч. посіб. Черкаси, 2011. 120 с.

Тимошик М. С. Редакторський аналіз: завдання, зміст, логічні засади. Київ, 2012. 31 с.

Хоменко І. В. Логіка: теорія і практика. Київ, 2019. 400 с.

Додаткова:

Зелінська Н. В. Логічна культура медіапродукту: «риторичне запитання, яке потребує негайної відповіді». Наукові записки [Української академії друкарства]. Серія : Соціальні комунікації. 2015. № 1. С. 21–29.

Конспект лекцій з дисципліни «Логіка» для студентів усіх спеціальностей / Упоряд. Г. Г. Старікова. Харків, 2020. 319 с.

Онуфрієнко Г. С. Риторика : навчальний посібник. Київ, 2019. 625 с.

Тимошик М. С. Редакторський аналіз: завдання, зміст, логічні засади. Київ, 2012. 32 с.

Фіялка С. Б. Логічні і фактичні помилки в навчальній літературі з культурознавства для вищої школи. Наукові записки Інституту журналістики : науковий збірник. Київ, 2011. Т. 44. С. 144–149.

До розділу 3

Основна:

Власюк А. І. Основи редагування коректури та верстки технічних текстів : навчальний посібник. Вінниця, 2016. 96 с.

Довідник коректора / М. Д. Феллер, І. С. Квітко, Н. Г. Шевченко. Харків, 1972. 408 с.

Денисенко С. М., Лобода С. М. Видавничча справа та технічне редагування : навчальний посібник. Київ, 2021. 76 с.

Крайнікова Т. С. Коректура : підручник. Київ, 2016. 250 с.

Додаткова:

Крайнікова Т. С. Типові помилки набору і верстки. Друкарство. 2003. № 6. С. 33–37.

Порадник користувача. ПроЛінг Офіс для Windows. 1999. 80 с.

Різун В. В. Основи комп'ютерного набору і коректури : підруч. для студентів вузів. Київ, 1993. 178 с.

Шевченко В. Художньо-технічне редагування : підручник. Київ, 2010. 516 с.

ЗМІСТ

Передмова

Розділ 1. Лінгвістичні засади редагування

ЗАНЯТТЯ № 1. Поняттєва база лінгвістичного аспекту редагування

ЗАНЯТТЯ № 2. Лексичні помилки та причини їх появи (1)

ЗАНЯТТЯ № 3. Лексичні помилки та причини їх появи (2)

ЗАНЯТТЯ № 4. Лексичні помилки та причини їх появи (3)

ЗАНЯТТЯ № 5. Функційно-стилістичні помилки та причини їх появи

ЗАНЯТТЯ № 6. Підсумковий практикум до тематичного блоку «Лексичні та функційно-стилістичні помилки»

ЗАНЯТТЯ № 7. Словотвірні та морфологічні помилки і причини їх появи

ЗАНЯТТЯ № 8. Синтаксичні помилки та причини їх появи

ЗАНЯТТЯ № 9. Підсумковий практикум до теми «Синтаксичні помилки та причини їх появи»

ЗАНЯТТЯ № 10. Правописні помилки та причини їх появи

ЗАНЯТТЯ № 11. Орфоепічні та акцентуаційні помилки. Синкретичні помилки

ЗАНЯТТЯ № 12. Підсумковий практикум на орфоепічні та акцентуаційні помилки

ЗАНЯТТЯ № 13. Підсумковий практикум на мовні помилки

ЗАНЯТТЯ № 14. Немовні помилки та принципи їх класифікації

ЗАНЯТТЯ № 15. Робота редактора з фактажем. Соціальні аспекти редагування

ЗАНЯТТЯ № 16. Підсумковий практикум на мовні та немовні помилки

Розділ 2. Логічні засади редагування

ЗАНЯТТЯ № 1. Логіка і культура редакторської праці

ЗАНЯТТЯ № 2. Основні закони логіки та наслідки їх порушення в ЗМІ (1)

ЗАНЯТТЯ № 3. Основні закони логіки та наслідки їх порушення в ЗМІ (2)

ЗАНЯТТЯ № 4. Поняття як форма мислення

ЗАНЯТТЯ № 5. Судження. Умовиводи

ЗАНЯТТЯ № 6. Логічний аналіз запитань та відповідей

ЗАНЯТТЯ № 7. Логічні основи редагування тексту. Логічні помилки

ЗАНЯТТЯ № 8. Аналіз та оцінка тексту з погляду логіки

ЗАНЯТТЯ № 9. Практикум за темою «Логічний аналіз тексту»

ЗАНЯТТЯ № 10. Практикум за темою «Логічні засади редагування тексту»

Розділ 3. Коректура

ЗАНЯТТЯ № 1. Базові поняття коректури. Історія та сучасний стан коректури

ЗАНЯТТЯ № 2. Традиційна та комп'ютерна коректура. Коректорське читання

ЗАНЯТТЯ № 3. Методики і техніка традиційної коректури

ЗАНЯТТЯ № 4. Технічні правила складання та верстання

ЗАНЯТТЯ № 5. Бібліографічний апарат видання. Оформлення бібліографічних списків та посилань

Короткий термінологічний словник

Рекомендована література

Навчальне видання

Андрій Яворський

Лінгвістичні та логічні засади редагування

Навчальний посібник